SLUŽBENI GLASNIK BOSNE I HERCEGOVINE
Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на босанском, хрватском и српском језику

Godina XXI
Utorak, 1. augusta/kolovoza 2017. godine

Broj/Број
55

Година XXI
Уторак, 1. августа 2017. године

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik
ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik
ISSN 1512-7508 - srpski jezik

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

833

U skladu s članom 52. stav (1) i članom 85. stav (1) Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15 i 97/15), na 50. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 26. jula 2017. godine, donesena je

ODLUKA
O IZMJENI ODLUKE O IZBORU ČLANOVA ZAJEDNIČKE KOMISIJE ZA NADZOR NAD RADOM OBAVJEŠTAJNO-SIGURNOSNE AGENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I.

U Odluci o izboru članova Zajedničke komisije za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Odluka), broj 01,02-34-1-783/15, od 23. juna 2015., u tački I. Odluke pod rednim brojem 2. riječi: "Nikola Špirić" zamjenjuju se riječima: "Borislav Bojić".

II.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-1-1858/17	Predsjedavajući
26. jula 2017. godine	Predstavničkog doma
Sarajevo	**Šefik Džaferović**, s. r.

U skladu s člankom 52. stavak (1) i člankom 85. stavak (1) Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15 i 97/15), na 50. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 26. srpnja 2017. godine, donesena je

ODLUKA
O IZMJENI ODLUKE O IZBORU ČLANOVA ZAJEDNIČKOG POVJERENSTVA ZA NADZOR NAD RADOM OBAVJEŠTAJNO-SIGURNOSNE AGENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I.

U Odluci o izboru članova Zajedničkog povjerenstva za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Odluka), broj 01,02-34-1-783/15 od 23. lipnja 2015., u točki I. Odluke pod rednim brojem 2 riječi: "Nikola Špirić" zamjenjuju se riječima: "Borislav Bojić".

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-1-1858/17	Predsjedatelj
26. srpnja 2017. godine	Zastupničkog doma
Sarajevo	**Šefik Džaferović**, v. r.

У складу са чланом 52. став (1) и чланом 85. став (1) Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/14, 81/15 и 97/15) на 50. сједници Представничког дома, одржаној 26. јула 2017. године, донесена је

ОДЛУКА
О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ ЧЛАНОВА ЗАЈЕДНИЧКЕ КОМИСИЈЕ ЗА НАДЗОР НАД РАДОМ ОБАВЈЕШТАЈНО-БЕЗБЈЕДНОСНЕ АГЕНЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

У Одлуци о избору чланова Заједничке комисије за надзор над радом Обавјештајно-безбједносне агенције Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Одлука), број 01,02-34-1-783/15 од 23. јуна 2015, у тачки I Одлуке под редним бројем

2. riječi "Никола Шпирић" zamjenjuju se riječima "Борислав Бојић".

II

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i biće objavljena u "Službenom glasniku БиХ".

Број 01-34-1-1858/17
26. јула 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Представничког дома
Шефик Џаферовић, с. р.

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

834

Na osnovu člana 10. stav (2) Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 43/09) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog ministra komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, na 106. sjednici, održanoj 22. juna 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU VIJEĆA AGENCIJE ZA PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

U Odluci o imenovanju Vijeća Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 63/15, 74/15, 93/16, 15/17 i 37/17) u članu 2. stav (1) tačka d) riječi "Ševkija Okerić" zamjenjuju se riječima "Edhem Bičakčić".

Član 2.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 163/17
22. juna 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Temeljem članka 10. stavak (2) Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 43/09) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog ministra komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, na 106. sjednici, održanoj 22. lipnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU VIJEĆA AGENCIJE ZA PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

U Odluci o imenovanju Vijeća Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 63/15, 74/15, 93/16, 15/17 i 37/17) u članku 2. stavak (1) točka d) riječi "Ševkija Okerić" zamjenjuju se riječima "Edhem Bičakčić".

Članak 2.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 163/17
22. lipnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 10. став (2) Закона о Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 43/09) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог министра комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, на 106. сједници, одржаној 22. јуна 2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ САВЈЕТА АГЕНЦИЈЕ ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА У ВАЗДУШНОЈ ПЛОВИДБИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

У Одлуци о именовању Савјета Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 63/15, 74/15, 93/16, 15/17 и 37/17) у члану 2. став (1) тачка д) ријечи "Шевкија Окерић" замјењују се ријечима "Едхем Бичакчић".

Члан 2.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 163/17
22. јуна 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

835

Na osnovu člana 13. i člana 30. stav 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 i 87/13) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 107. sjednici, održanoj 06.07.2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O STICANJU DRŽAVLJANSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

(Predmet Odluke)

Natalia (Vasilij) Vukanović, rođena 16.12.1981. godine u mjestu Ikrjanoe, Astrahanska oblast, Ruska Federacija, državljanka Ruske Federacije, stiče državljanstvo Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 13. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

Član 2.

(Upis u matične knjige)

Na osnovu ove odluke nadležni matični ured izvršiti će upis u matične knjige rođenih, odnosno knjige državljana Bosne i Hercegovine.

Član 3.
(Realizacija)
Zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine za realizaciju ove odluke.

Član 4.
(Stupanje na snagu)
Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 166/17
06. jula 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Temeljem članka 13. i članka 30. stavak 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 i 87/13) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 107. sjednici, održanoj 6.7.2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O STJECANJU DRŽAVLJANSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.
(Predmet Odluke)
Natalia (Vasilij) Vukanović, rođena 16.12.1981. godine u mjestu Ikrjanoe, Astrahanska oblast, Ruska Federacija, državljanka Ruske Federacije, stječe državljanstvo Bosne i Hercegovine sukladno članku 13. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

Članak 2.
(Upis u matične knjige)
Temeljem ove Odluke nadležni matični ured izvršit će upis u matične knjige rođenih, odnosno knjige državljana Bosne i Hercegovine.

Članak 3.
(Realiziranje)
Zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine za realiziranje ove odluke.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)
Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 166/17
6. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 13. и члана 30. став 3. Закона о држављанству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 и 87/13) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 107. сједници, одржаној 06.07.2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О СТИЦАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)
Наталиа (Василиј) Вукановић, рођена 16.12.1981. године у мјесту Икрјаное, Астраханска област, Руска Федерација, држављанка Руске Федерације, стиче држављанство Босне и Херцеговине у складу са чланом 13. Закона о држављанству Босне и Херцеговине.

Члан 2.
(Упис у матичне књиге)
На основу ове Одлуке надлежни матични уред извршиће упис у матичне књиге рођених, односно књиге држављана Босне и Херцеговине.

Члан 3.
(Реализација)
Задужује се Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине за реализацију ове одлуке.

Члан 4.
(Ступање на снагу)
Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 166/17
06. јула 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

836

На osnovu člana 80. Zakona o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06), člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i člana 4. Odluke o osnivanju Komisije za uništavanje opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 63/13), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 106. sjednici održanoj 22. juna 2017. godine, donijelo je

RJEŠENJE
O IZMJENI RJEŠENJA O IMENOVANJU ČLANOVA KOMISIJE ZA UNIŠTAVANJE OPOJNIH DROGA

1. U Rješenju o imenovanju članova Komisije za uništavanje opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 84/13), u tački 1. a) riječi "Srđan Radulj" zamjenjuju se riječima "Nezir Pivić".
2. Ovo Rješenje stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 164/17
22. juna 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 80. Zakona o sprečavanju i suzbijanju zlouporabe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06), članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i članka 4. Odluke o osnivanju Povjerenstva za uništavanje opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 63/13), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 106. sjednici održanoj 22. lipnja 2017. godine, donijelo je

RJEŠENJE
O IZMJENI RJEŠENJA O IMENOVANJU ČLANOVA POVJERENSTVA ZA UNIŠTAVANJE OPOJNIH DROGA

1. U Rješenju o imenovanju članova Povjerenstva za uništavanje opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 84/13), u točki 1. a) riječi "Srđan Radulj" zamjenjuju se riječima "Nezir Pivić".
2. Ovo Rješenje stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 164/17 Predsjedatelj
22. lipnja 2017. godine Vijeća ministara BiH
Sarajevo Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 80. Закона о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога ("Службени гласник БиХ", број 8/06), члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08) и члана 4. Одлуке о оснивању Комисије за уништавање опојних дрога ("Службени гласник БиХ", број 63/13), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 106. сједници одржаној 22. јуна 2017. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ
О ИЗМЈЕНИ РЈЕШЕЊА О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ ЗА УНИШТАВАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА

1. У Рјешењу о именовању чланова Комисије за уништавање опојних дрога ("Службени гласник БиХ", број 84/13), у тачки 1. а) ријечи "Срђан Радуљ" замјењују се ријечима "Незир Пивић".
2. Ово Рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 164/17 Предсједавајући
22. јуна 2017. године Савјета министара БиХ
Сарајево Др **Денис Звиздић**, с. р.

837

Na osnovu člana 15i. Zakona o zaštiti tajnih podataka ("Službeni glasnik BiH" br. 54/05 i 12/09) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 106. sjednici održanoj 22. juna 2017. godine, donijelo je

PRAVILNIK
O INDUSTRIJSKOJ SIGURNOSTI

POGLAVLJE I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.
(Predmet Pravilnika)

Ovim Pravilnikom utvrđuju se sigurnosni standardi za sklapanje klasificiranih ugovora, odredbe koje se odnose na način i procedure izdavanja industrijske sigurnosne dozvole, izgled i sadržaj industrijske sigurnosne dozvole, sigurnosnog upitnika, izjava i drugih dokumenata, evidencije, procedure rada s ugovorima, procedure i sigurnosne standarde za posjete u sklopu realizacije klasificiranih ugovora ili projekta, kao i druge odredbe koje nisu propisane Zakonom o zaštiti tajnih podataka ("Službeni glasnik BiH", br. 54/05 i 12/09) (u daljnjem tekstu: Zakon), a odnose se na oblast industrijske sigurnosti.

Član 2.
(Primjena Pravilnika)

(1) Ovaj Pravilnik se primjenjuje na državne, entitetske i kantonalne organe, organe lokalne uprave, organe uprave na svim drugim nivoima vlasti, privredne i druge organizacije i institucije te na pravna lica s javnim ovlastima (u daljnjem tekstu: nosilac klasificiranog ugovora), koja sklapaju klasificirani ugovor sa pravnim ili fizičkim licima.
(2) Ovaj Pravilnik se primjenjuje na pravna lica kada sklapaju klasificirani ugovor sa nosiocem klasificiranog ugovora ili klasificiranog podugovor sa drugim pravnim ili fizičkim licima.
(3) Ovaj Pravilnik se primjenjuje i na fizička lica kada sklapaju klasificirani ugovor sa nosiocem klasificiranog ugovora ili klasificiranog podugovor sa drugim pravnim ili fizičkim licima.
(4) Ovaj Pravilnik se primjenjuje na pravna ili fizička lica koja imaju namjeru da se odazovu na Poziv za sklapanje klasificiranog ugovora ili podugovora (u daljnjem tekstu: Poziv).

Član 3.
(Značenje izraza)

Izrazi korišteni u ovom Pravilniku imaju sljedeća značenja:
a) **Industrijska sigurnost** predstavlja primjenu sigurnosnih mjera za zaštitu tajnih podataka u slučajevima kada je u okviru poslovne saradnje potrebno angažirati neko pravno ili fizičko lice za izvršenje određenog posla.
b) **Industrijska sigurnosna dozvola** je dozvola koju pravnom ili fizičkom licu, nakon izvršene industrijske sigurnosne provjere pravnog ili fizičkog lica, ukoliko istom nisu utvrđene smetnje, izdaje državni sigurnosni organ.
c) **Klasificirani ugovor** je ugovor koji je nosilac klasificiranog ugovora sklopio sa pravnim ili fizičkim licima, radi isporuke robe, pružanja usluga i izvođenja radova, a koji sadrži tajne podatke ili čija provedba zahtjeva pristup tajnim podacima državnih organa BiH, druge države, međunarodne ili regionalne organizacije.
d) **Klasificirani podugovor** je ugovor sklopljen između dva pravna lica ili između pravnog i fizičkog lica ili između dva fizička lica, kojim pravno ili fizičko lice koje je glavni izvođač/isporučilac drugom pravnom ili fizičkom licu kao podizvođaču/podisporučiocu daje na realizaciju određeni dio klasificiranog ugovora, koji je glavni izvođač/isporučilac ugovorio sa nosiocem klasificiranog ugovora.
e) ***Sigurnosni službenik za industrijsku sigurnost*** (u daljnjem tekstu: sigurnosni službenik) je lice imenovano ili na drugi način određena od strane pravnog lica, koje je kontakt lice između Državnog sigurnosnog organa Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: DSO BiH), nosioca klasificiranog ugovora i privrednog subjekta, ovlašteno da prati provođenje Zakona i podzakonskih akata zasnovanih na Zakonu, bilateralnih i međunarodnih sporazuma koje je Bosna i Hercegovina potpisala ili koji su nastali preuzimanjem međunarodnih obaveza u organu u kojem je imenovan.

POGLAVLJE II. SIGURNOSNI STANDARDI ZA SKLAPANJE KLASIFICIRANIH UGOVORA

Član 4.
(Poziv za sklapanje klasificiranog ugovora)

(1) Svi Pozivi sadrže odredbu prema kojoj pravno i fizičko lice, koje se odaziva Pozivu, mora imati industrijsku sigurnosnu dozvolu.

(2) Svi Pozivi sadrže odredbu prema kojoj pozvana pravna i fizička lica, koja se ne odazovu na Poziv, moraju do dana zaključenja Poziva vratiti dostavljenu klasificiranu tendersku dokumentaciju nosiocu klasificiranog ugovora od kojeg su dobili Poziv.
(3) Pravna i fizička lica koja su se odazvala Pozivu do isteka roka za dostavljanje ponude, vraćaju preuzetu klasificiranu tendersku dokumentaciju.

Član 5.
(Izjava)

(1) Pravna i fizička lica iz člana 2. st. (2) i (3**)** ovog Pravilnika, koja su se javila na Poziv, dužna su potpisati Izjavu o zaštiti tajnih podataka iz tenderske dokumentacije.
(2) Sadržaj i izgled Izjave iz st. (1) ovog člana, propisan je u Prilogu I ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Član 6.
(Dužnosti nosioca klasificiranog ugovora)

(1) Nosilac klasificiranog ugovora dužan je osigurati da predstavnik pravnog lica ili fizičko lice koje se javilo na Poziv ima pravo pristupa samo onim tajnim podacima koji su predmet ugovora.
(2) Vođenje zapisnika o svim sudionicima pregovaračkih sastanaka sadrži: naziv projekta ili programa, datum i vrijeme održavanja sastanka, naziv pravnog lica ili fizičkog lica koje se javilo na Poziv, te ime i prezime predstavnika pravnog lica koji sudjeluje u pregovorima za sklapanje klasificiranog ugovora ili podugovora.
(3) Nosilac klasificiranog ugovora dužan je osigurati sve propisane mjere i standarde za zaštitu tajnih podataka, u skladu sa Zakonom i provedbenim propisima usaglašenim sa Zakonom.

Član 7.
(Pisana saglasnost za sklapanje podugovora)

Prije sklapanja podugovora, pravno ili fizičko lice iz člana 2. st. (2) i (3) ovog Pravilnika, dužno je dobiti pisanu saglasnost za sklapanje podugovora od nosioca klasificiranog ugovora.

Član 8.
(Stupanje na snagu klasificiranog ugovora ili podugovora)

(1) Prije sklapanja klasificiranog ugovora ili podugovora, pravno ili fizičko lice iz člana 2. st. (2) i (3) ovog Pravilnika mora imati:
   a) izdatu industrijsku sigurnosnu dozvolu;
   b) izdate personalne sigurnosne dozvole za odgovornu osobu, članove uprave, sigurnosnog službenika i njegovog zamjenika, te za zaposlenike koji će imati pristup tajnim podacima iz ugovora ili podugovora.
(2) Klasificirani ugovor ili podugovor ne može stupiti na snagu prije ispunjenja odredbi iz st. (1) ovog člana.

Član 9.
(Obaveza vođenja popisa)

(1) Nosioci klasificiranih ugovora su dužni voditi popis pravnih ili fizičkih lica iz člana 2. st. (2) i (3) ovog Pravilnika s kojima je sklopljen klasificirani ugovor, na obrascu propisanom u Prilogu II, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.
(2) Nosioci klasificiranih ugovora moraju osigurati da pravna lica iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika vode popise drugih pravnih ili fizičkih lica s kojima su sklopili klasificirane podugovore vezane uz temeljni klasificirani ugovor, na obrascu propisanom u Prilogu III, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 10.
(Obavještavanje)

(1) Organi i pravna lica iz člana 2. ovog Pravilnika, dužni su odmah obavijestiti DSO BiH o sklopljenim klasificiranim ugovorima ili podugovorima, na obrascu propisanom u Prilogu IV, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.
(2) Organi i pravna lica iz člana 2. ovog Pravilnika, dužni su odmah obavijestiti DSO BiH o sklopljenim međunarodnim klasificiranim ugovorima ili podugovorima.
(3) Organi i pravna lica iz člana 2. ovog Pravilnika, dužni su odmah obavijestiti DSO BiH o realiziranim klasificiranim ugovorima ili podugovorima.

POGLAVLJE III. POSTUPAK SIGURNOSNE PROVJERE I IZDAVANJE INDUSTRIJSKE SIGURNOSNE DOZVOLE

Član 11.
(Industrijska sigurnosna provjera)

(1) Industrijska sigurnosna provjera se vrši u svrhu provjere uslova kojim se potvrđuje da pravno ili fizičko lice koje će biti uključeno u izvršavanje klasificiranog ugovora ili podugovora može da rukuje tajnim podacima u skladu sa Zakonom.
(2) Industrijska sigurnosna provjera sastoji se od sigurnosne provjere pravnog ili fizičkog lica i od sigurnosne provjere zaposlenika u pravnom licu koji rukuju tajnim podacima.

Član 12.
(Iniciranje postupka sigurnosne provjere)

(1) Zahtjev za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole podnosi se DSO-u BiH od strane pravnog ili fizičkog lica, koji namjeravaju da učestvuju u zaključenju odnosno izvršenju klasificiranog ugovora ili podugovora.
(2) Na osnovu zahtjeva iz st. (1) ovog člana, DSO BiH pokreće proceduru sigurnosnog provjeravanja koju vrši Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: OSA BiH).
(3) Na zahtjev za vršenje industrijske sigurnosne provjere pravno ili fizičko lice plaća administrativnu taksu u skladu sa odredbama Zakona o administrativnim taksama ("Službeni glasnik BiH" br. 16/02, 19/02, 43/04, 08/06, 76/06, 76/07 i 98/12) propisanu članom 2. TAR. broj 3. Tarifom administrativnih taksi.

Član 13.
(Postupak sigurnosne provjere)

(1) OSA BiH provodi postupak industrijske sigurnosne provjere pravnog ili fizičkog lica.
(2) Tokom vršenja industrijske sigurnosne provjere, provjeravaju se podaci navedeni u Upitniku za sigurnosnu provjeru pravnog lica (u daljnjem tekstu: sigurnosni upitnik) koji popunjava pravno ili fizičko lice iz člana 2. st. (3) ovog Pravilnika, na obrascu propisanom u Prilogu V, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.
(3) OSA BiH će nakon izvršenih sigurnosnih provjera dostaviti izvještaj o izvršenim sigurnosnim provjerama DSO-u BiH, u kojem će biti ugrađeno mišljenje OSA-e BiH o postojanju ili nepostojanju sigurnosnih smetnji za provjeravano pravno ili fizičko lice. Pored mišljenja OSA-e BiH, u navedeni izvještaj mogu biti ugrađena mišljenja, inspekcijski nalazi, vještačenja organa i institucija čiji su podaci korišteni u sigurnosnoj provjeri, kao i drugih organa i institucija.
(4) U slučaju postojanja smetnje, dokaze o utvrđenim sigurnosnim smetnjama dužna je prikupiti i iznijeti OSA BiH.
(5) Industrijska sigurnosna provjera, računajući od dana prijema zahtjeva za provjeru, provodi se u roku od 90 dana

uz mogućnost produžetka roka provjere za dodatnih 30 dana.

Član 14.

(Sadržaj sigurnosnog upitnika)

Sigurnosni upitnik sadrži sljedeće podatke:

a) Identifikacioni podaci pravnog lica:
1) naziv pravnog lica,
2) osnovna djelatnost,
3) broj dozvole za rad,
4) identifikacijski broj,
5) poreski broj,
6) mjesto registracije,
7) adresa sjedišta,
8) datum i godina osnivanja,
9) broj zaposlenih,
10) adrese podružnica, poslovnica i predstavništava,
11) broj telefona,
12) broj faxa,
13) internet stranica,
14) članovi upravnih i nadzornih organa u posljednjih 5 godina.

b) Ekonomski, finansijski i ostali podaci o pravnom licu:
1) visina osnovnog kapitala pravnog lica,
2) finansijski podaci temeljeni na godišnjem izvještaju tokom posljednjih pet godina (završni računi),
3) lista banaka i drugih finansijskih institucija kod kojih je pravno lice imalo račun posljednje tri godine,
4) da li je pravno lice u trenutnim finansijskim poteškoćama,
5) vlasnička struktura pravnog lica, udio/dionice te način sticanja vlasništva,
6) vlasnici udjela/dionica iznad 25% vrijednosti pravnog lica tokom posljednjih pet godina,
7) da li postoji udio stranog kapitala u vlasničkom kapitalu pravnog lica,
8) ima li pravno lice imovinu ili finansijske interese u drugoj državi,
9) bavi li se pravno lice finansijskim ulaganjima,
10) suvlasništvo ili udjel u drugim pravnim licima (nazivi i adrese).

c) Sigurnosni podaci o pravnom licu:
1) da li je pravno lice ostvarilo poslovnu saradnju sa stranim pravnim ili fizičkim licima u posljednjih pet godina,
2) da li je pravno lice ostvarilo poslovnu saradnju sa stranim pravnim ili fizičkim licima za koje postoji spoznaja da su nezakonito stekle dobit,
3) da li se protiv pravnog lica vodi prekršajni ili krivični postupak zbog nezakonitosti u poslovanju i da li mu je izrečena mjera.

d) Podaci o odgovornoj osobi:
1) ime i prezime,
2) jedinstveni matični broj (JMB),
3) adresa i broj telefona.

Član 15.

(Sigurnosne smetnje)

(1) Postojanje sigurnosne smetnje utvrđuje se provjerom i ocjenom podataka iz sigurnosnog upitnika, kao i drugih relevantnih podataka koji se odnose na pravno lice.

(2) Sigurnosne smetnje za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole u smislu ovog Pravilnika su:
a) neistiniti ili nepotpuni podaci o pravnom licu dostavljeni DSO-u BiH u svrhu provođenja sigurnosne provjere;
b) ozbiljne finansijske poteškoće, neosnovani prihodi ili postojanje nesrazmjera između kapitala i imovine pravnog lica i njihove redovne finansijske dobiti;
c) dokazane finansijske malverzacije ili sumnja u provođenje finansijskih malverzacija;
d) udio kapitala sumnjivog porijekla u vlasničkom kapitalu pravnog lica;
e) negativna realizacija ugovorenih poslova pravnog lica;
f) poslovna saradnja s pravnim ili fizičkim licima koji predstavljaju sigurnosnu prijetnju ili koji su stekli dobit organizovanim kriminalom.

Član 16.

(Izdavanje industrijske sigurnosne dozvole)

(1) DSO BiH je nadležan za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole.

(2) Prije izdavanja industrijske sigurnosne dozvole, DSO BiH donosi odluku o postojanju ili nepostojanju sigurnosne smetnje, uzimajući u obzir mišljenje iz izvještaja OSA-e BiH dostavljenog nakon izvršene industrijske sigurnosne provjere.

(3) Nakon što donese odluku o nepostojanju sigurnosne smetnje, DSO BiH izdaje industrijsku sigurnosnu dozvolu.

(4) Rok za donošenje odluke o postojanju odnosno ne postojanju smetnje i izdavanje dozvole ukoliko ne postoji sigurnosna smetnja je 30. dana od dana dostavljanja Izvještaja OSA-e BiH o izvršenoj industrijskoj sigurnosnoj provjeri.

(5) Ukoliko DSO BiH donese Odluku o utvrđivanju postojanja sigurnosne smetnje na istu se može uložiti žalba Komisiji za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja, u roku od 15 dana od dana prijema Odluke.

(6) Protiv konačne Odluke Komisije za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja može se pokrenuti Upravni spor.

Član 17.

(Obuka)

(1) Prije dostave industrijske sigurnosne dozvole, sigurnosni službenik, njegov zamjenik i druga lica iz pravnih lica iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika, obavezni su proći obuku o mjerama i standardima iz svih oblasti zaštite tajnih podataka.

(2) Obuke iz st. 1. ovog člana provodi DSO BiH u skladu sa utvrđenim programom.

(3) Troškove obuke snosit će pravno lice.

Član 18.

(Industrijska sigurnosna dozvola)

(1) Industrijska sigurnosna dozvola može biti stepena POVJERLJIVO i TAJNO.

(2) Industrijska sigurnosna dozvola važi pet godina od dana izdavanja.

(3) Izgled i sadržaj industrijske sigurnosne dozvole propisan je na obrascu iz Priloga VI ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Član 19.

(Industrijska sigurnosna dozvola s certificiranim sigurnosnim područjem)

(1) Ukoliko će pravno ili fizičko lice rukovati tajnim podacima u svom objektu, obavezno je obezbijediti minimalne mjere organizacione, fizičke i tehničke zaštite tajnih podataka, odnosno osigurati sigurnosno područje odgovarajućeg stepena.

(2) Prije izdavanja industrijske sigurnosne dozvole pravnom licu, DSO BiH obavlja certificiranje objekata i time potvrđuje da objekat osigurava i garantuje adekvatnu sigurnosnu zaštitu tajnih podataka stepena POVJERLJIVO i viši stepen tajnosti.
(3) Izgled i sadržaj industrijske sigurnosne dozvole s certificiranim sigurnosnim područjem propisan je na obrascu iz Priloga VII ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.
(4) Rok za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole sa certificiranim sigurnosnim područjem je 30 dana od završetka certifikacije objekta, ukoliko nije utvrđeno postojanje sigurnosne smetnje.

Član 20.
(Obaveze pravnog lica)

Pravna lica iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika, obavezuju se da će:

a) provesti sve propisane mjere i standarde za zaštitu tajnih podataka;
b) imenovati sigurnosnog službenika i njegovog zamjenika;
c) službeniku iz tačke b) ovog člana dati ovlaštenja i osigurati finansijska sredstva potrebna za provedbu mjera i standarda zaštite tajnih podataka;
d) obezbijediti sredstva za troškove obuke iz oblasti zaštite tajnih podataka;
e) odmah prijaviti DSO-u BiH sve promjene podataka o pravnom licu iz člana 21. ovog Pravilnika.

Član 21.
(Obaveze sigurnosnog službenika)

Sigurnosni službenik u pravnom licu kojem je izdata industrijska sigurnosna dozvola, dužan je posredstvom odgovorne osobe pravnog lica obavještavati DSO BiH o svim promjenama podataka iz sigurnosnog upitnika, kao što su:

f) promjena vlasničke strukture i finansijskog poslovanja pravnog lica;
g) sve promjene vezane uz fizičku i tehničku zaštitu objekata u kojima se postupa s tajnim podacima;
h) informacije koje izazivaju sumnju u postojanje sigurnosne smetnje kod osoba koje posjeduju dozvolu za pristup tajnim podacima;
i) informacije koje izazivaju sumnju u postojanje sigurnosne smetnje za pravno lice koje ima industrijsku sigurnosnu dozvolu;
j) informacije o mogućoj zloupotrebi tajnog podatka, te mjerama poduzetim da se spriječi dalja zloupotreba.

Član 22.
(Potvrda)

(1) Na zahtjev nadležnog sigurnosnog organa druge države, DSO BiH izdaje potvrdu o izdatoj industrijskoj sigurnosnoj dozvoli, na engleskom jeziku.
(2) Potvrda iz st. (1) ovog člana može se izdati i na obrazložen zahtjev pravnog lica kome je izdata industrijska sigurnosna dozvola.
(3) Izgled i sadržaj potvrde iz st. (1) ovog člana propisan je na obrascu iz Priloga VIII ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Član 23.
(Industrijska sigurnosna dozvola u skladu sa međunarodnim sporazumom)

(1) Ukoliko je u skladu sa odredbama međunarodnog sporazuma za sklapanje klasificiranih ugovora vezanih za programe i projekte sa drugim državama, međunarodnim ili regionalnim organizacijama potrebno izdavanje industrijske sigurnosne dozvole na obrascu koji je drugačiji od obrasca propisanog članom 18. st. (3) ovog Pravilnika, takva dozvola izdaje se u skladu sa odredbama sporazuma.
(2) DSO BiH izdaje dozvolu iz st. (1) ovog člana na obrascu koji je određen međunarodnim sporazumom ili drugim aktima na koje upućuje međunarodni sporazum.

Član 24.
(Vanjski saradnici)

Vanjski saradnici koji u okviru provedbe klasificiranih ugovora koriste prostorije u organu ili pravnom licu iz člana 2. ovog Pravilnika, moraju posjedovati odgovarajuću sigurnosnu dozvolu, te se moraju pridržavati svih sigurnosnih zahtjeva kao i ostali zaposlenici, uključeni u realizaciju klasificiranih ugovora.

Član 25.
(Istek roka važenja industrijske sigurnosne dozvole)

(1) Sigurnosni službenik u pravnom licu iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika dužan je, posredstvom odgovornog lica u pravnom licu, pisanim putem obavijestiti nosioca klasificiranog ugovora o isteku roka važenja industrijske sigurnosne dozvole, šest mjeseci prije dana isteka važenja dozvole.
(2) Pravno lice iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika pokrenut će postupak za izdavanje nove industrijske sigurnosne dozvole, ukoliko je realizacija klasificiranog ugovora ili podugovora u toku.

Član 26.
(Dodatna industrijska sigurnosna provjera)

(1) Dodatna industrijska sigurnosna provjera vrši se u slučaju kada se, u toku važenja industrijske sigurnosne dozvole, na strani pravnog lica pojave okolnosti i sumnje na postojanje sigurnosnih smetnji ili kada dođe do izmjene podataka iz sigurnosnog upitnika.
(2) Zahtjev za vršenje dodatne industrijske sigurnosne provjere pokreće DSO BiH na osnovu izvještaja sigurnosnog službenika iz člana 21. ovog Pravilnika, ili drugih saznanja do kojih DSO BiH dođe.
(3) OSA BiH vrši dodatnu industrijsku sigurnosnu provjeru na način da provjerava okolnosti i podatke iz st. (1).
(4) Nakon izvršene dodatne industrijske sigurnosne provjere, OSA BiH sačinjava izvještaj koji dostavlja DSO-u BiH.

Član 27.
(Privremeno oduzimanje industrijske sigurnosne dozvole)

(1) DSO BiH može donijeti odluku o privremenom oduzimanju industrijske sigurnosne dozvole, ukoliko:
   a) je osobama iz člana 32. st. (1) ovog Pravilnika rješenjem DSO-a BiH privremeno zabranjen pristup tajnim podacima ili oduzeta sigurnosna dozvola za pristup tajnim podacima;
   b) DSO BiH nije obaviješten o promjenama iz člana 21. ovog Pravilnika;
   c) je nadzorom DSO-a BiH utvrđeno nepridržavanje propisanih mjera i standarda zaštite tajnih podataka, u skladu sa članom 48. ovog Pravilnika;
   d) je pokrenut postupak dodatne industrijske sigurnosne provjere iz člana 26. ovog Pravilnika.
(2) DSO BiH može donijeti odluku o privremenom oduzimanju industrijske sigurnosne dozvole i ukoliko procijeni da okolnosti opisane u članu 21. ovog Pravilnika predstavljaju opasnost sigurnosti tajnih podataka pohranjenih u pravnom licu iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika.
(3) DSO BiH dostavlja pravnom licu iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika odluku o privremenom oduzimanju izdate industrijske sigurnosne dozvole.
(4) Na odluku iz st. (1) i (2) ovog člana može se podnijeti žalba Komisiji za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog

provjeravanja, u roku od 15 dana od dana prijema odluke. Žalba ne odlaže izvršenje odluke DSO-a BiH.

(5) Komisija za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja dužna je odlučiti o osnovanosti žalbe iz st. (4) ovog člana, u roku od 30 dana od dana dostavljanja žalbe.

(6) Protiv odluka Komisije za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja može se pokrenuti upravni spor.

(7) Odluka o privremenom oduzimanju izdate dozvole iz stava (1) ovog člana, biti će na snazi dok traju okolnosti iz st. (1) ovog člana.

(8) Po isteku okolnosti koje su bile uzrok za privremeno oduzimanje dozvole iz st. (1) ovog člana, odgovorno lice pravnog lica iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika može podnijeti zahtjev za vraćanje privremeno oduzete dozvole, o čemu odlučuje DSO BiH.

Član 28.

(Oduzimanje industrijske sigurnosne dozvole)

(1) DSO BiH može donijeti odluku o oduzimanju industrijske sigurnosne dozvole ukoliko:
   a) je nakon izvršene dodatne industrijske sigurnosne provjere i dostavljenog izvještaja od strane OSA-e BiH utvrđeno postojanje sigurnosne smetnje;
   b) pravno lice više ne ispunjava uslove za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole;
   c) je proglašen stečaj ili likvidacija;
   d) je nadzorom DSO-a BiH utvrđeno nepridržavanje propisanih mjera i standarda zaštite tajnih podataka, u skladu sa članom 48. ovog Pravilnika.

(2) DSO BiH dostavlja pravnom licu iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika odluku o oduzimanju izdate industrijske sigurnosne dozvole.

(3) Na odluku iz st. (1) ovog člana može se podnijeti žalba Komisiji za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja, u roku od 15 dana od dana prijema odluke. Žalba ne odlaže izvršenje odluke DSO-a BiH.

(4) Komisija za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja dužna je odlučiti o osnovanosti žalbe iz st. (3) ovog člana, u roku od 30 dana od dana dostavljanja žalbe.

(5) Protiv odluka Komisije za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja može se pokrenuti upravni spor.

(6) Po isteku okolnosti koje su bile uzrok za oduzimanje dozvole iz stava (1) ovog člana, odgovorna osoba pravnog lica iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika može podnijeti zahtjev za izdavanje nove dozvole.

Član 29.

(Obavijest o odluci)

(1) Kada DSO BiH privremeno oduzme ili oduzme industrijsku sigurnosnu dozvolu, dužan je o tome odmah obavijestiti sve stranke uključene u realizaciju klasificiranog ugovora ili podugovora.

(2) Kada se radi o međunarodnom klasificiranom ugovoru ili podugovoru, DSO BiH je dužan obavijestiti sve nadležne sigurnosne organe država kojima je bila dostavljena potvrda o izdatoj industrijskoj sigurnosnoj dozvoli.

Član 30.

(Obaveze u slučaju privremenog oduzimanja ili oduzimanja industrijske sigurnosne dozvole)

Nakon privremenog oduzimanja ili oduzimanja industrijske sigurnosne dozvole, pravno ili fizičko lice je obavezno:
   a) sve tajne podatke razmijenjene ili nastale realizacijom klasificiranog ugovora odmah vratiti nosiocu klasificiranog ugovora;
   b) zaposlenike koji su postupali s tajnim podacima sigurnosno informisati o nužnosti nastavka čuvanja tajnosti podataka;
   c) industrijsku sigurnosnu dozvolu i sve izdate dozvole za zaposlenike vratiti DSO-u BiH.

Član 31.

(Obavještavanje sigurnosnog organa druge države)

(1) U slučaju kada DSO BiH donese odluku o privremenom oduzimanju ili oduzimanju sigurnosne dozvole državljaninu BiH zaposleniku pravnog lica registrovanog u drugoj državi, o tome će odmah obavijestiti nadležni sigurnosni organ države u kojoj je registrovano pravno lice koje je zatražilo izdavanje sigurnosne dozvole.

(2) DSO BiH je dužan o privremenom oduzimanju ili oduzimanju sigurnosne dozvole iz st. (1) ovog člana, obavijestiti sve nadležne sigurnosne organe država kojima je bila dostavljena potvrda o izdatoj sigurnosnoj dozvoli.

Član 32.

(Personalne sigurnosne dozvole)

(1) Uprava pravnog lica iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika donosi Odluku o listi radnih mjesta za koje je potrebno izdavanje personalne sigurnosne dozvole za pristup tajnim podacima.

(2) Odluka o listi radnih mjesta iz st. (1) ovog člana obavezno sadržava radna mjesta članova uprave pravnog lica.

(3) Postupak izdavanja personalnih sigurnosnih dozvola za zaposlenike pravnog lica iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika, čija su radna mjesta predviđena Odlukom iz st. (1) ovog člana, provodi se u skladu sa odredbama Zakona.

Član 33.

(Obaveze zaposlenika)

(1) Zaposlenici u pravnom licu kojima je izdata dozvola, dužni su bez odlaganja prijaviti sigurnosnom službeniku pravnog lica sve izmjene podataka u odnosu na odgovore navedene u Upitniku za sigurnosnu provjeru, koje bi mogle uticati na odluku o postojanju ili nepostojanju sigurnosne smetnje.

(2) Informaciju o izmjenama podataka iz st. (1) ovog člana, sigurnosni službenik dostavlja ovlaštenoj osobi u pravnom licu, koja o tome odmah obavještava DSO BiH.

Član 34.

(Vođenje personalnih evidencija)

(1) Pravno lice dužno je voditi evidencije o licima koje posjeduju sigurnosnu dozvolu, koja mora sadržavati podatke o imenu i prezimenu, JMB, danu izdavanja, datumu važenja te stepenu tajnosti izdate dozvole.

(2) Sigurnosni službenik, na osnovu evidencije iz st. (1) ovog člana, dužan je lice koja posjeduje sigurnosnu dozvolu i ovlašteno lice u pravnom licu obavijestiti o datumu isteka roka važenja dozvole najmanje šest mjeseci prije isteka važenja.

(3) Ukoliko ovlašteno lice u pravnom licu donese odluku da će zaposlenik nastaviti raditi na poslovima na kojima će imati pristup tajnim podacima, zaposlenik je dužan ispuniti novi upitnik za sigurnosnu provjeru koji se, u propisanom roku, dostavlja DSO-u BiH.

Član 35.

(Izdavanje dozvole članicama konzorcija)

Prilikom sklapanja klasificiranih ugovora s pravnim licima udruženim u konzorcij, potrebno je primijeniti sljedeće sigurnosne zahtjeve:
   a) konzorcij, kao ugovorna stranka, ima isti status kao i bilo koji drugi ugovaratelj ili podugovaratelj prilikom sklapanja klasificiranog ugovora ili podugovora s nosiocima klasificiranih ugovora;
   b) industrijsku sigurnosnu dozvolu za pravna lica koja su povezana u konzorcij izdaje nadležni sigurnosni organ države u kojoj je pravno lice registrovano;

c) potvrdu o posjedovanju dozvole za zaposlenike konzorcija izdaje nadležni sigurnosni organ države čiji je zaposlenik državljanin.

POGLAVLJE IV. EVIDENCIJE

Član 36.

(Evidencija o izdatim industrijskim sigurnosnim dozvolama)

DSO BiH vodi evidenciju o izdatim industrijskim sigurnosnim dozvolama.

Član 37.

(Sadržaj evidencije)

Evidencija o izdatim industrijskim sigurnosnim dozvolama sadrži:

a) redni broj,
b) naziv pravnog lica,
c) datum podnošenja zahtjeva za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole,
d) datum izvještaja o rezultatima industrijske sigurnosne provjere,
e) datum i broj izdavanja industrijske sigurnosne dozvole,
f) stepen tajnosti industrijske sigurnosne dozvole,
g) rok važenja industrijske sigurnosne dozvole,
h) podaci o privremeno oduzetim ili oduzetim industrijskim sigurnosnim dozvolama,
i) informacije o sklopljenim klasificiranim ugovorima ili podugovorima,
j) napomena.

Član 38.

(Način vođenja evidencije)

(1) Evidencija iz člana 36. ovog Pravilnika vodi se u pisanoj ili elektronskoj formi.
(2) Kontrolor podataka iz evidencije iz člana 36. ovog Pravilnika je Ministarstvo sigurnosti BiH.

POGLAVLJE V. SIGURNOSNI STANDARDI ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA PRILIKOM MEĐUNARODNIH POSJETA

Član 39.

(Zahtjev za posjetu)

(1) Zaposlenik organa ili pravnog lica iz člana 2. ovog Pravilnika, koji odlazi u međunarodnu posjetu, u sklopu realizacije klasificiranog ugovora ili projekta, prilikom kojeg će ostvariti uvid u tajne podatke, dužan je ispuniti obrazac zahtjeva za posjetu na engleskom jeziku.
(2) Organ ili pravno lice iz člana 2. ovog Pravilnika, koji svoje zaposlenike šalje u jednokratnu ili višekratnu posjetu, dužno je posredstvom nadležnih sigurnosnih organa, organu ili pravnom licu koje se posjećuje dostaviti ispunjeni zahtjev za posjetu.
(3) Kada se radi o međunarodnoj posjeti organima ili pravnim licima u Bosni i Hercegovini, nadležni sigurnosni organ države iz koje je posjetilac, dužno je DSO-u BiH dostaviti obrazac zahtjeva za posjetu. DSO BiH odobrava posjetu ukoliko je na obrascu potvrđeno da posjetilac ima važeću dozvolu odgovarajućeg stepena tajnosti.
(4) Izgled i sadržaj zahtjeva iz st. (1) ovog člana propisan je na obrascu iz Priloga IX ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Član 40.

(Vrste posjeta)

U sklopu realizacije klasificiranog ugovora ili projekta moguće su sljedeće vrste posjeta:

a) jednokratne posjete - posjete s određenom svrhom, obično u trajanju manjem od 30 dana, za koje se ne očekuje da će biti ponovljeni u roku od godinu dana;
b) višekratne posjete - povremeno ponavljane posjete tokom određenog vremenskog razdoblja, ne dužeg od godinu dana;
c) hitne posjete - jednokratne posjete do kojih mora doći radi hitnosti i važnosti, zbog čega se ne može slijediti redovna procedura za podnošenje zahtjeva za posjetu.

Član 41.

(Obavještenje o posjeti)

Nadležni sigurnosni organ države koju se posjećuje mora biti na vrijeme obaviješten o svakoj izmjeni datuma ili odustajanju od posjete. Obavijesti o izmjeni datuma posjete, koje ne budu dostavljene u propisano vrijeme, neće se uvažiti. Datumi hitnih posjeta ne mogu se mijenjati.

Član 42.

(Preduslovi za posjetu)

(1) Prije izdavanja odobrenja za pristup tajnim podacima, organ ili pravno lice iz člana 2. ovog Pravilnika, koje se posjećuje, mora potvrditi da je:
a) DSO BiH odobrio zahtjev za posjetu;
b) posjetilac dostavio potrebne identifikacijske podatke;
c) stepen tajnosti naveden u zahtjevu za posjetu identičan potrebama posjete.
(2) Ukoliko DSO BiH od nadležnog sigurnosnog organa države kojoj lice odlazi u posjetu ne primi obavijest o otkazu posjete najmanje tri radna dana prije početka jednokratne posjete, posjeta može uslijediti.

Član 43.

(Detalji provedbe posjete)

(1) Detalje provedbe posjete mogu dogovarati sigurnosni službenik u organu ili pravnom licu posjetioca sa sigurnosnim službenikom u organu ili pravnom licu koje se posjećuje.
(2) Detalje provedbe posjeta koje uključuju pristup tajnim podacima stepena tajnosti "TAJNO" i "POVJERLJIVO" mogu direktno dogovoriti sigurnosni službenici posjetioca i organa ili pravnog lica koje se posjećuje, ukoliko su to prethodno odobrili DSO BiH i nadležni sigurnosni organ države koja se posjećuje.

Član 44.

(Ponovljena posjeta)

Zahtjev za ponovljenu posjetu podnosi se jednom godišnje i vrijedi godinu dana od datuma izdavanja odobrenja.

Član 45.

(Hitne posjete)

(1) Hitne posjete mogu se organizovati samo u hitnim situacijama, u kojima nije moguće poštivati standardne postupke jednokratnih ili višekratnih posjeta.
(2) Da bi se posjeta mogla označiti hitnom, moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:
a) predložena posjeta mora biti vezana uz klasificirani ugovor ili projekat;
b) posjeta se odobrava na osnovu službenog poziva države koja se posjećuje;
c) zahtjev za posjetu može se odobriti samo ukoliko bi neodobravanje posjete ugrozilo provedbu klasificiranog ugovora ili projekta.
(3) Sigurnosni službenici dužni su razmotriti, u potpunosti opravdati i dokumentovati potrebu za odobravanjem zahtjeva za hitnu posjetu.

POGLAVLJE VI. SIGURNOSNI STANDARDI ZA RAZMJENU LICA U SKLOPU PROJEKTA ILI PROGRAMA

Član 46.

(Mjere i standardi zaštite tajnih podataka)

Zaposlenici pravnog lica koji će u sklopu realizacije klasificiranog ugovora ili projekta određen vremenski perioda provesti na radu u organu ili pravnom licu druge države, moraju posjedovati odgovarajuću sigurnosnu dozvolu, te se moraju pridržavati svih propisanih mjera i standarda zaštite tajnih podataka.

POGLAVLJE VII. NADZOR MJERA I STANDARDA INDUSTRIJSKE SIGURNOSTI

Član 47.

(Unutrašnji nadzor)

(1) Sigurnosni službenik u pravnom licu iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika, nadležan je za provođenje periodičnog unutrašnjeg nadzora, najmanje dva puta godišnje, koji provodi u prostorima u kojima se postupa i u kojima se pohranjuju tajni podaci.

(2) Izvještaj o provedenom nadzoru, s prijedlogom korektivnih mjera, sigurnosni službenik dostavlja ovlaštenom licu u pravnom licu i, na zahtjev, DSO-u BiH.

Član 48.

(Nadzor)

(1) DSO BiH provodi periodični nadzor u pravnim licima iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika, koji posjeduju važeću industrijsku sigurnosnu dozvolu, uz prethodnu pismenu najavu, najmanje jednom u dvije godine.

(2) Nadzor iz st. (1) ovog člana u pravnim licima iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika obuhvata nadzor provedbe standarda za zaštitu tajnih podataka propisanih Zakonom.

Član 49.

(Izvještaj)

(1) DSO BiH pisani izvještaj o provedenom nadzoru iz člana 48. ovog Pravilnika dostavlja nosiocu klasificiranog ugovora i odgovornom licu u pravnom licu u kojem je nadzor proveden, uz uputu i rok za otklanjanje utvrđenih nedostataka i nepravilnosti.

(2) Nosilac klasificiranog ugovora ili pravno lice iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika mogu se o izvještaju o provedenom nadzoru očitovati DSO-u BiH, u roku od 15 dana od dana prijema izvještaja.

(3) Odgovor DSO-a BiH na izjašnjenje iz st. (2) ovog člana obavezujući je, a neprovođenje u njemu zatraženih mjera može biti okolnost za privremeno oduzimanje ili oduzimanje industrijske sigurnosne dozvole.

POGLAVLJE VIII. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 50.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 165/17
22. juna 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

IZJAVA

O ZAŠTITI TAJNIH PODATAKA IZ TENDERSKE DOKUMENTACIJE

Za zaštitu tajnih podataka iz tenderske dokumentacije, nastalih ili ustupljenih tokom tenderskog postupka vezanog uz

_____

(naziv klasificiranog ugovora, programa ili projekta)

Izjavljujem da:

- sam upoznat/a sa propisima koji uređuju zaštitu tajnih podataka i obavezujem se da ću povjereni tajni podatak sa kojim se upoznam ili na bilo koji drugi način dođem do njega čuvati i zaštiti njegovu tajnost, odnosno obavezujem se da ću sa istim postupati u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti tajnih podataka (Službeni glasnik BiH br.54/05 i 12/09) i drugim propisima iz oblasti zaštite tajnih podataka.
- će uvid u tajne podatke iz tenderske dokumentacije moći ostvariti samo oni uposlenici kojima je potrebno u obavljanju službene dužnosti, koji su upoznati sa propisima koji uređuju zaštitu tajnih podataka i koji imaju odgovarajuću dozvolu za pristup tajnim podacima.

Obavezujem se da:

a) ću ispuniti sve propisane mjere i standarde za zaštitu tajnih podataka, u skladu sa Zakonom o zaštiti tajnih podataka i provedbenim propisima usaglašenim sa Zakonom;
b) neću umnožavati zaprimljene tajne podatke, niti ih dati na uvid ili ustupiti trećoj strani;
c) da ću tajne podatke iz tenderske dokumentacije vratiti do isteka roka za dostavljanje ponude po pozivu za zaključenje klasificiranog ugovora ili podugovora.

U _____, dana _____ _____

(Ovlašteno lice u pravnom licu)

PRILOG 1.

POPIS PRAVNIH LICA SA KOJIMA JE SKLOPLJEN KLASIFICIRANI UGOVOR

Od: _____
(naziv organa)

Za: Državni sigurnosni organ BiH

U sklopu projekta

_____ (naziv projekta)

_____ (naziv organa)

sklopio je klasificirane ugovore sa sljedećim pravnim licima:

Redni broj	Naziv pravnog lica	Adresa pravnog lica Ime i broj telefona sigurnosnog službenika	Stepen tajnosti klasificiranog ugovora
1			
2			
3			

(Datum) (Sigurnosni službenik)

_____

PRILOG 2.

POPIS PRAVNIH LICA SA KOJIMA JE SKLOPLJEN KLASIFICIRANI PODUGOVOR

Od: _____
(naziv pravnog lica)

Za: _____
(naziv organa nosioca projekta)

U sklopu projekta

_____ (naziv projekta)

_____ (naziv pravnog lica)

sklopio je klasificirane podugovore sa sljedećim pravnim licima:

Redni broj	Naziv pravnog lica	Adresa pravnog lica Ime i broj telefona sigurnosnog službenika	Stepen tajnosti klasificiranog podugovora
1			
2			
3			

(Datum) (Sigurnosni službenik)

_____

PRILOG 3.

OBAVIJEST O SKLOPLJENIM KLASIFICIRANIM UGOVORIMA/PODUGOVORIMA

Naziv i adresa organa ili pravnog lica:

Dostavljeno:

Državni sigurnosni organ BiH

Predmet: Prijava sklopljenih klasificiranih ugovora/podugovora za period _____

Redni broj	Stanje provedbe (u toku / završeno)	Službeni naziv ugovora, programa ili projekta	Nosilac ugovora, programa ili projekta	Stepen tajnosti
1				
2				
3				

(mjesto, datum)

(sigurnosni službenik)

_____

PRILOG 4.

UPITNIK ZA SIGURNOSNU PROVJERU PRAVNOG LICA

Lice koje ispunjava upitinik obavezno je dati tačne i detaljne odgovore na sva pitanja iz upitnika.
Upitnik ispunjavati elektronski na računaru, ili popuniti čitko, velikim, štampanim slovima i isključivo hemijskom olovkom koja se ne može brisati;
Ponuđeni odgovori moraju biti zaokruženi;
Sve rubrike iz Upitnika moraju biti ispunjene;
U slučaju da nema ništa da se izjavi u vezi sa postavljenim pitanjem, u predviđenu rubriku za koje nemate šta izjaviti staviti oznaku: /.
Ukoliko nemate dovoljno prostora za pojedini odgovor, koristite dodatni list papira sa rednim brojem pitanja, te ga potpisanog priložite Upitniku;
Nenavođenje ili davanje netačnih podataka može predstavljati sigurnosnu smetnju i može prouzrokovati neželjene posljedice po status pravnog lica koje se provjerava.

SAGLASNOST ZA PROVOĐENJE SIGURNOSNE PROVJERE PRAVNOG LICA I IZJAVA OVLAŠTENOG LICA

Za provođenje sigurnosne provjere pravnog lica ispunjavanjem i potpisivanjem ovog Upitnika kao ovlašteno lice, dajem saglasnost Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine za provjeravanje i obradu podataka navedenih u ovom Upitniku kao i poduzimanje Zakonom propisanih postupaka za provođenje sigurnosne provjere pravnog lica.

Potvrđujem da sam se u skladu sa odredbama člana 47. Zakona o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH" broj: 54/05 i 12/09) predhodno:
a) upoznao/la sa propisima iz oblasti obrade tajnih podataka,
b) upoznao/la sa obavezom dobijanja sigurnosne dozvole za pravna lica za pristup tajnim podacima,
c) upoznao/la sa sadržajem sigurnosnog provjeravanja i postupkom za dobijanje sigurnosne dozvole za pravna lica.

Također, dajem pismenu saglasnost za vršenje sigurnosne provjere, te potvrđujem da sam upoznat/a sa propisima koji uređuju obradu tajnih podataka i obavezujem se da ću povjereni tajni podatak sa kojim se upoznam ili na bilo koji drugi način dođem do njega čuvati i zaštiti njegovu tajnost, odnosno obavezujem se da ću sa istima postupati u skladu sa zakonskim propisima iz oblasti zaštite tajnih podataka.

Podaci navedeni u upitniku su tačni, što potvrđujem svojim potpisom.

Datum:_____ **Potpis ovlaštenog lica:_____**

PRILOG 5.

1. IDENTIFIKACIONI PODACI PRAVNOG LICA

NAZIV PRAVNOG LICA:		
OSNOVNA DJELATNOST:		
DOZVOLA ZA RAD:	DA NE	
IDENTIFIKACIJSKI BROJ:		
PORESKI BROJ:		
MJESTO REGISTRACIJE:		
ADRESA SJEDIŠTA PRAVNOG LICA:		
DATUM I GODINA OSNIVANJA:		
BROJ ZAPOSLENIH:		
ADRESE POSLOVNICA:		
TELEFON:		
FAX:		
INTERNET STRANICA:		
SUVLASNIŠTVO ILI UDJEL U DRUGIM PRAVNIM LICIMA: (NAZIVI I ADRESE)	DA NE	
NAVEDITE ČLANOVE UPRAVNIH I NADZORNIH ORGANA U POSLJEDNJIH 5 GODINA:		

Potpis ovlaštenog lica:_____

PRILOG 5.

2. EKONOMSKI, FINANSIJSKI I OSTALI PODACI O PRAVNOM LICU

VISINA OSNIVAČKOG/TEMELJNOG KAPITALA PRAVNOG LICA:	
FINANSIJSKI PODACI TEMELJENI NA GODIŠNJEM IZVJEŠTAJU TOKOM POSLJEDNJIH PET GODINA: (Prilog: Relevantan Izvještaj)	
LISTA BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA KOD KOJIH JE PRAVNO LICE IMA RAČUN POSLJEDNJE TRI GODINE	
DA LI JE PRAVNO LICE U TRENUTNIM FINANSIJSKIM POTEŠKOĆAMA:	
VLASNIČKA STRUKTURA PRAVNOG LICA, UDIO/DIONICE TE NAČIN STICANJA VLASNIŠTVA:	
NAVEDITE DIONIČARE IZNAD 25% VRIJEDNOSTI PRAVNOG LICA, TOKOM POSLJEDNJIH PET GODINA	
UDIO STRANOG KAPITALA U VLASNIČKOM KAPITALU PRAVNOG LICA?	
IMA LI PRAVNO LICE IMOVINU ILI FINANSIJSKE INTERESE U DRUGOJ DRŽAVI (navedite državu, pravno lice, udio i od kada)	
BAVI LI SE PRAVNO LICE FINANSIJSKIM ULAGANJIMA? (koja ulaganja i u kojim iznosima)	
SUVLASNIŠTVO ILI UDJEL U DRUGIM PRAVNIM LICIMA (Nazivi i adrese)	

Potpis ovlaštenog lica:_____

PRILOG 5.

3. SIGURNOSNI PODACI O PRAVNOM LICU

DA LI JE PRAVNO LICE OSTVARILO POSLOVNU SARADNJU SA STRANIM PRAVNIM I FIZIČKIM LICIMA U POSLJEDNJIH 5. GODINA (ako "DA" navedite državu, naziv pravnog ili fizičkog lica i kada)	DA NE	
DA LI JE PRAVNO LICE OSTVARILO POSLOVNU SARADNJU S PRAVNIM I FIZIČKIM LICIMA ZA KOJE IMATE SPOZNAJE DA SU NEZAKONITO STEKLE DOBIT? (ako "DA" navedite koja pravna ili fizička lica i kada)	DA NE	
VODI LI SE PROTIV PRAVNOG LICA KRIVIČNI ILI PREKRŠAJNI POSTUPAK ZBOG NEZAKONITOSTI U POSLOVANJU? (Prilog: dokumentacija, Uvjerenja, dokaz i sl.)	DA NE	

Potpis ovlaštenog lica:_____

PRILOG 5.

4. PODACI O ODGOVORNOM LICU

IME:	
PREZIME: (ranija prezimena)	
JMB:	
ADRESA I BROJ TELEFONA:	

Mjesto i datum MP: Potpis ovlaštenog lica:

PRILOG 5.

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

INDUSTRIJSKA SIGURNOSNA DOZVOLA

1. Ovim se potvrđuje da:

.....

Naziv pravnog ili fizičkog lica

.....

ID broj

.....

Adresa

Ispunjava uslove za pristup i rukovanje tajnim podacima, te se izdaje Industrijska sigurnosna dozvola za pristup tajnim podacima koji nose oznaku tajnosti do i uključujući:

POVJERLJIVO / TAJNO

.....

2. Dozvola važi do:

.....

3. Izdata od strane:

Ministarstvo sigurnosti BiH

.....

Datum:
Broj:

MINISTAR

M.P.

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

INDUSTRIJSKA SIGURNOSNA DOZVOLA
s certificiranim sigurnosnim područjem

1. Ovim se potvrđuje da:

.....

Naziv pravnog ili fizičkog lica

.....

ID broj

.....

Adresa

Ispunjava uslove za pristup i rukovanje tajnim podacima, kao i da sigurnosno područje u objektu pravnog/fizičkog lica ispunjava uslove koji garantuju adekvatnu sigurnosnu zaštitu tajnih podataka, te se izdaje Industrijska sigurnosna dozvola za pristup tajnim podacima koji nose oznaku tajnosti do i uključujući:

POVJERLJIVO / TAJNO

.....

2. Dozvola važi do:

.....

3. Izdata od strane:

Ministarstvo sigurnosti BiH

.....

Datum:
Broj:

MINISTAR

M.P.

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

National Security Authority of Bosnia and Herzegovina

Sarajevo, Trg BiH 1
T: +387 (0)33 492 457
F: +387 (0)33 492 791
E: nsa@msb.gov.ba

Number:

Date:

CERTIFICATE

The National Security Authority of Bosnia and Hercegovina confirms that the

possesses CONFIDENTIAL / SECRET Facility security clearance, valid until _____.

Official government stamp Minister

PRILOG 8.

REQUEST FOR VISIT

One-time [ ] Yes
Recurring [ ] No

ADMINISTRATIVE DATA a. REQUESTOR: DATE:…/…./…. TO: VISIT ID:
REQUESTING GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY b. NAME: POSTAL ADDRESS: TELEFAX/FAX No.: TELEPHONE No.: POINT OF CONTACT:
GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY TO BE VISITED c. NAME: ADDRESS: TELEFAX/FAX No.: TELEPHONE No.: POINT OF CONTACT:
4. DATES OF VISIT: …./…./…. TO …./…./…. (…./…./…. TO …./…./….)
5. TYPE OF VISIT: (SELECT ONE FROM EACH COLUMN) ( ) GOVERNMENT INITIATIVE ( ) INITIATED BY REQUESTING AGENCY OR FACILITY ( ) COMMERCIAL INTIATIVE ( ) BY INVITATION OF THE FACILITY TO BE VISITED
6. SUBJECT TO BE DISCUSSED/JUSTIFICATION
7. ANTICIPATED LEVEL OF CLASSIFIED INFORMATION TO BE INVOLVED:
8. IS THE VISIT PERTINENT TO: (Y) SPECIFY A SPECIFIC EQUIPMENT OR WEAPON SYSTEM ( ) FOREIGN MILITARY SALES OF EXPORT LICENCE ( ) A PROGRAMME OF AGREEMENT ( ) A DEFENCE ACQUISITION PROCESS ( ) OTHER ( )

PRILOG 9.

9.	PARTICULARS FOR VISITORS	
NAME: DATE OF BIRTH: …./…./…. SECURITY CLEARANCE: POSITION: COMPANY/AGENCY:	ID/PP NUMBER:	PLACE OF BIRTH: NATIONALITY:
NAME: DATE OF BIRTH: …./…./…. SECURITY CLEARANCE: POSITION: COMPANY/AGENCY:	ID/PP NUMBER:	PLACE OF BIRTH: NATIONALITY:
10.	THE SECURITY OFFICER OF THE REQUESTING GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY	
NAME: SIGNATURE:	TELEPHONE NO.:	
-	CERTIFICATION OF SECURITY CLEARANCE	
NAME: ADDRESS: TELEPHONE: SIGNATURE:		STAMP (optional)
-	REQUESTING SECURITY AUTHORITY	
NAME: ADDRESS: TELEPHONE: SIGNATURE:		STAMP (optional)
13.	REMARKS	

PRILOG 9.

PARTICULARS OF VISITORS	
1. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
2. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
3. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
4. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
5. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
6. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:

PRILOG 9.

Na osnovu članka 15i. Zakona o zaštiti tajnih podataka ("Službeni glasnik BiH", br. 54/05 i 12/09) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 106. sjednici održanoj 22.06.2017. godine, donijelo je

PRAVILNIK
O INDUSTRIJSKOJ SIGURNOSTI

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.
(Predmet Pravilnika)

Ovim Pravilnikom utvrđuju se sigurnosni standardi za sklapanje klasificiranih ugovora, odredbe koje se odnose na način i procedure izdavanja industrijske sigurnosne dozvole, izgled i sadržaj industrijske sigurnosne dozvole, sigurnosnog upitnika, izjava i drugih dokumenata, evidencije, procedure rada s ugovorima, procedure i sigurnosne standarde za posjete u sklopu realizacije klasificiranog ugovora ili projekta, kao i druge odredbe koje nisu propisane Zakonom o zaštiti tajnih podataka ("Službeni glasnik BiH" br. 54/05 i 12/09) (u daljnjem tekstu: Zakon), a odnose se na oblast industrijske sigurnosti.

Članak 2.
(Primjena Pravilnika)

(1) Ovaj Pravilnik se primjenjuje na državna, entitetska i kantonalna tijela, tijela lokalne uprave, tijela uprave na svim drugim nivoima vlasti, privredne i druge organizacije i institucije, te na pravne osobe s javnim ovlastima (u daljnjem tekstu: nositelj klasificirnog ugovora), koje sklapaju klasificirani ugovor sa pravnim ili fizičkim osobama.
(2) Ovaj Pravilnik se primjenjuje na pravne osobe kada sklapaju klasificirani ugovor sa nositeljem klasificiranog ugovora ili klasificirani podugovor sa drugim pravnim ili fizičkim osobama.
(3) Ovaj Pravilnik se primjenjuje i na fizičke osobe kada sklapaju klasificirani ugovor sa nositeljem klasificiranog ugovora ili klasificirani podugovor sa drugim pravnim ili fizičkim osobama.
(4) Ovaj Pravilnik se primjenjuje na pravne ili fizičke osobe koje imaju namjeru da se odazovu na Poziv za sklapanje klasificiranog ugovora ili podugovora (u daljnjem tekstu: Poziv).

Članak 3.
(Značenje izraza)

Izrazi korišteni u ovom Pravilniku imaju sljedeća značenja:

a) **Industrijska sigurnost** predstavlja primjenu sigurnosnih mjera za zaštitu tajnih podataka u slučajevima kada je u okviru poslovne suradnje potrebno angažirati neku pravnu ili fizičku osobu za izvršenje određenog posla.
b) **Industrijska sigurnosna dozvola** je dozvola koju pravnoj ili fizičkoj osobi, nakon izvršene industrijske sigurnosne provjere prave ili fizičke osobe, ukoliko istoj nisu utvrđene smetnje, izdaje državno sigurnosno tijelo.
c) **Klasificirani ugovor** je ugovor koji je nositelj klasificiranog ugovora sklopio sa pravnim ili fizičkim osobama, radi isporuke robe, pružanja usluga i izvođenja radova, a koji sadrži tajne podatke ili čija provedba zahtjeva pristup tajnim podacima državnih tijela BiH, druge države, međunarodne ili regionalne organizacije.
d) **Klasificirani podugovor** je ugovor sklopljen između dvije pravne osobe ili između pravne i fizičke osobe ili između dvije fizičke osobe, kojim pravna ili fizička osoba koja je glavni izvođač/isporučilac drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi kao podizvođaču/podisporučiocu daje na realizaciju određeni dio klasificiranog ugovora, koji je glavni izvođač/isporučilac ugovorio sa nosiocem klasificiranog ugovora.
e) **Sigurnosni službenik za industrijsku sigurnost** (u daljnjem tekstu: sigurnosni službenik) je osoba imenovana ili na drugi način određena od strane pravne osobe, koja je kontakt osoba između Državnog sigurnosnog tijela Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: DST BiH), nositelja klasificiranog ugovora i privrednog subjekta, ovlaštena da prati provođenje Zakona i podzakonskih akata zasnovanih na Zakonu, bilateralnih i međunarodnih sporazuma koje je Bosna i Hercegovina potpisala ili koji su nastali preuzimanjem međunarodnih obaveza u tijelu u kojem je imenovan.

POGLAVLJE II. SIGURNOSNI STANDARDI ZA SKLAPANJE KLASIFICIRANIH UGOVORA

Članak 4.
(Poziv za sklapanje klasificiranog ugovora)

(1) Svi Pozivi sadrže odredbu prema kojoj pravna i fizička osoba, koja se odaziva Pozivu, mora imati industrijsku sigurnosnu dozvolu.
(2) Svi Pozivi sadrže odredbu prema kojoj pozvane pravne i fizičke osobe, koje se ne odazovu na Poziv, moraju do dana zaključenja Poziva vratiti dostavljenu klasifikovanu tendersku dokumentaciju nositelju klasificiranog ugovora od kojeg su dobili Poziv.
(3) Pravne i fizičke osobe koje su se odazvale Pozivu do isteka roka za dostavljanje ponude, vraćaju preuzetu klasifikovanu tendersku dokumentaciju.

Članak 5.
(Izjava)

(1) Pravne i fizičke osobe iz članka 2. st. (2) i (3) ovog Pravilnika, koje su se javile na Poziv, dužne su potpisati Izjavu o zaštiti tajnih podataka iz tenderske dokumentacije.
(2) Sadržaj i izgled Izjave iz st. (1) ovog članka, propisan je u Prilogu I ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Članak 6.
(Dužnosti nositelja klasificiranog ugovora)

(1) Nositelj klasificiranog ugovora dužan je osigurati da predstavnik pravne osobe ili fizička osoba koja se javila na Poziv ima pravo pristupa samo onim tajnim podacima koji su predmet ugovora.
(2) Vođenje zapisnika o svim sudionicima pregovaračkih sastanaka sadrži: naziv projekta ili programa, datum i vrijeme održavanja sastanka, naziv pravne osobe ili fizičke osobe koja se javila na Poziv, te ime i prezime predstavnika pravne osobe koji sudjeluje u pregovorima za sklapanje klasificiranog ugovora ili podugovora.
(3) Nositelj klasificiranog ugovora dužan je osigurati sve propisane mjere i standarde za zaštitu tajnih podataka, sukladno Zakonu i provedbenim propisima usaglašenim sa Zakonom.

Članak 7.
(Pisana suglasnost za sklapanje podugovora)

Prije sklapanja podugovora, pravna ili fizička osoba iz članka 2. st. (2) i (3) ovog Pravilnika, dužna je dobiti pisanu suglasnost za sklapanje podugovora od nositelja klasificiranog ugovora.

Članak 8.

(Stupanje na snagu klasificiranog ugovora ili podugovora)

(1) Prije sklapanja klasificiranog ugovora ili podugovora, pravna ili fizička osoba iz članka 2. st. (2) i (3) ovog Pravilnika mora imati:
   a) izdatu industrijsku sigurnosnu dozvolu;
   b) izdate personalne sigurnosne dozvole za odgovornu osobu, članove uprave, sigurnosnog službenika i njegovog zamjenika, te za uposlenike koji će imati pristup tajnim podacima iz ugovora ili podugovora.

(2) Klasificirani ugovor ili podugovor ne može stupiti na snagu prije ispunjenja odredbi iz st. (1) ovog članka.

Članak 9.

(Obveza vođenja popisa)

(1) Nositelji klasificiranih ugovora su dužni voditi popis pravnih ili fizičkih osoba iz članka 2. st. (2) i (3) ovog Pravilnika s kojima je sklopljen klasificirani ugovor, na obrascu propisanom u Prilogu II, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

(2) Nositelji klasificiranih ugovora moraju osigurati da pravne osobe iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika vode popise drugih pravnih ili fizičkih osoba s kojima su sklopili klasificirane podugovore vezane uz temeljni klasificirani ugovor, na obrascu propisanom u Prilogu III, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

Članak 10.

(Izvještavanje)

(1) Tijela i pravne osobe iz članka 2. ovog Pravilnika, dužne su odmah izvijestiti DST BiH o sklopljenim klasificiranim ugovorima ili podugovorima, na obrascu propisanom u Prilogu IV, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

(2) Tijela i pravne osobe iz članka 2. ovog Pravilnika, dužne su odmah izvijestiti DST BiH o sklopljenim međunarodnim klasificiranim ugovorima ili podugovorima.

(3) Tijela i pravne osobe iz članka 2. ovog Pravilnika, dužne su odmah izvijestiti DST BiH o realiziranim klasificiranim ugovorima ili podugovorima.

POGLAVLJE III. POSTUPAK SIGURNOSNE PROVJERE I IZDAVANJE INDUSTRIJSKE SIGURNOSNE DOZVOLE

Članak 11.

(Industrijska sigurnosna provjera)

(1) Industrijska sigurnosna provjera se vrši u svrhu provjere uvjeta kojim se potvrđuje da pravna ili fizička osoba koja će biti uključena u izvršavanje klasificiranog ugovora ili podugovora može da rukuje tajnim podacima sukladno Zakonu.

(2) Industrijska sigurnosna provjera sastoji se od sigurnosne provjere pravne ili fizičke osobe i od sigurnosne provjere uposlenika u pravnoj osobi koji rukuju tajnim podacima.

Članak 12.

(Iniciranje postupka sigurnosne provjere)

(1) Zahtjev za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole podnosi se DST-u BiH od strane pravne ili fizičke osobe, koja namjerava da učestvuje u zaključenju odnosno izvršenju klasificiranog ugovora ili podugovora.

(2) Na osnovu zahtjeva iz st. (1) ovog članka, DST BiH pokreće proceduru sigurnosnog provjeravanja koju vrši Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: OSA BiH).

(3) Na zahtjev za vršenje industrijske sigurnosne provjere pravna ili fizička osoba plaća administrativnu taksu sukladno odredbama Zakona o administrativnim taksama ("Službeni glasnik BiH" br. 16/02, 19/02, 43/04, 08/06, 76/06, 76/07 i 98/12) propisanu člankom 2. TAR. broj 3. Tarifom administrativnih taksi.

Članak 13.

(Postupak sigurnosne provjere)

(1) OSA BiH provodi postupak industrijske sigurnosne provjere pravne ili fizičke osobe.

(2) Tijekom vršenja industrijske sigurnosne provjere, provjeravaju se podaci navedeni u Upitniku za sigurnosnu provjeru pravne osobe (u daljnjem tekstu: sigurnosni upitnik) koji popunjava pravna ili fizička osoba iz članka 2. st. (3) ovog Pravilnika, na obrascu propisanom u Prilogu V, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

(3) OSA BiH će nakon izvršenih sigurnosnih provjera dostaviti izvješće o izvršenim sigurnosnim provjerama DST-u BiH, u kojem će biti ugrađeno mišljenje OSA-e BiH o postojanju ili nepostojanju sigurnosnih smetnji za provjeravanu pravnu ili fizičku osobu. Pored mišljenja OSA-e BiH, u navedeno izvješće mogu biti ugrađena mišljenja, inspekcijski nalazi, vještačenja tijela i institucija čiji su podaci korišteni u sigurnosnoj provjeri, kao i drugih tijela i institucija.

(4) U slučaju postojanja smetnje, dokaze o utvrđenim sigurnosnim smetnjama dužna je prikupiti i iznijeti OSA BiH.

(5) Industrijska sigurnosna provjera, računajući od dana prijema zahtjeva za provjeru, provodi se u roku od 90 dana uz mogućnost produžetka roka provjere za dodatnih 30 dana.

Članak 14.

(Sadržaj sigurnosnog upitnika)

Sigurnosni upitnik sadrži sljedeće podatke:

a) Identifikacioni podaci pravne osobe:
   1) naziv pravne osobe,
   2) osnovna djelatnost,
   3) broj dozvole za rad,
   4) identifikacijski broj,
   5) poreski broj,
   6) mjesto registriranja,
   7) adresa sjedišta,
   8) datum i godina osnivanja,
   9) broj uposlenih,
   10) adrese podružnica, poslovnica i predstavništava,
   11) broj telefona,
   12) broj faxa,
   13) internet stranica,
   14) članovi upravnih i nadzornih tijela u posljednjih 5 godina.

b) Ekonomski, finansijski i ostali podaci o pravnoj osobi:
   1) visina osnovnog kapitala pravne osobe,
   2) finansijski podaci temeljeni na godišnjem izvješću tijekom posljednjih pet godina (završni računi),
   3) lista banaka i drugih finansijskih institucija kod kojih je pravna osoba imala račun posljednje tri godine,
   4) da li je pravna osoba u trenutnim finansijskim poteškoćama,
   5) vlasnička struktura pravne osobe, udio/dionice te način stjecanja vlasništva,
   6) vlasnici udjela/dionica iznad 25% vrijednosti pravne osobe tijekom posljednjih pet godina,
   7) da li postoji udio stranog kapitala u vlasničkom kapitalu pravne osobe,
   8) ima li pravna osoba imovinu ili finansijske interese u drugoj državi,

9) bavi li se pravna osoba finansijskim ulaganjima,
10) suvlasništvo ili udjel u drugim pravnim osobama (nazivi i adrese).

c) Sigurnosni podaci o pravnoj osobi:
1) da li je pravna osoba ostvarila poslovnu suradnju sa stranim pravnim ili fizičkim osobama u posljednjih pet godina,
2) da li je pravna osoba ostvarila poslovnu suradnju sa stranim pravnim ili fizičkim osobama za koje postoji spoznaja da su nezakonito stekle dobit,
3) da li se protiv pravne osobe vodi prekršajni ili kazneni postupak zbog nezakonitosti u poslovanju i da li joj je izrečena mjera.

d) Podaci o odgovornoj osobi:
1) ime i prezime,
2) jedinstveni matični broj (JMB),
3) adresa i broj telefona.

Članak 15.
(Sigurnosne smetnje)

(1) Postojanje sigurnosne smetnje utvrđuje se provjerom i ocjenom podataka iz sigurnosnog upitnika, kao i drugih relevantnih podataka koji se odnose na pravnu osobu.
(2) Sigurnosne smetnje za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole u smislu ovog Pravilnika su:
a) neistiniti ili nepotpuni podaci o pravnoj osobi dostavljeni DST-u BiH u svrhu provođenja sigurnosne provjere;
b) ozbiljne finansijske poteškoće, neosnovani prihodi ili postojanje nesrazmjera između kapitala i imovine pravne osobe i njene redovne finansijske dobiti;
c) dokazane finansijske malverzacije ili sumnja u provođenje finansijskih malverzacija;
d) udio kapitala sumnjivog porijekla u vlasničkom kapitalu pravne osobe;
e) negativna realizacija ugovorenih poslova pravne osobe;
f) poslovna suradnja s pravnim ili fizičkim osobama koje predstavljaju sigurnosnu prijetnju ili koji su stekli dobit organiziranim kriminalom.

Članak 16.
(Izdavanje industrijske sigurnosne dozvole)

(1) DST BiH je nadležan za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole.
(2) Prije izdavanja industrijske sigurnosne dozvole, DST BiH donosi odluku o postojanju ili nepostojanju sigurnosne smetnje, uzimajući u obzir mišljenje iz izvješća OSA-e BiH dostavljenog nakon izvršene industrijske sigurnosne provjere.
(3) Nakon što donese odluku o nepostojanju sigurnosne smetnje, DST BiH izdaje industrijsku sigurnosnu dozvolu.
(4) Rok za donošenje odluke o postojanju odnosno ne postojanju smetnje i izdavanje dozvole ukoliko ne postoji sigurnosna smetnja je 30. dana od dana dostavljanja Izvješća OSA-e BiH o izvršenoj industrijskoj sigurnosnoj provjeri.
(5) Ukoliko DST BiH donese Odluku o utvrđivanju postojanja sigurnosne smetnje na istu se može uložiti žalba Povjerenstvu za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja, u roku od 15 dana od dana prijema Odluke.
(6) Protiv konačne Odluke Povjerenstva za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja može se pokrenuti Upravni spor.

Članak 17.
(Obuka)

(1) Prije dostave industrijske sigurnosne dozvole, sigurnosni službenik, njegov zamjenik i druge osobe iz pravnih osoba iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika, obvezni su proći obuku o mjerama i standardima iz svih oblasti zaštite tajnih podataka.
(2) Obuke iz st. 1. ovog članka provodi DST BiH sukladno sa utvrđenim programom.
(3) Troškove obuke snosit će pravna osoba.

Članak 18.
(Industrijska sigurnosna dozvola)

(1) Industrijska sigurnosna dozvola može biti stupnja POVJERLJIVO i TAJNO.
(2) Industrijska sigurnosna dozvola važi pet godina od dana izdavanja.
(3) Izgled i sadržaj industrijske sigurnosne dozvole propisan je na obrascu iz Priloga VI ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Članak 19.
(Industrijska sigurnosna dozvola s certificiranim sigurnosnim područjem)

(1) Ukoliko će pravna ili fizička osoba rukovati tajnim podacima u svom objektu, obvezna je obezbijediti minimalne mjere organizacione, fizičke i tehničke zaštite tajnih podataka, odnosno obezbijediti sigurnosno područje odgovarajućeg stupnja.
(2) Prije izdavanja industrijske sigurnosne dozvole pravnoj osobi, DST BiH obavlja certificiranje objekata i time potvrđuje da objekat osigurava i garantuje adekvatnu sigurnosnu zaštitu tajnih podataka stupnja POVJERLJIVO i viši stupanj tajnosti.
(3) Izgled i sadržaj industrijske sigurnosne dozvole s certificiranim sigurnosnim područjem propisan je na obrascu iz Priloga VII ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.
(4) Rok za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole sa certificiranim sigurnosnim područjem je 30 dana od završetka certifikacije objekta, ukoliko nije utvrđeno postojanje sigurnosne smetnje.

Članak 20.
(Obveze pravne osobe)

Pravne osobe iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika, obvezuju se da će:
a) provesti sve propisane mjere i standarde za zaštitu tajnih podataka;
b) imenovati sigurnosnog službenika i njegovog zamjenika;
c) službeniku iz tačke b) ovog članka dati ovlasti i osigurati finansijska sredstva potrebna za provedbu mjera i standarda zaštite tajnih podataka;
d) obezbijediti sredstva za troškove obuke iz oblasti zaštite tajnih podataka;
e) odmah prijaviti DST-u BiH sve promjene podataka o pravnoj osobi iz članka 21. ovog Pravilnika.

Članak 21.
(Obveze sigurnosnog službenika)

Sigurnosni službenik u pravnoj osobi kojoj je izdata industrijska sigurnosna dozvola, dužan je posredstvom odgovorne osobe pravne osobe izvješćivati DST BiH o svim promjenama podataka iz sigurnosnog upitnika, kao što su:
f) promjena vlasničke strukture i finansijskog poslovanja pravne osobe;
g) sve promjene vezane uz fizičku i tehničku zaštitu objekata u kojima se postupa s tajnim podacima;

h) informacije koje izazivaju sumnju u postojanje sigurnosne smetnje kod osoba koje posjeduju dozvolu za pristup tajnim podacima;
i) informacije koje izazivaju sumnju u postojanje sigurnosne smetnje za pravnu osobu koja ima industrijsku sigurnosnu dozvolu;
j) informacije o mogućoj zlouporabi tajnog podatka, te mjerama poduzetim da se spriječi dalja zlouporaba.

Članak 22.
(Potvrda)

(1) Na zahtjev nadležnog sigurnosnog tijela druge države, DST BiH izdaje potvrdu o izdatoj industrijskoj sigurnosnoj dozvoli, na engleskom jeziku.
(2) Potvrda iz st. (1) ovog članka može se izdati i na obrazložen zahtjev pravne osobe kojoj je izdata industrijska sigurnosna dozvola.
(3) Izgled i sadržaj potvrde iz st. (1) ovog članka propisan je na obrascu iz Priloga VIII ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Članak 23.
(Industrijska sigurnosna dozvola sukladno sa međunarodnim sporazumom)

(1) Ukoliko je sukladno odredbama međunarodnog sporazuma za sklapanje klasificiranih ugovora vezanih za programe i projekte sa drugim državama, međunarodnim ili regionalnim organizacijama potrebno izdavanje industrijske sigurnosne dozvole na obrascu koji je drugačiji od obrasca propisanog člankom 18. st. (3) ovog Pravilnika, takva dozvola izdaje se sukladno odredbama sporazuma.
(2) DST BiH izdaje dozvolu iz st. (1) ovog članka na obrascu koji je određen međunarodnim sporazumom ili drugim aktima na koje upućuje međunarodni sporazum.

Članak 24.
(Vanjski suradnici)

Vanjski suradnici koji u okviru provedbe klasificiranih ugovora koriste prostorije u tijelu ili pravnoj osobi iz članka 2. ovog Pravilnika, moraju posjedovati odgovarajuću sigurnosnu dozvolu, te se moraju pridržavati svih sigurnosnih zahtjeva kao i ostali uposlenici, uključeni u realizaciju klasificiranih ugovora.

Članak 25.
(Istek roka važenja industrijske sigurnosne dozvole)

(1) Sigurnosni službenik u pravnoj osobi iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika dužan je, posredstvom odgovorne osobe u pravnoj osobi, pisanim putem obavijestiti nositelja klasificiranog ugovora o isteku roka važenja industrijske sigurnosne dozvole, šest mjeseci prije dana isteka važenja dozvole.
(2) Pravna osoba iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika pokrenut će postupak za izdavanje nove industrijske sigurnosne dozvole, ukoliko je realizacija klasificiranog ugovora ili podugovora u tijeku.

Članak 26.
(Dodatna industrijska sigurnosna provjera)

(1) Dodatna industrijska sigurnosna provjera vrši se u slučaju kada se, u tijeku važenja industrijske sigurnosne dozvole, na strani pravne osobe pojave okolnosti i sumnje na postojanje sigurnosnih smetnji ili kada dođe do izmjene podataka iz sigurnosnog upitnika.
(2) Zahtjev za vršenje dodatne industrijske sigurnosne provjere pokreće DST BiH na osnovu izvješća sigurnosnog službenika iz članka 21. ovog Pravilnika, ili drugih saznanja do kojih DST BiH dođe.
(3) OSA BiH vrši dodatnu industrijsku sigurnosnu provjeru na način da provjerava okolnosti i podatke iz st. (1).
(4) Nakon izvršene dodatne industrijske sigurnosne provjere, OSA BiH sačinjava izvješće koje dostavlja DST-u BiH.

Članak 27.
(Privremeno oduzimanje industrijske sigurnosne dozvole)

(1) DST BiH može donijeti odluku o privremenom oduzimanju industrijske sigurnosne dozvole, ukoliko:
a) je osobama iz članka 32. st. (1) ovog Pravilnika rješenjem DST-a BiH privremeno zabranjen pristup tajnim podacima ili oduzeta sigurnosna dozvola za pristup tajnim podacima;
b) DST BiH nije obaviješten o promjenama iz članka 21. ovog Pravilnika;
c) je nadzorom DST-a BiH utvrđeno nepridržavanje propisanih mjera i standarda zaštite tajnih podataka, sukladno članku 48. ovog Pravilnika;
d) je pokrenut postupak dodatne industrijske sigurnosne provjere iz članka 26. ovog Pravilnika.
(2) DST BiH može donijeti odluku o privremenom oduzimanju industrijske sigurnosne dozvole i ukoliko procijeni da okolnosti opisane u članku 21. ovog Pravilnika predstavljaju opasnost sigurnosti tajnih podataka pohranjenih u pravnoj osobi iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika.
(3) DST BiH dostavlja pravnoj osobi iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika odluku o privremenom oduzimanju izdate industrijske sigurnosne dozvole.
(4) Na odluku iz st. (1) i (2) ovog članka može se podnijeti žalba Povjerenstvu za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja, u roku od 15 dana od dana prijema odluke. Žalba ne odlaže izvršenje odluke DST-a BiH.
(5) Povjerenstvo za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja dužno je odlučiti o osnovanosti žalbe iz st. (4) ovog članka, u roku od 30 dana od dana dostavljanja žalbe.
(6) Protiv odluka Povjerenstva za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja može se pokrenuti upravni spor.
(7) Odluka o privremenom oduzimanju izdate dozvole iz stavka (1) ovog članka, biti će na snazi dok traju okolnosti iz st. (1) ovog članka.
(8) Po isteku okolnosti koje su bile uzrok za privremeno oduzimanje dozvole iz st. (1) ovog članka, odgovorna osoba pravne osobe iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika može podnijeti zahtjev za vraćanje privremeno oduzete dozvole, o čemu odlučuje DST BiH.

Članak 28.
(Oduzimanje industrijske sigurnosne dozvole)

(1) DST BiH može donijeti odluku o oduzimanju industrijske sigurnosne dozvole ukoliko:
a) je nakon izvršene dodatne industrijske sigurnosne provjere i dostavljenog izvješća od strane OSA-e BiH utvrđeno postojanje sigurnosne smetnje;
b) pravna osoba više ne ispunjava uvjete za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole;
c) je proglašen stečaj ili likvidacija;
d) je nadzorom DST-a BiH utvrđeno nepridržavanje propisanih mjera i standarda zaštite tajnih podataka, sukladno članku 48. ovog Pravilnika.
(2) DST BiH dostavlja pravnoj osobi iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika odluku o oduzimanju izdate industrijske sigurnosne dozvole.
(3) Na odluku iz st. (1) ovog članka može se podnijeti žalba Povjerenstvu za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja, u roku od 15 dana od dana prijema odluke. Žalba ne odlaže izvršenje odluke DST-a BiH.

(4) Povjerenstvo za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja dužno je odlučiti o osnovanosti žalbe iz st. (3) ovog članka, u roku od 30 dana od dana dostavljanja žalbe.
(5) Protiv odluka Povjerenstva za rješavanje žalbi u postupku sigurnosnog provjeravanja može se pokrenuti upravni spor.
(6) Po isteku okolnosti koje su bile uzrok za oduzimanje dozvole iz stavka (1) ovog članka, odgovorna osoba pravne osobe iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika može podnijeti zahtjev za izdavanje nove dozvole.

Članak 29.
(Obavijest o odluci)

(1) Kada DST BiH privremeno oduzme ili oduzme industrijsku sigurnosnu dozvolu, dužan je o tome odmah obavijestiti sve stranke uključene u realizaciju klasificiranog ugovora ili podugovora.
(2) Kada se radi o međunarodnom klasifikovanom ugovoru ili podugovoru, DST BiH je dužan obavijestiti sva nadležna sigurnosna tijela država kojima je bila dostavljena potvrda o izdatoj industrijskoj sigurnosnoj dozvoli.

Članak 30.
(Obveze u slučaju privremenog oduzimanja ili oduzimanja industrijske sigurnosne dozvole)

Nakon privremenog oduzimanja ili oduzimanja industrijske sigurnosne dozvole, pravna ili fizička osoba je obvezna:

Članak 30.
(Obveze u slučaju privremenog oduzimanja ili oduzimanja industrijske sigurnosne dozvole)

Nakon privremenog oduzimanja ili oduzimanja industrijske sigurnosne dozvole, pravna ili fizička osoba je obvezna:

a) sve tajne podatke razmijenjene ili nastale realizacijom klasificiranog ugovora odmah vratiti nositelju klasificiranog ugovora;
b) uposlenike koji su postupali s tajnim podacima sigurnosno informirati o nužnosti nastavka čuvanja tajnosti podataka;
c) industrijsku sigurnosnu dozvolu i sve izdate dozvole za uposlenike vratiti DST-u BiH.

Članak 31.
(Obavještavanje sigurnosnog tijela druge države)

(1) U slučaju kada DST BiH donese odluku o privremenom oduzimanju ili oduzimanju sigurnosne dozvole državljaninu BiH uposleniku pravne osobe registrirane u drugoj državi, o tome će odmah obavijestiti nadležno sigurnosno tijelo države u kojoj je registrirana pravna osoba koja je zatražila izdavanje sigurnosne dozvole.
(2) DST BiH je dužan o privremenom oduzimanju ili oduzimanju sigurnosne dozvole iz st. (1) ovog članka, obavijestiti sve nadležne sigurnosne organe država kojima je bila dostavljena potvrda o izdatoj sigurnosnoj dozvoli.

Članak 32.
(Personalne sigurnosne dozvole)

(1) Uprava pravne osobe iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika donosi Odluku o listi radnih mjesta za koje je potrebno izdavanje personalne sigurnosne dozvole za pristup tajnim podacima.
(2) Odluka o listi radnih mjesta iz st. (1) ovog članka obvezno sadržava radna mjesta članova uprave pravne osobe.
(3) Postupak izdavanja personalnih sigurnosnih dozvola za uposlenike pravne osobe iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika, čija su radna mjesta predviđena Odlukom iz st. (1) ovog članka, provodi se sukladno odredbama Zakona.

Članak 33.
(Obveze uposlenika)

(1) Uposlenici u pravnoj osobi kojima je izdata dozvola, dužni su bez odlaganja prijaviti sigurnosnom službeniku pravne osobe sve izmjene podataka u odnosu na odgovore navedene u Upitniku za sigurnosnu provjeru, koje bi mogle utjecati na odluku o postojanju ili nepostojanju sigurnosne smetnje.
(2) Informaciju o izmjenama podataka iz st. (1) ovog članka, sigurnosni službenik dostavlja ovlaštenoj osobi u pravnoj osobi, koja o tome odmah obavještava DST BiH.

Članak 34.
(Vođenje personalnih evidencija)

(1) Pravna osoba dužna je voditi evidencije o osobama koje posjeduju sigurnosnu dozvolu, koja mora sadržavati podatke o imenu i prezimenu, JMB, danu izdavanja, datumu važenja te stupnju tajnosti izdate dozvole.
(2) Sigurnosni službenik, na osnovu evidencije iz st. (1) ovog članka, dužan je osobu koja posjeduje sigurnosnu dozvolu i ovlaštenu osobu u pravnoj osobi izvijestiti o datumu isteka roka važenja dozvole najmanje šest mjeseci prije isteka važenja.
(3) Ukoliko ovlaštena osoba u pravnoj osobi donese odluku da će uposlenik nastaviti raditi na poslovima na kojima će imati pristup tajnim podacima, uposlenik je dužan ispuniti novi upitnik za sigurnosnu provjeru koji se, u propisanom roku, dostavlja DST-u BiH.

Članak 35.
(Izdavanje dozvole članicama konzorcija)

Prilikom sklapanja klasificiranih ugovora s pravnim osobama udruženim u konzorcij, potrebno je primijeniti sljedeće sigurnosne zahtjeve:

a) konzorcij, kao ugovorna stranka, ima isti status kao i bilo koji drugi ugovaratelj ili podugovaratelj prilikom sklapanja klasificiranog ugovora ili podugovora s nositeljima klasificiranih ugovora;
b) industrijsku sigurnosnu dozvolu za pravne osobe koje su povezane u konzorcij izdaje nadležno sigurnosno tijelo države u kojoj je pravna osoba registrirana;
c) potvrdu o posjedovanju dozvole za uposlenike konzorcija izdaje nadležno sigurnosno tijelo države čiji je uposlenik državljanin.

POGLAVLJE IV. EVIDENCIJE

Članak 36.
(Evidencija o izdatim industrijskim sigurnosnim dozvolama)

DST BiH vodi evidenciju o izdatim industrijskim sigurnosnim dozvolama.

Članak 37.
(Sadržaj evidencije)

Evidencija o izdatim industrijskim sigurnosnim dozvolama sadrži:

a) redni broj,
b) naziv pravne osobe,
c) datum podnošenja zahtjeva za izdavanje industrijske sigurnosne dozvole,
d) datum izvješća o rezultatima industrijske sigurnosne provjere,
e) datum i broj izdavanja industrijske sigurnosne dozvole,
f) stupanj tajnosti industrijske sigurnosne dozvole,
g) rok važenja industrijske sigurnosne dozvole,
h) podaci o privremeno oduzetim ili oduzetim industrijskim sigurnosnim dozvolama,

i) informacije o sklopljenim klasificiranim ugovorima ili podugovorima,
j) napomena.

Članak 38.
(Način vođenja evidencije)

(1) Evidencija iz članka 36. ovog Pravilnika vodi se u pisanoj ili elektronskoj formi.
(2) Kontrolor podataka iz evidencije iz članka 36. ovog Pravilnika je Ministarstvo sigurnosti BiH.

POGLAVLJE V. SIGURNOSNI STANDARDI ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA PRILIKOM MEĐUNARODNIH POSJETA

Članak 39.
(Zahtjev za posjet)

(1) Uposlenik tijela ili pravne osobe iz članka 2. ovog Pravilnika, koji odlazi u međunarodni posjet, u sklopu realizacije klasificiranog ugovora ili projekta, prilikom kojeg će ostvariti uvid u tajne podatke, dužan je ispuniti obrazac zahtjeva za posjet na engleskom jeziku.
(2) Organ ili pravna osoba iz članka 2. ovog Pravilnika, koji svoje uposlenike šalje u jednokratni ili višekratni posjet, dužno je posredstvom nadležnih sigurnosnih tijela, tijelu ili pravnoj osobi koja se posjećuje dostaviti ispunjeni zahtjev za posjet.
(3) Kada se radi o međunarodnom posjetu tijelima ili pravnim osobama u Bosni i Hercegovini, nadležno sigurnosno tijelo države iz koje je posjetilac, dužno je DST-u BiH dostaviti obrazac zahtjeva za posjet. DST BiH odobrava posjet ukoliko je na obrascu potvrđeno da posjetilac ima važeću dozvolu odgovarajućeg stupnja tajnosti.
(4) Izgled i sadržaj zahtjeva iz st. (1) ovog članka propisan je na obrascu iz Priloga IX ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Članak 40.
(Vrste posjeta)

U sklopu realizacije klasificiranog ugovora ili projekta moguće su sljedeće vrste posjeta:

a) jednokratni posjeti - posjeti s određenom svrhom, obično u trajanju manjem od 30 dana, za koje se ne očekuje da će biti ponovljeni u roku od godinu dana;
b) višekratni posjeti - povremeno ponavljani posjeti tijekom određenog vremenskog razdoblja, ne dužeg od godinu dana;
c) hitni posjeti - jednokratni posjeti do kojih mora doći radi hitnosti i važnosti, zbog čega se ne može slijediti redovna procedura za podnošenje zahtjeva za posjet.

Članak 41.
(Obavještenje o posjetu)

Nadležno sigurnosno tijelo države koju se posjećuje mora biti na vrijeme obaviješteno o svakoj izmjeni datuma ili odustajanju od posjeta. Obavijesti o izmjeni datuma posjeta, koje ne budu dostavljene u propisano vrijeme, neće se uvažiti. Datumi hitnih posjeta ne mogu se mijenjati.

Članak 42.
(Preduvjeti za posjet)

(1) Prije izdavanja odobrenja za pristup tajnim podacima, tijelo ili pravna osoba iz članka 2. ovog Pravilnika, koje se posjećuje, mora potvrditi da je:
   a) DST BiH odobrio zahtjev za posjet;
   b) posjetilac dostavio potrebne identifikacijske podatke;
   c) stupanj tajnosti naveden u zahtjevu za posjet istovjetan potrebama posjeta.
(2) Ukoliko DST BiH od nadležnog sigurnosnog tijela države kojoj osoba odlazi u posjet ne primi obavijest o otkazu posjeta najmanje tri radna dana prije početka jednokratnog posjeta, posjet može uslijediti.

Članak 43.
(Detalji provedbe posjeta)

(1) Detalje provedbe posjeta mogu dogovarati sigurnosni službenik u tijelu ili pravnoj osobi posjetioca sa sigurnosnim službenikom u tijelu ili pravnoj osobi koja se posjećuje.
(2) Detalje provedbe posjeta koje uključuju pristup tajnim podacima stupnja tajnosti "TAJNO" i "POVJERLJIVO" mogu izravno dogovoriti sigurnosni službenici posjetioca i tijela ili pravne osobe koja se posjećuje, ukoliko su to prethodno odobrili DST BiH i nadležno sigurnosno tijelo države koja se posjećuje.

Članak 44.
(Ponovljena posjeta)

Zahtjev za ponovljeni posjet podnosi se jednom godišnje i vrijedi godinu dana od datuma izdavanja odobrenja.

Članak 45.
(Hitni posjeti)

(1) Hitni posjeti mogu se organizirati samo u hitnim situacijama, u kojima nije moguće poštivati standardne postupke jednokratnih ili višekratnih posjeta.
(2) Da bi se posjet mogao označiti hitnim, moraju biti ispunjeni sljedeći uvjeti:
   a) predloženi posjet mora biti vezan uz klasificirani ugovor ili projekat;
   b) posjet se odobrava na osnovu službenog poziva države koja se posjećuje;
   c) zahtjev za posjet može se odobriti samo ukoliko bi neodobravanje posjeta ugrozilo provedbu klasificiranog ugovora ili projekta.
(3) Sigurnosni službenici dužni su razmotriti, u potpunosti opravdati i dokumentirati potrebu za odobravanjem zahtjeva za hitni posjet.

POGLAVLJE VI. SIGURNOSNI STANDARDI ZA RAZMJENU OSOBA U SKLOPU PROJEKTA ILI PROGRAMA

Članak 46.
(Mjere i standardi zaštite tajnih podataka)

Uposlenici pravne osobe koji će u sklopu realizacije klasificiranog ugovora ili projekta određeno vremensko razdoblje provesti na radu u tijelu ili pravnoj osobi druge države, moraju posjedovati odgovarajuću sigurnosnu dozvolu, te se moraju pridržavati svih propisanih mjera i standarda zaštite tajnih podataka.

POGLAVLJE VII. NADZOR MJERA I STANDARDA INDUSTRIJSKE SIGURNOSTI

Članak 47.
(Unutarnji nadzor)

(1) Sigurnosni službenik u pravnoj osobi iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika, nadležan je za provođenje periodičnog unutarnjeg nadzora, najmanje dva puta godišnje, koji provodi u prostorima u kojima se postupa i u kojima se pohranjuju tajni podaci.
(2) Izvješće o provedenom nadzoru, s prijedlogom korektivnih mjera, sigurnosni službenik dostavlja ovlaštenoj osobi u pravnoj osobi i, na zahtjev, DST-u BiH.

Članak 48.
(Nadzor)

(1) DST BiH provodi periodični nadzor u pravnim osobama iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika, koji posjeduju važeću industrijsku sigurnosnu dozvolu, uz prethodnu pismenu najavu, najmanje jednom u dvije godine.

(2) Nadzor iz st. (1) ovog članka u pravnim osobama iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika obuhvata nadzor provedbe standarda za zaštitu tajnih podataka propisanih Zakonom.

Članak 49.
(Izvješće)

(1) DST BiH pisano izvješće o provedenom nadzoru iz članka 48. ovog Pravilnika dostavlja nositelju klasificiranog ugovora i odgovornoj osobi u pravnoj osobi u kojem je nadzor proveden, uz uputu i rok za otklanjanje utvrđenih nedostataka i nepravilnosti.

(2) Nositelj klasificiranog ugovora ili pravna osoba iz članka 2. st. (2) ovog Pravilnika mogu se o izvješću o provedenom nadzoru očitovati DST-u BiH, u roku od 15 dana od dana prijema izvješća.

(3) Odgovor DST-a BiH na izjašnjenje iz st. (2) ovog članka obvezujući je, a neprovođenje u njemu zatraženih mjera može biti okolnost za privremeno oduzimanje ili oduzimanje industrijske sigurnosne dozvole.

POGLAVLJE VIII. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 50.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 165/17
22. lipnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

IZJAVA

O ZAŠTITI TAJNIH PODATAKA IZ TENDERSKE DOKUMENTACIJE

Za zaštitu tajnih podataka iz tenderske dokumentacije, nastalih ili ustupljenih tijekom tenderskog postupka vezanog uz

_____

(naziv klasificiranog ugovora, programa ili projekta)

Izjavljujem da:

- sam upoznat/a sa propisima koji uređuju zaštitu tajnih podataka i obvezujem se da ću povjereni tajni podatak sa kojim se upoznam ili na bilo koji drugi način dođem do njega čuvati i zaštiti njegovu tajnost, odnosno obvezujem se da ću sa istim postupati sukladno odredbama Zakona o zaštiti tajnih podataka (Službeni glasnik BiH br.54/05 i 12/09) i drugim propisima iz oblasti zaštite tajnih podataka.
- će uvid u tajne podatke iz tenderske dokumentacije moći ostvariti samo oni uposlenici kojima je to potrebito u obavljanju službene dužnosti, koji su upoznati sa propisima koji uređuju zaštitu tajnih podataka i koji imaju odgovarajuću dozvolu za pristup tajnim podacima.

Obvezujem se da:

a) ću ispuniti sve propisane mjere i standarde za zaštitu tajnih podataka, sukladno Zakonu o zaštiti tajnih podataka i provedbenim propisima usaglašenim sa Zakonom;
b) neću umnožavati zaprimljene tajne podatke, niti ih dati na uvid ili ustupiti trećoj strani;
c) da ću tajne podatke iz tenderske dokumentacije vratiti do isteka roka za dostavljanje ponude po pozivu za zaključenje klasificiranog ugovora ili podugovora.

U _____, dana _____ _____

(Ovlaštena osoba u pravnoj osobi)

PRILOG 1.

POPIS PRAVNIH OSOBA SA KOJIMA JE SKLOPLJEN KLASIFICIRANI UGOVOR

Od: _____
(naziv tijela)

Za: Državno sigurnosno tijelo BiH

U sklopu projekta

_____ (naziv projekta)

_____ (naziv tijela)

sklopio je klasificirane ugovore sa sljedećim pravnim osobama:

Redni broj	Naziv pravne osobe	Adresa pravne osobe Ime i broj telefona sigurnosnog službenika	Stupanj tajnosti klasificiranog ugovora
1			
2			
3			

(Datum) (Sigurnosni službenik)

_____

PRILOG 2.

POPIS PRAVNIH OSOBA SA KOJIMA JE SKLOPLJEN KLASIFICIRANI PODUGOVOR

Od: _____
(naziv pravne osobe)

Za: _____
(naziv tijela nosioca projekta)

U sklopu projekta

_____ (naziv projekta)

_____ (naziv pravne osobe)

sklopio je klasificirane podugovore sa sljedećim pravnim osobama:

Redni broj	Naziv pravne osobe	Adresa pravne osobe Ime i broj telefona sigurnosnog službenika	Stupanj tajnosti klasificiranog podugovora
1			
2			
3			

(Datum) (Sigurnosni službenik)

_____

PRILOG 3.

OBAVIJEST O SKLOPLJENIM KLASIFICIRANIM UGOVORIMA/PODUGOVORIMA

Naziv i adresa tijela ili pravne osobe:

Dostavljeno:

Državno sigurnosno tijelo BiH

Predmet: Prijava sklopljenih klasificiranih ugovora/podugovora za razdoblje _____

Redni broj	Stanje provedbe (u tijeku / završeno)	Službeni naziv ugovora, programa ili projekta	Nositelj ugovora, programa ili projekta	Stupanj tajnosti
1				
2				
3				

(mjesto, datum)

(sigurnosni službenik)

_____

PRILOG 4.

UPITNIK ZA SIGURNOSNU PROVJERU PRAVNE OSOBE

Osoba koja ispunjava upitinik obvezna je dati točne i detaljne odgovore na sva pitanja iz upitnika.
Upitnik ispunjavati elektronski na računaru, ili popuniti čitko, velikim, štampanim slovima i isključivo kemijskom olovkom koja se ne može brisati;
Ponuđeni odgovori moraju biti zaokruženi;
Sve rubrike iz Upitnika moraju biti ispunjene;
U slučaju da nema ništa da se izjavi u vezi sa postavljenim pitanjem, u predviđenu rubriku za koje nemate šta izjaviti staviti oznaku: /.
Ukoliko nemate dovoljno prostora za pojedini odgovor, koristite dodatni list papira sa rednim brojem pitanja, te ga potpisanog priložite Upitniku;
Nenavođenje ili davanje netočnih podataka može predstavljati sigurnosnu smetnju i može prouzrokovati neželjene posljedice po status pravne osobe koja se provjerava.

SUGLASNOST ZA PROVOĐENJE SIGURNOSNE PROVJERE PRAVNE OSOBE I IZJAVA OVLAŠTENE OSOBE

Za provođenje sigurnosne provjere pravne osobe ispunjavanjem i potpisivanjem ovog Upitnika kao ovlaštena osoba, dajem suglasnost Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine za provjeravanje i obradu podataka navedenih u ovom Upitniku kao i poduzimanje Zakonom propisanih postupaka za provođenje sigurnosne provjere pravne osobe.

Potvrđujem da sam se sukladu odredbama članka 47. Zakona o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH" broj: 54/05 i 12/09) predhodno:
a) upoznao sa propisima iz oblasti obrade tajnih podataka,
b) upoznao sa obavezom dobijanja sigurnosne dozvole za pravne osobe za pristup tajnim podacima,
c) upoznao sa sadržajem sigurnosnog provjeravanja i postupkom za dobijanje sigurnosne dozvole za pravne osobe.

Također, dajem pismenu suglasnost za vršenje sigurnosne provjere, te potvrđujem da sam upoznat/a sa propisima koji uređuju obradu tajnih podataka i obvezujem se da ću povjereni tajni podatak sa kojim se upoznam ili na bilo koji drugi način dođem do njega čuvati i zaštiti njegovu tajnost, odnosno obavezujem se da ću sa istima postupati sukladno zakonskim propisima iz oblasti zaštite tajnih podataka.

Podaci navedeni u upitniku su točni, što potvrđujem svojim potpisom.

Datum:_____ **Potpis ovlaštene osobe:**_____

PRILOG 5.

1. IDENTIFIKACIONI PODACI PRAVNE OSOBE		
NAZIV PRAVNE OSOBE:		
OSNOVNA DJELATNOST:		
DOZVOLA ZA RAD:	DA NE	
IDENTIFIKACIJSKI BROJ:		
PORESKI BROJ:		
MJESTO REGISTRACIJE:		
ADRESA SJEDIŠTA PRAVNE OSOBE:		
DATUM I GODINA OSNIVANJA:		
BROJ UPOSLENIH:		
ADRESE POSLOVNICA:		
TELEFON:		
FAX:		
INTERNET STRANICA:		
SUVLASNIŠTVO ILI UDJEL U DRUGIM PRAVNIM OSOBAMA: (NAZIVI I ADRESE)	DA NE	
NAVEDITE ČLANOVE UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA U POSLJEDNJIH 5 GODINA:		

Potpis ovlaštene osobe:_____

PRILOG 5.

2. EKONOMSKI, FINANSIJSKI I OSTALI PODACI O PRAVNOJ OSOBI

VISINA OSNIVAČKOG/TEMELJNOG KAPITALA PRAVNE OSOBE:	
FINANSIJSKI PODACI TEMELJENI NA GODIŠNJEM IZVJEŠĆU TIJEKOM POSLJEDNJIH PET GODINA: (Prilog: Relevantano Izvješće)	
LISTA BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA KOD KOJIH JE PRAVNA OSOBA IMALA RAČUN POSLJEDNJE TRI GODINE	
DA LI JE PRAVNA OSOBA U TRENUTNIM FINANSIJSKIM POTEŠKOĆAMA:	
VLASNIČKA STRUKTURA PRAVNE OSOBE, UDIO/DIONICE TE NAČIN STJECANJA VLASNIŠTVA:	
NAVEDITE DIONIČARE IZNAD 25% VRIJEDNOSTI PRAVNE OSOBE, TIJEKOM POSLJEDNJIH PET GODINA	
UDIO STRANOG KAPITALA U VLASNIČKOM KAPITALU PRAVNE OSOBE?	
IMA LI PRAVNA OSOBA IMOVINU ILI FINANSIJSKE INTERESE U DRUGOJ DRŽAVI (navedite državu, pravnu osobu, udio i od kada)	
BAVI LI SE PRAVNA OSOBA FINANSIJSKIM ULAGANJIMA? (koja ulaganja i u kojim iznosima)	
SUVLASNIŠTVO ILI UDJEL U DRUGIM PRAVNIM OSOBAMA (Nazivi i adrese)	

PRILOG 5.

Potpis ovlaštene osobe:_____

3. SIGURNOSNI PODACI O PRAVNOJ OSOBI

DA LI JE PRAVNA OSOBA OSTVARILA POSLOVNU SURADNJU SA STRANIM PRAVNIM I FIZIČKIM OSOBAMA U POSLJEDNJIH 5. GODINA (ako "DA" navedite državu, naziv pravne ili fizičke osobe i kada)	DA NE	
DA LI JE PRAVNA OSOBA OSTVARILA POSLOVNU SURADNJU S PRAVNIM I FIZIČKIM OSOBAMA ZA KOJE IMATE SPOZNAJE DA SU NEZAKONITO STEKLE DOBIT? (ako "DA" navedite koja pravne ili fizičke osobe i kada)	DA NE	
VODI LI SE PROTIV PRAVNE OSOBE KAZNENI ILI PREKRŠAJNI POSTUPAK ZBOG NEZAKONITOSTI U POSLOVANJU? (Prilog: dokumentacija, Uvjerenja, dokaz i sl.)	DA NE	

Potpis ovlaštene osobe:_____

PRILOG 5.

4. PODACI O ODGOVORNOJ OSOBI

IME:	
PREZIME: (ranija prezimena)	
JMB:	
ADRESA I BROJ TELEFONA:	

Mjesto i datum MP: Potpis ovlaštene osobe:

PRILOG 5.

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

INDUSTRIJSKA SIGURNOSNA DOZVOLA

1. Ovim se potvrđuje da:

.....

Naziv pravne ili fizičke osobe

.....

ID broj

.....

Adresa

Ispunjava uvjete za pristup i rukovanje tajnim podacima, te se izdaje Industrijska sigurnosna dozvola za pristup tajnim podacima koji nose oznaku tajnosti do i uključujući:

POVJERLJIVO / TAJNO

.....

2. Dozvola važi do:

.....

3. Izdata od strane:

Ministarstvo sigurnosti BiH

.....

Datum:
Broj:

MINISTAR

M.P.

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

INDUSTRIJSKA SIGURNOSNA DOZVOLA
s certificiranim sigurnosnim područjem

1. Ovim se potvrđuje da:

.....
Naziv pravne ili fizičke osobe

.....
ID broj

.....
Adresa

Ispunjava uvjete za pristup i rukovanje tajnim podacima, kao i da sigurnosno područje u objektu pravne/fizičke osobe ispunjava uvjete koji garantuju adekvatnu sigurnosnu zaštitu tajnih podataka, te se izdaje Industrijska sigurnosna dozvola za pristup tajnim podacima koji nose oznaku tajnosti do i uključujući:

POVJERLJIVO / TAJNO

.....

2. Dozvola važi do:

.....

3. Izdata od strane:

Ministarstvo sigurnosti BiH

.....

Datum:
Broj:

MINISTAR

M.P.

PRILOG 7.

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

National Security Authority of Bosnia and Herzegovina

Sarajevo, Trg BiH 1
T: +387 (0)33 492 457
F: +387 (0)33 492 791
E: nsa@msb.gov.ba

Number:

Date:

CERTIFICATE

The National Security Authority of Bosnia and Hercegovina confirms that the

possesses CONFIDENTIAL / SECRET Facility security clearance, valid until _____.

Official government stamp Minister

PRILOG 8.

REQUEST FOR VISIT

One-time [ ] Yes
Recurring [ ] No

ADMINISTRATIVE DATA a. REQUESTOR: DATE:…./…./…. TO: VISIT ID:
REQUESTING GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY b. NAME: POSTAL ADDRESS: TELEFAX/FAX No.: TELEPHONE No.: POINT OF CONTACT:
GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY TO BE VISITED c. NAME: ADDRESS: TELEFAX/FAX No.: TELEPHONE No.: POINT OF CONTACT:
4. DATES OF VISIT: …./…./…. TO …./…./…. (…./…./…. TO …./…./….)
5. TYPE OF VISIT: (SELECT ONE FROM EACH COLUMN) ( ) GOVERNMENT INITIATIVE ( ) INITIATED BY REQUESTING AGENCY OR FACILITY ( ) COMMERCIAL INTIATIVE ( ) BY INVITATION OF THE FACILITY TO BE VISITED
6. SUBJECT TO BE DISCUSSED/JUSTIFICATION
7. ANTICIPATED LEVEL OF CLASSIFIED INFORMATION TO BE INVOLVED:
8. IS THE VISIT PERTINENT TO: (Y) SPECIFY A SPECIFIC EQUIPMENT OR WEAPON SYSTEM ( ) FOREIGN MILITARY SALES OF EXPORT LICENCE ( ) A PROGRAMME OF AGREEMENT ( ) A DEFENCE ACQUISITION PROCESS ( ) OTHER ( )

PRILOG 9.

9.	PARTICULARS FOR VISITORS	
NAME: DATE OF BIRTH: …./…./…. SECURITY CLEARANCE: POSITION: COMPANY/AGENCY:	ID/PP NUMBER:	PLACE OF BIRTH: NATIONALITY:
NAME: DATE OF BIRTH: …./…./…. SECURITY CLEARANCE: POSITION: COMPANY/AGENCY:	ID/PP NUMBER:	PLACE OF BIRTH: NATIONALITY:
10.	THE SECURITY OFFICER OF THE REQUESTING GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY	
NAME: SIGNATURE:	TELEPHONE NO.:	
-	CERTIFICATION OF SECURITY CLEARANCE	
NAME: ADDRESS: TELEPHONE: SIGNATURE:		STAMP (optional)
-	REQUESTING SECURITY AUTHORITY	
NAME: ADDRESS: TELEPHONE: SIGNATURE:		STAMP (optional)
13.	REMARKS	

PRILOG 9.

PARTICULARS OF VISITORS	
1. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
2. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
3. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
4. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
5. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
6. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:

PRILOG 9.

На основу члана 15и. Закона о заштити тајних података ("Службени гласник БиХ" бр. 54/05 и 12/09) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјету министара Босне и Херцеговине, на 106. сједници одржаној 22.06.2017. године, донијело је

ПРАВИЛНИК
О ИНДУСТРИЈСКОЈ БЕЗБЈЕДНОСТИ

ПОГЛАВЉЕ I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет Правилника)

Овим Правилником утврђују се безбједносни стандарди за склапање класификованих уговора, одредбе које се односе на начин и процедуре издавања индустријске безбједносне дозволе, изглед и садржај индустријске безбједносне дозволе, безбједносног упитника, изјава и других докумената, евиденције, процедуре рада с уговорима, процедуре и безбједносне стандарде за посјете у склопу реализације класификованог уговора или пројекта, као и друге одредбе које нису прописане Законом о заштити тајних података ("Службени гласник БиХ", бр. 54/05 и 12/09) (у даљем тексту: Закон), а односе се на област индустријске безбједности.

Члан 2.

(Примјена Правилника)

(1) Овај Правилник се примјењује на државне, ентитетске и кантоналне органе, органе локалне управе, органе управе на свим другим нивоима власти, привредне и друге организације и институције те на правна лица с јавним овлаштењима (у даљем тексту: носилац класификованог уговора), која склапају класификовани уговор са правним или физичким лицима.

(2) Овај Правилник се примјењује на правна лица када склапају класификовани уговор са носиоцем класификованог уговора или класификовани подуговор са другим правним или физичким лицима.

(3) Овај Правилник се примјењује и на физичка лица када склапају класификовани уговор са носиоцем класификованог уговора или класификовани подуговор са другим правним или физичким лицима.

(4) Овај Правилник се примјењује на правна или физичка лица која имају намјеру да се одазову на Позив за склапање класификованог уговора или подуговора (у даљем тексту: Позив).

Члан 3.

(Значење израза)

Изрази кориштени у овом Правилнику имају сљедећа значења:

a) **Индустријска безбједност** представља примјену безбједносних мјера за заштиту тајних података у случајевима када је у оквиру пословне сарадње потребно ангажовати неко правно или физичко лице за извршење одређеног посла.

b) **Индустријска безбједносна дозвола** је дозвола коју правном или физичком лицу, након извршене индустријске безбједносне провјере правног или физичког лица, уколико истом нису утврђене сметње, издаје државни безбједносни орган.

c) **Класификовани уговор** је уговор који су носиоци класификованог уговора склопили са правним или физичким лицима, ради испоруке робе, пружања услуга и извођења радова, а који садржи тајне податке или чије провођење захтјева приступ тајним подацима државних органа БиХ, друге државе, међународне или регионалне организације.

d) **Класификовани подуговор** је уговор склопљен између два правна лица или између правног и физичког лица или између два физичка лица, којим правно или физичко лице које је главни извођач/испоручилац другом правном или физичком лицу као подизвођачу/подиспоручиоцу даје на реализацију одређени дио класификованог уговора, који је главни извођач/испоручилац уговорио са носиоцем класификованог уговора.

e) **Безбједносни службеник за индустријску безбједност** (у даљем тексту: безбједносни службеник) је особа именована или на други начин одређена од стране правног лица, која је контакт особа између Државног безбједносног органа Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ДБО БиХ), носиоца класификованог уговора и привредног субјекта, овлаштена да прати провођење Закона и подзаконских аката заснованих на Закону, билатералних и међународних споразума које је Босна и Херцеговина потписала или који су настали преузимањем међународних обавеза у органу у којем је именован.

ПОГЛАВЉЕ II. БЕЗБЈЕДНОСНИ СТАНДАРДИ ЗА СКЛАПАЊЕ КЛАСИФИКОВАНИХ УГОВОРА

Члан 4.

(Позив за склапање класификованог уговора)

(1) Сви Позиви садрже одредбу према којој правно и физичко лице, које се одазива Позиву, мора имати индустријску безбједносну дозволу.

(2) Сви Позиви садрже одредбу према којој позвана правна и физичка лица, која се не одазову на Позив, морају до дана закључења Позива вратити достављену класификовану тендерску документацију носиоцу класификованог уговора од којег су добили Позив.

(3) Правна и физичка лица која су се одазвала Позиву до истека рока за достављање понуде, враћају преузету класификовану тендерску документацију.

Члан 5.

(Изјава)

(1) Правна и физичка лица из члана 2. ст. (2) и (3**)** овог Правилника, која су се јавила на Позив, дужна су потписати Изјаву о заштити тајних података из тендерске документације.

(2) Садржај и изглед Изјаве из ст. (1) овог члана, прописан је у Прилогу I овог Правилника и чини његов саставни дио.

Члан 6.

(Дужности носиоца класификованог уговора)

(1) Носилац класификованог уговора дужан је обезбједити да представник правног лица или физичко лице које се јавило на Позив има право приступа само оним тајним подацима који су предмет уговора.

(2) Вођење записника о свим учесницима преговарачких састанака садржи: назив пројекта или програма, датум и вријеме одржавања састанка, назив правног лица или физичког лица које се јавило на Позив, те име и презиме представника правног лица који учествује у преговорима за склапање класификованог уговора или подуговора.

(3) Носилац класификованог уговора дужан је обезбједити све прописане мјере и стандарде за заштиту тајних

података, у складу са Законом и проведбеним прописима усаглашеним са Законом.

Члан 7.

(Писана сагласност за склапање подуговора)

Прије склапања подуговора, правно или физичко лице из члана 2. ст. (2) и (3) овог Правилника, дужно је добити писану сагласност за склапање подуговора од носиоца класификованог уговора.

Члан 8.

(Ступање на снагу класификованог уговора или подуговора)

(1) Прије склапања класификованог уговора или подуговора, правно или физичко лице из члана 2. ст. (2) и (3) овог Правилника мора имати:
   a) издату индустријску безбједносну дозволу;
   b) издате персоналне безбједносне дозволе за одговорну особу, чланове управе, безбједносног службеника и његовог замјеника, те за запослените који ће имати приступ тајним подацима из уговора или подуговора.

(2) Класификовани уговор или подуговор не може ступити на снагу прије испуњења одредби из ст. (1) овог члана.

Члан 9.

(Обавеза вођења пописа)

(1) Носиоци класификованих уговора су дужни водити попис правних или физичких лица из члана 2. ст. (2) и (3) овог Правилника с којима је склопљен класификовани уговор, на обрасцу прописаном у Прилогу II, који је саставни дио овог Правилника.

(2) Носиоци класификованих уговора морају обезбједити да правна лица из члана 2. ст. (2) овог Правилника воде пописе других правних или физичких лица с којима су склопили класификоване подуговоре везане уз темељни класификовани уговор, на обрасцу прописаном у Прилогу III, који је саставни дио овог Правилника.

Члан 10.

(Обавјештавање)

(1) Органи и правна лица из члана 2. овог Правилника, дужни су одмах обавијестити ДБО БиХ о склопљеним класификованим уговорима или подуговорима, на обрасцу прописаном у Прилогу IV, који је саставни дио овог Правилника.

(2) Органи и правна лица из члана 2. овог Правилника, дужни су одмах обавијестити ДБО БиХ о склопљеним међународним класификованим уговорима или подуговорима.

(3) Органи и правна лица из члана 2. овог Правилника, дужни су одмах обавијестити ДБО БиХ о реализираним класификованим уговорима или подуговорима.

ПОГЛАВЉЕ III. ПОСТУПАК БЕЗБЈЕДНОСНЕ ПРОВЈЕРЕ И ИЗДАВАЊЕ ИНДУСТРИЈСКЕ БЕЗБЈЕДНОСНЕ ДОЗВОЛЕ

Члан 11.

(Индустријска безбједносна провјера)

(1) Индустријска безбједносна провјера се врши у сврху провјере услова којим се потврђује да правно или физичко лице које ће бити укључено у извршавање класификованог уговора или подуговора може да рукује тајним подацима у складу са Законом.

(2) Индустријска безбједносна провјера састоји се од безбједносне провјере правног или физичког лица и од безбједносне провјере запосленика у правном лицу који рукују тајним подацима.

Члан 12.

(Иницирање поступка безбједносне провјере)

(1) Захтјев за издавање индустријске безбједносне дозволе подноси се ДБО-у БиХ од стране правног или физичког лица, који намјеравају да учествују у закључењу односно извршењу класификованог уговора или подуговора.

(2) На основу захтјева из ст. (1) овог члана, ДБО БиХ покреће процедуру безбједносног провјеравања коју врши Обавјештајно-безбједносна агенција Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ОБА БиХ).

(3) На захтјев за вршење индустријске безбједносне провјере правно или физичко лице плаћа административну таксу у складу са одредбама Закона о административним таксама ("Службени гласник БиХ", бр. 16/02, 19/02, 43/04, 08/06, 76/06, 76/07 и 98/12) прописану чланом 2. ТАР. број 3. Тарифом административних такси.

Члан 13.

(Поступак безбједносне провјере)

(1) ОБА БиХ проводи поступак индустријске безбједносне провјере правног или физичког лица.

(2) Током вршења индустријске безбједносне провјере, провјеравају се подаци наведени у Упитнику за безбједносну провјеру правног лица (у даљем тексту: безбједносни упитник) који попуњава правно или физичко лице из члана 2. ст. (3) овог Правилника, на обрасцу прописаном у Прилогу V, који је саставни дио овог Правилника.

(3) ОБА БиХ ће након извршених безбједносних провјера доставити извјештај о извршеним безбједносним провјерама ДБО-у БиХ, у којем ће бити уграђено мишљење ОБА-е БиХ о постојању или непостојању безбједносних сметњи за провјеравано правно или физичко лице. Поред мишљења ОБА-е БиХ, у наведени извјештај могу бити уграђена мишљења, инспекцијски налази, вјештачења органа и институција чији су подаци кориштени у безбједносној провјери, као и других органа и институција.

(4) У случају постојања сметње, доказе о утврђеним безбједносним сметњама дужна је прикупити и изнијети ОБА БиХ.

(5) Индустријска безбједносна провјера, рачунајући од дана пријема захтјева за провјеру, проводи се у року од 90 дана уз могућност продужетка рока провјере за додатних 30 дана.

Члан 14.

(Садржај безбједносног упитника)

Безбједносни упитник садржи сљедеће податке:

а) Идентификациони подаци правног лица:
   1) назив правног лица,
   2) основна дјелатност,
   3) број дозволе за рад,
   4) идентификациони број,
   5) порески број,
   6) мјесто регистрације,
   7) адреса сједишта,
   8) датум и година оснивања,
   9) број запослених,
   10) адресе подружница, пословница и представништава,
   11) број телефона,
   12) број фаха,
   13) интернет страница,

14) чланови управних и надзорних органа у посљедњих 5 година.

b) Економски, финансијски и остали подаци о правном лицу:
1) висина основног капитала правног лица,
2) финансијски подаци засновани на годишњем извјештају током посљедњих пет година (завршни рачуни),
3) листа банака и других финансијских институција код којих је правно лице имало рачун посљедње три године,
4) да ли је правно лице у тренутним финансијским потешкоћама,
5) власничка структура правног лица, удио/дионице те начин стицања власништва,
6) власници удјела/дионица изнад 25% вриједности правног лица током посљедњих пет година,
7) да ли постоји удио страног капитала у власничком капиталу правног лица,
8) има ли правно лице имовину или финансијске интересе у другој држави,
9) бави ли се правно лице финансијским улагањима,
10) сувласништво или удјел у другим правним лицима (називи и адресе).

c) Безбједносни подаци о правном лицу:
1) да ли је правно лице остварило пословну сарадњу са страним правним или физичким лицима у посљедњих пет година,
2) да ли је правно лице остварило пословну сарадњу са страним правним или физичким лицима за које постоји спознаја да су незаконито стекле добит,
3) да ли се против правног лица води прекршајни или кривични поступак због незаконитости у пословању и да ли му је изречена мјера.

d) Подаци о одговорној особи:
1) име и презиме,
2) јединствени матични број (ЈМБ),
3) адреса и број телефона.

Члан 15.

(Безбједносне сметње)

(1) Постојање безбједносне сметње утврђује се провјером и оцјеном података из безбједносног упитника, као и других релевантних података који се односе на правно лице.

(2) Безбједносне сметње за издавање индустријске безбједносне дозволе у смислу овог Правилника су:
a) неистинити или непотпуни подаци о правном лицу достављени ДБО-у БиХ у сврху провођења безбједносне провјере;
b) озбиљне финансијске потешкоће, неосновани приходи или постојање несразмјера између капитала и имовине правног лица и њихове редовне финансијске добити;
c) доказане финансијске малверзације или сумња у провођење финансијских малверзација;
d) удио капитала сумњивог поријекла у власничком капиталу правног лица;
e) негативна реализација уговорених послова правног лица;
f) пословна сарадња с правним или физичким лицима који представљају безбједносну пријетњу или који су стекли добит организованим криминалом.

Члан 16.

(Издавање индустријске безбједносне дозволе)

(1) ДБО БиХ је надлежан за издавање индустријске безбједносне дозволе.

(2) Прије издавања индустријске безбједносне дозволе, ДБО БиХ доноси одлуку о постојању или непостојању безбједносне сметње, узимајући у обзир мишљење из извјештаја ОБА-е БиХ достављеног након извршене индустријске безбједносне провјере.

(3) Након што донесе одлуку о непостојању безбједносне сметње, ДБО БиХ издаје индустријску безбједносну дозволу.

(4) Рок за доношење одлуке о постојању односно не постојању сметње и издавање дозволе уколико не постоји безбједносна сметња је 30 дана од дана достављања Извјештаја ОБА-е БиХ о извршеној индустријској безбједносној провјери.

(5) Уколико ДБО БиХ донесе Одлуку о утврђивању постојања безбједносне сметње на исту се може уложити жалба Комисији за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања, у року од 15 дана од дана пријема Одлуке.

(6) Против коначне Одлуке Комисије за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања може се покренути Управни спор.

Члан 17.

(Обука)

(1) Прије доставе индустријске безбједносне дозволе, безбједносни службеник, његов замјеник и друге особе из правних лица из члана 2. ст. (2) овог Правилника, обавезни су проћи обуку о мјерама и стандардима из свих области заштите тајних података.

(2) Обуке из ст. 1. овог члана проводи ДБО БиХ у складу са утврђеним програмом.

(3) Трошкове обуке сносит ће правно лице.

Члан 18.

(Индустријска безбједносна дозвола)

(1) Индустријска безбједносна дозвола може бити степена ПОВЈЕРЉИВО и ТАЈНО.

(2) Индустријска безбједносна дозвола важи пет година од дана издавања.

(3) Изглед и садржај индустријске безбједносне дозволе прописан је на обрасцу из Прилога VI овог Правилника и чини његов саставни дио.

Члан 19.

(Индустријска безбједносна дозвола с цертификованим безбједносним подручјем)

(1) Уколико ће правно или физичко лице руковати тајним подацима у свом објекту, обавезно је обезбиједити минималне мјере организационе, физичке и техничке заштите тајних података, односно обезбиједити безбједносно подручје одговарајућег степена.

(2) Прије издавања индустријске безбједносне дозволе правном лицу, ДБО БиХ обавља цертификовање објеката и тиме потврђује да објекат обезбјеђује и гарантује адекватну безбједносну заштиту тајних података степена ПОВЈЕРЉИВО и виши степен тајности.

(3) Изглед и садржај индустријске безбједносне дозволе с цертификованим безбједносним подручјем прописан је на обрасцу из Прилога VII овог Правилника и чини његов саставни дио.

(4) Рок за издавање индустријске безбједносне дозволе са цертификованим безбједносним подручјем је 30 дана од завршетка цертификације објекта, уколико није утврђено постојање безбједносне сметње.

Члан 20.

(Обавезе правног лица)

Правна лица из члана 2. ст. (2) овог Правилника, обавезују се да ће:

a) провести све прописане мјере и стандарде за заштиту тајних података;
b) именовати безбједносног службеника и његовог замјеника;
c) службенику из тачке б) овог члана дати овласти и обезбједити финансијска средства потребна за провођење мјера и стандарда заштите тајних података;
d) обезбједити средства за трошкове обуке из области заштите тајних података;
e) одмах пријавити ДБО-у БиХ све промјене података о правном лицу из члана 21. овог Правилника.

Члан 21.

(Обавезе безбједносног службеника)

Безбједносни службеник у правном лицу којем је издата индустријска безбједносна дозвола, дужан је посредством одговорне особе правног лица обавјештавати ДБО БиХ о свим промјенама података из безбједносног упитника, као што су:

f) промјена власничке структуре и финансијског пословања правног лица;
g) све промјене везане уз физичку и техничку заштиту објеката у којима се поступа с тајним подацима;
h) информације које изазивају сумњу у постојање безбједносне сметње код особа које посједују дозволу за приступ тајним подацима;
i) информације које изазивају сумњу у постојање безбједносне сметње за правно лице које има индустријску безбједносну дозволу;
j) информације о могућој злоупотреби тајног податка, те мјерама предузетим да се спријечи даља злоупотреба.

Члан 22.

(Потврда)

(1) На захтјев надлежног безбједносног органа друге државе, ДБО БиХ издаје потврду о издатој индустријској безбједносној дозволи, на енглеском језику.
(2) Потврда из ст. (1) овог члана може се издати и на образложен захтјев правног лица коме је издата индустријска безбједносна дозвола.
(3) Изглед и садржај потврде из ст. (1) овог члана прописан је на обрасцу из Прилога VIII овог Правилника и чини његов саставни дио.

Члан 23.

(Индустријска безбједносна дозвола у складу са међународним споразумом)

(1) Уколико је у складу са одредбама међународног споразума за склапање класификованих уговора везаних за програме и пројекте са другим државама, међународним или регионалним организацијама потребно издавање индустријске безбједносне дозволе на обрасцу који је другачији од обрасца прописаног чланом 18. ст. (3) овог Правилника, таква дозвола издаје се у складу са одредбама споразума.
(2) ДБО БиХ издаје дозволу из ст. (1) овог члана на обрасцу који је одређен међународним споразумом или другим актима на које упућује међународни споразум.

Члан 24.

(Спољни сарадници)

Спољни сарадници који у оквиру провођења класификованих уговора користе просторије у органу или правном лицу из члана 2. овог Правилника, морају посједовати одговарајућу безбједносну дозволу, те се морају придржавати свих безбједносних захтјева као и остали запосленици, укључени у реализацију класификованих уговора.

Члан 25.

(Истек рока важења индустријске безбједносне дозволе)

(1) Безбједносни службеник у правном лицу из члана 2. ст. (2) овог Правилника дужан је, посредством одговорне особе у правном лицу, писаним путем обавијестити носиоца класификованог уговора о истеку рока важења индустријске безбједносне дозволе, шест мјесеци прије дана истека важења дозволе.
(2) Правно лице из члана 2. ст. (2) овог Правилника покренуће поступак за издавање нове индустријске безбједносне дозволе, уколико је реализација класификованог уговора или подуговора у току.

Члан 26.

(Додатна индустријска безбједносна провјера)

(1) Додатна индустријска безбједносна провјера врши се у случају када се, у току важења индустријске безбједносне дозволе, на страни правног лица појаве околности и сумње на постојање безбједносних сметњи или када дође до измјене података из безбједносног упитника.
(2) Захтјев за вршење додатне индустријске безбједносне провјере покреће ДБО БиХ на основу извјештаја безбједносног службеника из члана 21. овог Правилника, или других сазнања до којих ДБО БиХ дође.
(3) ОБА БиХ врши додатну индустријску безбједносну провјеру на начин да провјерава околности и податке из ст. (1).
(4) Након извршене додатне индустријске безбједносне провјере, ОБА БиХ сачињава извјештај који доставља ДБО-у БиХ.

Члан 27.

(Привремено одузимање индустријске безбједносне дозволе)

(1) ДБО БиХ може донијети одлуку о привременом одузимању индустријске безбједносне дозволе, уколико:
   a) је особама из члана 32. ст. (1) овог Правилника рјешењем ДБО-а БиХ привремено забрањен приступ тајним подацима или одузета безбједносна дозвола за приступ тајним подацима;
   b) ДБО БиХ није обавијештен о промјенама из члана 21. овог Правилника;
   c) је надзором ДБО-а БиХ утврђено непридржавање прописаних мјера и стандарда заштите тајних података, у складу са чланом 48. овог Правилника;
   d) је покренут поступак додатне индустријске безбједносне провјере из члана 26. овог Правилника.
(2) ДБО БиХ може донијети одлуку о привременом одузимању индустријске безбједносне дозволе и уколико процијени да околности описане у члану 21. овог Правилника представљају опасност безбједности

тајних података сачуваних у правном лицу из члана 2. ст. (2) овог Правилника.

(3) ДБО БиХ доставља правном лицу из члана 2. ст. (2) овог Правилника одлуку о привременом одузимању издате индустријске безбједносне дозволе.

(4) На одлуку из ст. (1) и (2) овог члана може се поднијети жалба Комисији за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања, у року од 15 дана од дана пријема одлуке. Жалба не одлаже извршење одлуке ДБО-а БиХ.

(5) Комисија за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања дужна је одлучити о основаности жалбе из ст. (4) овог члана, у року од 30 дана од дана достављања жалбе.

(6) Против одлука Комисије за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања може се покренути управни спор.

(7) Одлука о привременом одузимању издате дозволе из става (1) овог члана, биће на снази док трају околности из ст. (1) овог члана.

(8) По истеку околности које су биле узрок за привремено одузимање дозволе из ст. (1) овог члана, одговорна особа правног лица из члана 2. ст. (2) овог Правилника може поднијети захтјев за враћање привремено одузете дозволе, о чему одлучује ДБО БиХ.

Члан 28.

(Одузимање индустријске безбједносне дозволе)

(1) ДБО БиХ може донијети одлуку о одузимању индустријске безбједносне дозволе уколико:
   a) је након извршене додатне индустријске безбједносне провјере и достављеног извјештаја од стране ОБА-е БиХ утврђено постојање безбједносне сметње;
   b) правно лице више не испуњава услове за издавање индустријске безбједносне дозволе;
   c) је проглашен стечај или ликвидација;
   d) је надзором ДБО-а БиХ утврђено непридржавање прописаних мјера и стандарда заштите тајних података, у складу са чланом 48. овог Правилника.

(2) ДБО БиХ доставља правном лицу из члана 2. ст. (2) овог Правилника одлуку о одузимању издате индустријске безбједносне дозволе.

(3) На одлуку из ст. (1) овог члана може се поднијети жалба Комисији за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања, у року од 15 дана од дана пријема одлуке. Жалба не одлаже извршење одлуке ДБО-а БиХ.

(4) Комисија за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања дужна је одлучити о основаности жалбе из ст. (3) овог члана, у року од 30 дана од дана достављања жалбе.

(5) Против одлука Комисије за рјешавање жалби у поступку безбједносног провјеравања може се покренути управни спор.

(6) По истеку околности које су биле узрок за одузимање дозволе из става (1) овог члана, одговорна особа правног лица из члана 2. ст. (2) овог Правилника може поднијети захтјев за издавање нове дозволе.

Члан 29.

(Обавјештење о одлуци)

(1) Када ДБО БиХ привремено одузме или одузме индустријску безбједносну дозволу, дужан је о томе одмах обавијестити све странке укључене у реализацију класификованог уговора или подуговора.

(2) Када се ради о међународном класификованом уговору или подуговору, ДБО БиХ је дужан обавијестити све надлежне безбједносне органе држава којима је била достављена потврда о издатој индустријској безбједносној дозволи.

Члан 30.

(Обавезе у случају привременог одузимања или одузимања индустријске безбједносне дозволе)

Након привременог одузимања или одузимања индустријске безбједносне дозволе, правно или физичко лице је обавезно:
   a) све тајне податке размијењене или настале реализацијом класификованог уговора одмах вратити носиоцу класификованог уговора;
   b) запослените који су поступали с тајним подацима безбједносно информисати о нужности наставка чувања тајности података;
   c) индустријску безбједносну дозволу и све издате дозволе за запослените вратити ДБО-у БиХ.

Члан 31.

(Обавјештавање безбједносног органа друге државе)

(1) У случају када ДБО БиХ донесе одлуку о привременом одузимању или одузимању безбједносне дозволе држављанину БиХ запосленику правног лица регистрованог у другој држави, о томе ће одмах обавијестити надлежни безбједносни орган државе у којој је регистровано правно лице које је затражило издавање безбједносне дозволе.

(2) ДБО БиХ је дужан о привременом одузимању или одузимању безбједносне дозволе из ст. (1) овог члана, обавијестити све надлежне безбједносне органе држава којима је била достављена потврда о издатој безбједносној дозволи.

Члан 32.

(Персоналне безбједносне дозволе)

(1) Управа правног лица из члана 2. ст. (2) овог Правилника доноси Одлуку о листи радних мјеста за које је потребно издавање персоналне безбједносне дозволе за приступ тајним подацима.

(2) Одлука о листи радних мјеста из ст. (1) овог члана обавезно садржава радна мјеста чланова управе правног лица.

(3) Поступак издавања персоналних безбједносних дозвола за запослене правног лица из члана 2. ст. (2) овог Правилника, чија су радна мјеста предвиђена Одлуком из ст. (1) овог члана, проводи се у складу са одредбама Закона.

Члан 33.

(Обавезе запосленика)

(1) Запосленици у правном лицу којима је издата дозвола, дужни су без одлагања пријавити безбједносном службенику правног лица све измјене података у односу на одговоре наведене у Упитнику за безбједносну провјеру, које би могле утицати на одлуку о постојању или непостојању безбједносне сметње.

(2) Информацију о измјенама података из ст. (1) овог члана, безбједносни службеник доставља овлаштеној особи у правном лицу, која о томе одмах обавјештава ДБО БиХ.

Члан 34.

(Вођење персоналних евиденција)

(1) Правно лице дужно је водити евиденције о особама које посједују безбједносну дозволу, која мора садржавати

податке о имену и презимену, ЈМБ, дану издавања, датуму важења те степену тајности издате дозволе.

(2) Безбједносни службеник, на основу евиденције из ст. (1) овог члана, дужан је особу која посједује безбједносну дозволу и овлаштену особу у правном лицу обавијестити о датуму истека рока важења дозволе најмање шест мјесеци прије истека важења.

(3) Уколико овлаштена особа у правном лицу донесе одлуку да ће запосленик наставити радити на пословима на којима ће имати приступ тајним подацима, запосленик је дужан испунити нови упитник за безбједносну провјеру који се, у прописаном року, доставља ДБО-у БиХ.

Члан 35.

(Издавање дозволе чланицама конзорција)

Приликом склапања класификованих уговора с правним лицима удруженим у конзорциј, потребно је примијенити сљедеће безбједносне захтјеве:

a) конзорциј, као уговорна странка, има исти статус као и било који други уговаратељ или подуговаратељ приликом склапања класификованог уговора или подуговора с носиоцима класификованих уговора;

b) индустријску безбједносну дозволу за правна лица која су повезана у конзорциј издаје надлежни безбједносни орган државе у којој је правно лице регистровано;

c) потврду о посједовању дозволе за запослените конзорција издаје надлежни безбједносни орган државе чији је запосленик држављанин.

ПОГЛАВЉЕ IV. ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 36.

(Евиденција о издатим индустријским безбједносним дозволама)

ДБО БиХ води евиденцију о издатим индустријским безбједносним дозволама.

Члан 37.

(Садржај евиденције)

Евиденција о издатим индустријским безбједносним дозволама садржи:

a) редни број,
b) назив правног лица,
c) датум подношења захтјева за издавање индустријске безбједносне дозволе,
d) датум извјештаја о резултатима индустријске безбједносне провјере,
e) датум и број издавања индустријске безбједносне дозволе,
f) степен тајности индустријске безбједносне дозволе,
g) рок важења индустријске безбједносне дозволе,
h) подаци о привремено одузетим или одузетим индустријским безбједносним дозволама,
i) информације о склопљеним класификованим уговорима или подуговорима,
j) напомена.

Члан 38.

(Начин вођења евиденције)

(1) Евиденција из члана 36. овог Правилника води се у писаној или електронској форми.

(2) Контролор података из евиденције из члана 36. овог Правилника је Министарство безбједности БиХ.

ПОГЛАВЉЕ V. БЕЗБЈЕДНОСНИ СТАНДАРДИ ЗА ПРИСТУП ТАЈНИМ ПОДАЦИМА ПРИЛИКОМ МЕЂУНАРОДНИХ ПОСЈЕТА

Члан 39.

(Захтјев за посјету)

(1) Запосленик органа или правног лица из члана 2. овог Правилника, који одлази у међународну посјету, у склопу реализације класификованог уговора или пројекта, приликом којег ће остварити увид у тајне податке, дужан је испунити образац захтјева за посјету на енглеском језику.

(2) Орган или правно лице из члана 2. овог Правилника, који своје запослените шаље у једнократну или вишекратну посјету, дужно је посредством надлежних безбједносних органа, органу или правном лицу које се посјећује доставити испуњени захтјев за посјету.

(3) Када се ради о међународној посјети органима или правним лицима у Босни и Херцеговини, надлежни безбједносни орган државе из које је посјетилац, дужно је ДБО-у БиХ доставити образац захтјева за посјету. ДБО БиХ одобрава посјету уколико је на обрасцу потврђено да посјетилац има важећу дозволу одговарајућег степена тајности.

(4) Изглед и садржај захтјева из ст. (1) овог члана прописан је на обрасцу из Прилога IX овог Правилника и чини његов саставни дио.

Члан 40.

(Врсте посјета)

У склопу реализације класификованог уговора или пројекта могуће су сљедеће врсте посјета:

a) једнократне посјете - посјете с одређеном сврхом, обично у трајању мањем од 30 дана, за које се не очекује да ће бити поновљени у року од годину дана;

b) вишекратне посјете - повремено понављане посјете током одређеног временског раздобља, не дужег од годину дана;

c) хитне посјете - једнократне посјете до којих мора доћи ради хитности и важности, због чега се не може слиједити редовна процедура за подношење захтјева за посјету.

Члан 41.

(Обавјештење о посјети)

Надлежни безбједносни орган државе коју се посјећује мора бити на вријеме обавијештен о свакој измјени датума или одустајању од посјете. Обавијести о измјени датума посјете, које не буду достављене у прописано вријеме, неће се уважити. Датуми хитних посјета не могу се мијењати.

Члан 42.

(Предуслови за посјету)

(1) Прије издавања одобрења за приступ тајним подацима, орган или правно лице из члана 2. овог Правилника, које се посјећује, мора потврдити да је:

a) ДБО БиХ одобрио захтјев за посјету;
b) посјетилац доставио потребне идентификационе податке;
c) степен тајности наведен у захтјеву за посјету истовјетан потребама посјете.

(2) Уколико ДБО БиХ од надлежног безбједносног органа државе којој особа одлази у посјету не прими обавијест о отказу посјете најмање три радна дана прије почетка једнократне посјете, посјета може услиједити.

Član 43.

(Detaљi provoђenja posjete)

(1) Detaљe provoђenja posjete mogu dogovarati bezbjednosni službenik u organu ili pravnom licu posjetioca sa bezbjednosnim službenikom u organu ili pravnom licu koje se posjećuje.

(2) Detaљe provoђenja posjeta koje uključuju pristup tajnim podacima stepena tajnosti "TAJNO" i "POVJERЉIVO" mogu direktno dogovoriti bezbjednosni službenici posjetioca i organa ili pravnog lica koje se posjećuje, ukolico su to pretходno odobrili DBO BiH i nadležni bezbjednosni organ države koja se posjećuje.

Član 44.

(Ponovљena posjeta)

Zahtjev za ponovљenu posjetu podnosi se jednom godišnje i vrijeđi godinu dana od datuma izdavanja odobrenja.

Član 45.

(Hitne posjete)

(1) Hitne posjete mogu se organizovati samo u hitnim situacijama, u kojima nije moguće poštovati standardne postupke jednokratnih ili višekratnih posjeta.

(2) Da bi se posjeta mogla označiti hitnom, moraju biti ispunjeni sљeđeći uslovi:
   a) predloжena posjeta mora biti vezana uz klasifikovani ugovor ili projekat;
   b) posjeta se odobrava na osnovu službenog poziva države koja se posjećuje;
   c) zahtjev za posjetu može se odobriti samo ukolico bi neodobravanje posjete ugrozilo provoђenje klasifikovanog ugovora ili projekta.

(3) Bezbjednosni službenici dužni su razmotriti, u potpunosti opravdati i dokumentovati potrebu za odobravanjem zahtjeva za hitnu posjetu.

POGLAVЉE VI. BEZBJEDNOSNI STANDARDI ZA RAZMJENU OSOBA U SKLOPU PROJEKTA ILI PROGRAMA

Član 46.

(Mjere i standardi zaštite tajnih podataka)

Zaposleni pravnog lica koji će u sklopu realizacije klasifikovanog ugovora ili projekta određeno vremensko razdobље provesti na radu u organu ili pravnom licu druge države, moraju posjedovati odgovarajuću bezbjednosnu dozvolu, te se moraju pridržavati svih propisanih mjera i standarda zaštite tajnih podataka.

POGLAVЉE VII. NADZOR MJERA I STANDARDA INDUSTRIJSKE BEZBJEDNOSTI

Član 47.

(Unutrašњi nadzor)

(1) Bezbjednosni službenik u pravnom licu iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika, nadležan je za provoђenje periodičnog unutrašњeg nadzora, najmanje dva puta godišnje, koji provodi u prostorima u kojima se postupa i u kojima se čuvaju tajni podaci.

(2) Izvještaj o provedenom nadzoru, s prijedlogom korektivnih mjera, bezbjednosni službenik dostavља ovlaštenoj osobi u pravnom licu i, na zahtjev, DBO-u BiH.

Član 48.

(Nadzor)

(1) DBO BiH provodi periodični nadzor u pravnim licima iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika, koji posjeduju važeću industrijsku bezbjednosnu dozvolu, uz pretходnu pismenu najavu, najmanje jednom u dvije godine.

(2) Nadzor iz st. (1) ovog člana u pravnim licima iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika obuhvata nadzor provoђenja standarda za zaštitu tajnih podataka propisanih Zakonom.

Član 49.

(Izvještaj)

(1) DBO BiH pisani izvještaj o provedenom nadzoru iz člana 48. ovog Pravilnika dostavља nosiocu klasifikovanog ugovora i odgovornoj osobi u pravnom licu u kojem je nadzor proveden, uz uputu i rok za otklanjanje utvrđenih nedostataka i nepravilnosti.

(2) Nosilac klasifikovanog ugovora ili pravno lice iz člana 2. st. (2) ovog Pravilnika mogu se o izvještaju o provedenom nadzoru očitovati DBO-u BiH, u roku od 15 dana od dana prijema izvještaja.

(3) Odgovor DBO-a BiH na izjašnjenje iz st. (2) ovog člana obavezujući je, a neprovoђenje u њemu zatraženih mjera može biti okolnost za privremeno oduzimanje ili oduzimanje industrijske bezbjednosne dozvole.

POGLAVЉE VIII. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 50.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavљivanja u "Službenom glasniku BiH".

SM broj 165/17
22. juna 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Savjeta ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

ИЗЈАВА

О ЗАШТИТИ ТАЈНИХ ПОДАТАКА ИЗ ТЕНДЕРСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

За заштиту тајних података из тендерске документације, насталих или уступљених током тендерског поступка везаног уз

_____

(назив класификованог уговора, програма или пројекта)

Изјављујем да:

- сам упознат/а са прописима који уређују заштиту тајних података и обавезујем се да ћу повјерени тајни податак са којим се упознам или на било који други начин дођем до њега чувати и заштити његову тајност, односно обавезујем се да ћу са истим поступати у складу са одредбама Закона о заштити тајних података (Службени гласник БиХ бр.54/05 и 12/09) и другим прописима из области заштите тајних података.
- ће увид у тајне податке из тендерске документације моћи остварити само они упосленици којима је потребно у обављању службене дужности, који су упознати са прописима који уређују заштиту тајних података и који имају одговарајућу дозволу за приступ тајним подацима.

Обавезујем се да:

a) ћу испунити све прописане мјере и стандарде за заштиту тајних података, у складу са Законом о заштити тајних података и проведбеним прописима усаглашеним са Законом;
b) нећу умножавати запримљене тајне податке, нити их дати на увид или уступити трећој страни;
c) да ћу тајне податке из тендерске документације вратити до истека рока за достављање понуде по позиву за закључење класификованог уговора или подуговора.

У _____, дана _____ _____

(Овлаштена особа у правном лицу)

ПРИЛОГ 1.

ПОПИС ПРАВНИХ ЛИЦА СА КОЈИМА ЈЕ СКЛОПЉЕН КЛАСИФИКОВАНИ УГОВОР

Од: _____
(назив органа)

За: Државни безбједносни орган БиХ

У склопу пројекта

_____ (назив пројекта)

_____ (назив органа)

склопио је класификоване уговоре са сљедећим правним лицима:

Редни број	Назив правног лица	Адреса правног лица Име и број телефона безбједносног службеника	Степен тајности класификованог уговора
1			
2			
3			

(Датум) (Безбједносни службеник)

_____

ПРИЛОГ 2.

ПОПИС ПРАВНИХ ЛИЦА СА КОЈИМА ЈЕ СКЛОПЉЕН КЛАСИФИКОВАНИ ПОДУГОВОР

Од: _____
(назив правног лица)

За: _____
(назив органа носиоца пројекта)

У склопу пројекта

_____ (назив пројекта)

_____ (назив правног лица)

склопио је класификоване подуговоре са сљедећим правним лицима:

Редни број	Назив правног лица	Адреса правног лица Име и број телефона безбједносног службеника	Степен тајности класификованог подуговора
1			
2			
3			

(Датум) (Безбједносни службеник)

_____

ПРИЛОГ 3.

ОБАВИЈЕСТ О СКЛОПЉЕНИМ КЛАСИФИКОВАНИМ УГОВОРИМА/ПОДУГОВОРИМА

Назив и адреса органа или правног лица:

Достављено:

Државни безбједносни орган БиХ

Предмет: Пријава склопљених класификованих уговора/подуговора за раздобље _____

Редни број	Стање провођења (у току / завршено)	Службени назив уговора, програма или пројекта	Носилац уговора, програма или пројекта	Степен тајности
1				
2				
3				

(мјесто, датум) (Безбједносни службеник)

_____

ПРИЛОГ 4.

УПИТНИК ЗА БЕЗБЈЕДНОСНУ ПРОВЈЕРУ ПРАВНОГ ЛИЦА

Особа која испуњава упитник обавезна је дати тачне и детаљне одговоре на сва питања из упитника.
Упитник испуњавати електронски на рачунару, или попунити читко, великим, штампаним словима и искључиво хемијском оловком која се не може брисати;
Понуђени одговори морају бити заокружени;
Све рубрике из Упитника морају бити испуњене;
У случају да нема ништа да се изјави у вези са постављеним питањем, у предвиђену рубрику за које немате шта изјавити ставити ознаку: /.
Уколико немате довољно простора за поједини одговор, користите додатни лист папира са редним бројем питања, те га потписаног приложите Упитнику;
Ненавођење или давање нетачних података може представљати безбједносну сметњу и може проузроковати нежељене посљедице по статус правног лица које се провјерава.

САГЛАСНОСТ ЗА ПРОВОЂЕЊЕ БЕЗБЈЕДНОСНЕ ПРОВЈЕРЕ ПРАВНОГ ЛИЦА И ИЗЈАВА ОВЛАШТЕНЕ ОСОБЕ

За провођење безбједносне провјере правног лица испуњавањем и потписивањем овог Упитника као овлаштена особа, дајем сагласност Обавјештајно-безбједносној агенцији Босне и Херцеговине за провјеравање и обраду података наведених у овом Упитнику као и предузимање Законом прописаних поступака за провођење безбједносне провјере правног лица.

Потврђујем да сам се у складу са одредбама члана 47. Закона о заштити тајних података („Службени гласник БиХ“ број: 54/05 и 12/09) предходно:
а) упознао са прописима из области обраде тајних података,
б) упознао са обавезом добијања безбједносне дозволе за правна лица за приступ тајним подацима,
ц) упознао са садржајем безбједносног провјеравања и поступком за добијање безбједносне дозволе за правна лица.

Такође, дајем писмену сагласност за вршење безбједносне провјере, те потврђујем да сам упознат/а са прописима који уређују обраду тајних података и обавезујем се да ћу повјерени тајни податак са којим се упознам или на било који други начин дођем до њега чувати и заштитити његову тајност, односно обавезујем се да ћу са истима поступати у складу са законским прописима из области заштите тајних података.

Подаци наведени у упитнику су тачни, што потврђујем својим потписом.

Датум:_____ **Потпис овлаштене особе:_____**

ПРИЛОГ 5.

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАЦИ ПРАВНОГ ЛИЦА		
НАЗИВ ПРАВНОГ ЛИЦА:		
ОСНОВНА ДЈЕЛАТНОСТ:		
ДОЗВОЛА ЗА РАД:	ДА НЕ	
ИДЕНТИФИКАЦИОНИ БРОЈ:		
ПОРЕСКИ БРОЈ:		
МЈЕСТО РЕГИСТРАЦИЈЕ:		
АДРЕСА СЈЕДИШТА ПРАВНОГ ЛИЦА:		
ДАТУМ И ГОДИНА ОСНИВАЊА:		
БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ:		
АДРЕСЕ ПОСЛОВНИЦА:		
ТЕЛЕФОН:		
ФАХ:		
ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА:		
СУВЛАСНИШТВО ИЛИ УДИО У ДРУГИМ ПРАВНИМ ЛИЦИМА: (НАЗИВИ И АДРЕСЕ)	ДА НЕ	
НАВЕДИТЕ ЧЛАНОВЕ УПРАВНИХ И НАДЗОРНИХ ОРГАНА У ПОСЉЕДЊИХ 5 ГОДИНА:		

Потпис овлаштене особе:_____

ПРИЛОГ 5.

2. ЕКОНОМСКИ, ФИНАНСИЈСКИ И ОСТАЛИ ПОДАЦИ О ПРАВНОМ ЛИЦУ

ВИСИНА ОСНИВАЧКОГ/ТЕМЕЉНОГ КАПИТАЛА ПРАВНОГ ЛИЦА:	
ФИНАНСИЈСКИ ПОДАЦИ ЗАСНОВАНИ НА ГОДИШЊЕМ ИЗВЈЕШТАЈУ ТОКОМ ПОСЉЕДЊИХ ПЕТ ГОДИНА: (Прилог: Релевантан Извјештај)	
ЛИСТА БАНАКА И ДРУГИХ ФИНАНСИЈСКИХ ИНСТИТУЦИЈА КОД КОЈИХ ЈЕ ПРАВНО ЛИЦЕ ИМА РАЧУН ПОСЉЕДЊЕ ТРИ ГОДИНЕ	
ДА ЛИ ЈЕ ПРАВНО ЛИЦЕ У ТРЕНУТНИМ ФИНАНСИЈСКИМ ПОТЕШКОЋАМА:	
ВЛАСНИЧКА СТРУКТУРА ПРАВНОГ ЛИЦА, УДИО/ДИОНИЦЕ ТЕ НАЧИН СТИЦАЊА ВЛАСНИШТВА:	
НАВЕДИТЕ ДИОНИЧАРЕ ИЗНАД 25% ВРИЈЕДНОСТИ ПРАВНОГ ЛИЦА, ТОКОМ ПОСЉЕДЊИХ ПЕТ ГОДИНА	
УДИО СТРАНОГ КАПИТАЛА У ВЛАСНИЧКОМ КАПИТАЛУ ПРАВНОГ ЛИЦА?	
ИМА ЛИ ПРАВНО ЛИЦЕ ИМОВИНУ ИЛИ ФИНАНСИЈСКЕ ИНТЕРЕСЕ У ДРУГОЈ ДРЖАВИ (наведите државу, правно лице, удио и од када)	
БАВИ ЛИ СЕ ПРАВНО ЛИЦЕ ФИНАНСИЈСКИМ УЛАГАЊИМА? (која улагања и у којим износима)	
СУВЛАСНИШТВО ИЛИ УДЈЕЛ У ДРУГИМ ПРАВНИМ ЛИЦИМА (Називи и адресе)	

ПРИЛОГ 5.

Потпис овлаштене особе:_____

3. БЕЗБЈЕДНОСНИ ПОДАЦИ О ПРАВНОМ ЛИЦУ

ДА ЛИ ЈЕ ПРАВНО ЛИЦЕ ОСТВАРИЛО ПОСЛОВНУ САРАДЊУ СА СТРАНИМ ПРАВНИМ И ФИЗИЧКИМ ЛИЦИМА У ПОСЉЕДЊИХ 5. ГОДИНА (ако "ДА" наведите државу, назив правног или физичког лица и када)	ДА НЕ	
ДА ЛИ ЈЕ ПРАВНО ЛИЦЕ ОСТВАРИЛО ПОСЛОВНУ САРАДЊУ С ПРАВНИМ И ФИЗИЧКИМ ЛИЦИМА ЗА КОЈЕ ИМАТЕ СПОЗНАЈЕ ДА СУ НЕЗАКОНИТО СТЕКЛЕ ДОБИТ? (ако "ДА" наведите која правна или физичка лица и када)	ДА НЕ	
ВОДИ ЛИ СЕ ПРОТИВ ПРАВНОГ ЛИЦА КРИВИЧНИ ИЛИ ПРЕКРШАЈНИ ПОСТУПАК ЗБОГ НЕЗАКОНИТОСТИ У ПОСЛОВАЊУ? (Прилог: документација, Увјерења, доказ и сл.)	ДА НЕ	

ПРИЛОГ 5.

Потпис овлаштене особе:_____

4. ПОДАЦИ О ОДГОВОРНОЈ ОСОБИ

ИМЕ:	
ПРЕЗИМЕ: (ранија презимена)	
ЈМБ:	
АДРЕСА И БРОЈ ТЕЛЕФОНА:	

Мјесто и датум МП: Потпис овлаштене особе:

_____ _____

ПРИЛОГ 5.

Босна и Херцеговина
Министарство сигурности

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

ИНДУСТРИЈСКА БЕЗБЈЕДНОСНА ДОЗВОЛА

1. Овим се потврђује да:

.....

Назив правног или физичког лица

.....

ИД број

.....

Адреса

Испуњава услове за приступ и руковање тајним подацима, те се издаје Индустријска безбједносна дозвола за приступ тајним подацима који носе ознаку тајности до и укључујући:

ПОВЈЕРЉИВО / ТАЈНО

.....

2. Дозвола важи до:

.....

3. Издата од стране:

Министарство безбједности БиХ

.....

Датум:
Број:

МИНИСТАР

М.П.

Босна и Херцеговина
Министарство сигурности

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

ИНДУСТРИЈСКА БЕЗБЈЕДНОСНА ДОЗВОЛА
с цертификованим безбједносним подручјем

1. Овим се потврђује да:

.....

Назив правног или физичког лица

.....

ИД број

.....

Адреса

Испуњава услове за приступ и руковање тајним подацима, као и да безбједносно подручје у објекту правног/физичког лица испуњава услове који гарантују адекватну безбједносну заштиту тајних података, те се издаје Индустријска безбједносна дозвола за приступ тајним подацима који носе ознаку тајности до и укључујући:

ПОВЈЕРЉИВО / ТАЈНО

.....

2. Дозвола важи до:

.....

3. Издата од стране:

Министарство безбједности БиХ

.....

Датум:
Број:

МИНИСТАР

М.П.

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti

Босна и Херцеговина
Министарство безбједности

National Security Authority of Bosnia and Herzegovina

Сарајево, Трг БиХ 1
T: +387 (0)33 492 457
F: +387 (0)33 492 791
E: nsa@msb.gov.ba

Number:

Date:

CERTIFICATE

The National Security Authority of Bosnia and Hercegovina confirms that the

possesses CONFIDENTIAL / SECRET Facility security clearance, valid until _____.

Official government stamp Minister

PRILOG 8.

REQUEST FOR VISIT

One-time [ ] Yes
Recurring [ ] No

ADMINISTRATIVE DATA a. REQUESTOR: DATE:..../..../.... TO: VISIT ID:
REQUESTING GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY b. NAME: POSTAL ADDRESS: TELEFAX/FAX No.: TELEPHONE No.: POINT OF CONTACT:
GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY TO BE VISITED c. NAME: ADDRESS: TELEFAX/FAX No.: TELEPHONE No.: POINT OF CONTACT:
4. DATES OF VISIT: …./…./…. TO …./…./…. (…./…./…. TO …./…./….)
5. TYPE OF VISIT: (SELECT ONE FROM EACH COLUMN) ( ) GOVERNMENT INITIATIVE ( ) INITIATED BY REQUESTING AGENCY OR FACILITY ( ) COMMERCIAL INTIATIVE ( ) BY INVITATION OF THE FACILITY TO BE VISITED
6. SUBJECT TO BE DISCUSSED/JUSTIFICATION
7. ANTICIPATED LEVEL OF CLASSIFIED INFORMATION TO BE INVOLVED:
8. IS THE VISIT PERTINENT TO: (Y) SPECIFY A SPECIFIC EQUIPMENT OR WEAPON SYSTEM ( ) FOREIGN MILITARY SALES OF EXPORT LICENCE ( ) A PROGRAMME OF AGREEMENT ( ) A DEFENCE ACQUISITION PROCESS ( ) OTHER ( )

PRILOG 9.

9.	PARTICULARS FOR VISITORS	
NAME: DATE OF BIRTH: …./…./…. SECURITY CLEARANCE: POSITION: COMPANY/AGENCY:	ID/PP NUMBER:	PLACE OF BIRTH: NATIONALITY:
NAME: DATE OF BIRTH: …./…./…. SECURITY CLEARANCE: POSITION: COMPANY/AGENCY:	ID/PP NUMBER:	PLACE OF BIRTH: NATIONALITY:
10.	THE SECURITY OFFICER OF THE REQUESTING GOVERNMENT AGENCY OR INDUSTRIAL FACILITY	
NAME: SIGNATURE:	TELEPHONE NO.:	
-	CERTIFICATION OF SECURITY CLEARANCE	
NAME: ADDRESS: TELEPHONE: SIGNATURE:		STAMP (optional)
-	REQUESTING SECURITY AUTHORITY	
NAME: ADDRESS: TELEPHONE: SIGNATURE:		STAMP (optional)
13.	REMARKS	

PRILOG 9.

PARTICULARS OF VISITORS	
1. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
2. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
3. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
4. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
5. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:
6. NAME: DATE OF BIRTH: PLACE OF BIRTH: NATIONALITY: POSITION:	SECURITY CLEARANCE: COMPANY/AGENCY: ID/PP NUMBER:

PRILOG 9.

KONKURENCIJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

838

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 25. stav (1) tačka e), člana 42. stav (1), a u vezi s članom 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), člana 105. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka od strane privrednih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, zastupani po punomoćniku advokatu Emiru Kapidžiću, Maršala Tita 60., 71000 Sarajevo, protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, zastupana po punomoćniku advokatu Džemilu Sabrihafizoviću, Koste Hermana 11., 71 000 Sarajevo radi utvrđivanja postojanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja u smislu člana 4. stav (1) tačke b) Zakona o konkurenciji, zaprimljenog pod brojem: 01-26-3-027-II/16, dana 25. srpnja 2016. godine na 3. (trećoj) sjednici održanoj 30. maja 2017. godine, je donijelo

RJEŠENJE

1. Odbija se Zahtjev privrednih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, podnesen protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma u smislu člana 4. stav (1) tačke b) Zakona o konkurenciji, kao neosnovan.
2. Odbija se prijedlog za donošenje rješenja o privremenoj mjeri, podnesen od privrednih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, podnesen protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, kao neosnovan.
3. Nalaže se privrednom subjektu Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, da na ime troškova postupka Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, plati iznos od 702 KM.
4. Odbija se zahtjev privrednih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija za naknadom troškova postupka, kao neosnovan.
5. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće je dana 25. jula 2016. godine zaprimilo Zahtjev za pokretanje postupka broj: 01-26-3-027-II/16, te dopunu od dana 28. jula 2016. godine zaprimljene pod brojem: 01-26-3-027-1-II/16, podnesen od strane privrednih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo (u daljem tekstu: KRKA FARMA ili Podnosilac zahtjeva) i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija (u daljem tekstu: KRKA ili Podnosilac zahtjeva), zastupani po punomoćniku advokatu Emiru Kapidžiću, Maršala Tita 60., 71 000 Sarajevo protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Vlada Kantona Sarajevo ili Vlada KS) radi utvrđivanja usaglašenosti Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-22664/16 od 1. juna 2016. godine ("Službene novine Kantona Sarajevo broj: 27/2016) (u daljem tekstu: Odluka o listi lijekova KS ili Pobijana Odluka) sa Zakonom o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), (u daljem tekstu: Zakon), a radi ocjene postojanja zabranjenog sporazuma iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona.

Dana 28. jula 2016. godine zaprimljena je samoinicijativna dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-1-II/16 u kojoj je Podnosilac zahtjeva dopunio zahtjev, dostavivši dodatnu dokumentaciju.

Zaprimljeni Zahtjev nije bio kompletan, te je Podnosiocu zahtjeva dana 26. avgusta 2016. godine upućen Zahtjev za dopunu broj: 01-26-3-027-2-II/16.

Podnosilac zahtjeva je dana 26. avgusta 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-3-II/16, dana 31. avgusta 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-4-II/16 dopunio Zahtjev, kao i dana 5. septembra podneskom broj: 01-26-3-027-5-II/16 u smislu Zahtjeva, nakon čega je Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je isti kompletan i uredan u smislu člana 28. stav (1) Zakona, Potvrdom o prijemu kompletnog i urednog zahtjeva broj: 01-26-3-027-6-II/16 od 14. septembra 2016. godine.

1. Stranke u postupku

Stranke u postupku su privredni subjekti Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo, Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, i Vlada Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

1.1. Privredni subjekt KRKA FARMA

Privredni subjekt "Krka Farma" društvo sa ograničenom odgovornošću za posredovanje, pružanje usluga i zastupanje stranih tvrtki Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, je registrovan u Općinskom sudu Sarajevo pod matičnim brojem: MBS-65-01-0082-09, i sa upisanim kapitalom od 20.000 KM, te jednim subjektom osnivačem u 100% vlasništvu Krka, tovarna zdravil, d.d., Novo Mesto. Lice ovlašteno za zastupanje je Azra Tahirović mr. ph. Temeljna djelatnost je registracija i stavljanje u promet lijekova i medicinskih sredstava proizvođača KRKA d.d.

1.2. Privredni subjekt KRKA

Privredni subjekt Krka, tovarna zdravil, d.d., Novo Mesto, Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, je upisan u nadležni sudski registar pod matičnim brojem: 5043611000. Osnovni kapital je podijeljen na 32.793.448 dionica, a lice ovlašteno na zastupanje je Jože Colarič. Osnovna djelatnost je proizvodnja lijekova.

1.3. Vlada Kantona Sarajevo

Vlada Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., kao donosilac Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-22664/16 od 1. juna 2016. godine čije se utvrđivanje usaglašenosti sa Zakonom o konkurenciji traži.

2. Pravni okvir predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je u toku postupka primijenilo odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), i odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09), u smislu člana 26. Zakona.

Također, Konkurencijsko vijeće je koristilo i odredbe Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", broj 58/08), Zakon o lijekovima FBiH ("Službene

novine Federacije BiH", broj109/2012), Pravilnik o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11), Pravilnik o postupku i načinu izdavanja dozvole za stavljanje lijeka u promet ("Službeni glasnik BiH", broj 75/11), Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade liste lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja lijekova sa liste lijekova, obavezama Ministarstva zdravstva, Zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", broj 45/13), Odluka o listi lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine čiji sastavni dio je Lista esencijalnih lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 56/13 i 74/14), i Odlukom o izmjeni i dopuni odluke o listi lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 94/15).

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njegovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine s druge strane ("Službeni glasnik BiH - međunarodni ugovori" br. 10/08), (u daljem tekstu: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju) odredba čl. 71. o primjeni kriterija i pravne stečevine Evropske unije, te člana 43. stav (1) Zakona, koje omogućuje Konkurencijskom vijeću u svrhu ocjene danog slučaja, da se može koristiti sudskom praksom Evropskog suda pravde i odlukama Evropske komisije.

3. Postupak po Zahtjevu za pokretanje postupka

U svom Zahtjevu, Podnosioci zahtjeva, opisuju činjenično stanje i okolnosti koje su razlog za podnošenje Zahtjeva te ukratko navode slijedeće:

- Da je Vlada Kantona Sarajevo Odlukom o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj 02-05-22664/16 od 1. juna 2016. godine ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 27/2016), sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu izdavanja lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, ograničavanjem i kontrolom tržišta, što predstavlja zabranjeni sporazum u smislu člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji;
- KRKA FARMA je nositelj odobrenja za stavljanje u promet na tržište Bosne i Hercegovine, ukupno 477 lijekova proizvođača KRKA. Interesi Podnosioca zahtjeva su drastično narušeni Pobijanom odlukom, čak do tog stupnja da može dovesti upitnost ekonomske opravdanosti dalje egzistencije na tržištu Kantona Sarajevo.
- Zakonom o lijekovima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 15/01 i 29/05) (U daljem tekstu: Zakon o lijekovima FBiH), odredbom člana 5. stav (5) propisano je da se bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u Federaciji, način stavljanja i skidanja lijekova s liste, obveze Ministarstva zdravstva, Zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova, utvrđuje propisima Federalnog ministra.

Pravilnikom o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade liste lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja lijekova, obvezama Ministarstva zdravstva, Zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", br. 45/13) (dalje u tekstu: Pravilnik o bližim kriterijima), propisani su uvjeti za stavljanje i skidanje lijekova na Federalnu listu Esencijalnih lijekova.

Lijekovi za koje je izdano odobrenje za stavljanje u promet ispunjavaju uvjete iz člana 8. i člana 9. Pravilnika o bližim kriterijima, odnosno Kriterije za stavljanje na Federalnu listu lijekova, i za stavljanje na Kantonalne liste lijekova.

- Odlukom o listi lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine čiji je sastavni dio je Lista esencijalnih lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 56/13 i 74/14) i Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o listi lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 94/15), utvrđen je popis lijekova koji se izdaju i osiguravaju, na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja (dalje u tekstu: Federalna lista lijekova).

Na Federalnoj listi lijekova ne postoji ime proizvođača lijeka. Lijekovi se označavaju sa slijedećim podacima: ATC-anatomsko-terapijsko-kemijske karakteristike, INN-međunarodno nezaštićeno ime lijeka - Generički naziv lijeka; farmaceutski oblik lijeka, jačina lijeka, medicinske indikacije, režim propisivanja i veleprodajna cijena.

Na Federalnoj listi lijekova nalazi se ukupno 162 lijeka, čiji je proizvođač KRKA, a nosilac odobrenja KRKA FARMA.

- Vlade Kantona, na osnovu Zakona o lijekovima FBiH, te na osnovu Pravilnika o bližim kriterijima imaju pravo donositi "listu lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja Kantona", i u tu listu obavezno ulaze i lijekovi koji su uvršteni na Federalne liste lijekova.
- Vlada Kantona Sarajevo do sada je primjenjivala Odluku o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-24922-22/15 od 1. oktobra 2015. godine. Sastavni dio te odluke je Lista lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, koja sadrži A Listu i B Listu (dalje u tekstu: Lista lijekova KS 2015) ("Službene novine KS", br. 39/2012 i 51/2015). Na toj listi lijekova KS 2015 prema farmaceutskom obliku lijeka, te jačini lijeka, nalazilo se na A listi 66 lijekova, a na B listi 27 lijekova odnosno ukupno 93 lijeka čiji je proizvođač KRKA, od ukupno 1061 lijekova sa liste.

Izraženo u postotcima lijekovi KRKA su bili u 2015. godini zastupljeni sa 8,67%.

Na listu lijekova KS 2015 prema ATC-anatomsko-terapijsko-kemijskim karakteristikama i INN-međunarodno nezaštićenom imenu - Generičkom nazivu lijeka, nalazilo se 45 lijekova čiji je proizvođač KRKA od ukupno 189 lijekova na listi.

Izraženo u postotcima lijekovi KRKA su u 2015. godini bili zastupljeni sa 23,28%, prema generičkim karakteristikama lijekova.

- Prije donošenja Nove Liste lijekova objavljen je Javni poziv Ministarstva zdravstva KS br. 10-37-24164-31/15 od 29. decembra 2015. godine za prijave na Listu.

KRKA FARMA je kao nosilac odobrenja za stavljanje u promet lijekova proizvođača KRKA podnijela blagovremenu i potpunu aplikaciju za stavljanje na Novu listu lijekova KS 2016. Podnijeta je aplikacija za A listu za 57 lijekova, te za B listu za

24 lijeka, odnosno ukupno 81 lijek, za koje je prihvaćena cijena određena Federalnom listom.

Aplikacije se podnose isključivo elektronski, putem web stranice Ministarstva zdravstva KS. Sve aplikacije su bile potpune što je potvrđeno uvrštavanjem i stavljanjem na listu lijekova Ministarstva zdravstva KS. Da navedeni lijekovi ispunjavaju sve propisane uslove za stavljanje na Pozitivnu listu, dokaz je i činjenica da se isti ti lijekovi danas nalaze na pozitivnoj listi lijekova koji se propisuju i izdaju osiguranim licima na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona.

- Vlada Kantona Sarajevo je donijela Pobijanu Odluku ("Službeni glasnik KS" br. 27/2016) od 1. juna 2016. godine, čiji je sastavni dio Lista lijekova za 2016. godinu koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS (dalje u tekstu: Lista lijekova KS 2016).
- Vlada Kantona Sarajevo je gotovo u cijelosti skinula sa Liste lijekova KS 2016 lijekove čiji je proizvođač KRKA, a čiji je nosilac dozvole za stavljanje u promet KRKA FARMA i sa A liste 52 lijeka, i sa B liste 21 lijek, odnosno ukupno 73 lijeka, koji imaju potpunu dokumentaciju i prihvaćenu utvrđenu cijenu.

Svi skinuti lijekovi su se nalazili na ranijoj Listi lijekova KS 2015.

- Dostavljen je i tabelarni pregled udjela proizvođača KRKA na Listi lijekova KS 2015 i Listi lijekova KS 2016.
- Dalje u svom zahtjevu Podnosilac navodi kako je sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišne konkurencije očigledno već iz samog broja skinutih lijekova. Od ukupno 93 lijeka čiji je proizvođač KRKA, koji su se nalazili na Listi lijekova KS 2015, na Novoj listi lijekova KS 2016 ostalo je samo 5 lijekova - 4 na A listi, i 1 na B listi, od ukupno 720 lijekova sa liste. Prema ATS i INN - Generičkom nazivu lijeka, nalaze se samo 4 lijeka čiji je proizvođač KRKA od ukupno 201 lijeka sa liste A i B. Procentualno izraženo zastupljenost na tržištu lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda za zdravstveno osiguranje KS, lijekova KRKA nakon usvajanja Nove liste lijekova KS 2016:
- Smanjeno je prema ukupnom broju lijekova sa 8,67% na 1,11%,
- Smanjeno je prema ATC i INN klasifikaciji sa 23,28% na 2,49%.
- Prema udjelu pacijenata u potrošnji lijekova KRKA ograničavanje konkurencije je još drastičnije: Na teritoriji Kantona Sarajevo, 80.000 pacijenata se liječi Krkinim lijekovima koji su bili na Listi lijekova Kantona Sarajevo što predstavlja oko 20% stanovništva u Kantonu Sarajevo. Svim pacijentima je onemogućen jednak pristup tržištu lijekova.
- Prema terapijskim indikacijama lijekova KRKA sprječavanje tržišne konkurencije proizlazi iz činjenice da tu terapiju koriste pacijenti koji boluju od kroničnih oboljenja, te da se sa KRKINIM lijekovima za regulaciju krvnog tlaka uspješno liječi 37.000 pacijenata, a sa KRKINIM lijekovima za regulaciju povišenih masnoća u krvi kod pacijenata sa visokim kardiovaskularnim rizikom uspješno se liječi 6.800 pacijenata. Navedenim pacijentima koji koriste ovu terapiju kontinuirano godinama, onemogućen je pristup tržištu lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, te su prinuđeni da navedene lijekove kupuju po komercijalnim cijenama.
- Prema prometu i prodaji lijekova KRKA na tržištu lijekova ograničavanje tržišne konkurencije proizlazi iz činjenica da od ukupnog prometa Krkinih lijekova na recept u Kantonu Sarajevo, 90% od ukupnog prometa čine lijekovi koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Od ukupnog prometa Krkinih lijekova na recept u Kantonu Sarajevo 90% od ukupnog prometa čine lijekovi koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Od ukupnog prometa Krkinih lijekova sa liste u Fedraciji BiH, promet lijekova sa Liste u Kantonu Sarajevo lini 30% od prometa lijekova u Federaciji.
- Podnosilac zahtjeva KRKA FARMA je na usvojenu Listu lijekova KS 2016 odmah reagirao te zatražio od Ministarstva zdravstva KS obrazloženje za donošenje ovakve liste lijekova, te da se ista preispita i promijeni, te da se na listu stave Krkini lijekovi.
- Dalje u svom zahtjevu Podnosilac navodi kako nije postojao niti jedan od zakonski propisanih uslova iz člana XII Pobijane Odluke za skidanje sa liste lijekova Podnosioca zahtjeva. KRKA ima važeće dozvole za stavljanje u promet, proizvodnju tih lijekova nije prestala, opskrbljivala je tržište lijekovima kontinuirano i u dovoljnim količinama, i podnesena aplikacija je bila potpuna i ispravno sastavljena. Cijena lijekova nije bila veća od utvrđenih cijena u Federaciji, jer su bile u skladu sa Federalnom listom, niti je postojao bilo koji razlog za skidanje lijekova sa Liste propisan Zakonom.
- Vlada Kantona Sarajevo je Pobijanom Odlukom sa Liste lijekova KS 2016 pored toga što je isključila lijekove KRKA isključila je i lijekove skoro svih stranih proizvođača lijekova. Naime, na izmijenjenu pozitivnu listu lijekova koji se izdaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, nisu uvršteni strani proizvođači lijekova koji ispunjavaju uslove za uvrštavanje na istu, kako u pogledu ispunjavanja uslova za prometovanje lijekovima u BiH, tako i u pogledu prihvaćanja ponuđene cijene lijekova.
- Uvidom u Listu lijekova KS 2016 vidi se da se na njoj nalaze isključivo slijedeći proizvođači iz Bosne i Hercegovine: Zada Pharmaceuticals d.o.o. Tuzla, Bosnalijek d.d., Farmavita d.o.o. Sarajevo, AMSAL Pharmaceuticals d.o.o. Sarajevo. Propis na temelju kojih je Vlada Kantona Sarajevo donijela Pobijanu Odluku ne daju pravo na ograničavanje ili čak onemogućavanje međunarodne konkurencije na tržištu. Sa stajališta prava konkurencije kao i prava međunarodne trgovine, traži se samo mogućnost da se uđe u tržišnu utakmicu, a dostup do tržišta je onemogućen administrativnim mjerama. Diskriminacija proizvođača na temelju njihovog porijekla nije u skladu sa načelima međunarodne trgovine. Tačno je da BiH je još član Svjetske trgovinske organizacije (WTO) ali sada ima status promatrača, a zatvaranje tržišta prema konkurentskim poduzećima stranih država u okviru WTO nije prihvatljivo. Vlada KS ovakvim arbitrarnim odlukama vrijeđa pravni poredak na polju međunarodne trgovine, što može imati i šire implikacije, nego što je privatni interes nekoliko domaćih farmaceutskih kompanija. Na Novoj listi lijekova KS 2016 od stranih proizvođača ostali su samo oni koji su

originatori, dakle nosioci patenta za proizvodnju nekog lijeka i oni proizvođači čija paralela ne postoji kod proizvođača u BiH. Pored toga, Vlada KS Pobijanom Odlukom sa Liste lijekova KS 2016. Nije prihvatila aplikacije za 15 novih lijekova (8INN) i odbila ih uvrstiti u Listu lijekova 2016. Svi navedeni lijekovi ispunjavaju sve potrebne i propisane kriterije.

- Podnosilac dalje navodi kako relevantno tržište predstavlja tržište uvrštavanja lijekova na Pozitivnu listu lijekova koji se propisuju i izdaju osiguranim osobama na tereta Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo na području Kantona Sarajevo.
- Podnosioci zahtjeva navode i kako pripadaju redu najjačih regionalnih kompanija iz ove oblasti, te da su dugi niz godina na tržištu lijekova u BiH sa neupitnom kvalitetom proizvoda. Velikom broju korisnika zdravstvenog osiguranja koji su do donošenja Pobijane Odluke koristili lijekove koji su sada "skinuti" sa liste, uskraćeno je pravo pacijentima korištenja lijekova na koje su navikli, i koje im je liječnik propisivao. Posebno se ističe da mnogi od ovih lijekova se primjenjuju u terapiji kroničnih oboljenja i da se uzimaju godinama, te da je pacijentima onemogućeno da uzimaju lijekove koje im odgovaraju, i na koje se njihov organizam navikao.
- Navodi se i kako je Konkurencijsko vijeće već raspravljalo i donosilo odluke u predmetima sa sličnom problematikom.
- Na osnovu izloženog Podnosilac zahtjeva traži od Konkurencijskog vijeća da donese Rješenje u kojem će utvrditi postojanje zabranjenog sporazuma u smislu člana 4. Zakona o konkurenciji, odrediti ništavost Pobijane Odluke, te omogućiti Podnosiocu zahtjeva uvrštavanje na Listu lijekova KS u roku od 30 dana, te naknadu troškova postupka. Također, predlaže se Konkurencijskom vijeću da usvoji Privremenu mjeru kojom bi se obustavila primjena A liste lijekova i B liste lijekova KS u odnosu na određene lijekove.
- Uz zahtjev Podnosilac je priložio dokaze za koje smatra da potkrjepljuju o svoje navode.

Dana 28. jula 2016. godine zaprimljena je dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-1-II/16 u kojoj je Podnosilac zahtjeva dopunio zahtjev, dostavivši dodatnu dokumentaciju.

Zaprimljeni Zahtjev nije bio kompletan, te je Podnosiocu zahtjeva dana 26. avgusta 2016. godine upućen Zahtjev za dopunu broj: 01-26-3-027-2-II/16.

Podnosilac zahtjeva je dana 26. avgusta 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-3-II/16, dana 31. avgusta 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-4-II/16 dopunio Zahtjev, kao i dana 5. septembra podneskom broj: 01-26-3-027-5-II/16 u smislu Zahtjeva, nakon čega je Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je isti kompletan i uredan u smislu člana 28. stav (1) Zakona, aktom broj: 01-26-3-027-6-II/16 od 14. septembra 2016. godine.

U dopuni zaprimljenoj dana 26. avgusta 2016. godine pod brojem: 01-26-3-027-3-II/16 u kojoj je Podnosilac zahtjeva dopunio zahtjev u bitnom se navodi kako u odgovoru Ministarstva zdravstva KS br. 10-37-3885-9/16 od 13. jula 2016. godine, u kome ni jednom riječju nisu obrazloženi razlozi zašto su sa Liste izbačena 73 Krkina lijeka za koja je dostavljena potpuna dokumentacija. U dopisu se fokusiraju samo na desetak apliciranih Krkinih lijekova za koje navodno nismo prihvatili cijenu ili smo predali nepotpunu dokumentaciju. Lijekovi navedeni u njihovom dopisu nisu predmet zahtjeva za utvrđivanje usaglašenosti sa Zakonom o konkurenciji. Zahtjev se odnosi na 73 Krkina lijeka koja su izbačena sa Liste KS 2016 za koje je predana potpuna dokumentacija, te prihvaćena cijena sa Federalne liste lijekova, i koji su se lijekovi do sada nalazili na Listama lijekova KS 2013, 2014, 2015. godine. U prethodnim godinama proizvođač KRKA, a nosilac odobrenja za stavljanje u promet lijekova je KRKA FARMA su bili korektno, u skladu sa Pravilnikom, te priloženom dokumentacijom uvrštavani u Listu lijekova KS.

Također, se navodi kako je u prethodnim godinama lijekovi čiji je proizvođač KRKA, a nosilac odobrenja KRKA FARMA su bili uvrštavani na Liste lijekova svih Županija u Federaciji BiH, te da su sve Županije uvrstile Krkine lijekove za koje su podnesene aplikacije.

Dana 31. avgusta 2016. godine zaprimljena je dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-4-II/16 u kojoj je Podnosilac zahtjeva dopunio zahtjev u kojem naglašava kako narušavanje tržišne konkurencije u ovom slučaju proizlazi iz broja skinutih lijekova, ali da je još drastičnije prema udjelu pacijenata u potrošnji lijekova KRKA, koji su Pobijanom Odlukom onemogućeni da koriste lijekove koje su do sada koristili. U službenom izvještaju dostavljenom od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja KS navodi se kako je u periodu od 1. januara 2015. do 31. decembra 2015. godine izdano 507.806 recepata za lijekove čiji je proizvođač KRKA, a pošto se lijekovi izdaju na recept za samo jedan lijek to znači da je Krkine lijekove koristili oko 500.000 osoba, ili ako se uzme u obzir činjenica da neki pacijenti uzimaju lijekove višekratno zbog liječenja kroničnih bolesti dobije se brojka od 84.634,33 osobe.

Isti podaci su objavljeni i od strane IMS Health baza juni 2016. te da je tačna tvrdnja da se 80.000 pacijenata u KS liječi Krkinim lijekovima koji su bili na Listi lijekova KS, što predstavlja 20% stanovništva u KS. Ovim pacijentima je onemogućen jednak pristup tržištu lijekova.

Finansijski iskazano ukupan promet lijekova KRKA u čijem izdavanju participira Zavod zdravstvenog osiguranja KS u periodu od 1. januara 2015. do 31. decembra 2015. godine iznosio je 5.326.227,90 KM (mjesečno 443.852,25 KM). Pošto su lijekovi KRKA skinuti sa Liste lijekova Kantona Sarajevo za 2016. godinu očigledno je da trpe ogroman finansijski gubitak.

Dana 5. septembra 2016. godine zaprimljena je dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-5-II/16 u kojoj je Podnosilac zahtjeva dopunio zahtjev u kojem u bitnom navodi te dopunjava prethodno navode iznesene u prethodnim podnescima. Tako je navedeno, da je u 2016. godini Podnosilac zahtjeva aplicirao na Poziv u Zeničko-dobojskom kantonu, radi uvrštavanja na Listu lijekova koji se izdaju na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja ZD kantona, a u skladu sa istim Pozivom dana 1. septembra 2016. godine na 68. sjednici Vlade Zeničko-dobojskog kantona, a na prijedlog Ministarstva zdravstva ZDK usvojena je nova Lista lijekova, a postupak odabira je proveden transparentno i nije ugrožena konkurencija, te je omogućeno da svi proizvođači budu na listi lijekova ZD kantona, a stavljeni su i Krkini lijekovi za koje je podnesena aplikacija, kao i ostalih stranih proizvođača.

To znači da od svih Županija u Federaciji BiH jedini Lista lijekova KS 2016 nije donesena u skadu sa važećim Zakonima.

Na Federalnoj listi lijekova nalazi se ukupno 162 lijeka KRKA, a od ukupnog prometa Krkinih lijekova sa svih kantonalnih Lista u Federaciji BiH, promet lijekova sa Liste u Kantonu Sarajevo čini 30% od ukupnog prometa lijekova u Federaciji.

Krkini lijekovi se nalaze i na ostalim Županijskim listama što potvrđuje činjenicu kako Krkini lijekovi ispunjavaju sve propisane uslove.

Na osnovu gore navedenog, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da povrede Zakona, na koje Podnosilac zahtjeva ukazuje, nije moguće utvrditi bez provedbe postupka, te je u skladu sa članom 32. stav (2) Zakona, na 132. sjednici održanoj dana 14. septembra 2016. godine, donijelo Zaključak o

pokretanju postupka, broj: 01-26-3-027-8-II/16 (u daljem tekstu: Zaključak), radi utvrđivanja postojanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja u smislu člana 4. stav (1) tačke b) Zakona.

Konkurencijsko vijeće, u skladu sa članom 33. stava (1) Zakona, je dostavio Zahtjev i Zaključak na odgovor protivnoj strani u postupku, Vladi Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, aktom broj: 01-26-3-027-13-II/16 dana 14. septembra 2016. godine.

Konkurencijsko vijeće je dostavilo Zaključak Podnosiocu zahtjeva, aktom broj: 01-26-3-027-12-II/16 dana 14. septembra 2016. godine.

Dana 29. septembra 2016. godine, zaprimljen je Zahtjev za prolongiranje roka za dostavu odgovora na zaključak o pokretanju postupka broj: 01-26-3-027-14-II/16 od strane Vlade KS, radi kompleksnosti predmeta.

Dana 29. septembra 2016. godine, Konkurencijsko vijeće je Vladi Kantona Sarajevo aktom broj: 01-26-3-027-15-II/16, odobrilo dodatni rok od 30 dana za dostavu traženog odgovora.

Vlada Kantona Sarajevo je u odobrenom roku dostavila odgovor na Zahtjev i Zaključak Konkurencijskom vijeću, u smislu člana 33. stavak (3) Zakona, podneskom broj: 01-26-3-027-16-II/16 dana 28. oktobra 2016. godine, u kojem osporava Zahtjev, te smatra da isti treba odbiti kao neosnovan, te u vezi sa pojedinačnim navodima Podnosioca zahtjeva, u bitnom navodi slijedeće:

- Odredbama člana 5. stav (5) Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 109/12) propisano je da se bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u FBiH, način stavljanja i skidanja lijekova sa liste, obveze ministarstava zdravstva i zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na listu, kao i korištenje lijekova utvrđuje propisima Federalnog ministra. Odredbom člana 8. istog Zakona o lijekovima FBiH, dato je ovlaštenje Vladama Kantona da donose "Listu lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja županija." U listu koju utvrđuje Vlada Županije, obavezno ulaze lijekovi koji su uvršteni u "federalnu listu". Također, odredbama člana 9. Zakona o lijekovima FBiH, utvrđeno je da na pozitivnoj listi lijekova kantona, kao i listi lijekova u bolničkoj i zdravstvenoj zaštiti na području kantona može biti ograničen broj zaštićenih naziva lijekova. Radi provedbe Zakona o lijekovima FBiH, Federalno ministarstvo zdravstva je donijelo Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja sa lista, obavezama ministarstava zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih u liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", broj 45/13).
- Iz svega naprijed navedenog, nedvojbeno proizlazi da su propisima utvrđeni kriteriji i procedure, kao i mogućnost ograničenja broja lijekova koji će se nalaziti na pozitivnim listama. Sasvim je izvjesno da se pozitivne liste lijekova ne formiraju po zakonima liberalnog tržišta, nego je formiranje tih listi u nadležnosti zakonom određenih državnih institucija, a kriteriji za formiranje lista su prvenstveno bazirani na naučnim i stručnim standardima i zdravstvenim potrebama stanovništva.
- Prema odredbama Zakona o konkurenciji, nadležnost Konkurencijskog vijeća BiH je zaštita i promocija tržišne konkurencije u BiH, a s obzirom da se lista esencijalnih lijekova i cijene lijekova sa esencijalne liste ne utvrđuje na osnovu djelovanja tržišnih zakonitosti, to Konkurencijsko vijeće BiH ne bi bilo nadležno za donošenje odluka kojima se definiše ili mijenja ili uopće utiče na formiranje pozitivne liste lijekova, čak i da nije posebnim zakonom u toj oblasti izričito uspostavljena nadležnost Agencije za lijekove. Lijekovi općenito, a naročito lijekovi sa pozitivne liste, nisu obična roba široke potrošnje. To nedvojbeno proizlazi iz naprijed navedenih odredaba Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima. Stoga se pravila zaštite i promocije tržišne konkurencije ne mogu na isti način primjenjivati na lijekove kao što se primjenjuju, npr. na automobile ili druge robe široke potrošnje. Ako bi se na lijekove na isti način primijenila pravila zaštite i promocije tržišne konkurencije kao na sve druge robe, u tom slučaju bi bilo sporno i samo postojanje pozitivne liste lijekova, jer bi svi proizvođači lijekova koji nisu uvršteni na pozitivnu listu lijekova mogli prigovarati da su dovedeni u neravnopravan položaj.
- Za pravilnu primjenu odredaba Zakona o konkurenciji, uključujući i odredbe člana 4. istog zakona, od bitnog značaja su stajališta koja zauzima Evropski sud pravde i Evropska komisija u primjeni propisa koji se odnose na zaštitu konkurencije. Na takav zaključak upućuje i odredba člana 43. stav (7) Zakona o konkurenciji, kojima je utvrđeno da će Konkurencijsko vijeće BiH u donošenju svojih odluka imati u vidu stajališta i prasku navedenih evropskih institucija.

S tim u vezi, ukazuje se da u slučaju Bayer (T-41/96, spojeni slučajevi C-2/01 i 3/01) Sud jasno određuje da je "koncept sporazuma, u smislu odredbi člana 85(1) / koji odgovara članu 4(1) Zakona o konkurenciji / fokusiran na postojanje suglasnosti volja između najmanje dvije strane …", te da " … ukoliko odluka predstavlja unilateralno ponašanje privrednog subjekta, takva odluka ne podliježe primjeni člana 85(1)." (paragrafi 66. i 69. odluke T-41/96). Prema stajalištu Suda izraženom u odluci po žalbi u istom slučaju "Unilateralne mjere privrednog subjekta su predmet restrikcija, samo ukoliko subjekt ima vladajući položaj na tržištu" (paragraf 70. odluke C-2/01 i 3/01).

Vlada Kantona Sarajevo, kao protivne strana, također, ukazuje da je u praksi Evropskog suda pravde zauzet jasan stav da se: "pravila o konkurenciji ne primjenjuju na aktivnosti koje su povezane sa vršenjem javne funkcije" (slučaj Wouters, C-309/99, paragraf 57.) Vlada Županije Sarajevo je Odluku o listi lijekova KS donijela na osnovu zakonskih ovlaštenja utvrđenih u odredbama člana 8. Zakona o lijekovima FBiH, u okviru utvrđene zdravstvene politike i sa jasnim ciljem zaštite javnog zdravlja, što znači da su odluke u vezi sa kojim je Konkurencijsko vijeće BiH vodilo predmetni postupak, donesene od strane ovlaštene osobe državne institucije u vršenju javne funkcije.

- Relevantno stajalište izraženo je i u odluci Evropskog suda pravde u slučaju Poucet & Pistre (spojeni slučajevi C-159/91 i 160/91), gdje je Sud zauzeo stav da: "Zdravstveni fondovi i organizacije koje su uključene u menadžment sistema socijalne zaštite, vrše isključivo socijalnu funkciju. Ta aktivnost je bazirana na načelu nacionalne solidarnosti, i u potpunosti je neprofitna … shodno tome, ta aktivnost je neekonomska i organizacije kojima je povjerena ta aktivnost nisu privredni subjekti u smislu člana 85./što

odgovara čl. 4. Zakona/". Ističe se da je odredbama čl. 82. i 83. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima na jasan način definisano da se esencijalna odnosno pozitivna lista lijekova uspostavlja sa ciljem omogućavanja osnovne zaštite zdravlja stanovništva, te da lijekovi sa esencijalne odnosno pozitivne liste predstavljaju minimum lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, pa je stoga -imajući u vidu praksu Evropskog suda pravde, očigledno da donošenje predmetnih odluka predstavlja aktivnost nadležne institucije (Vlada Kantona Sarajevo) koja je bazirana na principu solidarnosti osiguranika i koja je u potpunosti neprofitna, jer je korištenje lijekova sa pozitivne liste finansirano iz sredstava solidarnosti obaveznog zdravstvenog osiguranja koja se formiraju na temelju načela uzajamnosti i solidarnosti.

- Naročito je relevantan stav Evropskog suda pravde u slučaju FENIN (C-205/3), gdje je asocijacija preduzeća koja prodaju medicinska dobra i opremu (FENIN) podnijela pritužbu Evropskoj komisiji protiv 26 javnih tijela (uključujući i 3 ministarstva španske vlade), koja vode nacionalni zdravstveni sistem (SNS) u Španiji. Komisija je pritužbu odbila, a Sud pravde EU potvrdio odluku Komisije, navodeći pri tom da "SNS upravljačka tijela ne djeluju kao preduzeća, kada učestvuju u menadžmentu nacionalnih zdravstvenih usluga, te da njihov kapacitet kao kupca ne može biti razdvojen od upotrebe medicinskih sredstava i opreme nakon njihove kupovine. Shodne tome, ta tijela ne djeluju kao privredni subjekti u smislu prava konkurencije Unije kada kupuju medicinska dobra i opremu, i članovi 81 i 82. EC nisu primjenjivi na njih." (paragraf 5. Odluke C-205/3).
- Protivna strana ističe da striktnom primjenom odredbi članova 4. stav (1) Zakona o konkurenciji, Konkurencijsko vijeće mora utvrditi je li donošenje Pobijane Liste lijekova KS 2016. imalo za cilj i za posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na relevantnom tržištu. Iz obrazloženja zahtjeva za pokretanje postupka jasno proizlazi da Vlada KS nije predmetnu listu utvrdila sa ciljem sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišne konkurencije.

Ciljevi uspostavljanja pozitivne liste lijekova utvrđeni su odredbama čl. 82. i 83. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima, tako što je izričito definisano da je cilj liste esencijalnih lijekova omogućavanje minimuma zaštite zdravlja stanovništva odnosno utvrđivanja minimuma lijekova koji se izdaju na teret obaveznog zdravstvenog osiguranja. S obzirom da su Zakonom utvrđeni ciljevi uspostavljanja liste esencijalnih lijekova odnosno pozitivne liste, to Vlada KS nije imala ni osnova, ni razloga, ni kompetencija za stajalište da osporenu listu lijekova utvrdi sa ciljem sprječavanja, ograničavanja i narušavanja tržišne konkurencije.

Nadalje, cilj dostupnosti lijekova je da svi esencijalni lijekovi moraju biti dostupni pacijentima u svako doba i u svim dijelovima zemlje i da pacijent radi finansijskih troškova ne bude lišen lijeka koji mu je potreban. Aktivnosti koje doprinose ostvarivanju dostupnosti lijekova su:

- Izbor esencijalnih lijekova, selekcija esencijalnih lijekova čini najvažniji dio politike lijekova, kao važan korak u osiguravanju dostupnosti lijekova i značaja za osiguravanje racionalne farmakoterapije,
- Obuhvat lijekova listama koje se financiranju iz sredstava zdravstvenog osiguranja uskladiti sa finansijskim mogućnostima sistema zdravstvenog osiguranja,
- Jasni i transparentni kriteriji, za pripremu svih vrsta listi lijekova koje se finansiraju iz sredstava zdravstvenog osiguranja,
- Sistemsko regulisanje načina i postupak snabdijevanja lijekovima za liječenje rijetkih oboljenja,
- Uvođenje mehanizma kontrole i pridržavanje smjernica,
- Farmako-ekonomski elementi i njihovo praktično uzimanje u razmatranje prilikom donošenja odluka o uvrštavanju lijekova u liste lijekova,
- Finansiranje lijekova odnosno finansijska održivost zahtijeva balans između potražnje, koštanja i sredstava na raspolaganju. Kako su ta sredstva ograničena, važno je koristiti ih za zadovoljavanje najnužnijih potreba odnosno važno je njihovo kost-efektivno korištenje.
- Međutim, u kontekstu navoda Podnosioca zahtjeva i njegove "brige" o pacijentima potrebno je naglasiti da stanovništvo Kantona Sarajevo već dugi niz godina nema na raspolaganju lijek Dexametazon tbl, 0,5 mg jer proizvođač Krka, dakle Podnosilac zahtjeva ne želi prihvatiti obavezu usklađivanja cijene. Iz ovog razloga je godinama evidentirana deficitarnost navedenog lijeka, a koji se zbog protuupalnog, analgetskog i protualergijskog efekta te smanjivanja djelovanja imunološkog sustava, preporučuje za liječenje reumatskih, sistemskih vezivnotkivnih, alergijskih i kožnih bolesti te bolesti očiju, probavnih organa, dišnih organa, krvi, bubrega, nekih oblika raka, reakcija nakon presađivanja organa i šoka. Dakle, izuzetno teški bolesnici nemaju pristup tržištu lijekova koji se osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, te su prinuđeni da navedeni lijek kupuju po komercijalnim cijenama, i ako se radi o esencijalnom lijeku. Isti slučaj je i sa antibiotskim sirupom za djecu za koji Ministarstvo zdravstva KS nije zaprimilo nikakvu dokumentaciju. Napominjemo da je za navedene lijekove Krka jedini proizvođač i da na ovaj način Krka sprječava i ograničava liječenje pacijenata sa navedenim lijekovima, a samim tim i ugrožava prava pacijenata na liječenje i terapiju na teret sredstava obaveznog osiguranja i to sa esencijalnim lijekovima, a sve iz razloga da bi navedene lijekove prodavala po komercijalnoj cijeni i ostvarivala profit na račun pacijenata.
- Esencijalna lista lijekova treba da bude utemeljena na terapiji prvog izbora (WHO Policy Perspectives on Medicines. Promoting rational use of medicines: core components. Geneva: WHO, 2002.) a što nije slučaj sa Federalnom esencijalnom listom. Na listi A lijekova su uvršteni lijekovi koji se koriste kao dodatna terapija, odnosno ako standardni lijekovi ne daju zadovoljavajuće rezultate. Dakle, opseg A liste lijekova, kao obavezne liste za sve kantone sa područja Federacije BiH, je preopsežan, asortiman nije prilagođen esencijalnim lijekovima od vitalnog značaja koji treba da se finansira 100% na teret osiguranja.
- Tako, od 166 lijekova koje sadrži Federalna A lista lijekova, na njih 28 je evidentiran enorman broj proizvođača, čak i 13 proizvođača na jedna lijek.
- Lijekovi od kojih nema profita nisu ni registrovani na području BiH. Turbekulostatici su također esencijalni

lijekovi ali se ne osiguravaju stanovništvu Federacije BiH jer ih koristi relativno mali broj pacijenata.

- Član 9. Zakona o lijekovima FBiH, i član 11. Pravilnika o bližim kriterijima definiše mogućnost ograničavanja proizvođača lijekova i obavezu uvrštavanja domaćih i originalnih proizvođača lijekova. Inicijativa da se domaća farmaceutska proizvodnja proglasi strateškom je podržana od strane svih nivoa vlasti Kantona Sarajevo, Skupštine KS, Vlade Kantona Sarajevo i Ministarstva zdravstva KS u čijoj nadležnosti je briga o opskrbi stanovništva lijekovima.
- Relevantno je ukazati i da na razini BiH, od strane Vijeća ministara BiH usvojena je i donesena Politika lijekova i medicinskih sredstava u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 55/11). Spomenuta Politika lijekova u Odjeljku B-kvalitet, sigurnost i efikasnost lijekova i medicinskih sredstava u alineji (6) jasno definiše: "Podržati razvoj domaće proizvodnje prema evropskim standardima i trendovima u smislu pripreme istih za konkurenciju na međunarodnoj razini u pogledu kvalitete.", a u Odjeljku C-Dostupnost lijekovima i medicinskim sredstvima alineja (1): "Osigurati potrebne lijekove i medicinska sredstva iz domaće proizvodnje i uvoza koji će biti dostupni stanovništvu BiH".
- Dalje u podnesku se navodi i kako je nabavka lijekova za stanovništvo Županije Sarajevo javnim sredstvima koja su ograničena i nedostatna rezultirala izraženom potrebom ograničavanjem broja proizvođača na Listi lijekova iz slijedećih razloga:
- Osiguravanje jednomjesečnih zaliha u apotekama dovodi sve apoteke u tešku ekonomsku situaciju i upitan je opstanak svih apoteka. Sredstva koja svaka apoteka mora osigurati i rezervisati za osiguranje jednomjesečnih zaliha za svaki lijek znači imati na stanju u zalihi svih 13 proizvođača. U situaciji kada je Odlukom Konkurencijskog vijeća svaka apteka ugovorna, problem se usložnjava i cijeli sistem maloprodaje dovodi u kolaps.
- Na području Kantona Sarajevo je registrovana 171 apoteka i sve one trebaju imati zalihe za oko 1500 oblika, jačina i pakovanja lijekova koji su sadržani u Federalnoj listi A i B lijekova. Uslijed takvog zahtjeva koji se postavlja pred ugovornim ljekarnama, izraženi su i zahtjevi za povećanjem visine naknade za izdane lijekove. U cjelokupnoj situaciji, u kojoj su sredstva obaveznog osiguranja ograničena, a Zavod zdravstvenog osiguranja KS posluje sa gubitkom, da sve više zdravstvenih ustanova iskazuje gubitak, da je opstanak svih apoteka ugrožen, farmaceutske kuće iskazuju dobit i ostvaruju profit.
- Smanjenjem broja proizvođača na Listi lijekova doprinosi lakšoj i boljoj kontroli propisivanja i izdavanja lijekova i aktivnosti kontrolora Zavoda zdravstvenog osiguranja KS na pravilnom propisivanju, praćenju nus pojava i interakciju lijekova, smanjenju polipragmazije, te edukaciju stanovništva o pravilnoj upotrebi lijekova.
- Analizom zdravstvenog stanja stanovništva i potrošnjom lijekova na području Kantona Sarajevo evidentno je da postoji nesklad u podacima, a što navodi na nepravilnu i prekomjernu uporabu lijekova. Pacijentima je osigurana kvalitetna, sigurna i efikasna terapija jer se na Listi lijekova nalaze registrovani lijekovi koji posjeduju dozvolu za prometovanje lijeka izdatu od strane Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH, a što je osnovna i jedina obaveza i namjena Listi lijekova.
- Opreza radi, Protivna strana ističe da Podnosilac zahtjeva nije opredijelio relevantno tržište, ali iz konteksta njegovog zahtjeva proizlazi da kao relevantno tržište smatra područje Kantona Sarajevo - "tržište uvrštavanja lijekova" vjerojatno misleći na Listu lijekova KS 2016, što je nonsens, jer u stvarnosti se radi o neznatnom dijelu tržišta lijekova u BiH. Međutim, prema definiciji relevantno tržište lijekova obuhvaća sve lijekove koje pacijenti i zavodi kao potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uslovima, imajući u vidu njihov sastav, kvalitet koji se dokazuje registracijom, indikacijsko područje tj. namjenu, način upotrebe ili doziranju, uslovima prodaje (koja zavisi od dobre volje proizvođača) tj. kontinuirano snabdijevanje lijekom i cijene lijeka.
- Netačni su navodi Podnosioca zahtjeva da je Vlada Kantona Sarajevo određen broj njegovih lijekova "skidala" sa liste. Naime, Vlada Kantona Sarajevo je donijela Listu lijekova KS 2016, radi usklađivanja sa zakonom, a nije "skidala" bilo koje lijekove sa ranije liste. Pod "skidanjem lijeka liste" smatra se uklanjanje lijeka sa tekuće - važeće liste, iz razloga koji su propisani zakonom (na primjer, neredovito snabdijevanje lijekom). Međutim, kod utvrđivanja nove liste, lijekovi se uvrštavaju na listu na način i pod uslovima koji su utvrđeni propisima i u skladu sa stajalištima i standardima struke i nauke, te potrebama zaštite zdravlja stanovništva.
- Teza Podnosioca zahtjeva da skidanje njegovih lijekova sa pozitivne liste znači promjenu terapije za pacijente i da je pacijentima uskraćeno pravo korištenja lijekova na koje su navikli nije tačna iz razloga što osiguranici ostvaruju prava na korištenje generičkih lijekova drugih proizvođača koji su zastupljeni na pozitivnoj listi. U skladu sa Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima generički lijek je lijek koji ima isti kvalitativni i kvantitativni sastav aktivne supstance u istom farmaceutskom obliku i čija je bioekvivalencija s referentnim lijekom dokazana odgovarajućim ispitivanjima. Dakle, kao što je općepoznato, generički lijekovi moraju ispunjavati jednake uslove i karakteristike kao i lijek originatora tako da tu nema opasnosti za pacijenta jer su za njega pozitivnom listom osigurani odgovarajući generički lijekovi koji su definisani federalnom listom.
- Dozvola za stavljanje lijeka u promet je isprava kojom se ovlašteno tijelo utvrđuje kvalitet, djelotvornost i sigurnost gotovog lijeka, tj. potvrđuje da su zahtjevi za stavljanje lijeka u promet ispunjeni i da lijek može biti u prometu.
- Kvalitet lijeka je skup karakteristika lijeka koji omogućava zadovoljenje deklarisanih ili očekivanih farmaceutsko-kemijsko-bioloških i mikrobioloških rezultata ispitivanja lijeka, odnosno skup karakteristika koje se utvrđuju kvalitativnom analizom svih sastojaka lijeka, kvantitativnom analizom svih aktivnih supstanci lijeka kao i svih ostalih ispitivanja potrebnih za osiguranje kvalitete lijeka u skladu sa zahtjevima dozvole za stavljanje u promet.
- Dakle, kvalitet svih registrovanih lijekova je dokazan u postupku registracije lijeka, odnosno u postupku dobijanja dozvole za stavljanje lijeka u promet koje

izdaje Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH.

- Navodi o iznimnom kvaliteti Krkinih lijekova i ugrožavanju zdravlja pacijenata ukoliko ne koriste lijek na koji su navikli su apsolutno netačni i neosnovani. Štoviše, prisutnost određenog broja generika na tržištu je osigurano već kroz esencijalnu listu lijekova dok se pozitivnom listom kantona utvrđuje samo koji proizvođači će u skladu sa Zakonom imati pravo da se njihova nabavka finansira iz javnih sredstava. Nezavisno o toj mogućnosti lijek Podnosioca zahtjeva koji nije uvršten na listu pacijenti mogu nabavljati po redovnim cijenama budući da su isti lijekovi i dalje prisutni na našem tržištu.
- U vezi s navodima Podnosioca zahtjeva u odnosu na broj pacijenata koji su do sada koristili određene lijekove iz proizvodnog asortimana Krke, neosporna je činjenica da će se pacijenti koji boluju od određenih stanja i oboljenja, i dalje koristiti isti lijek u terapiji, prema nazivu lijeka i proizvođača koji su sadržani u Listi lijekova. Dakle, liječenje dijabetes meltiusa i uključivanje lijeka u terapiju se provodi zbog osobina i djelovanja aktivne supstance koju lijek sadrži, a ne po nazivu proizvođača, jer aktivna supstanca lijeka ima terapeutsko djelovanje a ne naziv lijeka ili proizvođač. Brojni su primjeri da pacijenti nisu oštećeni u terapijskom smislu: pantoprazol - originalni proizvođač Nycomed i lijek Contoroloc je zastupljen na listi lijekova, Valsartan i Valsatran HCT - Novartis sa lijekom Diovan, Co-Diovan je na Listi lijekova KS 2016. Iz svega navedenog se zaključuje da zahtjev Podnosioca apsolutno nema činjeničnog i pravnog utemeljenja te je izrada Liste lijekova KS 2016 izvršena isključivo na osnovu brige o pacijentima, osiguranju djelotvorne terapije u korist pacijenata, a nikako u svrhu zarade farmaceutskih kompanija.
- U kontekstu navoda Podnosioca zahtjeva o izvršenoj diskriminaciji je od značaja ukazati na zastupljenost i udio domaćih i stranih proizvođača na listi lijekova. Domaći proizvođači lijekova su na Listi zastupljeni u procentualnom dijelu od cca 22% ili 17 miliona KM, dok su strani proizvođači zastupljeni sa procentualnim dijelom od cca 78%, a što samo po sebi dovoljno govori o neosnovanosti navoda Podnosioca zahtjeva da je donesenom listom lijekova izvršena diskriminacija po osnovu porijekla i favorizacija domaćih proizvođača lijekova. Naprijed navedeni statistički pokazatelji upućuju na zaključak da niti jedan strani proizvođač lijekova nije izložen diskriminaciji po osnovu porijekla.
- Cijenimo da je neprimjereno povezivati domaću proizvodnju lijekova uz pridjev privatni interes, a inozemne proizvođače povezivati sa interesom pacijenata i njihovog zdravlja. Ovo posebno imajući u vidu naprijed navedeno obrazložene okolnosti u vezi s lijekovima čiji je jedini proizvođač Podnosilac zahtjeva, a pri tome imajući u vidu da svaka farmaceutska kuća kao privredni subjekt (bez obzira je li domaći ili strani) po definiciji ima za cilj sticanje dobiti na tržištu. Cilj liste lijekova je dostupnost terapije svim pacijentima, a ne samo koji boluju od bolesti koje su profitabilne za farmaceutske kompanije. Ministarstvo zdravstva KS i Vlada KS na prvom mjestu imaju u vidu dobrobiti pacijenata i osiguravanje kvalitetne, sigurne i efikasne terapije, kao i širi društvenih interes.
- Apsolutno pravno su irelevantni navodi Podnosioca da Krkini lijekovi zadovoljavaju uslove utvrđene Pravilnikom jer su sadržani i u listama Zeničko-dobojskog Kantona i Tuzlanskog Kantona. Pri tome, navodi Podnosioca zahtjeva potvrđuju da se kao relevantno tržište može posmatrati jedino cijela teritorija BiH, a ne samo teritorija Kantona Sarajevo.
- Netačni su i navodi Podnosioca zahtjeva da se 162 Krkina lijeka nalaze na Federalnoj esencijalnoj listi jer Federalna esencijalna lista je formirana sa INN nazivima lijeka a ne sa zaštićenim imenima i proizvođačima lijekova. Ovdje se može samo raditi o činjenici da su 162 generička lijeka sadržana u Federalnoj listi lijekova registrovana za prometovanje na području BiH od strane Krke. Međutim, nadležnost za prikupljanje dokumentacije je na nivou kantona, a na koje se formira kantonalna pozitivna lista koja sadržava zaštićeni naziv lijeka i proizvođača.
- U cjelokupnom zahtjevu Podnosioca evidentno je da su pogrešno prikazani brojevi lijekova u različitim oblicima, jačinama i pakovanjima što predstavlja poteškoću u razumijevanju činjenica ili pak može biti rezultat namjere dovođenja Konkurencijskog vijeća u zabludu sa ciljem ishođenja pogrešne i nezakonite odluke u korist Podnosioca.
- Ministarstvo zdravstva je zaprimilo dokumentaciju i to:
- Krka Farma d.o.o. je za A listu lijekova Kantona Sarajevo dostavila ukupno 84 aplikacije za 40 lijekova sadržanih na A listi lijekova Federacije BiH. Na A listi lijekova Kantona Sarajevo se nalaze 3 lijeka u 5 različitih oblika, jačina i pakiranja. Ukupno 18 aplikacija dostavljenih ovom ministarstvu za 15 lijekova u 18 oblika jačina i pakovanja nije dostavljena potrebna odnosno potpuna dokumentacija ili nije prihvaćena utvrđena obavezujuća cijena. Dakle, za dio lijekova koji su esencijalni i na koje je stanovništvo naviklo u dosadašnjem liječenju se po odlukama ovog nosioca dozvole za prometovanje lijeka ne može osigurati jer Krka nije ispoštovala Pravilnik o bližim kriterijima. Čak se radi o lijekovima koje koriste teško oboljeli pacijenti dexametasonu i koji pacijenti oboljeli od karcinoma moraju komercijalno plaćati. Isti je slučaj i sa antibiotskim sirupom za djecu, za koji također Krka nije dostavila dokumentaciju jer ne žele lijek osiguravati za Listu lijekova po utvrđenoj cijeni. Dakle, Krka kao jedini proizvođač ovih lijekova zloupotrebljava monopolistički položaj se ne rukovodi brigom za pacijente, nego se isključivo rukovodi ekonomskim interesima koje kao jedini proizvođač lijeka može ostvariti prometovanje po komercijalnoj cijeni.
- Za B listu lijekova zaprimljeno je 55 aplikacija za 25 lijekova sadržanih u Federalnoj B listi lijekova. Od toga su 23 aplikacije za lijekove koji uopće nisu uvršteni u B listu lijekova niti jednog proizvođača. Nažalost, Kanton Sarajevo zbog prekomjerne potrošnje lijekova nije u mogućnosti finansirati punu B listu lijekova. Od 55 zaprimljenih aplikacija 11 aplikacija je nepotpunih i sa cijenom koja je viša od utvrđene referalne.
- Zaprimljeno je i 28 aplikacija za 11 novih lijekova koji nisu sadržani na Federalnoj esencijalnoj listi i nisu mogli biti predmet razmatranja. Važno je istaći

da samo njih 7 od 28 ima potpunu dokumentaciju, a 21 je nepotpuna.

- Nadalje, netačni su navodi da je prihvaćeno na A listi lijekova 4 lijeka i 1 lijek na B listi. Na A listi se nalazi 3 lijeka u 5 oblika, jačina i pakovanja, a na B listi 2 lijeka u 3 oblika i jačine, a jedan lijek je osiguran stanovništvu Kantona Sarajevo kroz refundaciju jer Krka nije prihvatila obavezujuću cijenu. Od ukupno 9 aplikacija je prihvaćeno i uvršteno na Listu lijekova Kantona Sarajevo.
- Podnosilac zahtjeva svoj zahtjev temelji na nevažećem propisu - Zakonu o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/01 i 29/05) koji je stavljen izvan snage članom 17. Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 109/12), što upućuje da cjelokupna pravna analiza Podnosioca zahtjeva zasnovana na pogrešnoj materijalnopravnoj podlozi. U decembru 2012. godine Parlament FBiH je donio Zakon o lijekovima FBiH, koji je stupio na snagu osmog dana od dana objavljivanja odnosno 27. decembra 2012. godine i kojim je utvrđeno da je Federalno ministarstvo zdravstva nadležno tijelo odgovorno za oblast lijekova koji se upotrebljavaju u FBiH, dijelu za koji nije odgovorna Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH, te su u članu 9. predviđena mogućnost da Kantoni na pozitivnim listama ograniče broj zaštićenih naziva na listama u skladu sa određenim kriterijima. Na ovaj način Podnosilac zahtjeva pokušava dovesti u zabludu Konkurencijsko vijeće upućujući ga na primjenu zakona koji nije na snazi kako bi ishodio odluku Konkurencijskog vijeća u svoju korist. Isto je vidljivo i iz navoda tačke 7. Zahtjeva, u kojem se ističe da je Konkurencijsko vijeće o sličnim pitanjima već odlučivalo. Takva tvrdnja je netačna, budući da su u zahtjevu citirana rješenja zasnovana na primjeni ranije važećeg Zakona o lijekovima FBiH koji je sada stavljen izvan snage. Bitna razlika ranije važećeg Zakona o lijekovima FBiH u odnosu na sada važeći Zakon o lijekovima se ogleda u tome što je novim Zakonom o lijekovima u članu 9. utvrđeno pravo kantonalnih vlada kao donosioca pozitivne liste da ograniče broj zaštićenih naziva. Naime, novi Zakon o lijekovima FBiH sada predviđa mogućnost ograničavanja broja zaštićenih naziva ali da se domaći proizvođači u svakom slučaju obavezno uvrštavaju na listu ukoliko ispunjavaju navedene uslove iz člana 9. stav (1) prema redoslijedu koji je dobiven primjenom kriterija iz člana 9. stav (2), u skladu sa članom 9. stav (3) Zakona. Imajući u vidu navedeno u ovoj tački, očigledno proizlazi je da Zahtjev podnosioca neosnovan.
- Pored svih naprijed izloženih razloga, Vlada KS, kao protivnik u postupku, smatra da odlučujući značaj ima činjenica da je Bosna i Hercegovina zaključila sa Evropskom unijom Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je ratificiran i stupio na snagu. Navedeni Sporazum, sadrži posebni dio, Glava VI Usklađivanje zakona, provedba zakona i pravila tržišnog natjecanja, u okviru kojeg su odredbama čl. 71. definisana osnovna načela zaštite tržišne konkurencije. U ovom načelima, nije predviđeno da kontroli tržišne konkurencije podliježu državne institucije i tijela lokalne samouprave, osim u slučaju kada direktno učestvuju na tržištu (kao kupci, odnosno prodavači). To je u skladu sa evropskom regulativom, koja se odnosi na zaštitu tržišne konkurencije, a koja je takve prirode da ocjenu propisa, odnosno podzakonskih akata i odluka, državnih institucija ili tijela lokalne samouprave ne stavlja u nadležnost tijela formiranih u svrhu zaštite tržišne konkurencije, niti u takvim slučajevima daje ovlasti tim tijelima da stavljaju izvan snage propise državnih institucija i tijela lokalne samouprave, i da državnim institucijama i tijelima lokalne samouprave izriču sankcije. Upravo na takvoj regulativi se temelje i odluke, odnosno stajališta, Evropskog suda pravde i Evropske komisije. Do sada je, odredbama člana 43. stav (7) Zakona o konkurenciji, bilo predviđeno da će Konkurencijsko vijeće BiH u donošenju svojih odluka imati u vidu stajališta i praksu navedenih evropskih institucija. Međutim, stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, primjena evropskih pravila o konkurenciji je postala obavezna za Bosnu i Hercegovinu, jer zaključeni sporazum ima prioritet nad domaćim propisima. S tim u vezi, ukazuje se i na odredbu člana 71. stav (2) Sporazuma, kojima je regulisano da će svako postupanje suprotno ovome biti ocijenjeno na osnovu kriterija koji proizlaze iz pravila tržišne konkurencije koja vrijede u Evropskoj uniji, kao i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Evropske unije. Prema tome, striktna primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju upućuje Konkurencijsko vijeće na odluku kojom će zahtjev Podnosioca u ovome postupku odbiti kao neosnovan.
- U cijelosti je neosnovan prijedlog Podnosioca zahtjeva da Konkurencijsko vijeće odredi privremenu mjeru kojom će suspendovati Odluku o listi lijekova. Takva privremena mjera bi dovela u pitanje pravo pacijenata koji koriste lijekove koji su uvršteni na esencijalnu listu, da im se lijekovi izdaju na teret sredstava zavoda zdravstvenog osiguranja, a što bi u konačnici moglo dovesti do nesagledivih i nepopravljivih štetnih posljedica. Pored toga, postoji zakonska obaveza da se esencijalne liste Kantona usklade sa esencijalnom listom FBiH, pa bi suspendovanje predmetne esencijalne liste, imalo za posljedicu izravno kršenje navedene zakonske obaveze. Stoga je prijedlog za određivanje privremene mjere u potpunosti pravno neosnovan te predlažem Konkurencijskom vijeću da isti kao takav odbije u cijelosti.

Na odgovor Vlade KS, dana 9. novembra 2016. godine, Konkurencijsko vijeće je pod brojem: 01-26-3-027-18-II/16 zaprimilo Izjašnjenje na odgovor Vlade KS od strane Podnosioca zahtjeva.

U svom izjašnjenju Podnosilac u kratkim crtama navodi slijedeće:

- Navodi Vlade KS su neutemeljeni i nisu dokumentovani ni jednim prilogom ili dokazom za iznijete tvrdnje.
- Tač. 1. Neosnovano je mišljenje da Konkurencijsko vijeće nije nadležno za donošenje odluka kojima se mijenja ili uopće utiče na formiranje liste pozitivne liste lijekova. Netačna je tvrdnja da je posebnim zakonom u toj oblasti izričito uspostavljena nadležnost Agencije za lijekove. Tačno je da je odredbama člana 5. st. 5. važećeg Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 109/12) propisano da se "bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u FBiH,

način stavljanja i skidanja lijekova sa liste, … utvrđuje propisima federalnog ministra. Podnosilac zahtjeva se takođe u svom zahtjevu poziva na ovaj član Zakona. Odredbom člana 9. Zakona o lijekovima FBiH, dana je mogućnost vladama Kantona da na pozitivnoj listi lijekova … može biti ograničen broj zaštićenih lijekova, ali samo na osnovu objektivnih, transparentnih zakonskih kriterija, koje propisuje Federalno ministarstvo zdravstva. Neosnovana je tvrdnja da odluke državnih institucija koje donose pozitivne liste lijekova ne spadaju u nadležnost preispitivanja od strane Konkurencijskog vijeća jer se formiraju na osnovu utvrđenih kriterija i procedura, a ne po "zakonima liberalnog tržišta".

Nije bitno je li se lista esencijalnih lijekova i cijene lijekova sa esencijalne liste utvrđuju na temelju djelovanja tržišnih zakona, ili po stručnim standardima i zdravstvenim potrebama stanovništva, nego je bitno da li i kako te Odluke o listi esencijalnih lijekova djeluju na tržište i tržišnu konkurenciju u BiH. Dakle, Konkurencijsko vijeće BiH je nadležno za donošenje odluka kojima se definiše ili utiče na formiranje pozitivne liste lijekova, kada takva lista sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju.

Neosnovana je tvrdnja da lijekovi općenito, a naročito lijekovi sa pozitivne liste, nisu roba široke potrošnje. Pravila zaštite i promocije tržišne konkurencije moraju se primjenjivati na lijekove kao što se primjenjuje na druge robe široke potrošnje.

Podnosilac zahtjeva je iznio dokaze da Odluka o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj Listi lijekova Kantona Sarajevo br. 02-05-22664/16, od 1. juna 2016. godine ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 27/2016) sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu uvrštavanja lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS. Bespredmetna je tvrdnja da bi svi proizvođači lijekova koji nisu uvršteni na pozitivnu listu lijekova mogli prigovarati. Predmet Zahtjeva nije prigovaranje da je Krka "dovedena u neravnopravan položaj", nego da se utvrdi da se spornom Odlukom sprječava, ograničava i narušava tržišna konkurencija.

- Tač. 2. Neosnovano je pozivanje na stajališta Evropskog suda pravde i Evropske komisije u primjeni propisa koji se odnosi na zaštitu konkurencije. Ni u jednoj presudi ne postoji generalni stav da se pravila konkurencije ne primjenjuju na aktivnosti povezane sa "vršenjem javne vlasti". Da postoji takva generalna odluka onda navedeni sudski predmeti ne bi ni postojali, nego bi pritužbe bez razmatranja automatski bile odbijane kad god su u pitanju bilo kakve odluke "javne vlasti". Naprotiv, generalni je stav Evropske komisije i Suda da bilo koja osoba koja poduzima privredne aktivnosti, bez obzira na pravni status tih osoba podliježe pravilima o konkurenciji. Sud svaki slučaj preispituje posebno i odluke koje se donose na osnovu toga kako su djelovali organi "javne vlasti", tj. je li njihova aktivnost, ograničava narušava konkurenciju u privrednoj aktivnosti ili ne. A.) Nije kompatibilno u ovom postupku pozivati se na slučaj Bayer (T-41/96, spojeni slučajevi C-2/01 i 3/01). Glavna problematika ovog slučaja odnosi se na pitanje jesu li trgovci na veliko prekršili pravo patenta ili je unutrašnja odluka Bayera osujetila slobodu kretanja roba. U navedenoj presudi Evropski sud odgovara na pitanje može li se, kada i pod kojim uslovima jednostrana odluka pojedinog preduzeća smatrati zabranjenim sporazumom u smislu čl. 85. i 86. Ugovora o EEZ. Dakle, odluka se odnosi na mjere jednog privrednog subjekta koji ima (ili nema) dominantan položaj na tržištu u odnosu na ostale privredne subjekte. S druge strane očigledno je da Vlada Kantona Sarajevo ima dominantni položaj na određivanje uslova tržišta lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava zavoda zdravstvenog osiguranja, jer određuje tko može pristupiti tržištu. B.) Nije primjenjivo za ovaj postupak pozivanje na slučaj Wouters, C-309/99 jer je u ovom slučaju odluka upravo suprotna. Vlada pogrešno parafrazira paragraf 57 iz odluke C-309/99. Nigdje nije rečeno da se pravila o konkurenciji ne primjenjuju na aktivnosti povezane sa vršenjem javne vlasti. U paragrafu 57. se objašnjava da: "prema sudskoj praksi Suda, Ugovor i pravila o tržišnoj konkurenciji ne primjenjuju se na djelatnosti koje po svojoj prirodi, svom cilju ne pripadaju sferi tržišne aktivnosti, kao i propise kojima predmet pripada sferi tržišne aktivnosti." Sud je odlučio da se navedena sudska praksa ne može primijeniti u slučaju Wouters jer "Djeluju kao regulatorno tijelo profesije, čija praksa predstavlja ekonomsku aktivnost". C.) Pogrešno se interpretira stajalište izraženo u odluci Evropskog suda pravde u slučaju Poucet&Pistre (spojeni slučajevi C-159/91 i 160/91). Predmet spora u ovom slučaju je bilo pitanje obavezne uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje za samouposlene osobe u nepoljoprivrednim zanimanjima. Gospodin Poucet i gospodin Pistre su tražili poništenje naloga za plaćanje doprinosa za socijalno osiguranje Zdravstvenom fondu, jer smatraju da ne podliježu načelu obavezne pripadnosti nekom Fondu socijalne sigurnosti, te da oni trebaju imati pravo slobodnog pristupa bilo kojem privatnom osiguravajućem društvu osnovanom na teritoriji Zajednice, pa na osnovu toga tvrde da nacionalni Zdravstveni fond ima dominantan položaj, suprotno pravilima o slobodi konkurencije utvrđenim u Ugovoru. Sud je zauzeo stav da: "Zdravstveni fondovi i organizacije uključene u upravljanje javnim sistemom socijalne zaštite vrše isključivo društvenu funkciju. To se djelovanje zasniva na načelu nacionalne solidarnosti i potpuno je neprofitno…" Sud je presudio da organizacije zadužene za upravljanje sistemom socijalne sigurnosti, ne potpadaju pod pojam preduzetnika u smislu člana 85. i 86. Ugovora, ali samo za slučaj kada donose odluke o obaveznoj uplati doprinosa. Dakle, sud nije donio presudu o "tijelima javne vlasti" niti je odlučivao o situaciji kada ta tijela tržišno djeluju propisujući različite tržišne uslove za pojedine privredne subjekte.

Konkretno nije bitno je li Vlada Kantona Sarajevo i Zavod zdravstvenog osiguranja KS profitna ili neprofitna organizacija, i je li baziran na načelu solidarnosti osiguranika. Bitno je da Zavod proizvođačima lijekova koji su na esencijalnoj Listi lijekova plaća prodane lijekove i bitno je da proizvođači jesu profitne tvrtke koje prodaju lijekove. Bitno je da je Pobijana Odluka Vlade KS Listom lijekova 2015 direktno utječe na tržište lijekova (koji se plaćaju na teret ZZO KS) i dozvoljava pristup tržištu samo određenim subjektima (a drugima onemogućava), te da takva odluka jeste ekonomskog karaktera i podliježe Zakonu o konkurenciji. Dakle, donošenje Liste lijekova KS 2016 nije neekonomska aktivnost, nego naprotiv upravo tržišno ograničavajuća, jer podnosiocu zahtjeva onemogućava pristup tom tržištu. D.) Pogrešno se interpretira stajalište izraženo u odluci Evropskog suda pravde u slučaju FENIN (C-205/3), predmet spora u ovom slučaju je bila pritužba Asocijacije

preduzeća koja prodaju medicinska dobra i opremu (FENIN), protiv (SNS) u Španiji zbog sistemskog kašnjenja u plaćanju od strane SNS koji u prosjeku od 300 dana kasni sa plaćanjem članovima FENIN, i ako dugove ostalim dobavljačima plaćaju u daleko razumnijem vremenskom periodu, što predstavlja zloupotrebu dominantnog položaja u smislu čl. 82. EC. SNS je u obranu istakao da oni pokrivaju cijeli sektor pružanja medicinskih usluga, te da kupljena medicinska sredstva prosljeđuju bolnicama, koje su obavezne da robu plaćaju tek nakon što bude upotrijebljena, te da SNS nije obavezan platiti prije nego ta roba bude upotrijebljena u bolnicama. FENIN se žalio da se kupovina robe od njih treba odvojeno promatrati, bez obzira na svrhu kupovine i na kasniju upotrebu iste. Prije svega, Sud jasno potvrđuje u paragrafu 25. da u pravu tržišne konkurencije Zajednice definicija "preduzetnik" pokriva bilo koju osobu koja se bavi privrednom aktivnošću, bez obzira na pravni status tih osoba i na način na koji se finansiraju, te da aktivnost koja se sastoji u pružanju dobara i usluga na određenom tržištu ima obilježje ekonomske aktivnosti. U konkretnom sporu Komisija jeste pritužbu odbila, a Sud Pravde EU potvrdio odluku Komisije, navodeći pri tome da: "SNS upravljačka tijela ne djeluju kao preduzeća, kada su učestvovali u upravljanju javnim zdravstvenim uslugama, (dakle samo u ovom slučaju), te da njihov kapacitet kao kupca ne može biti razdvojen od upotrebe medicinskih sredstava i opreme nakon njihove kupovine (dakle da dalja uporaba robe određuje je li kupovine predstavlja privrednu aktivnost ili ne). Ova Presuda nije generalni stav, nego se odnosi na odluku usku oblast i odnos između specifično određene dvije ugovorne strane i odnosi se samo na njih i njihov "slučaj".

- Dakle, donošenje Liste lijekova KS 2016, jeste ekonomska aktivnost jer određuje uslove tržišta u pogledu proizvoda koja može biti na tržištu i u pogledu cijene proizvoda na tržištu i predstavlja ograničavanje i kontrolu tržišta, jer utvrđuje da samo ograničeni broj privrednih subjekata može imati pristup tržištu bez transparentnih i jasnih kriterija.
- Tač. 3. Neutemeljeni su svi navodi izneseni u točki tri odgovora; pogrešno je tumačenje odredbi čl. 82. i 83. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima BiH; a) Prije svega člankom 83 propisano je da svrha utvrđivanja Esencijalne liste lijekova u BiH jeste da se utvrdi minimum lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja, a ne zaštite zdravlja stanovništva. b) Vijeće ministara BiH nije nikada utvrdilo esencijalnu listu lijekova u BiH. Postoji samo Prijedlog esencijalne liste koja sadrži daleko manji broj lijekova od Liste esencijalnih lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine. c) Minimum zaštite zdravlja stanovništva je definisan kao obaveza proizvođača i prometnika lijekova na veliko da stalno imaju na raspolaganju utvrđene količine esencijalnih lijekova.

Podnosilac prijave je jasno obrazložio da je donošenje Liste lijekova KS 2016 imalo za cilj i posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na relevantnom tržištu po odredbama člana 4. stav (1) Zakona o konkurenciji jer: Vlada KS direktno isključila Podnosioca zahtjeva iz mogućnosti da uopće pristupi tržištu, a to je omogućila samo ograničenoj grupi proizvođača, jer ne postoje jasni i transparentni kriteriji na osnovu kojih je ograničen broj proizvođača i na osnovu kojih je donijeta Nova lista lijekova 2016, jer nisu primijenjeni famako-ekonomski elementi u razmatranje prilikom donošenja odluka o uvrštavanju lijekova na Listu lijekova KS 2016 (ekonomski su za sve isti jer proizvođači moraju prihvatiti utvrđenu cijenu; a famako razlozi ne postoje jer Krkini lijekovi ispunjavaju sve farmako terapeutske uslove).

- Netačni su i maliciozni navodi da Krka d.d. duži niz godina "ne želi prihvatiti obavezu usklađivanja cijene" za lijek Dexametazon tbl, 0,5 mg i za antibiotski sirup za djecu te da je iz tog razloga godinama evidentirana deficitarnost navedenog lijeka. a) prvo je netačno da je Krka jedini proizvođač tog lijeka, b) Federalnom listom lijekova određena je cijena tog lijeka od 0,95 KM koja ekonomski nije realna. Jedini proizvođač koji je ranije nudio cijenu od 0,95 KM i kao takav je uvršten na Listu lijekova ŽS niz godina u 2012., 2013., 2014., i 2015. godini je Galenika a.d., c) na Listu lijekova KS 2016 taj lijek uopće nije uvršten, jer nijedan proizvođač nije konkurisao za taj lijek. d) Cijena koju Krka nudi dugi niz godina od 3,09 KM je jedina cijena koja je ekonomski prihvatljiva za proizvođača. e) Tri Kantona u Federaciji su prihvatile cijenu Dexametazon tableta 0,5mg x 10 po cijeni od 3,09 KM: BPK, HNK i ZHŽ, te su time potvrdili da je ta cijena prihvatljiva za tržište BiH, te za kantonalne Zavode zdravstvenog osiguranja. f) za eventualne defekture drugog proizvođača Krka ne može preuzeti odgovornost, jer se upravo drugi proizvođač obaveza osigurati lijek za pacijente i isporučivati ga po cijeni od 0,95 KM, za što se Krka nije obavezala. Također, nikada nismo dobili niti od jedne relevantne institucije čija je mjerodavnost briga o zdravlju stanovništva da konkurent ne može osigurati navedeni lijek za tržište BiH te da time ugrožava pristup pacijentu lijeku sa Esencijalne liste.
- Netačne su tvrdnje i za antibiotski sirup, a pretpostavljamo da se pri tome mislilo na preparat Ospen 750 oralna suspenzija 750000 i.j./5 mL, x60 ml, a) 23. aprila 2013. godine na poziv Zavoda zdravstvenog osiguranja KS dostavljena je sva dokumentacija za uvrštavanje na Listu lijekova KS, ali nije došlo do uvrštenja lijeka na Listu lijekova KS. b) 2. decembra 2013. godine Ministarstvu zdravstva KS dostavljamo ponovnu molbu za uvrštenje Ospen 750 oralne sus. na Listu lijekova KS, ali nije došlo do uvrštenja, c) Krka Farma d.o.o. više nije nosilac dozvole za stavljanje u promet za navedeni lijek jer dolazi do prelaska na nosioca Novartis BA d.o.o., te iz tog razloga 5. novembra 2014. godine odustajemo od aplikacije jer više nismo imali zakonsku osnovu za istu. O tome je obaviješteno Ministarstvo zdravstva KS, te se aplikacija stornira.
- Nije bitan navod da je 166 lijekova koje sadrži Federalna A lista lijekova, za njih 28 evidentiran veliki broj proizvođača. Podnosilac zahtjeva smatra da ukoliko proizvođači prihvaćaju traženu cijenu, te ispunjavaju sve obaveze i uslove za uvrštavanje na Listu lijekova, povećanjem broja ponuđenih lijekova u okviru jednog INN-a ne dolazi do opterećenja proračuna, nego se time se pacijentima i liječnicima omogućava izbor, uz poštivanje pravila tržišne konkurencije. Tako, kantoni ZDK, TK, BPK imaju na svojim A listama lijekova sve proizvođače koji su ispunili uslove za uvrštavanje na Listu lijekova, bez obzira na to koji je broj proizvođača u pitanju.

U Republici Srpskoj je oduvijek aktivna Lista lijekova na koju se uvrštava novi lijek nakon dobijanja rješenja o stavljanju u promet, za INN koji se nalazi na Listi lijekova RS i za koji je proizvođač saglasan sa cijenom koji je odredio Fond zdravstvenog osiguranja RS-a.

- Pogrešno je tumačenje člana 9. Zakona o lijekovima FBiH, i člana 11. Pravilnika o bližim kriterijima da definišu mogućnost ograničavanja proizvođača i obavezu uvrštavanja domaćih i originarnih proizvođača lijekova. A) tačno je da je u članu 9. propisano da kantonalne liste obavezno uvrštavaju lijekove domaće farmaceutske industrije ali pored lijekova originatora, kao i lijekova inozemne farmaceutske industrije. B) dalje je propisano da Kriteriji i uslovi za moguće ograničenje broja zaštićenih naziva lijekova bliže se utvrđuju pravilnikom federalnog ministra. C) međutim, Pravilnikom o bližim kriterijima nisu propisani nikakvi uslovi koji daju prednost domaćoj farmaceutskoj industriji, naprotiv sadržani su samo objektivni kriteriji (pozitivni nalaz o urađenoj kontroli kvaliteta lijeka, prihvaćanje cijene, iskustvo u terapijskoj primjeni, sigurnost snabdijevanja, etičko oglašavanje.. D) politika lijekova i medicinskih sredstava u Bosni i Hercegovini definiše: "Podržati razvoj domaće proizvodnje u smislu pripreme istih za konkurenciju na međunarodnoj razini u pogledu kvaliteta ali ne u privilegovanom statusu prodaje; osigurati potrebne lijekove… iz domaće proizvodnje i uvoza… nije relevantno za ovaj predmet da se nabavka lijekova u Kantonu Sarajevo finansira javnim sredstvima ili da ZZO KS posluje sa gubitkom, jer broj proizvođača na Listi ne utiče na smanjenje troškova, pošto su cijene lijekova za sve proizvođače iste.
- Netačni su i neosnovani razlozi o "navodnoj brizi" Vlade KS za položaj apoteka u Kantonu. A) netačno je da osiguravanje mjesečne zalihe lijekova dovodi apoteke u tešku ekonomsku situaciju. Netačno je da za svaki lijek postoji 13 proizvođača. Na ranijoj Listi lijekova KS 2015 u prosjeku je bilo 5-6 proizvođača po jednom lijeku. Apoteke posluju tržišno i prave analize koji lijek pacijenti najviše koriste, te lijek tog proizvođača nabavljaju u većoj količini, a lijekove ostalih u malim ili neznatnim količinama, tako da ispune obavezu dostupnosti i lijekova drugih proizvođača. B) upravo je odluka Vlade KS o usvajanju Nove liste lijekova KS 2016, dovela apoteke u tešku finansijsku situaciju. Prema odredbama ugovora koje ljekarne potpisuju sa ZZO Kantona Sarajevo, obavezale su se da imaju tromjesečnu zalihu lijekova. Apoteke su nabavile zalihe lijekova rukovodeći se ranijom važećom Listom lijekova KS 2015. Tako su apoteke nabavile zalihe lijekova Krka d.d. koji su prema Listi lijekova KS 2015. godine prodavali na teret ZZO KS, a ti se lijekovi više ne prodaju jer nisu na spornoj Listi lijekova KS 2016. Vlada KS je u posebno tešku situaciju dovela ljekarne za one lijekove Krka d.d. koji su prema priznatim statističkim podacima prodavani u znatno većim količinama nego lijekovi ostalih proizvođača, jer nabavljene zalihe tih lijekova sada u ljekarnama stoje neiskorištene, pošto ih pacijenti više ne mogu kupiti na teret sredstava zdravstvenog osiguranja.
- Tač. 4. netačno je da podnosilac zahtjeva nije opredijelio za relevantno tržište. Tržište je određeno geografski na Kanton Sarajevo; određeno je više vrsta robe-lijekovi, određeno prema načinu plaćanja usluge-lijekovi koji se izdaju na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja ŽS. Neprihvatljive su tvrdnje da se može uzeti u obzir samo cijelo tržište BiH, jer entiteti i Kantoni imaju različite propise o uslovima prodaje lijekova na teret zdravstvenog osiguranja.
- Tač. 5. u odgovoru se manipulira sa terminom "skinula" sa liste. U zahtjevu je potpuno jasno obrazloženo da lijekovi Krka d.d. nisu uvršteni na Listu lijekova KS 2016. godinu. Navedeno je koji su se lijekovi Krka d.d. nalazili na Listi lijekova 2015., poziv za prijave na novu listu, broj lijekova za koje je Krka d.d. podnijela aplikacije, usvojena Lista lijekova KS 2016. godine, te koji i koliki broj Krkinih lijekova se nalazi na spornoj listi. Radi usporedbe i lakšeg pregleda za lijekove Krka d.d. koji su bili na ranijoj Listi lijekova KS 2015, a sada više nisu uvršteni u Listu lijekova KS 2016. upotrijebljen je neadekvatan termin da su "skinuti" sa liste, te se isti mijenja sa "neuvršten".
- Tač. 6. tačno je da generički lijekovi moraju ispunjavati jednake uslove i karakteristike kao i lijek originatora. Ovim putem naglašava se kako je Krka d.d. proizvođač lijekova iz EU i posjeduje GMP certifikat izdan od strane Agencije za lijekove Slovenije. Krka d.d. je proizvođač lijekova čija konkurentna prednost je vertikalno integrirani poslovni model, koji omogućava planiranje i kontrolu cjelokupnog procesa: od zahtjeva kupaca, istraživanja i razvoja, proizvodnje sirovina, nabavke, skladištenja, kontrole, osiguranja kvaliteta i distribucije prema tržištima, te praćenja zadovoljstva proizvodima od strane kupaca. Također, Krka d.d. je dokazala kvalitetu, sigurnost i učinkovitost svojih lijekova u praksi sa mnogo provedenih kliničkih studija koje su obuhvatile više od 300 000 pacijenata iz više od 27 zemalja.
- Tač. 7. netačno je da su na listi lijekova domaći proizvođači lijeka zastupljeni sa cca 22% ili 17 miliona KM, u odnosu na strane proizvođače (78%). Podaci se odnose na situaciju sa prijašnjim Listama lijekova KS, a ne na trenutno važeću Listu lijekova KS 2016, jer gledano po broju preparata domaći proizvođači su zastupljeni na listi A sa 62% i listi B sa 35%. Navode se izjave Premijera KS u Dnevnom avazu od 16. aprila 2016. godine.
- Tač. 8. da Krkini lijekovi zadovoljavaju sve uslove utvrđene Pravilnikom o bližim kriterijima dodatno dokazuje činjenica da su isti sadržani na Listi lijekova Zeničko-dobojskog Kantona i Tuzlanskog Kantona.
- Tač. 9. Nije tačna tvrdnja da su u zahtjevu Podnosioca pogrešno prikazani brojevi lijekova u različitim oblicima i pakovanjima. U sklopu dopune Zahtjeva za pokretanje postupka utvrđivanja usaglašenosti Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova KS u Prilogu 1 jasno je i naglašeno da se zahtjev odnosi na 73 Krkina lijeka koji nisu uvršteni na Listu lijekova KS 2016 za koje je unešena potpuna dokumentacija, te prihvaćena cijena sa Federalne liste lijekova, i koji su se nalazili do sada na Listama lijekova KS. Upravo da ne bi izazvali zabunu navodi se kako je za listu A izvršena aplikacija za 84 lijeka, od toga 5 lijekova je stavljeno na listu, za 18 nije dostavljena potpuna dokumentacija po navodima Ministarstva, 9 aplikacija koje nisu bile na prethodnim listama 2013, 2014, 2015., te 52 potpune aplikacije za lijekove koji su bili na listi i za koje je podnesen zahtjev Konkurencijskom vijeću. Za B listu lijekova je aplicirano za 55 lijekova, od toga su 3 aplikacije

stavljene na listu, 31 aplikacija koja nije bila na prethodnim listama, te 21 aplikacija koja je bila na prethodnim listama i za koje je podnesen zahtjev Konkurencijskom vijeću. Također, izuzev ovih aplicirano je za još 28 lijekova čiji se INN ne nalazi na Federalnoj listi lijekova. Obzirom da ove aplikacije nisu predmet zahtjeva Konkurencijskom vijeću, navedeni lijekovi nisu spominjani. Navodi o broju Krkinih lijekova na Listi lijekova se odnose na lijekove koji su bili na listi lijekova 2013, 2014 i 2015 godine te se i sada nalaze na Liti lijekova KS, dakle radi se o 5 lijekova. Dakle, ukupno je 6 lijekova na Listi lijekova KS.

- Tač. 10. nije tačna tvrdnja da se zahtjev zasniva na nevažećem pravnom propisu jer se zahtjev temelji na Zakonu o konkurenciji, a ostali propisi su navedeni kao "pravni okvir". Navodi o nevažećem Zakonu o lijekovima je tiskarska greška, jer je jasno da se zahtjev referira na važeći Zakon o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 109/12), tako i na odredbu člana 5 stav (5) istog Zakona koja glasi: "da bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u Federaciji, …".
- Tač. 11. Pogrešno je tumačenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, primjena evropskih pravila o konkurenciji postaje obavezna za Bosnu i Hercegovinu. Netačno je da zaključeni Sporazum ima prioritet nad domaćim propisima. Ni jedna država se potpisivanjem pristupnog sporazuma ne odriče svog suvereniteta. Čak i kada postane članica EU, svaka država članica zadržava svoje zakonodavstvo i niz je zakona u državama članicama koje regulišu pravne odnose drugačije. Obaveza članica je da neki dio zakonodavstva međusobno usklade u oblastima koje su od zajedničkog interesa. Potpisivanjem Sporazuma BiH je tek postala potencijalni kandidat za članstvo u EU. Članom 70. Sporazuma regulisano je da će Bosna i Hercegovina nastojati osigurati postepeno usklađivanje postojećih zakona i budućeg zakonodavstva u provedbi pravila konkurencije, te se pogrešno interpretira i čl. 71. Sporazuma koji reguliše načela zaštite konkurencije samo u "mjeri u kojoj može uticati na trgovinu između Zajednice i Bosne i Hercegovine". Dakle, ne odnosi se na unutarnje tržište. Netačna je tvrdnja da primjenom Sporazuma kontroli konkurencije ne podliježu državne institucije i tijela lokalne samouprave, osim kada direktno učestvuju na tržištu (kao kupci, odnosno prodavci) u članu 71 tačka c) Sporazuma je definisano upravo suprotno da nije prihvatljiva: "svaka državna pomoć kojom se narušava ili prijeti narušavanju konkurencije davanjem prednosti određenim preduzećima ili određenim proizvodima", a pogrešna je interpretacije i odredbe člana 71 st 2. Sporazuma, kojom je regulisano da će se praksa suprotna članu 71 ocjenjivati na osnovu kriterija koji proizlaze iz primjene konkurencijskih pravila važećih u Zajednici.
- Tač. 11. neosnovano je osporavanje opravdanosti privremene mjere, jer predložena mjera ne zahtjeva da se suspenduje primjena Odluke o listi lijekova, već djelomična primjena, i to samo za tačno pobrojane lijekove, te da predložena mjera nema uticaja na prava pacijenata jer je predloženo da se na nabrojane lijekove primjenjuje ranija lista lijekova KS, u kojoj postoje svi generički lijekovi koji se izdaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja. Privremena mjera ne može dovesti do nikakvih štetnih posljedica (ne trpe štetu pacijenti jer će lijekovi biti dostupni, ni ZZO KS jer su cijene lijekova iste, ne trpi i KS jer nema prihoda ni rashoda, a ni proizvođači koji su sada na listi jer su bili uvršteni i na raniju listu), te nema za posljedicu kršenje zakona. Stoga podnosilac smatra da je prijedlog za privremenu mjeru opravdan.

Na podnesak Podnosioca zahtjeva br: 01-26-3-027-18-II/16, Vlada KS je dostavila Odgovor na isti dana 26. januara 2016. godine zaprimljen pod brojem: 01-26-3-027-28-II/16 u kojem u kratko navodi:

- Osporavanje navoda Vlade KS od strane Podnosioca zahtjeva u podnesku broj: 01-26-3-027-18-II/16, je neosnovano, i nisu zasnovana na valjanoj argumentaciji.
- Vlada KS ne djeluje kao privredni subjekt, i donošenje Pozitivne liste lijekova ne predstavlja tržišnu aktivnost, niti se pozitivna lista može smatrati zabranjenim sporazumom. Stajališta Evropskog suda se relativiziraju, te daju improvizirane i paušalne komentare, i stavljaju u poziciju tumača i ako su izreke odluka (Bayer, Wouters, Poucet & Pistre, FENIN) po sebi vrlo jasne. Stajalište relevantnih evropskih institucija je da se pravila o tržišnoj konkurenciji ne primjenjuju na djelatnosti koje, po svojoj prirodi i po svom cilju, ne pripadaju sferi ekonomske aktivnosti, kao i na propise čiji predmet spada u sferu ekonomske aktivnosti. Tvrdnje da je donošenje Liste lijekova ekonomska aktivnost, te da donošenje iste predstavlja zabranjeni sporazum, je proizvoljna i neargumentovana. Ovakve tvrdnje su neosnovane i u suprotnosti sa propisima na kojima se temelji ovlaštenje i obaveza Vlade KS da utvrdi pozitivnu listu lijekova.
- Pitanje je što predstavlja ekonomsku aktivnost? Iz stajališta evropskih institucija bitni su slijedeći kriteriji: poduzetnik mora nuditi dobra ili usluge na tržištu (odluka C-475/99, Firma Ambulanz Glöckner v. Landkreis Südwestpfalz ECR I-8089, para 19.); snositi ekonomski ili finansijski rizik poslovanja i imati mogućnost ostvarivanja profita (presuda C-67/96, Albany International BV v. Stichting Bedrijfspensioenfonds Textilindustrie ECR I-5751 Jacobs AG para 311).
- U postupku Podnosilac zahtjeva treba dokazati da je Vlada KS aktivni učesnik na tržištu roba ili usluga tj. da donošenje Odluke o Listi lijekova KS predstavlja robu ili uslugu koju Vlada KS aktivno nudi na tržištu. Također, bi trebalo dokazati da Vlada KS snosi rizik poslovanja, tj. da nuđenjem roba ili usluga na tržištu ne ostvari prihode dozvole da pokriju troškove, sama nadoknaditi gubitke u poslovanju. Naime, ako preduzetnik ne snosi rizik u poslovanju ne smatra se preduzetnikom u smislu prava konkurencije. Prema praksi EU, tijela koja su upravljala fondovima za socijalno osiguranje nisu se smatrala preduzetnicima jer nisu snosili nikakav rizik od mogućih gubitaka.

Krka tvrdi da je Vlada KS zaključila zabranjeni sporazum, treba da dokaže da iz ove aktivnosti Vlada može ostvariti profit. Nejasno je kako Vlada KS Odlukom o listi lijekova KS na bilo koji način može predstavljati robu ili uslugu i kome tu robu Vlada KS aktivno nudi. Vlada KS je na osnovu zakonskih ovlaštenja iz člana 8. Zakona o lijekovima FBiH i člana 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju donijela Odluku, jedina je nadležna za donošenje iste, pa je u ovom slučaju provodila svoje zakonske

nadležnosti. A po pitanju rizika, također, i podnosilac zahtjeva se složio kako Vlada ne snosi rizik, jer nema ni prihoda ni rashoda od prodaje lijekova.

- Iz sadržaja Odluke o listi lijekova KS sasvim je jasno da ista reguliše jedan segment javnog zdravstva, gdje Vlada KS propisuje prava i obaveze učesnika u procesima, ali ni na koji način ne stvara troškove niti ostvaruje prihode koji bi za rezultat imali ostvarivanje određene dobiti, ili gubitaka.
- Iz svega proizlazi da: donoseći pozitivnu listu lijekova Vlada KS postupa kao tijelo javne vlasti, u skladu sa zakonskim ovlastima i nadležnostima i obavezama, da je isključiva svrha donošenja Liste lijekova ostvarivanje prava na osiguranika na korištenje lijekova koji se propisuju na teret socijalnog osiguranja, da se sredstva socijalnog osiguranja formiraju na načelu solidarnosti u zdravstvenoj zaštiti, de se pozitivna lista lijekova utvrđuje isključivo na bazi medicinske struke i nauke. Dakle, radi se ovlaštenju javne prirode i bio bi potpuno neosnovan zaključak da takvu aktivnost, odnosno odluku o pozitivnoj listi lijekova može obaviti privatna tvrtka sa ciljem ostvarivanja profita, stoga je neosnovano da se na ove aktivnosti Vlade ŽS primjenjuje Zakon o konkurenciji.
- Proizvođači lijekova ostvaruju visoke profite u Bosni i Hercegovini, tako u 2015. godini je iznosio 494 miliona KM, a u 2016. godini 459 miliona KM (izvor: ALMBIH), a prodaja lijekova proizvođača Krka iznosila je 7,4% ukupne prodaje ili 42 mil. KM, što ovog proizvođača svrstava u tri vodeća proizvođača po udjelu na domaćem tržištu. Upravo ovakva pozicija industrije lijekova zahtjeva da se uspostavi odgovarajući sistem socijalne zaštite, jer kada bi se lijekovi kupovali na načelima liberalne tržišne konkurencije bile bi bespredmetne pozitivne liste koje su zakonom predviđene, a evidentno je da je Zakona utvrdio ovlaštenje kantonalnih vlada da mogu ograničiti broj zaštićenih naziva lijekova na pozitivnim listama, te je Vlada postupila isključivo po zakonskim ovlaštenjima.
- Prigovori podnosioca zahtjeva da ispunjavaju sve kriterije za uvrštavanje na listu nisu tačni ni relevantni, jer Konkurencijsko vijeće nije nadležno da ocjenjuje postupak uvrštavanja na pozitivnu listu. Vlada KS snosi odgovornost za posljedice svojih odluka, ta odgovornost nije samo politička, jer negativne posljedice takvih odluka na zdravlje stanovništva i ostvarivanje prava osiguranika, mogu podlijegati i drugim sankcijama osim političkim, upravo stoga Vlada KS bi trebala imati stepen samostalnosti u donošenju odluka, ukoliko bi bilo koja institucija proširivala, sužavala, mijenjala ili ukidala pozitivnu listu lijekova, u tom slučaju bi ona morala preuzeti i odgovornost za sve posljedice koje u ostvarivanju zdravstvene politike i zaštite prava osiguranika iz osnova zdravstvenog osiguranja.
- Neupitan je osnov po kojem Konkurencijsko vijeće može koristiti praksu Evropskog suda pravde i Evropske komisije, a to je Zakon o konkurenciji, te Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, po kojem primjena pravne prakse postaje obavezujuća za Bosnu i Hercegovinu. Poimanje Podnosioca zahtjeva u vezi s pitanjem primjene Sporazuma je pogrešno.
- Pozivanje Podnosioca zahtjeva na prethodne odluke Konkurencijskog vijeća su tendenciozne, a u vezi navoda da se radi o analognim predmetima.
- Dalje se navodi kako je prijedlog podnositoca za donošenje privremene mjere neosnovan.

4. Relevantno tržište

Relevantno tržište, u smislu člana 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 33/10) čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom tržištu.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište proizvoda obuhvaća sve proizvode i/ili usluge koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne karakteristike, kvalitet, namjenu, cijenu ili način upotrebe.

Prema odredbi člana 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno geografsko tržište obuhvaća cjelokupnu ili značajan dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojoj privredni subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini relevantne usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuju od uslova konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Relevantno tržište proizvoda predmetnog postupka je uvrštavanje lijekova na esencijalnu Listu lijekova za 2016. godinu koji se izdaju na recept, u skladu sa Odlukom o Listi lijekova za 2016. godinu donesene od strane Vlade ŽS.

Relevantno geografsko tržište je teritorija Kantona Sarajevo, budući da se Odluka o listi lijekova za 2016. godinu primjenjuje u Kantonu Sarajevo.

U ovom postupku je utvrđeno kako je predmet postupka uvrštavanje lijekova na esencijalnu Listu lijekova u 2016. godini koji se izdaju na recept temeljem subvencije od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, na teritoriji Kantona Sarajevo.

5. Prikupljanje podataka od trećih lica

Kako bi izvršilo usporednu analizu predmetne problematike, te razjasnilo činjenice na koji način se Lista lijekova usvaja u drugim Kantonima, Konkurencijsko vijeće je dana 23. novembra 2016. godine uputilo Zahtjev za informacijama, prema Ministarstvu zdravstva USK, Ulica Alije Đerzeleza 6., 77 000 Bihać, broj: 01-26-3-027-19-II/16, Ministarstvu zdravstva TK, Rudarska 72., 75 000 Tuzla broj: 01-26-3-027-19-II/16, Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ, Stjepana Radića 3., 88 000 Mostar broj: 01-26-3-027-19-II/16 i Ministarstvu za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK, Slavna višegradska brigada 2a., 73 000 Goražde broj: 01-26-3-027-19-II/16.

Dana 28. novembra 2016. godine zaprimljen je odgovor Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ, Stjepana Radića 3., 88 000 Mostar broj: 01-26-3-027-20-II/16, dana 29. novembra 2016. godine zaprimljen je odgovor Ministarstvu za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK broj: 01-26-3-027-21-II/16, dana 1. decembra 2016. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva zdravstva TK, Rudarska 72., 75 000 Tuzla.

6. Usmena rasprava i daljnji tijek postupka

U daljem toku postupka, budući da se radi o postupku sa strankama sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće je zakazalo usmenu raspravu, u skladu sa članom 39. Zakona, za dan 1. februara 2017. godine (poziv dostavljeni Podnosiocu zahtjeva aktom broj: 01-26-3-027-26-II/16 dana 16. januara 2017. godine i Vladi KS aktom broj: 01-26-3-027-27-II/16 dana 16. januara 2017. godine).

Dana 26. januara 2017. godine zaprimljena je obavijest od strane Vlade KS o nemogućnosti učestvovanja na usmenoj raspravi, pa je slijedom istog Konkurencijsko vijeće odgodilo održavanje usmene rasprave, za dan 22. februara 2017. godine (poziv dostavljeni Podnosiocu zahtjeva aktom broj: 01-26-3-027-30-II/16 dana 30. januara 2017. godine i Vladi KS aktom broj: 01-26-3-027-31-II/16 dana 30. januara 2017. godine).

Dana 21. februara 2017. godine, Konkurencijsko vijeće je donijelo Zaključak o produženju roka za donošenje konačnog Rješenja broj: 01-26-3-027-40-II/16, za dodatna tri mjeseca, iz razloga što je bilo potrebno ostaviti i dodatno vrijeme za prikupljanje svih raspoloživih dokaza, stavova Podnosioca zahtjeva o dostavljenom očitovanju Protivne strane, kao i činjenicu da je u predmetnom postupku potrebno održati usmenu raspravu kako bi sve strane u postupku imale mogućnost dati svoje iskaze, a imajući u vidu činjenicu da se radi o složenoj problematici.

Na usmenoj raspravi održanoj u prostorijama Konkurencijskog vijeća (Zapisnik broj: 01-26-3-027-44-II/16 od 22. februara 2017. godine), ispred Podnosioca zahtjeva nazočio je punomoćnik Emir Kapidžić, advokat, a ispred Vlade KS nazočili su Adim Festić zamjenik pravobranitelja KS, i Džemil Sabrihafizović, advokat po punomoći.

Podnosilac zahtjeva je na usmenoj raspravi prije svega naveo da ostaje kod svih zahtjeva i navoda iznesenih u dosadašnjem postupku.

Protivna strana je zatražila ovog tekućeg spajanje postupka sa postupkom koji se vodi pred Konkurencijskim vijećem po Zaključku broj: 05-26-3-025-12-II/16 od 21. decembra 2016. godine, obzirom da se isti vodi protiv Liste lijekova 2016 KS, te su traženi dodatni rokovi za očitovanje o podnescima iz spisa koji su dostavljeni od strane Podnosioca zahtjeva.

Voditelj postupka je utvrdio da nije svrsishodno spajanje postupaka obzirom da bi rasprava morala biti odgođena, te da će se Protivnoj strani odobriti rok za očitovanje po traženom.

Podnosilac zahtjeva je istakao između ostalog, da je pobijenom Odlukom Vlada KS spriječila, ograničila i narušila tržišnu konkurenciju na tržištu lijekova koji se izdaju na teret sredstava ZZO KS, što predstavlja zabranjeni sporazum iz člana 4. Zakona o konkurenciji. Javnim pozivom od strane Ministarstva zdravstva KS upućen je za sve proizvođače i sve zastupnike, a na listu su uvršteni, samo domaći proizvođači, proizvođači tzv. originatori, te nekoliko lijekova za koje ne postoji paralela u proizvodnom programu domaćih proizvođača. Iz zapisnika o radu Komisije za lijekove (11. sjednica od 15.6.2016. i 12. sjednica od 29.6.2016.) vidi se da je Odluka donesena protivno stručnim, profesionalnim i zakonskim kriterijima. Ograničenja na listi se mogu vršiti isključivo na osnovu kriterija kao što su iskustvo u terapijskoj primjeni, sigurnost opskrbe lijekovima, kvaliteta i vjerodostojnost podataka o zaštićenom nazivu lijeka, te da Podnosioci zahtjeva ispunjavaju sve kriterije, a da zakon ne predviđa ograničavanje broja lijekova po osnovu porijekla proizvođača. Prilikom apliciranja prema spomenutom Javnom pozivu, obzirom da se vrši elektronski, nije moguće izvršiti provjeru aplikacije, niti je omogućena povratna informacija o prijemu aplikacije. Predmet ovog postupka su lijekovi koji su imali potpunu i ispravnu aplikaciju tj. 88 lijekova, koji ispunjavaju sve stručne zakonske kriterije koji su traženi. Nakon usvajanja osporavane odluke, Komisija je zaprimila brojne pritužbe, a i apoteke su stavljene u težak položaj, obzirom da imaju zalihe, a ti lijekovi više nisu na listi. 13. januara 2017. godine donesen je Pravilnik o načinu kontrole cijena i načinu oblikovanja cijena lijekova na nivou BiH, s tim da će se cijena propisivati u odnosu na referentne države kao što su Srbija, Hrvatska, Slovenija. U Sloveniji na listu lijekova se uvrštavaju svi proizvođači koji imaju registriran lijek, koji odgovaraju po sastavu internacionalnom nezaštićenom nazivu i ATC. U Hrvatskoj se na listi nalazi 197 Krkinih lijekova na A listi i 24 lijeka na B listi, a dodatno 133 lijeka Krka farma d.o.o. U Srbiji je na listi 90 lijekova na A listi, te 127 lijekova na A1 list proizvođača Krka. U Republici Srpskoj nalazi se 117 Krkinih lijekova na listi.

Protivna strana je navela kako u cijelosti osporava navode Podnosioca zahtjeva, ostaje kod navoda i prijedloga istaknutih u dosadašnjem dijelu postupka, te osporava pravnu utemeljenost zahtjeva. Naime, naglašava kako Vlada KS donoseći predmetnu listu lijekova nije postupala kao privredni subjekt i učesnik na tržištu, nego je postupala u statusu državnog tijela u okviru svojih ustavom i zakonom utvrđenih nadležnosti, uključujući izričito ovlaštenje i obavezu određenu članom 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju FBiH i članom 8. Zakona o lijekovima. Osporenom Odlukom Vlada Kantona Sarajevo utvrđuje se opseg prava osiguranih osoba na korištenje lijekova koji se osiguravaju na teret sredstava zdravstvenog osiguranja KS. Pri tom je bitna činjenica da se sredstva socijalnog osiguranja formiraju na načelu potpune solidarnosti u zdravstvenoj zaštiti, te da je članom 9. Zakona o lijekovima utvrđen izričito temelj da Vlada Kantona Sarajevo mogu ograničiti broj zaštićenih naziva lijekova koji se propisuju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS. Ne postoji niti jedan argument da je u postupku utvrđivanja liste lijekova Vlada KS djelovala na tržištu, odnosno kao privredni subjekt niti da je svrha liste lijekova ograničavanje konkurencije na tržištu, odnosno da se odluka Vlade može smatrati zabranjenim sporazumom u smislu člana 4. stav (1) Zakona o konkurenciji. Protivna strana ističe da se u konkretnom slučaju jedan subjekt može smatrati privrednim subjektom u smislu Zakona o konkurenciji ako su ispunjene slijedeće pretpostavke: da nudi robe ili usluge na tržištu, da snosi ekonomski ili finansijski rizik poslovanja, i da ima mogućnost ostvarivanja profita. Prema tome, shodno pravilima o teretu dokazivanja podnosilac bi trebao dokazati da donošenje Odluke o listi lijekova predstavlja robu ili uslugu koju Vlada nudi na tržištu, te da donošenjem Odluke Vlada preuzima ekonomski i finansijski rizik poslovanja i da donošenjem Odluke Vlada može ostvariti profit. U zahtjevu se ne navode činjenice niti predlažu dokazi koji bi potvrdili činjenice da je Vlada postupala kao privredni subjekt. Naprotiv i iz navoda Podnosioca proizlazi da i on sam smatra kako donošenjem Odluke o pozitivnoj listi lijekova Vlada ne ostvaruje nikakve prihode ni rashode. Nije sporno da pored obavljanja funkcije vlasti ili socijalne funkcije državna tijela pa i Vlada ŽS u pojedinim slučajevima mogu obavljati ekonomsku aktivnost, i u takvim slučajevima se na njihovo postupanje primjenjuje odredbe Zakona o konkurenciji. S tim u vezi ukazuje se da su institucije EU u čijoj je nadležnosti donošenje i primjena pravila konkurencije, utvrdila pravila i stajališta na temelju kojih se određuje je li u konkretnom slučaju institucija vlasti obavlja ekonomsku aktivnost ili obavlja zadatak javne prirode. Jedan od bitnih kriterija je može li predmetnu aktivnost vršiti privatna tvrtka sa ciljem ostvarivanja profita? Načelni odgovor je jasan ukoliko ne postoji mogućnost da privatna tvrtka vrši istu djelatnost u cilju ostvarivanja profita u tom slučaju nema svrhe primjenjivati pravila konkurencije. To stajalište je potvrđeno u više odluka Evropske komisije i Suda, na koje je ukazano u pismenim podnescima. U konkretnom slučaju nema svrhe primjenjivati pravila konkurencije. S tim u vezi značajno je i stajalište Evropskog suda da zdravstveni fondovi i druge organizacije uključene u javni sistem socijalne zaštite, kada je njegova aktivnost zasnovana na načelu društvene solidarnosti, obavljaju isključivo društvenu funkciju, odnosno da je u tom slučaju njihova aktivnost neprofitna. Sredstva koja se isplaćuju iz Fonda zdravstvenog osiguranja ne ovise od visine doprinosa koju osiguranik uplaćuje. Prema tome takva aktivnost nije ekonomska

i ona ne podliježe pravilima konkurencije. Zakonima donesenim u parlamentarnoj proceduri građani kao osiguranici su povjerili Vladama ovlast da odlučuju o načinu i opsegu ostvarivanja prava osiguranika na korištenje lijekova koji se propisuju na teret sredstava Fonda zdravstvene zaštite. Prema tome, jedino osiguranici imaju legitiman interes da eventualno otvaraju pitanje cjelishodnosti pozitivnih propisa koje utvrđuju kantonalne Vlade. Osiguranici to mogu kao građani realizovati kroz svoja prava u sistemu parlamentarne demokracije u kojem se putem izbora kažnjavaju ili nagrađuju Vlade za odluke koje su donosile u okviru svojih nadležnosti. Iz navedenih razloga nije razumno da bilo koji proizvođač lijekova može zahtijevati od Konkurencijskog vijeća da mu jamči da će iz sredstava zdravstvenog osiguranja formiranih od doprinosa osiguranika koji funkcioniše na načelu solidarnosti, obavezno plaćati proizvodi tog proizvođača. Pozivanje na ranije odluke Konkurencijskog vijeća nije relevantno. Netačni su navodi podnosioca zahtjeva kako je Vlada KS donoseći Odluku o listi lijekova KS spriječila, ograničila podnosioca zahtjeva da pod jednakim uslovima učestvuje na tržištu jer pozitivnom listom lijekova niti jedan proizvođač nije isključen sa tržišta. Konkretni podaci o tržišnim aktivnostima podnosioca potvrđuje navode, jer se vrijednost liste procjenjuje na oko 55 mil. KM bez PDV-a što predstavlja 9,5% ukupnog tržišta lijekova u BiH koje je u 2016. godini prema IMS podacima iznosilo 576 mil. KM. Podaci o prodaji lijekova u BiH za 2016. godinu prema istom izvoru pokazuje da KRKA jedan od tri vodeća proizvođača po udjelu na tržištu cijele BiH pa i FBiH. Prema navedenim podacima u BiH u 2016. godini prodano je 42,5 mil. KM lijekova Krke, što je udio od 7,4% u ukupnoj prodaji lijekova na tržištu. Niti na jednom tržištu u okruženju Krka nema tako visok udio osim na tržištu Slovenije gdje je ona domaći proizvođač. Npr. udio Krke u Hrvatskoj je 4,6%, u Kantonu Sarajevo prodano je u 2016. godini oko 6 mil. KM lijekova Krke, što je svrstava među 5 najvećih proizvođača na tržištu ili oko 8 mil. kutija lijekova što čini oko 10% tržišnog udjela promatrano kvantitativno. Dakle, nema osnova za prigovor da je podnosilac izložen neravnopravnom položaju u tržišnoj konkurenciji. Može se zaključiti da Podnosilac zahtjeva pokretanjem ovog postupka želi osigurati privilegovan položaj kakav nemaju ni u jednoj drugoj državi. Imajući u vidu pravila i propise EU podnosioci ovakav postupak ne bi mogli pokrenuti u zemljama EU, odnosno i kada bi ga pokrenuli ne bi mogli računati na ishod u njihovu korist. Činjenica je da podnosilac takav zahtjev ne podnosi u drugim zemljama, npr. U Hrvatskoj se novi zaštićeni lijek može uvrstiti na listu samo ako je 10% jeftiniji od lijeka prethodnog proizvođača iza kojeg se uvrštava na listu novi proizvođač. Dakle, ako je peti na listi može biti uvršten samo ako je njegova cijena niža 50% od cijene prvog na listi (originatora). Podnosioci zahtjeva i dr. strani proizvođači nastoje iskoristiti nekonsistentnost pravnog i institucionalnog sistema u BiH pa pod plaštem zaštite konkurencije pokreću zahtjeve koji bi u EU zemljama bili odbijeni. Zato, ako bi bio prihvaćen zahtjev na kojem insistiraju podnosioci takva odluka bi dovela u neravnopravan položaj i domaće proizvođače lijekova, a to bi značili i redukciju nadležnosti institucija kojima su građani kao osiguranici povjerili odlučivanje o ostvarivanju njihovih prava na korištenje lijekova koji se izdaju na teret sredstava zdravstvenog osiguranja, u odnosu na nadležnosti institucija i prava osiguranika u EU. U vezi sa istaknutim prigovorima o zapisnicima Komisije za lijekove i proceduru donošenja odluke, navodi i prijedlozi protivnih strana u ovom postupku su različiti, ali nadležnost za donošenje odluke pripada Konkurencijskom vijeću, koje je obavezno, ovlašteno i odgovorno za donošenje takve odluke. Prema tome, i kod odlučivanja o listi lijekova Vladi KS je dato više prijedloga a u njenoj nadležnosti je da donese odluku, a pitanje procedure nije u nadležnosti Konkurencijskog vijeća, jer ako je neka odluka zabranjeni sporazum čak i ako je riječ o perfektnoj proceduri Vijeće će odlučiti da je to zabranjeni sporazum, a tako i obrnuto, čak i ako je bilo nekih propusta u pogledu procedure, to nema važnost za odlučivanje o postojanju zabranjenog sporazuma. Podnosilac zahtjeva je dostavio i troškovnik.

Stranama u postupku je ostavljen dodatni rok za očitovanje po dostavljenim podnescima, koji čine sastavni dio zapisnika.

Podnosilac zahtjeva je istakao da je Premijer KS u više navrata u dnevnim novinama davao izjave kojima je jasno da je cilj ograničavanje konkurencije. Također, da u skladu sa članom 2. Zakon o konkurenciji se primjenjuje i na tijela državne uprave i samouprave. Pozivanje na načelo solidarnosti je neosnovano, jer upravo su građani onemogućeni da izaberu i kupuju lijekove kojima su se do sada liječili. Veliki broj lijekova Krke koriste kronični bolesnici, a prema standardima zdravstvene zaštite to su tzv. "etički lijekovi" u kojima pacijenti imaju poseban odnos prema lijeku u smislu navike korištenja, pa i proizvođači poštuju to načelo da čak i zadržavaju isto pakiranje za takve lijekove, upravo zbog odnosa prema lijeku.

Protivna stana se očitovala kako se pozivanje na izjave Premijera irelevantno, te zadržava pravo na dodatno izjašnjenje.

Strankama u postupku je ostavljen rok od 15 dana za dostavu izjašnjenja.

Dana 7. marta 2017. godine zaprimljen je podnesak podnosioca zahtjeva broj: 01-26-3-027-45-II/16 Izjašnjenje na tvrdnje Vlade Kantona Sarajevo iznesene na raspravi od 22. februara 2017. godine, te dana 9. marta 2017. godine od strane punomoćnika Vlade KS dostavljen je podnesak zaprimljen pod brojem: 01-26-3-027-47-II/16, Izjašnjenje Vlade KS na podnesak podnosioca zahtjeva od 10. veljače 2017. godine sa troškovnikom.

7. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja relevantnih činjenica i dokaza utvrđenih tokom postupka, činjenica iznijetih na usmenoj raspravi, podataka i dokumentacije relevantnih institucija, pojedinačno i zajedno, te na osnovu izvedenih dokaza Konkurencijsko vijeće je utvrdilo slijedeće:

Članom 4. stav (1) Zakona je utvrđeno da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja i prešutni dogovori privrednih subjekata, kao i odluke i drugi akti privrednih subjekata koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu.

Članom 4. stav (1) tačka b) Zakona, utvrđeno je da se zabranjeni sporazumi posebno odnose na ograničavanje i kontrole proizvodnje, tržišta, tehničkog razvitka ili ulaganja.

U skladu sa članom 2. Zakona o konkurenciji, isti Zakon se primjenjuje na vrlo široki broj pravnih ili fizičkih lica, bilo da su to privredna društva, poduzeća, preduzetnici, udruženja, bez obzira na oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, zatim na tijela državne uprave i lokalne samouprave, te sve ostala fizička ili pravna lica bez obzira na pravni status, oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, kao što su udruženja, sportske organizacije, ustanove, zadruge, nosioci prava intelektualnog vlasništva, te Zakon o konkurenciji sve subjekte na koje se isti odnosi naziva zajedničkim imenom privredni subjekti.

Ovako široko definisan pojam privrednog subjekta, međutim, ograničen je na način da se traži ispunjenje i još jednog dodatnog uslova, a to je da se isti "posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga, da učestvuju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju", te da isti "učestvuju ili utiču na tržište" (čl. 2. Zakona o konkurenciji).

U konkretnom slučaju, privredni subjekti Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71000 Sarajevo i Krka tovarna zdravil d.d. Šmarješka cesta 6, 8000 Novo Mesto, navode kako postoji zabranjeni sporazum iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, a koji je nastao donošenjem Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-22664/16 od 1.juna 2016. godine ("Službene novine KS" broj: 27/2016) od strane Vlade Kantona Sarajevo.

- Odredbama člana 5. stav (5) Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine FBiH", broj. 109/12) propisano je da se bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u FBiH, način stavljanja i skidanja lijekova sa liste, obaveze ministarstava zdravstva i zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na listu, kao i korištenje lijekova utvrđuje propisima federalnog ministra.
- Odredbom člana 8. Zakona o lijekovima FBiH, dato je ovlaštenje vladama kantona da donose "Listu lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja Kantona." U listu koju utvrđuje Vlada Kantona, obavezno ulaze lijekovi koji su uvršteni u "federalnu listu".
- Odredbom člana 9. Zakona o lijekovima FBiH, utvrđeno je da na pozitivnoj listi lijekova kantona, kao i listi lijekova u bolničkoj i zdravstvenoj zaštiti na području kantona može biti ograničen broj zaštićenih naziva lijekova.
- Radi provedbe Zakona o lijekovima FBiH, Federalno ministarstvo zdravstva je donijelo Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja sa lista, obavezama ministarstava zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih u liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", br. 45/13).
- Član 9. Zakona o lijekovima FBiH, i članak 11. Pravilnika definiše mogućnost ograničavanja proizvođača lijekova i obavezu uvrštavanja domaćih i originalnih proizvođača lijekova.
- U postupku je nesporno utvrđeno da je Vlada KS nadležna za donošenje Liste lijekova na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, za teritoriju Kantona Sarajevo.
- U postupku je utvrđeno kako je Krka Farma nositelj odobrenja za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine 477 lijeka proizvođača Krka d.d., Novo Mesto.
- Odlukom o listi lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine čiji je sastavni dio je Lista esencijalnih lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 56/13 i 74/14) i Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o listi lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 94/15), utvrđen je popis lijekova koji se izdaju i osiguravaju, na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja.
- Na Federalnoj listi lijekova ne postoji ime proizvođača lijeka.
- Proizvođač Krka, u Bosni i Hercegovini ima registrovana 162 lijeka koji zadovoljavaju karakteristike sa Federalne liste lijekova.
- Odlukom o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-24922-22/15 od 1. oktobra 2015. godine donesenoj od strane Vlade Kantona Sarajevo ("Službene novine KS" br. 39/2012 i 51/2015), na Listi lijekova KS 2015 nalazilo se na A listi 66 lijekova, a na B listi 27 lijekova odnosno ukupno 93 lijeka čiji je proizvođač KRKA, od ukupno 1061 lijekova sa liste.
- Prije donošenja Liste lijekova KS 2016 objavljen je Javni poziv Ministarstva zdravstva KS br. 10-37-24164-31/15 od 29. decembra 2015. godine za prijave na Listu. KRKA FARMA je kao nosilac odobrenja za stavljanje u promet lijekova proizvođača KRKA podnijela blagovremenu i potpunu aplikaciju za stavljanje na Listu lijekova KS 2016. Podnijeta je aplikacija za A listu za 57 lijekova, te za B listu za 24 lijeka, odnosno ukupno 81 lijek, za koje je prihvaćena cijena određena Federalnom listom.
- Vlada Kantona Sarajevo je donijela Odluku ("Službeni glasnik KS" br. 27/2016) od 1. juna 2016. godine, čiji je sastavni dio Lista lijekova KS 2016. godinu koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS **(**dalje u tekstu: Nova lista lijekova KS 2016).
- Vlada Kantona Sarajevo je na Listu lijekova KS 2016 lijekove čiji je proizvođač KRKA, uvrstila 4 lijeka na A listu, i 1 lijek na B listu, odnosno ukupno 5 lijekova proizvođača Krka d.d., od ukupno 720 lijekova na listi.

Na osnovu dostavljenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, kao argumentacije iznesene tokom postupka, Konkurencijsko vijeće je na 3. sjednici održanoj dana 30. maja 2017. godine, razmatralo navedeni predmet i donijelo odluku da se Podnosilac u svom zahtjevu odbije, jer radnje koje se stavljaju na teret Vlade KS ne predstavljaju zabranjeni sporazum iz člana 4. Zakona o konkurenciji, kao i da u skladu sa članom 2. Zakona o konkurenciji, Primjena Zakona, podneseni Zahtjev se odnosi na izvršavanje javnih zakonom regulisanih ovlasti izvan dometa Zakon o konkurenciji, a ne na radnje koje obavljaju subjekti "učestvujući na tržištu", te da Vlada KS u konkretnom slučaju ne predstavlja "privredni subjekt", jer nisu ispunjeni uslovi, u smislu odredbi Zakona o konkurenciji.

Kao prvo, u ovom postupku je bilo potrebno definisati pojam "privrednog subjekta", u skladu sa članom 2. Zakona o konkurenciji, prema kojem se Zakon primjenjuje na vrlo široki broj pravnih ili fizičkih lica, bilo da su to privredna društva, preduzeća, preduzetnici, udruženja, bez obzira na oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, zatim na tijela državne uprave i lokalne samouprave, te sva ostala fizička ili pravna lica bez obzira na pravni status, oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, kao što su udruženja, sportske organizacije, ustanove, zadruge, nosioci prava intelektualnog vlasništva, te Zakon o konkurenciji sve subjekte na koje se isti odnosi naziva zajedničkim imenom gospodarski subjekti.

Međutim, ovako široko definisan pojam privrednog subjekta, ograničen je na način da se traži ispunjenje i još jednog dodatnog uslova, a to je da se isti "posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga, da učestvuju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju", te da isti "učestvuju ili utječu na tržište" (čl. 2. Zakona o konkurenciji).

Konkurencijsko vijeće utvrdilo kako Vlada KS donošenjem Odluke o listi lijekova KS ne obavlja privrednu djelatnost, ne učestvuje u proizvodnji i/ili prometu roba, odnosno pružanju usluga, time ni posredno ni neposredno ne učestvuje na tržištu,

zbog čega se isti ne može smatrati "privrednim subjektom" u smislu Zakona o konkurenciji.

U ovom konkretnom slučaju, nesporno je utvrđeno kako Vlada KS, ima u svojim zakonom dodijeljenim nadležnostima donošenje Odluke o listi lijekova, kojom se određuju koji lijekovi se mogu propisivati na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, pa tako sve one aktivnosti koje određeni subjekt, odnosno "tijelo javne vlasti" obavlja u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima, odnosno aktivnosti koje obavlja na osnovu posebnog propisa, u ovom slučaju Zakona o lijekovima FBiH i Pravilnika o bližim kriterijima, ne mogu se primjenjivati propisi o zaštiti tržišne konkurencije, budući da se u konkretnom slučaju Vlada KS ne može smatrati privrednim subjektom u smislu čl. 2. Zakona.

Konkurencijsko vijeće naglašava, kako je potrebno razlikovati tržišnu aktivnost od aktivnosti koje se obavljaju provedbom zakonskih nadležnosti, te da se Zakon o konkurenciji odnosi na subjekte koji djeluju na tržištu (suprotno od javnog), na kojem se vrši razmjena roba i usluga, koji snose određene rizike ekonomske ili financijske, ili pak imaju mogućnost ostvarivanja profita. Ovakvi privredni subjekti koji djeluju na tržištu u slobodno konkurentnim tržištima između sebe se natječu želeći postići što bolje rezultate, i ostvariti svoje ciljeve. Međutim, na takvim tržištima gdje su subjekti slobodni može doći do zloupotreba, dogovora o cijenama, podjele na geografska područja, što je u svakom slučaju zabranjeno, i u tom smislu između ostalog, je Konkurencijsko vijeće dužno djelovati, te izreći kazne za takve prekršaje.

A djelatnosti za koje je država/zakonodavac odredila da su od posebnog interesa, podveo iz je pod javne usluge, te u tom smislu i isključio konkurenciju, ili pak dao ovlasti da određeno državno tijelo, određuje i upravlja takvim djelatnostima (posebice imajući u vidu zdravstveni sustav).

Kao ilustraciju za razlikovanje "javnih usluga" i tržišnog ponašanja, može poslužiti i činjenica da na određenim tržištima, gdje su zakonima osnovani regulatori tržišta, koji u svojim nadležnostima često imaju, npr. utvrđivanje cijena određenim uslugama, ili mogućnost da određenim subjektima daju povlašteni položaj na tržištu u odnosu na postojeće, ili određene povlastice, a s ciljem uvođenja novih subjekata na tržište, radi ostvarivanja tzv. regulatornih ciljeva.

Takvo ponašanje, kao što je utvrđivanje cijena, podjela tržišta, bi dakle predstavljalo teška ograničavanja sukladno Zakonu o konkurenciji, međutim na ovakve javne subjekte - regulatore isti Zakon se ne primjenjuje (obzirom da se primjenjuje Zakon kojim je osnovan regulator), a tako i na Vladu KS koje djeluje sukladno svojim zakonskim ovlastima.

Pri tome, se ovdje ne smatra da je Vlada KS, ili bilo koje drugo tijelo "javne vlasti" isključeno u potpunosti od primjene odredbi Zakona o konkurenciji, postoje i slučajevi kada se ovakva tijela upuštaju u tržišne aktivnosti, te u takvim slučajevima, svaki posebno i za sebe treba biti kontroliran od strane Konkurencijskog vijeća, te dati ocjenu takvih aktivnosti.

Obzirom da Konkurencijsko vijeće u svrhu ocjene danog slučaja, a sukladno čl. 43. stavak (7) Zakona može koristiti sudskom praksom Europskog suda pravde i odlukama Europske komisije, ovakav stav su zauzela i navedena tijela.

Međutim, stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njegovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine s druge strane ("Službeni glasnik BiH - međunarodni ugovori" br. 10/08) (dalje u tekstu: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju), primjena člana 43. stav (1) Zakona je posebno dobila na značaju, obzirom da je istim sporazumom primjena kriterija i pravne stečevine Europske unije, postala obvezna, u skladu čl. 71. Sporazuma.

Tako je, što nije sporno, praksa institucija Europske unije utvrdila u svojim odlukama, da gotovo sve fizičke ili pravne osobe mogu potpadati pod ocjenu o postojanju zlouporabe iz Zakona, odnosno postojanja zabranjenog sporazuma.

Tako, u praksi europskih institucija, kao gospodarski subjekt je smatrani su, kako pojedinci (npr. pronalazač koji daje licencu za korištenje patentiranog izuma - Odluka 76/29/EEC, slučaj AOIP/Beyard, OJ L 6/8/76), i investitori (npr. slučaj Reuter/BASF (1976) OJ L 254/40), tako multinacionalne kompanije, operski pjevači (npr. slučaj RAI/United, OJ L 157/939/78), odvjetnici (npr. slučaj Wouters C-309/99), liječnici (npr. slučaj Pavlov C-180/98 i C-184/98), sportska udruženja (npr. slučaj World Cup 1990 Package Tours, Odluka 92/52/EEC, OJ L326/31/92), državne agencije (npr. slučaj British Telecom C-392/93), javne korporacije, ali i "sve između".

Ovako široko definiran pojam gospodarskog subjekta, međutim, ograničen je na način da se traži ispunjenje i još jednog dodatnog uvjeta, a to je da se isti "posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga, da sudjeluju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju", te da isti "sudjeluju ili utiču na tržište" (čl. 2. Zakona o konkurenciji). U praksi Europske unije, upravo ovo ograničenje znači da tijela za zaštitu konkurencije ne ulaze u način izvršavanja nadležnosti dodijeljenih zakonima drugim javnim (državnim) tijelima, međutim ista nisu isključena iz pravila konkurencije kada obavljaju djelatnosti za koje nisu nadležni sve se mogu promatrati kao tržišni subjekti.

Kako se postaviti prema "javnim tijelima" u kojima se nedvosmisleno podrazumijeva i Vlada KS, prema Mišljenju neovisnog odvjetnika Jakobsa u predmetu C-67/96, etc. Albany International BV protiv SBT (1999) ZSP I-5751 koje glasi:

"Kada je riječ o privrednom subjektu kao subjektu prava tržišne konkurencije, koristi se tzv. funkcionalni pristup. Naime, određeni subjekt može u jednoj situaciji postupati kao privredni subjekt, obavljati neku privrednu djelatnost, a u drugoj situaciji može izvršavati svoje javne ovlasti. U svakom konkretnom slučaju potrebno je razmotriti kakvu funkciju obavlja određeno tijelo kako bi se moglo ocijeniti može li ga se smatrati privrednim subjektom u smislu prava konkurencije."

Ovdje je nesporno utvrđeno, da "javno tijelo" kada obavlja svoje "javne ovlasti", odnosno provodi aktivnosti iz svoje nadležnosti, da u takvim slučajevima nema mjesta tržišnom natjecanju.

Za ocjenu primjene pravila konkurencije primjenjuje se funkcionalni pristup, pa tako su za ocjenu primjene izdvojeni i određeni kriteriji, a to su:

- privredni subjekt mora nuditi dobra i usluge na tržištu,
- snositi ekonomski ili finansijski rizik poslovanja, te
- imati mogućnost ostvarivanja profita;

Konkurencijska pravila nastoje promovisati djelotvornu konkurenciju. Ipak, u slobodnoj tržišnoj ekonomiji, potrebno je zadržati i određene sektore koji bi bili predmet državne intervencije ili državne kontrole, tako npr. zdravstvene usluge, ili pružanje osnovnih komunalnih usluga su još uvijek predmet državne kontrole. Također, u Evropskoj uniji poljoprivredna politika je kontrolirana i predmet je dodjele državnih poticaja što predstavlja i jedan vid antikonkurencijskih djelovanja (izvan kontrole pravila o tržišnoj konkurenciji).

Sve stranke u ovom postupku su se pozivale na slučajeve Evropskog suda pravde, pa tako: Poucet & Pistre (C-159/91 i 160/91), Bayer (T-41/96), Fenin (C-205/3), Wouters (C-309/99), Ambulanz Glöckner (C-475/99) …i dr., u kojima su navodili slučajevi kada je Evropski sud pravde, isključio konkurenciju radi toga što stranka u postupku nije smatrana privrednim subjektom,

ili pak utvrdio narušavanje konkurencije, gdje je ocijenio kao privrednim subjektom neko tijelo javne vlasti.

Međutim, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da niti jedan ovaj slučaj na koji su se stranke pozivale nije u relevantan za ovaj postupak, u kojem je predmet postupka osporavanje Odluke o listi lijekova KS, donesene od strane Vlade KS na temelju zakonskih ovlasti, već su svi navedeni slučajevi odnose na situaciju, kada je upravo bilo potrebno primijeniti tzv. funkcionalni pristup, te u svakom pojedinačnom slučaju ocijeniti je li aktivnost subjekta privrednog karaktera kojim se bavi tijelo javne vlasti.

Stoga, Konkurencijsko vijeće smatra da ukoliko bi isto kao tijelo nadležno za zaštitu tržišne konkurencije u Bosni i Hercegovini, bilo zaduženo da proširivanje, sužavanje, mijenjanje ili pak ukidanje liste lijekova donesene od strane kantonalnih Vlada, takvo postupanje dovelo do pravne nesigurnosti.

Kao drugo, Konkurencijsko vijeće je izvršilo uvid u Direktivu Vijeća 89/105/EEZ od 21. decembra 1988. o transparentnim mjerilima kojima se utvrđuje određivanje cijena lijekova za ljudsku uporabu i njihovo uvrštenje u nacionalne sisteme zdravstvenog osiguranja (SL L 40, 11. 2. 1989.), u kojoj se utvrđuju mjerila za stavljanje lijekova na listu lijekova Zavoda zdravstvenog osiguranja, te je utvrdilo kako navedena Direktiva ne predviđa bilo kakvo ograničavanje broja proizvođača na listi lijekova, a posebice ne, na osnovu geografskog porijekla proizvođača.

U ovom postupku Konkurencijsko vijeće nije ocjenjivalo valjanost provedene procedure za izbor lijekova na listu, obzirom da ista nije u nadležnosti Konkurencijskog vijeća.

Također, prema podacima kojim raspolaže, Konkurencijsko vijeće smatra kako većina lijekova zastupljenih na listi iz 2016.godine su lijekovi stranih proizvođača i to u procentualnom udjelu od 78%, a dok su domaći proizvođači zastupljeni na listi u iznosu od 22%, te da po tom osnovu je utvrdilo da nema diskriminacije obzirom na porijeklo proizvoda.

Nadalje, s obzirom da je predmet ovog postupka Odluka o listi lijekova 2016.godini, te u tom smislu Konkurencijsko vijeće smatra kako sadržaj Liste iz 2015. godine nije relevantan za ovaj postupak, odnosno, nisu osnovani navodi podnosioca zahtjeva da je Vlada Kantona Sarajevo određeni broj lijekova podnositelja zahtjeva skidala sa Liste u 2016. godini, jer je Vlada KS donijela Listu lijekova za 2016. godinu radi usklađivanja sa zakonom i nije skidala bilo koje lijekove sa ranije liste, tj. Liste lijekova iz 2015. godine.

Kod utvrđivanja nove liste lijekova, lijekovi se uvrštavaju na listu na način i pod uslovima koji su određeni propisima i u skladu sa stajalištima struke i nauke, te potrebama zdravlja stanovništva.

Konkurencijsko vijeće je također utvrdilo i da od ukupnog broja aplikacija na Listu lijekova 2016. od strane KRKE, za određeni broj lijekova za koje je podnesena aplikacija, nije uopće sadržan na kantonalnoj listi lijekova, a za određeni broj nije podnesena potpuna aplikacija. Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće smatra kako je Vlada KS prilikom utvrđivanja Liste lijekova u 2016. godini, postupala sukladno svojim ovlastima koje proizlaze iz članka 9. Zakona o lijekovima FBiH.

Slijedom navedenog utvrđeno je kako Vlada KS nije zaključila zabranjeni sporazum iz člana 4. stav (1) Zakona kojim je propisano da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja i prešutni dogovori gospodarskih subjekata, kao i odluke i drugi akti privrednih subjekata, koji navedenim aktivnostima/aktima direktno ili indirektno učestvuju ili utiču na tržište, a koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu, te člana 4. stav (1) tačka b) kojim je propisano da su zabranjeni sporazumi, koji se isključivo odnose na "ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja", donošenjem Odluke o listi lijekova KS.

Na osnovu svega navedenog Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 1. dispozitiva ovoga Rješenja.

8. Privremena mjera

Analizirajući istaknute navode i ponuđene dokaze Podnosioca zahtjeva vezano za zatraženu privremenu mjeru, imajuću u vidu odredbe člana 36. Zakona prema kojim je teret dokazivanja na stranci koja je podnijela zahtjev za pokretanje postupka, Konkurencijsko vijeće na osnovu istih nije u vrijeme podnošenje zahtjeva mogao utvrditi preliminarnu povredu u smislu člana 40. stav (1) Zakona koja bi mogla kratkoročno štetno uticati na pojedine privredne subjekte, pa samim time nije mogao pravovremeno odrediti privremenu mjeru.

Na osnovu gore navedenog Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 2. dispozitiva ovoga Rješenja.

9. Troškovi postupka

Na usmenoj raspravi održanoj dana 22. februara 2017. godine, punomoćnik Emir Kapidžić, advokat je priložio uz Zapisnik i troškovnik. Dana 9. marta 2017. godine, podneskom br: 01-26-3-027-47-II/16 punomoćnik Džemil Sabrihafizović, advokat, je dostavio troškovnik.

Konkurencijsko vijeće je prilikom određivanja troškova postupka uzelo u obzir odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04 i 88/07 i 93/09), i to član 105. stav (2) Zakona o upravnom postupku kada u postupku sudjeluju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima, stranka koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak okončan, dužna je protivnoj stranci nadoknaditi opravdane troškove koji su toj stranci nastali sudjelovanjem u postupku.

Prema članu 105. stav (3) Zakona o upravnom postupku troškovi za pravno zastupanje nadoknađuju se samo u slučajevima kad je takvo zastupanje bilo nužno i opravdano.

Konkurencijsko vijeće je prilikom izračunavanja ukupnih troškova postupka, uzelo u obzir odredbe Zakona o upravnom postupku, Zakona o advokaturi ("Službene novine Federacije BiH", br. 40/02, 29/03, 18/05 i 68/05) i Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/04 i 24/04) (u daljem tekstu: Tarifa).

Na osnovu prednjeg, punomoćnik Vlade KS je tražio troškove postupka u ukupnom iznosu od 2.948,40 KM sa uključenim iznosom PDV-a, i to za Odgovor na Zahtjev za pokretanje postupka 840,00 KM, nazočnost na usmenoj raspravi 840,00 KM, podnesak od 9.3.2017. godine sa izjašnjenjem 840 KM i uvećano za iznos PDV-a od 428,40 KM.

Konkurencijsko vijeće je Vladi KS priznalo samo troškove zastupanja koji su bili nužni i opravdani u ovom postupku, pa je u skladu sa tarifnim brojem 18. i 33. Tarife, utvrdilo i priznalo slijedeće troškove za rad odvjetnika punomoćnika Vlade KS: za pristup na usmenu raspravu dana 22.2.2017. godine u iznosu od 360,00 KM i podnesak od 9.3.2017. godine u iznosu od 240 KM što ukupno sa uračunatim PDV-om iznosi 702 KM.

Kako je isti uspio u postupku, u skladu sa članom 105. stav (3) ZUP-a, isti su mu i odobreni, obzirom da su bili nužni i opravdani.

Na osnovu gore navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 3. dispozitiva ovoga Rješenja.

Konkurencijsko vijeće je odbilo zahtjev punomoćnika podnosioca zahtjeva za nadoknadu troškova postupka, budući da je navedeni postupak privredni subjekt KRKA izazvao svojim postupanjem i djelovanjem i da nije uspio u postupku, nema pravo na nadoknadu troškova postupka, u smislu Zakona o upravnom postupku.

Na osnovu gore navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 4. dispozitiva ovoga Rješenja.

10. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovoga Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna stranka može pokrenuti Upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objavljivanja ovoga Rješenja.

Broj 01-26-3-027-50-II/16
30. maja 2017. godine Predsjednica
Sarajevo Mr. **Arijana Regoda-Dražić**, s. r.

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 42. stavak (1), a u vezi s člankom 4. stavak (1) tačka b) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), članka 105. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka od strane gospodarskih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, zastupani po punomoćniku odvjetniku Emiru Kapidžiću, Maršala Tita 60., 71000 Sarajevo, protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, zastupana po punomoćniku odvjetniku Džemilu Sabrihafizovića, Koste Hermana 11., 71 000 Sarajevo radi utvrđivanja postojanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja u smislu članka 4. stavak (1) točke b) Zakona o konkurenciji, zaprimljenog pod brojem: 01-26-3-027-II/16, dana 25. srpnja 2016. godine na 3. (trećoj) sjednici održanoj 30. svibnja 2017. godine, je donijelo

RJEŠENJE

1. Odbija se Zahtjev gospodarskih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, podnesen protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. stavak (1) točke b) Zakona o konkurenciji, kao neosnovan.
2. Odbija se prijedlog za donošenje rješenja o privremenoj mjeri, podnesen od gospodarskih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, podnesen protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, kao neutemeljen.
3. Nalaže se gospodarskom subjektu Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, da na ime troškova postupka Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, plati iznos od 702 KM.
4. Odbija se zahtjev gospodarskih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija za naknadom troškova postupka, kao neutemeljen.
5. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće je dana 25. srpnja 2016. godine zaprimilo Zahtjev za pokretanje postupka broj: 01-26-3-027-II/16, te dopunu od dana 28. srpnja 2016. godine zaprimljene pod brojem: 01-26-3-027-1-II/16, podnesen od strane gospodarskih subjekata Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: KRKA FARMA ili Podnositelj zahtjeva) i Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija (u daljem tekstu: KRKA ili Podnositelj zahtjeva), zastupani po punomoćniku odvjetniku Emiru Kapidžiću, Maršala Tita 60., 71 000 Sarajevo protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Vlada Kantona Sarajevo ili Vlada KS) radi utvrđivanja usuglašenosti Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo", broj: 02-05-22664/16 od 1. lipnja 2016. godine ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 27/2016) (u daljnjem tekstu: Odluka o listi lijekova KS ili Pobijana Odluka) sa Zakonom o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), (u daljnjem tekstu: Zakon), a radi ocjene postojanja zabranjenog sporazuma iz članka 4. stavak (1) točka b) Zakona.

Dana 28. srpnja 2016. godine zaprimljena je samoinicijativna dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-1-II/16 u kojoj je Podnositelj zahtjeva dopunio zahtjev, dostavivši dodatnu dokumentaciju.

Zaprimljeni Zahtjev nije bio kompletan, te je Podnositelju zahtjeva dana 26. kolovoza 2016. godine upućen Zahtjev za dopunu broj: 01-26-3-027-2-II/16.

Podnositelj zahtjeva je dana 26. kolovoza 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-3-II/16, dana 31. kolovoza 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-4-II/16 dopunio Zahtjev, kao i dana 5. rujna podneskom broj: 01-26-3-027-5-II/16 u smislu Zahtjeva, nakon čega je Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je isti kompletan i uredan u smislu članka 28. stavak (1) Zakona, Potvrdom o prijamu kompletnog i urednog zahtjeva broj: 01-26-3-027-6-II/16 od 14. rujna 2016. godine.

1. Stranke u postupku

Stranke u postupku su gospodarski subjekti Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo, Krka, tovarna zdravil, d.d., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, i Vlada Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

1.1. Gospodarski subjekt KRKA FARMA

Gospodarski subjekt "Krka Farma" društvo sa ograničenom odgovornošću za posredovanje, pružanje usluga i zastupanje stranih tvrtki Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, je registriran u Općinskom sudu Sarajevo pod matičnim brojem: MBS-65-01-0082-09, i sa upisanim kapitalom od 20.000 KM, te jednim subjektom osnivačem u 100% vlasništvu Krka, tovarna zdravil, d.d., Novo Mesto. Osoba ovlaštena za zastupanje je Azra Tahirović mr. ph. Temeljna djelatnost je registracija i stavljanje u promet lijekova i medicinskih sredstava proizvođača KRKA d.d.

1.2. Gospodarski subjekt KRKA

Gospodarski subjekt Krka, tovarna zdravil, d.d., Novo Mesto, Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, je upisan u nadležni sudski registar pod matičnim brojem: 5043611000. Temeljni kapital je podijeljen na 32.793.448 dionica, a osoba ovlaštena na zastupanje je Jože Colarič. Temeljna djelatnost je proizvodnja lijekova.

1.3. Vlada Kantona Sarajevo

Vlada Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., kao donositelj Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-22664/16 od 1. lipnja

2016. godine čije se utvrđivanje usuglašenosti sa Zakonom o konkurenciji traži.

2. Pravni okvir predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je u tijeku postupka primijenilo odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), i odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09), u smislu članka 26. Zakona.

Također, Konkurencijsko vijeće je koristilo i odredbe Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 58/08), Zakon o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 109/2012), Pravilnik o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova u BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 82/11), Pravilnik o postupku i načinu izdavanja dozvole za stavljanje lijeka u promet ("Službeni glasnik BiH" br. 75/11), Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade liste lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja lijekova sa liste lijekova, obvezama Ministarstva zdravstva, Zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", br. 45/13), Odluka o listi lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine čiji sastavni dio je Lista esencijalnih lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 56/13 i 74/14), i Odlukom o izmjeni i dopuni odluke o listi lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 94/15).

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njegovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine s druge strane ("Službeni glasnik BiH - međunarodni ugovori", br. 10/08), (u daljnjem tekstu: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju) odredba čl. 71. o primjeni kriterija i pravne stečevine Europske unije, te članka 43. stavak (1) Zakona, koje omogućuje Konkurencijskom vijeću u svrhu ocjene danog slučaja, da se može koristiti sudskom praksom Europskog suda pravde i odlukama Europske komisije.

3. Postupak po Zahtjevu za pokretanje postupka

U svom Zahtjevu, Podnositelji zahtjeva, opisuju činjenično stanje i okolnosti koje su razlog za podnošenje Zahtjeva te ukratko navode slijedeće:

- Da je Vlada Kantona Sarajevo Odlukom o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj 02-05-22664/16 od 1. lipnja 2016. godine ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 27/2016), sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu izdavanja lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, ograničavanjem i kontrolom tržišta, što predstavlja zabranjeni sporazum u smislu članka 4. stavak (1) točka b) Zakona o konkurenciji;
- KRKA FARMA je nositelj odobrenja za stavljanje u promet na tržište Bosne i Hercegovine, ukupno 477 lijekova proizvođača KRKA. Interesi Podnositelja zahtjeva su drastično narušeni Pobijanom odlukom, čak do tog stupnja da može dovesti upitnost ekonomske opravdanosti dalje egzistencije na tržištu Kantona Sarajevo.
- Zakonom o lijekovima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 15/01 i 29/05) (U daljem tekstu: Zakon o lijekovima FBiH), odredbom članka 5. stavak (5) propisano je da se bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u Federaciji, način stavljanja i skidanja lijekova s liste, obveze Ministarstva zdravstva, Zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova, utvrđuje propisima Federalnog ministra.

Pravilnikom o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade liste lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja lijekova, obvezama Ministarstva zdravstva, Zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", broj 45/13) (dalje u tekstu: Pravilnik o bližim kriterijima), propisani su uvjeti za stavljanje i skidanje lijekova na Federalnu listu Esencijalnih lijekova.

Lijekovi za koje je izdano odobrenje za stavljanje u promet ispunjavaju uvjete iz članka 8. i članka 9. Pravilnika o bližim kriterijima, odnosno Kriterije za stavljanje na Federalnu listu lijekova, i za stavljanje na Županijske liste lijekova.

- Odlukom o listi lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine čiji je sastavni dio je Lista esencijalnih lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 56/13 i 74/14) i Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o listi lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 94/15), utvrđen je popis lijekova koji se izdaju i osiguravaju, na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja (dalje u tekstu: Federalna lista lijekova).

Na Federalnoj listi lijekova ne postoji ime proizvođača lijeka. Lijekovi se označavaju sa slijedećim podacima: ATC-anatomsko-terapijsko-kemijske karakteristike, INN-međunarodno nezaštićeno ime lijeka - Generički naziv lijeka; farmaceutski oblik lijeka, jačina lijeka, medicinske indikacije, režim propisivanja i veleprodajna cijena.

Na Federalnoj listi lijekova nalazi se ukupno 162 lijeka, čiji je proizvođač KRKA, a nositelj odobrenja KRKA FARMA.

- Vlade Kantona, na temelju Zakona o lijekovima FBiH, te na temelju Pravilnika o bližim kriterijima imaju pravo donositi "listu lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja Kantona", i u tu listu obvezno ulaze i lijekovi koji su uvršteni na Federalne liste lijekova.
- Vlada Kantona Sarajevo do sada je primjenjivala Odluku o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-24922-22/15 od 1. listopada 2015. godine. Sastavni dio te odluke je Lista lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, koja sadrži A Listu i B Listu (dalje u tekstu: Lista lijekova KS 2015) ("Službene novine KS", br. 39/2012 i 51/2015). Na toj listi lijekova KS 2015 prema farmaceutskom obliku lijeka, te jačini lijeka, nalazilo se na A listi 66 lijekova, a na B listi 27 lijekova odnosno ukupno 93 lijeka čiji je proizvođač KRKA, od ukupno 1061 lijekova sa liste.

Izraženo u postocima lijekovi KRKA su bili u 2015. godini zastupljeni sa 8,67%.

Na listu lijekova KS 2015 prema ATC-anatomsko-terapijsko-kemijskim karakteristikama i INN-međunarodno nezaštićenom imenu - Generičkom nazivu lijeka, nalazilo se 45 lijekova čiji je proizvođač KRKA od ukupno 189 lijekova na listi.

Izraženo u postotcima lijekovi KRKA su u 2015. godini bili zastupljeni sa 23,28%, prema generičkim karakteristikama lijekova.

- Prije donošenja Nove liste lijekova objavljen je Javni poziv Ministarstva zdravstva KS br. 10-37-24164-31/15 od 29. prosinca 2015. godine za prijave na Listu.

KRKA FARMA je kao nositelj odobrenja za stavljanje u promet lijekova proizvođača KRKA podnijela blagovremenu i potpunu aplikaciju za stavljanje na Novu listu lijekova KS 2016. Podnijeta je aplikacija za A listu za 57 lijekova, te za B listu za 24 lijeka, odnosno ukupno 81 lijek, za koje je prihvaćena cijena određena Federalnom listom.

Aplikacije se podnose isključivo elektronski, putem web stranice Ministarstva zdravstva KS. Sve aplikacije su bile potpune što je potvrđeno uvrštavanjem i stavljanjem na listu lijekova Ministarstva zdravstva KS. Da navedeni lijekovi ispunjavaju sve propisane uvjete za stavljanje na Pozitivnu listu, dokaz je i činjenica da se isti ti lijekovi danas nalaze na pozitivnoj listi lijekova koji se propisuju i izdaju osiguranim osobama na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona.

- Vlada Kantona Sarajevo je donijela Pobijanu Odluku ("Službeni glasnik KS", broj 27/2016) od 1. lipnja 2016. godine, čiji je sastavni dio Lista lijekova za 2016. godinu koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS (dalje u tekstu: Lista lijekova KS 2016).
- Vlada Kantona Sarajevo je gotovo u cijelosti skinula sa Liste lijekova KS 2016 lijekove čiji je proizvođač KRKA, a čiji je nositelj dozvole za stavljanje u promet KRKA FARMA i sa A liste 52 lijeka, i sa B liste 21 lijek, odnosno ukupno 73 lijeka, koji imaju potpunu dokumentaciju i prihvaćenu utvrđenu cijenu.

Svi skinuti lijekovi su se nalazili na ranijoj Listi lijekova KS 2015.

- Dostavljen je i tabelarni pregled udjela proizvođača KRKA na Listi lijekova KS 2015 i Listi lijekova KS 2016.
- Dalje u svom zahtjevu Podnositelj navodi kako je sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišne konkurencije očigledno već iz samog broja skinutih lijekova. Od ukupno 93 lijeka čiji je proizvođač KRKA, koji su se nalazili na Listi lijekova KS 2015, na Novoj listi lijekova KS 2016 ostalo je samo 5 lijekova - 4 na A listi, i 1 na B listi, od ukupno 720 lijekova sa liste. Prema ATS i INN - Generičkom nazivu lijeka, nalaze se samo 4 lijeka čiji je proizvođač KRKA od ukupno 201 lijeka sa liste A i B. Procentualno izraženo zastupljenost na tržištu lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda za zdravstveno osiguranje KS, lijekova KRKA nakon usvajanja Nove liste lijekova KS 2016:
- Smanjeno je prema ukupnom broju lijekova sa 8,67% na 1,11%,
- Smanjeno je prema ATC i INN klasifikaciji sa 23,28% na 2,49%.
- Prema udjelu pacijenata u potrošnji lijekova KRKA ograničavanje konkurencije je još drastičnije: Na teritoriju Kantona Sarajevo, 80.000 pacijenata se liječi Krkinim lijekovima koji su bili na Listi lijekova Kantona Sarajevo što predstavlja oko 20% stanovništva u Kantonu Sarajevo. Svim pacijentima je onemogućen jednak pristup tržištu lijekova.
- Prema terapijskim indikacijama lijekova KRKA sprječavanje tržišne konkurencije proizlazi iz činjenice da tu terapiju koriste pacijenti koji boluju od kroničnih oboljenja, te da se sa KRKINIM lijekovima za regulaciju krvnog tlaka uspješno liječi 37.000 pacijenata, a sa KRKINIM lijekovima za regulaciju povišenih masnoća u krvi kod pacijenata sa visokim kardiovaskularnim rizikom uspješno se liječi 6.800 pacijenata. Navedenim pacijentima koji koriste ovu terapiju kontinuirano godinama, onemogućen je pristup tržištu lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, te su prinuđeni da navedene lijekove kupuju po komercijalnim cijenama.
- Prema prometu i prodaji lijekova KRKA na tržištu lijekova ograničavanje tržišne konkurencije proizlazi iz činjenica da od ukupnog prometa Krkinih lijekova na recept u Kantonu Sarajevo, 90% od ukupnog prometa čine lijekovi koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Od ukupnog prometa Krkinih lijekova na recept u Kantonu Sarajevo 90% od ukupnog prometa čine lijekovi koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Od ukupnog prometa Krkinih lijekova sa liste u Fedraciji BiH, promet lijekova sa Liste u Kantonu Sarajevo čini 30% od prometa lijekova u Federaciji.
- Podnositelj zahtjeva KRKA FARMA je na usvojenu Listu lijekova KS 2016 odmah reagirao te zatražio od Ministarstva zdravstva KS obrazloženje za donošenje ovakve liste lijekova, te da se ista preispita i promijeni, te da se na listu stave Krkini lijekovi.
- Dalje u svom zahtjevu Podnositelj navodi kako nije postojao niti jedan od zakonski propisanih uvjeta iz članka XII Pobijane Odluke za skidanje sa liste lijekova Podnositelja zahtjeva. KRKA ima važeće dozvole za stavljanje u promet, proizvodnju tih lijekova nije prestala, opskrbljivala je tržište lijekovima kontinuirano i u dovoljnim količinama, i podnesena aplikacija je bila potpuna i ispravno sastavljena. Cijena lijekova nije bila veća od utvrđenih cijena u Federaciji, jer su bile u skladu sa Federalnom listom, niti je postojao bilo koji razlog za skidanje lijekova sa Liste propisan Zakonom.
- Vlada Kantona Sarajevo je Pobijanom Odlukom sa Liste lijekova KS 2016. pored toga što je isključila lijekove KRKA isključila je i lijekove skoro svih stranih proizvođača lijekova. Naime, na izmijenjenu pozitivnu listu lijekova koji se izdaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, nisu uvršteni strani proizvođači lijekova koji ispunjavaju uvjete za uvrštavanje na istu, kako u pogledu ispunjavanja uvjeta za prometovanje lijekovima u BiH, tako i u pogledu prihvaćanja ponuđene cijene lijekova.
- Uvidom u Listu lijekova KS 2016 vidi se da se na njoj nalaze isključivo slijedeći proizvođači iz Bosne i Hercegovine: Zada Pharmaceuticals d.o.o. Tuzla, Bosnalijek d.d., Farmavita d.o.o. Sarajevo, AMSAL Pharmaceuticals d.o.o. Sarajevo. Propis na temelju kojih je Vlada Kantona Sarajevo donijela Pobijanu Odluku ne daju pravo na ograničavanje ili čak onemogućavanje međunarodne konkurencije na tržištu. Sa stajališta prava konkurencije kao i prava međunarodne trgovine, traži se samo mogućnost da se uđe u tržišnu utakmicu, a dostup do tržišta je onemogućen administrativnim mjerama. Diskriminacija proizvođača na temelju njihovog

porijekla nije sukladan sa načelima međunarodne trgovine. Točno je da BiH je još član Svjetske trgovinske organizacije (WTO) ali sada ima status promatrača, a zatvaranje tržišta prema konkurentskim poduzećima stranih država u okviru WTO nije prihvatljivo. Vlada KS ovakvim arbitrarnim odlukama vrijeđa pravni poredak na polju međunarodne trgovine, što može imati i šire implikacije, nego što je privatni interes nekoliko domaćih farmaceutskih kompanija. Na Novoj listi lijekova KS 2016 od stranih proizvođača ostali su samo oni koji su originatori, dakle nositelji patenta za proizvodnju nekog lijeka i oni proizvođači čija paralela ne postoji kod proizvođača u BiH. Pored toga, Vlada KS Pobijanom Odlukom sa Liste lijekova KS 2016. Nije prihvatila aplikacije za 15 novih lijekova (8INN) i odbila ih uvrstiti u Listu lijekova 2016. Svi navedeni lijekovi ispunjavaju sve potrebne i propisane kriterije.

- Podnositelj dalje navodi kako mjerodavno tržište predstavlja tržište uvrštavanja lijekova na Pozitivnu listu lijekova koji se propisuju i izdaju osiguranim osobama na tereta Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo na području Kantona Sarajevo.
- Podnositelji zahtjeva navode i kako pripadaju redu najjačih regionalnih kompanija iz ove oblasti, te da su dugi niz godina na tržištu lijekova u BiH sa neupitnom kvalitetom proizvoda. Velikom broju korisnika zdravstvenog osiguranja koji su do donošenja Pobijane Odluke koristili lijekove koji su sada "skinuti" sa liste, uskraćeno je pravo pacijentima korištenja lijekova na koje su navikli, i koje im je liječnik propisivao. Posebno se ističe da mnogi od ovih lijekova se primjenjuju u terapiji kroničnih oboljenja i da se uzimaju godinama, te da je pacijentima onemogućeno da uzimaju lijekove koje im odgovaraju, i na koje se njihov organizam navikao.
- Navodi se i kako je Konkurencijsko vijeće već raspravljalo i donosilo odluke u predmetima sa sličnom problematikom.
- Na temelju izloženog Podnositelj zahtjeva traži od Konkurencijskog vijeća da donese Rješenje u kojem će utvrditi postojanje zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. Zakona o konkurenciji, odrediti ništavost Pobijane Odluke, te omogućiti Podnositelju zahtjeva uvrštavanje na Listu lijekova KS u roku od 30 dana, te naknadu troškova postupka. Također, predlaže se Konkurencijskom vijeću da usvoji Privremenu mjeru kojom bi se obustavila primjena A liste lijekova i B liste lijekova KS u odnosu na određene lijekove.
- Uz zahtjev Podnositelj je priložio dokaze za koje smatra da potkrjepljuju o svoje navode.

Dana 28. srpnja 2016. godine zaprimljena je dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-1-II/16 u kojoj je Podnositelj zahtjeva dopunio zahtjev, dostavivši dodatnu dokumentaciju.

Zaprimljeni Zahtjev nije bio kompletan, te je Podnositelju zahtjeva dana 26. kolovoza 2016. godine upućen Zahtjev za dopunu broj: 01-26-3-027-2-II/16.

Podnositelj zahtjeva je dana 26. kolovoza 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-3-II/16, dana 31. kolovoza 2016. godine podneskom broj: 01-26-3-027-4-II/16 dopunio Zahtjev, kao i dana 5. rujna podneskom broj: 01-26-3-027-5-II/16 u smislu Zahtjeva, nakon čega je Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je isti kompletan i uredan u smislu članka 28. stavak (1) Zakona, aktom broj: 01-26-3-027-6-II/16 od 14. rujna 2016. godine.

U dopuni zaprimljenoj dana 26. kolovoza 2016. godine pod brojem: 01-26-3-027-3-II/16 u kojoj je Podnositelj zahtjeva dopunio zahtjev u bitnom se navodi kako u odgovoru Ministarstva zdravstva KS br. 10-37-3885-9/16 od 13. srpnja 2016. godine, u kome ni jednom riječju nisu obrazloženi razlozi zašto su sa Liste izbačena 73 Krkina lijeka za koja je dostavljena potpuna dokumentacija. U dopisu se fokusiraju samo na desetak apliciranih Krkinih lijekova za koje navodno nismo prihvatili cijenu ili smo predali nepotpunu dokumentaciju. Lijekovi navedeni u njihovom dopisu nisu predmet zahtjeva za utvrđivanje usuglašenosti sa Zakonom o konkurenciji. Zahtjev se odnosi na 73 Krkina lijeka koja su izbačena sa Liste KS 2016 za koje je predana potpuna dokumentacija, te prihvaćena cijena sa Federalne liste lijekova, i koji su se lijekovi do sada nalazili na Listama lijekova KS 2013, 2014, 2015. godine. U prethodnim godinama proizvođač KRKA, a nositelj odobrenja za stavljanje u promet lijekova je KRKA FARMA su bili korektno, sukladno Pravilniku, te priloženom dokumentacijom uvrštavani u Listu lijekova KS.

Također, se navodi kako je u prethodnim godinama lijekovi čiji je proizvođač KRKA, a nositelj odobrenja KRKA FARMA su bili uvrštavani na Liste lijekova svih Županija u Federaciji BiH, te da su sve Županije uvrstile Krkine lijekove za koje su podnesene aplikacije.

Dana 31. kolovoza 2016. godine zaprimljena je dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-4-II/16 u kojoj je Podnositelj zahtjeva dopunio zahtjev u kojem naglašava kako narušavanje tržišne konkurencije u ovom slučaju proizlazi iz broja skinutih lijekova, ali da je još drastičnije prema udjelu pacijenata u potrošnji lijekova KRKA, koji su Pobijanom Odlukom onemogućeni da koriste lijekove koje su do sada koristili. U službenom izvješću dostavljenom od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja KS navodi se kako je u razdoblju od 1. siječnja 2015. do 31. prosinca 2015. godine izdano 507.806 recepata za lijekove čiji je proizvođač KRKA, a pošto se lijekovi izdaju na recept za samo jedan lijek to znači da je Krkine lijekove koristili oko 500.000 osoba, ili ako se uzme u obzir činjenica da neki pacijenti uzimaju lijekove višekratno zbog liječenja kroničnih bolesti dobije se brojka od 84.634,33 osobe.

Isti podatci su objavljeni i od strane IMS Health baza lipanj 2016. te da je točna tvrdnja da se 80.000 pacijenata u KS liječi Krkinim lijekovima koji su bili na Listi lijekova KS, što predstavlja 20% stanovništva u KS. Ovim pacijentima je onemogućen jednak pristup tržištu lijekova.

Financijski iskazano ukupan promet lijekova KRKA u čijem izdavanju participira Zavod zdravstvenog osiguranja KS u razdoblju od 1. siječnja 2015. do 31. prosinca 2015. godine iznosio je 5.326.227,90 KM (mjesečno 443.852,25 KM). Pošto su lijekovi KRKA skinuti sa Liste lijekova Kantona Sarajevo za 2016. godinu očigledno je da trpe ogroman financijski gubitak.

Dana 5. rujna 2016. godine zaprimljena je dopuna Zahtjeva broj: 01-26-3-027-5-II/16 u kojoj je Podnositelj zahtjeva dopunio zahtjev u kojem u bitnom navodi te dopunjava prethodno navode iznesene u prethodnim podnescima. Tako je navedeno, da je u 2016. godini Podnositelj zahtjeva aplicirao na Poziv u Zeničko-dobojskom kantonu, radi uvrštavanja na Listu lijekova koji se izdaju na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja ZD kantona, a sukladno istom Pozivu dana 1. rujna 2016. godine na 68. sjednici Vlade Zeničko-dobojskog kantona, a na prijedlog Ministarstva zdravstva ZDK usvojena je nova Lista lijekova, a postupak odabira je proveden transparentno i nije ugrožena konkurencija, te je omogućeno da svi proizvođači budu na listi lijekova ZD kantona, a stavljeni su i Krkini lijekovi za koje je podnesena aplikacija, kao i ostalih stranih proizvođača.

To znači da od svih Županija u Federaciji BiH jedini Lista lijekova KS 2016 nije donesena sukladno važećim Zakonima.

Na Federalnoj listi lijekova nalazi se ukupno 162 lijeka KRKA, a od ukupnog prometa Krkinih lijekova sa svih

kantonalnih Lista u Federaciji BiH, promet lijekova sa Liste u Kantonu Sarajevo čini 30% od ukupnog prometa lijekova u Federaciji.

Krkini lijekovi se nalaze i na ostalim Županijskim listama što potvrđuje činjenicu kako Krkini lijekovi ispunjavaju sve propisane uvjete.

Na temelju gore navedenog, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da povrede Zakona, na koje Podnositelj zahtjeva ukazuje, nije moguće utvrditi bez provedbe postupka, te je sukladno članku 32. stavak (2) Zakona, na 132. sjednici održanoj dana 14. rujna 2016. godine, donijelo Zaključak o pokretanju postupka, broj: 01-26-3-027-8-II/16 (u daljnjem tekstu: Zaključak), radi utvrđivanja postojanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja u smislu članka 4. stavak (1) točke b) Zakona.

Konkurencijsko vijeće, sukladno članku 33. stavak (1) Zakona, je dostavilo Zahtjev i Zaključak na odgovor protivnoj strani u postupku, Vladi Kantona Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, aktom broj: 01-26-3-027-13-II/16 dana 14. rujna 2016. godine.

Konkurencijsko vijeće je dostavilo Zaključak Podnositelju zahtjeva, aktom broj: 01-26-3-027-12-II/16 dana 14. rujna 2016. godine.

Dana 29. rujna 2016. godine, zaprimljen je Zahtjev za prolongiranje roka za dostavu odgovora na zaključak o pokretanju postupka broj: 01-26-3-027-14-II/16 od strane Vlade KS, radi kompleksnosti predmeta.

Dana 29. rujna 2016. godine, Konkurencijsko vijeće je Vladi Kantona Sarajevo aktom broj: 01-26-3-027-15-II/16, odobrilo dodatni rok od 30 dana za dostavu traženog odgovora.

Vlada Kantona Sarajevo je u odobrenom roku dostavila odgovor na Zahtjev i Zaključak Konkurencijskom vijeću, u smislu članka 33. stavak (3) Zakona, podneskom broj: 01-26-3-027-16-II/16 dana 28. listopada 2016. godine, u kojem osporava Zahtjev, te smatra da isti treba odbiti kao neutemeljen, te u vezi sa pojedinačnim navodima Podnositelja zahtjeva, u bitnom navodi slijedeće:

- Odredbama članka 5. stavak (5) Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 109/12) propisano je da se bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u FBiH, način stavljanja i skidanja lijekova sa liste, obveze ministarstava zdravstva i zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na listu, kao i korištenje lijekova utvrđuje propisima Federalnog ministra. Odredbom članka 8. istog Zakona o lijekovima FBiH, dato je ovlaštenje Vladama Županija da donose "Listu lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja županija." U listu koju utvrđuje Vlada Županije, obvezno ulaze lijekovi koji su uvršteni u "federalnu listu". Također, odredbama članka 9. Zakona o lijekovima FBiH, utvrđeno je da na pozitivnoj listi lijekova županija, kao i listi lijekova u bolničkoj i zdravstvenoj zaštiti na području županije može biti ograničen broj zaštićenih naziva lijekova. Radi provedbe Zakona o lijekovima FBiH, Federalno ministarstvo zdravstva je donijelo Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja sa lista, obvezama ministarstava zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih u liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", br. 45/13).
- Iz svega naprijed navedenog, nedvojbeno proizlazi da su propisima utvrđeni kriteriji i procedure, kao i mogućnost ograničenja broja lijekova koji će se nalaziti na pozitivnim listama. Sasvim je izvjesno da se pozitivne liste lijekova ne formiraju po zakonima liberalnog tržišta, nego je formiranje tih listi u nadležnosti zakonom određenih državnih institucija, a kriteriji za formiranje lista su prvenstveno bazirani na znanstvenim i stručnim standardima i zdravstvenim potrebama stanovništva.
- Prema odredbama Zakona o konkurenciji, nadležnost Konkurencijskog vijeća BiH je zaštita i promocija tržišne konkurencije u BiH, a s obzirom da se lista esencijalnih lijekova i cijene lijekova sa esencijalne liste ne utvrđuje na temelju djelovanja tržišnih zakonitosti, to Konkurencijsko vijeće BiH ne bi bilo nadležno za donošenje odluka kojima se definira ili mijenja ili uopće utječe na formiranje pozitivne liste lijekova, čak i da nije posebnim zakonom u toj oblasti izričito uspostavljena nadležnost Agencije za lijekove. Lijekovi općenito, a naročito lijekovi sa pozitivne liste, nisu obična roba široke potrošnje. To nedvojbeno proizlazi iz naprijed navedenih odredaba Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima. Stoga se pravila zaštite i promocije tržišne konkurencije ne mogu na isti način primjenjivati na lijekove kao što se primjenjuju, npr. na automobile ili druge robe široke potrošnje. Ako bi se na lijekove na isti način primijenila pravila zaštite i promocije tržišne konkurencije kao na sve druge robe, u tom slučaju bi bilo sporno i samo postojanje pozitivne liste lijekova, jer bi svi proizvođači lijekova koji nisu uvršteni na pozitivnu listu lijekova mogli prigovarati da su dovedeni u neravnopravan položaj.
- Za pravilnu primjenu odredaba Zakona o konkurenciji, uključujući i odredbe članka 4. istog zakona, od bitnog značaja su stajališta koja zauzima Europski sud pravde i Europska komisija u primjeni propisa koji se odnose na zaštitu konkurencije. Na takav zaključak upućuje i odredba članka 43. stavak (7) Zakona o konkurenciji, kojima je utvrđeno da će Konkurencijsko vijeće BiH u donošenju svojih odluka imati u vidu stajališta i prasku navedenih europskih institucija.

  S tim u svezi, ukazuje se da u slučaju Bayer (T-41/96, spojeni slučajevi C-2/01 i 3/01) Sud jasno određuje da je "koncept sporazuma, u smislu odredbi članka 85(1) / koji odgovara članku 4(1) Zakona o konkurenciji / fokusiran na postojanje suglasnosti volja između najmanje dvije strane …", te da " … ukoliko odluka predstavlja unilateralno ponašanje gospodarskog subjekta, takva odluka ne podliježe primjeni članka 85(1)." (paragrafi 66. i 69. odluke T-41/96). Prema stajalištu Suda izraženom u odluci po žalbi u istom slučaju "Unilateralne mjere gospodarskog subjekta su predmet restrikcija, samo ukoliko subjekt ima vladajući položaj na tržištu" (paragraf 70. odluke C-2/01 i 3/01).

  Vlada Županije Sarajevo, kao protivne strana, također, ukazuje da je u praksi Europskog suda pravde zauzet jasan stav da se: "pravila o konkurenciji ne primjenjuju na aktivnosti koje su povezane sa vršenjem javne funkcije" (slučaj Wouters, C-309/99, paragraf 57.) Vlada Županije Sarajevo je Odluku o listi lijekova ŽS donijela na osnovu zakonskih ovlaštenja utvrđenih u odredbama članka 8. Zakona o

lijekovima FBiH, u okviru utvrđene zdravstvene politike i sa jasnim ciljem zaštite javnog zdravlja, što znači da su odluke u vezi sa kojim je Konkurencijsko vijeće BiH vodilo predmetni postupak, donesene od strane ovlaštene osobe državne institucije u vršenju javne funkcije.

- Mjerodavno stajalište izraženo je i u odluci Europskog suda pravde u slučaju Poucet & Pistre (spojeni slučajevi C-159/91 i 160/91), gdje je Sud zauzeo stav da: "Zdravstveni fondovi i organizacije koje su uključene u menadžment sustava socijalne zaštite, vrše isključivo socijalnu funkciju. Ta aktivnost je bazirana na načelu nacionalne solidarnosti, i u potpunosti je neprofitna … shodno tome, ta aktivnost je neekonomska i organizacije kojima je povjerena ta aktivnost nisu gospodarski subjekti u smislu članka 85./što odgovara čl. 4. Zakona/". Ističe se da je odredbama čl. 82. i 83. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima na jasan način definirano da se esencijalna odnosno pozitivna lista lijekova uspostavlja sa ciljem omogućavanja osnovne zaštite zdravlja stanovništva, te da lijekovi sa esencijalne odnosno pozitivne liste predstavljaju minimum lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja, pa je stoga - imajući u vidu praksu Europskog suda pravde, očigledno da donošenje predmetnih odluka predstavlja aktivnost nadležne institucije (Vlada Županije Sarajevo) koja je bazirana na principu solidarnosti osiguranika i koja je u potpunosti neprofitna, jer je korištenje lijekova sa pozitivne liste financirano iz sredstava solidarnosti obveznog zdravstvenog osiguranja koja se formiraju na temelju načela uzajamnosti i solidarnosti.
- Naročito je mjerodavan stav Europskog suda pravde u slučaju FENIN (C-205/3), gdje je asocijacija poduzeća koja prodaju medicinska dobra i opremu (FENIN) podnijela pritužbu Europskoj komisiji protiv 26 javnih tijela (uključujući i 3 ministarstva španjolske vlade), koja vode nacionalni zdravstveni sustav (SNS) u Španjolskoj. Komisija je pritužbu odbila, a Sud pravde EU potvrdio odluku Komisije, navodeći pri tom da "SNS upravljačka tijela ne djeluju kao poduzeća, kada sudjeluju u menadžmentu nacionalnih zdravstvenih usluga, te da njihov kapacitet kao kupca ne može biti razdvojen od uporabe medicinskih sredstava i opreme nakon njihove kupnje. Shodne tome, ta tijela ne djeluju kao gospodarski subjekti u smislu prava konkurencije Unije kada kupuju medicinska dobra i opremu, i članci 81 i 82. EC nisu primjenjivi na njih." (paragraf 5. Odluke C-205/3).
- Protivna strana ističe da striktnom primjenom odredaba članka 4. stavak (1) Zakona o konkurenciji, Konkurencijsko vijeće mora utvrditi je li donošenje Pobijane Liste lijekova KS 2016. imalo za cilj i za posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na mjerodavnom tržištu. Iz obrazloženja zahtjeva za pokretanje postupka jasno proizlazi da Vlada KS nije predmetnu listu utvrdila sa ciljem sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišne konkurencije.

Ciljevi uspostavljanja pozitivne liste lijekova utvrđeni su odredbama čl. 82. i 83. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima, tako što je izričito definirano da je cilj liste esencijalnih lijekova omogućavanje minimuma zaštite zdravlja stanovništva odnosno utvrđivanja minimuma lijekova koji se izdaju na teret obveznog zdravstvenog osiguranja. S obzirom da su Zakonom utvrđeni ciljevi uspostavljanja liste esencijalnih lijekova odnosno pozitivne liste, to Vlada KS nije imala ni osnova, ni razloga, ni kompetencija za stajalište da osporenu listu lijekova utvrdi sa ciljem sprječavanja, ograničavanja i narušavanja tržišne konkurencije.

Nadalje, cilj dostupnosti lijekova je da svi esencijalni lijekovi moraju biti dostupni pacijentima u svako doba i u svim dijelovima zemlje i da pacijent radi financijskih troškova ne bude lišen lijeka koji mu je potreban. Aktivnosti koje doprinose ostvarivanju dostupnosti lijekova su:

- Izbor esencijalnih lijekova, selekcija esencijalnih lijekova čini najvažniji dio politike lijekova, kao važan korak u osiguravanju dostupnosti lijekova i značaja za osiguravanje racionalne farmakoterapije,
- Obuhvat lijekova listama koje se financiranju iz sredstava zdravstvenog osiguranja uskladiti sa financijskim mogućnostima sustava zdravstvenog osiguranja,
- Jasni i transparentni kriteriji, za pripremu svih vrsta listi lijekova koje se financiraju iz sredstava zdravstvenog osiguranja,
- Sustavno reguliranje načina i postupak opskrbe lijekovima za liječenje rijetkih oboljenja,
- Uvođenje mehanizma kontrole i pridržavanje smjernica,
- Farmako-ekonomski elementi i njihovo praktično uzimanje u razmatranje prilikom donošenja odluka o uvrštavanju lijekova u liste lijekova,
- Financiranje lijekova odnosno financijska održivost zahtijeva balans između potražnje, koštanja i sredstava na raspolaganju. Kako su ta sredstva ograničena, važno je koristiti ih za zadovoljavanje najnužnijih potreba odnosno važno je njihovo kost-efektivno korištenje.

- Međutim, u kontekstu navoda Podnositelja zahtjeva i njegove "brige" o pacijentima potrebno je naglasiti da stanovništvo Županije Sarajevo već dugi niz godina nema na raspolaganju lijek Dexametazon tbl, 0,5 mg jer proizvođač Krka, dakle Podnositelj zahtjeva ne želi prihvatiti obvezu usklađivanja cijene. Iz ovog razloga je godinama evidentirana deficitarnost navedenog lijeka, a koji se zbog protuupalnog, analgetskog i protualergijskog učinka te smanjivanja djelovanja imunološkog sustava, preporučuje za liječenje reumatskih, sustavnih vezivnotkivnih, alergijskih i kožnih bolesti te bolesti očiju, probavnih organa, dišnih organa, krvi, bubrega, nekih oblika raka, reakcija nakon presađivanja organa i šoka. Dakle, izuzetno teški bolesnici nemaju pristup tržištu lijekova koji se osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, te su prinuđeni da navedeni lijek kupuju po komercijalnim cijenama, i ako se radi o esencijalnom lijeku. Isti slučaj je i sa antibiotskim sirupom za djecu za koji Ministarstvo zdravstva KS nije zaprimilo nikakvu dokumentaciju. Napominjemo da je za navedene lijekove Krka jedini proizvođač i da na ovaj način Krka sprječava i ograničava liječenje pacijenata sa navedenim lijekovima, a samim tim i ugrožava prava pacijenata na liječenje i terapiju na teret sredstava obveznog osiguranja i to sa esencijalnim lijekovima, a sve iz razloga da bi navedene lijekove prodavala po

komercijalnoj cijeni i ostvarivala profit na račun pacijenata.

- Esencijalna lista lijekova treba da bude utemeljena na terapiji prvog izbora (WHO Policy Perspectives on Medicines. Promoting rational use of medicines: core components. Geneva: WHO, 2002.) a što nije slučaj sa Federalnom esencijalnom listom. Na listi A lijekova su uvršteni lijekovi koji se koriste kao dodatna terapija, odnosno ako standardni lijekovi ne daju zadovoljavajuće rezultate. Dakle, opseg A liste lijekova, kao obvezne liste za sve županije sa područja Federacije BiH, je preopsežan, asortiman nije prilagođen esencijalnim lijekovima od vitalnog značaja koji treba da se financira 100% na teret osiguranja.
- Tako, od 166 lijekova koje sadrži Federalna A lista lijekova, na njih 28 je evidentiran enorman broj proizvođača, čak i 13 proizvođača na jedna lijek.
- Lijekovi od kojih nema profita nisu ni registrirani na području BiH. Turbekulostatici su također esencijalni lijekovi ali se ne osiguravaju stanovništvu Federacije BiH jer ih koristi relativno mali broj pacijenata.
- Članak 9. Zakona o lijekovima FBiH, i članak 11. Pravilnika o bližim kriterijima definira mogućnost ograničavanja proizvođača lijekova i obvezu uvrštavanja domaćih i originalnih proizvođača lijekova. Inicijativa da se domaća farmaceutska proizvodnja proglasi strateškom je podržana od strane svih nivoa vlasti Županije Sarajevo, Skupštine ŽS, Vlade Županije Sarajevo i Ministarstva zdravstva KS u čijoj nadležnosti je briga o opskrbi stanovništva lijekovima.
- Mjerodavno je ukazati i da na nivou BiH, od strane Vijeća ministara BiH usvojena je i donesena Politika lijekova i medicinskih sredstava u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 55/11). Spomenuta Politika lijekova u Odjeljku B-kvalitet, sigurnost i efikasnost lijekova i medicinskih sredstava u alineji (6) jasno definira: "Podržati razvitak domaće proizvodnje prema europskim standardima i trendovima u smislu pripreme istih za konkurenciju na međunarodnom nivou u pogledu kvaliteta.", a u Odjeljku C-Dostupnost lijekovima i medicinskim sredstvima alineja (1): "Osigurati potrebne lijekove i medicinska sredstva iz domaće proizvodnje i uvoza koji će biti dostupni stanovništvu BiH".
- Daljnje u podnesku se navodi i kako je nabava lijekova za stanovništvo Županije Sarajevo javnim sredstvima koja su ograničena i nedostatna rezultirala izraženom potrebom ograničavanjem broja proizvođača na Listi lijekova iz slijedećih razloga:
  - Osiguravanje jednomjesečnih zaliha u ljekarnama dovodi sve ljekarne u tešku ekonomsku situaciju i upitan je opstanak svih ljekarni. Sredstva koja svaka ljekarna mora osigurati i rezervirati za osiguranje jednomjesečnih zaliha za svaki lijek znači imati na stanju u zalihi svih 13 proizvođača. U situaciji kada je Odlukom Konkurencijskog vijeća svaka ljekarna ugovorna, problem se usložnjava i cijeli sustav maloprodaje dovodi u kolaps.
  - Na području Županije Sarajevo je registrirana 171 ljekarna i sve one trebaju imati zalihe za oko 1500 oblika, jačina i pakiranja lijekova koji su sadržani u Federalnoj listi A i B lijekova. Uslijed takvog zahtjeva koji se postavlja pred ugovornim ljekarnama, izraženi su i zahtjevi za povećanjem visine naknade za izdane lijekove. U cjelokupnoj situaciji, u kojoj su sredstva obveznog osiguranja ograničena, a Zavod zdravstvenog osiguranja KS posluje sa gubitkom, da sve više zdravstvenih ustanova iskazuje gubitak, da je opstanak svih ljekarni ugrožen, farmaceutske kuće iskazuju dobit i ostvaruju profit.
  - Smanjenjem broja proizvođača na Listi lijekova doprinosi lakšoj i boljoj kontroli propisivanja i izdavanja lijekova i aktivnosti kontrolora Zavoda zdravstvenog osiguranja KS na pravilnom propisivanju, praćenju nus pojava i interakciju lijekova, smanjenju polipragmazije, te edukaciju stanovništva o pravilnoj upotrebi lijekova.
  - Analizom zdravstvenog stanja stanovništva i potrošnjom lijekova na području Županije Sarajevo evidentno je da postoji nesklad u podatcima, a što navodi na nepravilnu i prekomjernu uporabu lijekova. Pacijentima je osigurana kvalitetna, sigurna i učinkovita terapija jer se na Listi lijekova nalaze registrirani lijekovi koji posjeduju dozvolu za prometovanje lijeka izdanu od strane Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH, a što je osnovna i jedina obveza i namjena Listi lijekova.
- Opreza radi, Protivna strana ističe da Podnositelj zahtjeva nije opredijelio mjerodavno tržište, ali iz konteksta njegovog zahtjeva proizlazi da kao mjerodavno tržište smatra područje Županije Sarajevo - "tržište uvrštavanja lijekova" vjerojatno misleći na Listu lijekova KS 2016, što je nonsens, jer u stvarnosti se radi o neznatnom dijelu tržišta lijekova u BiH. Međutim, prema definiciji mjerodavno tržište lijekova obuhvaća sve lijekove koje pacijenti i zavodi kao potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu njihov sastav, kvalitetu koja se dokazuje registracijom, indikacijsko područje tj. namjenu, način uporabe ili doziranju, uvjetima prodaje (koja ovisi od dobre volje proizvođača) tj. kontinuiranu opskrbu sa lijekom i cijene lijeka.
- Netočni su navodi Podnositelja zahtjeva da je Vlada Kantona Sarajevo određen broj njegovih lijekova "skidala" sa liste. Naime, Vlada Kantona Sarajevo je donijela Listu lijekova KS 2016, radi usklađivanja sa zakonom, a nije "skidala" bilo koje lijekove sa ranije liste. Pod "skidanjem lijeka liste" smatra se uklanjanje lijeka sa tekuće - važeće liste, iz razloga koji su propisani zakonom (na primjer, neredovito opskrbljivanje lijekom). Međutim, kod utvrđivanja nove liste, lijekovi se uvrštavaju na listu na način i pod uvjetima koji su utvrđeni propisima i sukladno stajalištima i standardima struke i znanosti, te potrebama zaštite zdravlja stanovništva.
- Teza Podnositelja zahtjeva da skidanje njegovih lijekova sa pozitivne liste znači promjenu terapije za pacijente i da je pacijentima uskraćeno pravo korištenja lijekova na koje su navikli nije točna iz razloga što osiguranici ostvaruju prava na korištenje generičkih lijekova drugih proizvođača koji su zastupljeni na pozitivnoj listi. Sukladno sa Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima generički lijek je

lijek koji ima isti kvalitativni i kvantitativni sastav aktivne supstance u istom farmaceutskom obliku i čija je bioekvivalencija s referentnim lijekom dokazana odgovarajućim ispitivanjima. Dakle, kao što je općepoznato, generički lijekovi moraju ispunjavati jednake uvjete i karakteristike kao i lijek originatora tako da tu nema opasnosti za pacijenta jer se za njega pozitivnom listom osigurani odgovarajući generički lijekovi koji su definirani federalnom listom.

- Dozvola za stavljanje lijeka u promet je isprava kojom se ovlašteno tijelo utvrđuje kvalitetu, djelotvornost i sigurnost gotovog lijeka, tj. potvrđuje da su zahtjevi za stavljanje lijeka u promet ispunjeni i da lijek može biti u prometu.
- Kvaliteta lijeka je skup karakteristika lijeka koji omogućava zadovoljenje deklariranih ili očekivanih farmaceutsko-kemijsko-bioloških i mikrobioloških rezultata ispitivanja lijeka, odnosno skup karakteristika koje se utvrđuju kvalitativnom analizom svih sastojaka lijeka, kvantitativnom analizom svih aktivnih supstanci lijeka kao i svih ostalih ispitivanja potrebnih za osiguranje kvaliteta lijeka sukladno zahtjevima dozvole za stavljanje u promet.
- Dakle, kvaliteta svih registriranih lijekova je dokazan u postupku registracije lijeka, odnosno u postupku dobijanja dozvole za stavljanje lijeka u promet koje izdaje Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH.
- Navodi o iznimnom kvalitetu Krkinih lijekova i ugrožavanju zdravlja pacijenata ukoliko ne koriste lijek na koji su navikli su apsolutno netočni i neutemeljeni. Štoviše, prisutnost određenog broja generika na tržištu je osigurano već kroz esencijalnu listu lijekova dok se pozitivnom listom županija utvrđuje samo koji proizvođači će sukladno sa Zakonom imati pravo da se njihova nabava financira iz javnih sredstava. Neovisno o toj mogućnosti lijek Podnositelja zahtjeva koji nije uvršten na listu pacijenti mogu nabavljati po redovitim cijenama budući da su isti lijekovi i dalje nazočni na našem tržištu.
- U svezi s navodima Podnositelja zahtjeva u odnosu na broj pacijenata koji su do sada koristili određene lijekove iz proizvodnog asortimana Krke, neosporna je činjenica da će se pacijenti koji boluju od određenih stanja i oboljenja, i dalje koristiti isti lijek u terapiji, prema nazivu lijeka i proizvođača koji su sadržani u Listi lijekova. Dakle, liječenje dijabetes meltiusa i uključivanje lijeka u terapiju se provodi zbog osobina i djelovanja aktivne supstance koju lijek sadrži, a ne po nazivu proizvođača, jer aktivna supstanca lijeka ima terapeutsko djelovanje a ne naziv lijeka ili proizvođač. Brojni su primjeri da pacijenti nisu oštećeni u terapijskom smislu: pantoprazol - originalni proizvođač Nycomed i lijek Contoroloc je zastupljen na listi lijekova, Valsartan i Valsatran HCT - Novartis sa lijekom Diovan, Co-Diovan je na Listi lijekova ŽS 2016. Iz svega navedenog se zaključuje da zahtjev Podnositelja apsolutno nema činjeničnog i pravnog utemeljenja te je izrada Liste lijekova ŽS 2016. izvršena isključivo na temelju brige o pacijentima, osiguranju djelotvorne terapije u korist pacijenata, a nikako u svrhu zarade farmaceutskih kompanija.
- U kontekstu navoda Podnosioca zahtjeva o izvršenoj diskriminaciji je od značaja ukazati na zastupljenost i udjel domaćih i stranih proizvođača na listi lijekova. Domaći proizvođači lijekova su na Listi zastupljeni u procentualnom dijelu od cca 22% ili 17 milijuna KM, dok su strani proizvođači zastupljeni sa procentualnim dijelom od cca 78%, a što samo po sebi dovoljno govori o neutemeljenosti navoda Podnositelja zahtjeva da je donesenom listom lijekova izvršena diskriminacija po osnovu podrijetla i favorizacija domaćih proizvođača lijekova. Naprijed navedeni statistički pokazatelji upućuju na zaključak da niti jedan strani proizvođač lijekova nije izložen diskriminaciji po osnovu podrijetla.
- Cijenimo da je neprimjereno povezivati domaću proizvodnju lijekova uz pridjev privatni interes, a inozemne proizvođače povezivati sa interesom pacijenata i njihovog zdravlja. Ovo posebno imajući u vidu naprijed navedeno obrazložene okolnosti u svezi s lijekovima čiji je jedini proizvođač Podnositelj zahtjeva, a pri tome imajući u vidu da svaka farmaceutska kuća kao gospodarski subjekt (bez obzira je li domaći ili strani) po definiciji ima za cilj stjecanje dobiti na tržištu. Cilj liste lijekova je dostupnost terapije svim pacijentima, a ne samo koji boluju od bolesti koje su profitabilne za farmaceutske kompanije. Ministarstvo zdravstva ŽS i Vlada ŽS na prvom mjestu imaju u vidu dobrobiti pacijenata i osiguravanje kvalitetne, sigurne i učinkovite terapije, kao i širi društvenih interes.
- Apsolutno pravno su irelevantni navodi Podnositelja da Krkini lijekovi zadovoljavaju uvjete utvrđene Pravilnikom jer su sadržani i u listama Zeničko-dobojske Županije i Tuzlanske Županije. Pri tome, navodi Podnositelja zahtjeva potvrđuju da se kao mjerodavno tržište može promatrati jedino cijeli teritorij BiH, a ne samo teritorij Županije Sarajevo.
- Netočni su i navodi Podnositelja zahtjeva da se 162 Krkina lijeka nalaze na Federalnoj esencijalnoj listi jer Federalna esencijalna lista je formirana sa INN nazivima lijeka a ne sa zaštićenim imenima i proizvođačima lijekova. Ovdje se može samo raditi o činjenici da su 162 generička lijeka sadržana u Federalnoj listi lijekova registrirana za prometovanje na području BiH od strane Krke. Međutim, nadležnost za prikupljanje dokumentacije je na razini županija, a na temelju koje se formira županijska pozitivna lista koja sadržava zaštićeni naziv lijeka i proizvođača.
- U cjelokupnom zahtjevu Podnositelja evidentno je da su pogrešno prikazani brojevi lijekova u različitim oblicima, jačinama i pakiranjima što predstavlja poteškoću u razumijevanju činjenica ili pak može biti rezultat namjere dovođenja Konkurencijskog vijeća u zabludu sa ciljem ishođenja pogrešne i nezakonite odluke u korist Podnositelja.
- Ministarstvo zdravstva je zaprimilo dokumentaciju i to:
  - Krka Farma d.o.o. je za A listu lijekova Županije Sarajevo dostavila ukupno 84 aplikacije za 40 lijekova sadržanih na A listi lijekova Federacije BiH. Na A listi lijekova Županije Sarajevo se nalaze 3 lijeka u 5 različitih oblika, jačina i pakiranja. Ukupno 18 aplikacija dostavljenih ovom ministarstvu za 15 lijekova u 18 oblika jačina i pakiranja nije dostavljena potrebna odnosno potpuna dokumentacija ili nije prihvaćena utvrđena obvezujuća cijena. Dakle, za dio lijekova koji su esencijalni i na koje je stanovništvo naviklo u

dosadašnjem liječenju se po odlukama ovog nositelja dozvole za prometovanje lijeka ne može osigurati jer Krka nije ispoštovala Pravilnik o bližim kriterijima. Čak se radi o lijekovima koje koriste teško oboljeli pacijenti dexametasonu i koji pacijenti oboljeli od karcinoma moraju komercijalno plaćati. Isti je slučaj i sa antibiotskim sirupom za djecu, za koji također Krka nije dostavila dokumentaciju jer ne žele lijek osiguravati za Listu lijekova po utvrđenoj cijeni. Dakle, Krka kao jedini proizvođač ovih lijekova zlouporabljuje monopolistički položaj se ne rukovodi brigom za pacijente, nego se isključivo rukovodi ekonomskim interesima koje kao jedini proizvođač lijeka može ostvariti prometovanje po komercijalnoj cijeni.

- Za B listu lijekova zaprimljeno je 55 aplikacija za 25 lijekova sadržanih u Federalnoj B listi lijekova. Od toga su 23 aplikacije za lijekove koji uopće nisu uvršteni u B listu lijekova niti jednog proizvođača. Nažalost, Županija Sarajevo zbog prekomjerne potrošnje lijekova nije u mogućnosti financirati punu B listu lijekova. Od 55 zaprimljenih aplikacija 11 aplikacija je nepotpunih i sa cijenom koja je viša od utvrđene referalne.

- Zaprimljeno je i 28 aplikacija za 11 novih lijekova koji nisu sadržani na Federalnoj esencijalnoj listi i nisu mogli biti predmet razmatranja. Važno je istaći da samo njih 7 od 28 ima potpunu dokumentaciju, a 21 je nepotpuna.
- Nadalje, netočni su navodi da je prihvaćeno na A listi lijekova 4 lijeka i 1 lijek na B listi. Na A listi se nalazi 3 lijeka u 5 oblika, jačina i pakiranja, a na B listi 2 lijeka u 3 oblika i jačine, a jedan lijek je osiguran stanovništvu Županije Sarajevo kroz refundaciju jer Krka nije prihvatila obvezujuću cijenu. Od ukupno 9 aplikacija je prihvaćeno i uvršteno na Listu lijekova Županije Sarajevo.
- Podnositelj zahtjeva svoj zahtjev temelji na nevažećem propisu - Zakonu o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/01 i 29/05) koji je stavljen izvan snage člankom 17. Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 109/12), što upućuje da cjelokupna pravna analiza Podnositelja zahtjeva zasnovana na pogrešnoj materijalnopravnoj podlozi. U prosincu 2012. godine Parlament FBiH je donio Zakon o lijekovima FBiH, koji je stupio na snagu osmog dana od dana objavljivanja odnosno 27. prosinca 2012. godine. I kojim je utvrđeno da je Federalno ministarstvo zdravstva nadležno tijelo odgovorno za oblast lijekova koji se upotrebljavaju u FBiH, dijelu za koji nije odgovorna Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH, te su u članku 9. predviđena mogućnost da Županije na pozitivnim listama ograniče broj zaštićenih naziva na listama sukladno određenim kriterijima. Na ovaj način Podnositelj zahtjeva pokušava dovesti u zabludu Konkurencijsko vijeće upućujući ga na primjenu zakona koji nije na snazi kako bi ishodio odluku Konkurencijskog vijeća u svoju korist. Isto je vidljivo i iz navoda točke 7. Zahtjeva, u kojem se ističe da je Konkurencijsko vijeće o sličnim pitanjima već odlučivalo. Takva tvrdnja je netočna, budući da su u zahtjevu citirana rješenja zasnovana na primjeni ranije važećeg Zakona o lijekovima FBiH koji je sada stavljen izvan snage. Bitna razlika ranije važećeg Zakona o lijekovima FBiH u odnosu na sada važeći Zakon o lijekovima se ogleda u tome što je novim Zakonom o lijekovima u članku 9. utvrđeno pravo županijskih vlada kao donositelja pozitivne liste da ograniče broj zaštićenih naziva. Naime, novi Zakon o lijekovima FBiH sada predviđa mogućnost ograničavanja broja zaštićenih naziva ali da se domaći proizvođači u svakom slučaju obvezno uvrštavaju na listu ukoliko ispunjavaju navedene uvjete iz članka 9. stavak (1) prema redoslijedu koji je dobiven primjenom kriterija iz članka 9. stavak (2), sukladno sa člankom 9. stavak (3) Zakona. Imajući u vidu navedeno u ovoj točki, očigledno proizlazi je da Zahtjev podnositelja neutemeljen.
- Pored svih naprijed izloženih razloga, Vlada ŽS, kao protivnik u postupku, smatra da odlučujući značaj ima činjenica da je Bosna i Hercegovina zaključila sa Europskom unijom Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je ratificiran i stupio na snagu. Navedeni Sporazum, sadrži posebni dio, Glava VI Usklađivanje zakona, provedba zakona i pravila tržišnog natjecanja, u okviru kojeg su odredbama čl. 71. definirana temeljna načela zaštite tržišne konkurencije. U ovom načelima, nije predviđeno da kontroli tržišne konkurencije podliježu državne institucije i tijela lokalne samouprave, osim u slučaju kada izravno sudjeluju na tržištu (kao kupci, odnosno prodavači). To je sukladno sa europskom regulativom, koja se odnosi na zaštitu tržišnog natjecanja, a koja je takve prirode da ocjenu propisa, odnosno podzakonskih akata i odluka, državnih institucija ili tijela lokalne samouprave ne stavlja u nadležnost tijela formiranih u svrhu zaštite tržišnog natjecanja, niti u takvim slučajevima daje ovlasti tim tijelima da stavljaju izvan snage propise državnih institucija i tijela lokalne samouprave, i da državnim institucijama i tijelima lokalne samouprave izriču sankcije. Upravo na takvoj regulativi se temelje i odluke, odnosno stajališta, Europskog suda pravde i Europske komisije. Do sada je, odredbama članka 43. stavak (7) Zakona o konkurenciji, bilo predviđeno da će Konkurencijsko vijeće BiH u donošenju svojih odluka imati u vidu stajališta i praksu navedenih europskih institucija. Međutim, stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, primjena europskih pravila o konkurenciji je postala obvezna za Bosnu i Hercegovinu, jer zaključeni sporazum ima prioritet nad domaćim propisima. S tim u svezi, ukazuje se i na odredbu članka 71. stavak (2) Sporazuma, kojima je regulirano da će svako postupanje suprotno ovome biti ocijenjeno na temelju kriterija koji proizlaze iz pravila tržišnog natjecanja koja vrijede u Europskoj uniji, kao i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Europske unije. Prema tome, striktna primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju upućuje Konkurencijsko vijeće na odluku kojom će zahtjev Podnositelja u ovome postupku odbiti kao neutemeljen.
- U cijelosti je neutemeljen prijedlog Podnositelja zahtjeva da Konkurencijsko vijeće odredi privremenu mjeru kojom će suspendirati Odluku o listi lijekova. Takva privremena mjera bi dovela u pitanje pravo pacijenata koji koriste lijekove koji su uvršteni na

esencijalnu listu, da im se lijekovi izdaju na teret sredstava zavoda zdravstvenog osiguranja, a što bi u konačnici moglo dovesti do nesagledivih i nepopravljivih štetnih posljedica. Pored toga, postoji zakonska obveza da se esencijalne liste Županija usklade sa esencijalnom listom FBiH, pa bi suspendiranje predmetne esencijalne liste, imalo za posljedicu izravno kršenje navedene zakonske obveze. Stoga je prijedlog za određivanje privremene mjere u potpunosti pravno neutemeljen te predlažem Konkurencijskom vijeću da isti kao takav odbije u cijelosti.

Na odgovor Vlade ŽS, dana 9. studenog 2016. godine, Konkurencijsko vijeće je pod brojem: 01-26-3-027-18-II/16 zaprimilo Izjašnjenje na odgovor Vlade ŽS od strane Podnositelja zahtjeva.

U svom izjašnjenju Podnositelj u kratkim crtama navodi slijedeće:

- Navodi Vlade ŽS su neutemeljeni i nisu dokumentirani ni jednim prilogom ili dokazom za iznijete tvrdnje.
- Toč. 1. Neutemeljeno je mišljenje da Konkurencijsko vijeće nije nadležno za donošenje odluka kojima se mijenja ili uopće utječe na formiranje liste pozitivne liste lijekova. Netočna je tvrdnja da je posebnim zakonom u toj oblasti izričito uspostavljena nadležnost Agencije za lijekove. Točno je da je odredbama članka 5. st. 5. važećeg Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 109/12) propisano da se "bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u FBiH, način stavljanja i skidanja lijekova sa liste, … utvrđuje propisima federalnog ministra. Podnositelj zahtjeva se također u svom zahtjevu poziva na ovaj članak Zakona. Odredbom članka 9. Zakona o lijekovima FBiH, dana je mogućnost vladama Županija da na pozitivnoj listi lijekova … može biti ograničen broj zaštićenih lijekova, ali samo na temelju objektivnih, transparentnih zakonskih kriterija, koje propisuje Federalno ministarstvo zdravstva. Neutemeljena je tvrdnja da odluke državnih institucija koje donose pozitivne liste lijekova ne spadaju u nadležnost preispitivanja od strane Konkurencijskog vijeća jer se formiraju na temelju utvrđenih kriterija i procedura, a ne po "zakonima liberalnog tržišta".
  Nije bitno je li se lista esencijalnih lijekova i cijene lijekova sa esencijalne liste utvrđuju na temelju djelovanja tržišnih zakona, ili po stručnim standardima i zdravstvenim potrebama stanovništva, nego je bitno da li i kako te Odluke o listi esencijalnih lijekova djeluju na tržište i tržišnu konkurenciju u BiH. Dakle, Konkurencijsko vijeće BiH je nadležno za donošenje odluka kojima se definira ili utječe na formiranje pozitivne liste lijekova, kada takva lista sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju.

Neutemeljena je tvrdnja da lijekovi općenito, a naročito lijekovi sa pozitivne liste, nisu roba široke potrošnje. Pravila zaštite i promocije tržišne konkurencije moraju se primjenjivati na lijekove kao što se primjenjuje na druge robe široke potrošnje.

Podnositelj zahtjeva je iznio dokaze da Odluka o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj Listi lijekova Županije Sarajevo br. 02-05-22664/16, od 1. lipnja 2016. godine ("Službene novine Županije Sarajevo", broj 27/2016) sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu uvrštavanja lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja ŽS. Bespredmetna je tvrdnja da bi svi proizvođači lijekova koji nisu uvršteni na pozitivnu listu lijekova mogli prigovarati. Predmet Zahtjeva nije prigovaranje da je Krka "dovedena u neravnopravan položaj", nego da se utvrdi da se spornom Odlukom sprječava, ograničava i narušava tržišna konkurencija.

- Toč. 2. Neutemeljeno je pozivanje na stajališta Europskog suda pravde i Europske komisije u primjeni propisa koji se odnosi na zaštitu konkurencije. Ni u jednoj presudi ne postoji generalni stav da se pravila konkurencije ne primjenjuju na aktivnosti povezane sa "vršenjem javne vlasti". Da postoji takva generalna odluka onda navedeni sudski predmeti ne bi ni postojali, nego bi pritužbe bez razmatranja automatski bile odbijane kad god su u pitanju bilo kakve odluke "javne vlasti". Naprotiv, generalni je stav Europske komisije i Suda da bilo koja osoba koja poduzima gospodarske aktivnosti, bez obzira na pravni status tih osoba podliježe pravilima o konkurenciji. Sud svaki slučaj preispituje posebno i odluke koje se donose na temelju toga kako su djelovali organi "javne vlasti", tj. je li njihova aktivnost, ograničava narušava konkurenciju u gospodarskoj aktivnosti ili ne. A.) Nije kompatibilno u ovom postupku pozivati se na slučaj Bayer (T-41/96, spojeni slučajevi C-2/01 i 3/01). Glavna problematika ovog slučaja odnosi se na pitanje jesu li trgovci na veliko prekršili pravo patenta ili je unutrašnja odluka Bayera osujetila slobodu kretanja roba. U navedenoj presudi Europski sud odgovara na pitanje može li se, kada i pod kojim uvjetima jednostrana odluka pojedinog poduzeća smatrati zabranjenim sporazumom u smislu čl. 85. i 86. Ugovora o EEZ. Dakle, odluka se odnosi na mjere jednog gospodarskog subjekta koji ima (ili nema) vladajući položaj na tržištu u odnosu na ostale gospodarske subjekte. S druge strane očigledno je da Vlada Županije Sarajevo ima vladajući položaj na određivanje uvjeta tržišta lijekova koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava zavoda zdravstvenog osiguranja, jer određuje tko može pristupiti tržištu. B.) Nije primjenjivo za ovaj postupak pozivanje na slučaj Wouters, C-309/99 jer je u ovom slučaju odluka upravo suprotna. Vlada pogrešno parafrazira paragraf 57 iz odluke C-309/99. Nigdje nije rečeno da se pravila o konkurenciji ne primjenjuju na aktivnosti povezane sa vršenjem javne vlasti. U paragrafu 57. se objašnjava da: "prema sudskoj praksi Suda, Ugovor i pravila o tržišnom natjecanju ne primjenjuju se na djelatnosti koje po svojoj prirodi, svom cilju ne pripadaju sferi tržišne aktivnosti, kao i propise kojima predmet pripada sferi tržišne aktivnosti." Sud je odlučio da se navedena sudska praksa ne može primijeniti u slučaju Wouters jer "Djeluju kao regulatorno tijelo profesije, čija praksa predstavlja ekonomsku aktivnost". C.) Pogrešno se interpretira stajalište izraženo u odluci Europskog suda pravde u slučaju Poucet&Pistre (spojeni slučajevi C-159/91 i 160/91). Predmet spora u ovom slučaju je bilo pitanje obvezne uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje za samozaposlene osobe u nepoljoprivrednim zanimanjima. Gospodin Poucet i gospodin Pistre su tražili poništenje naloga za plaćanje doprinosa za socijalno osiguranje Zdravstvenom fondu, jer smatraju da ne podliježu načelu obvezne pripadnosti nekom Fondu socijalne sigurnosti, te da oni trebaju imati pravo slobodnog pristupa bilo kojem privatnom

osiguravajućem društvu osnovanom na teritoriju Zajednice, pa na temelju toga tvrde da nacionalni Zdravstveni fond ima vladajući položaj, suprotno pravilima o slobodi natjecanja utvrđenim u Ugovoru. Sud je zauzeo stav da: "Zdravstveni fondovi i organizacije uključene u upravljanje javnim sustavom socijalne zaštite vrše isključivo društvenu funkciju. To se djelovanje temelji na načelu nacionalne solidarnosti i potpuno je neprofitno…" Sud je presudio da organizacije zadužene za upravljanje sustavom socijalne sigurnosti, ne potpadaju pod pojam poduzetnika u smislu članka 85. i 86. Ugovora, ali samo za slučaj kada donose odluke o obveznoj uplati doprinosa. Dakle, sud nije donio presudu o "tijelima javne vlasti" niti je odlučivao o situaciji kada ta tijela tržišno djeluju propisujući različite tržišne uvjete za pojedine gospodarske subjekte.

Konkretno nije bitno je li Vlada Županije Sarajevo i Zavod zdravstvenog osiguranja ŽS profitna ili neprofitna organizacija, i je li baziran na načelu solidarnosti osiguranika. Bitno je da Zavod proizvođačima lijekova koji su na esencijalnoj Listi lijekova plaća prodane lijekove i bitno je da proizvođači jesu profitne tvrtke koje prodaju lijekove. Bitno je da je Pobijana Odluka Vlade ŽS Listom lijekova 2015 izravno utječe na tržište lijekova (koji se plaćaju na teret ZZO ŽS) i dozvoljava pristup tržištu samo određenim subjektima (a drugima onemogućava), te da takva odluka jeste ekonomskog karaktera i podliježe Zakonu o konkurenciji. Dakle, donošenje Liste lijekova ŽS 2016 nije neekonomska aktivnost, nego naprotiv upravo tržišno ograničavajuća, jer podnositelju zahtjev onemogućava pristup tom tržištu. D.) Pogrešno se interpretira stajalište izraženo u odluci Europskog suda pravde u slučaju FENIN (C-205/3), predmet spora u ovom slučaju je bila pritužba Asocijacije poduzeća koja prodaju medicinska dobra i opremu (FENIN), protiv (SNS) u Španjolskoj zbog sustavnog kašnjenja u plaćanu od strane SNS koji u prosjeku od 300 dana kasni sa plaćanjem članovima FENIN, i ako dugove ostalim dobavljačima plaćaju u daleko razumnijem vremenskom razdoblju, što predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja u smislu čl. 82. EC. SNS je u obranu istakao da oni pokrivaju cijeli sektor pružanja medicinskih usluga, te da kupljena medicinska sredstva prosljeđuju bolnicama, koje su obvezne da robu plaćaju tek nakon što bude upotrijebljena, te da SNS nije obvezan platiti prije nego ta roba bude upotrijebljena u bolnicama. FENIN se žalio da se kupnja robe od njih treba odvojeno promatrati, bez obzira na svrhu kupnje i na kasniju uporabu iste. Prije svega, Sud jasno potvrđuje u paragrafu 25. da u pravu tržišnog natjecanja Zajednice definicija "poduzetnik" pokriva bilo koju osobu koja se bavi gospodarskom aktivnošću, bez obzira na pravni status tih osoba i na način na koji se financiraju, te da aktivnost koja se sastoji u pružanju dobara i usluga na određenom tržištu ima obilježje ekonomske aktivnosti. U konkretnom sporu Komisija jeste pritužbu odbila, a Sud Pravde EU potvrdio odluku Komisije, navodeći pri tome da: "SNS upravljačka tijela ne djeluju kao poduzeća, kada su sudjelovali u upravljanju javnim zdravstvenim uslugama, (dakle samo u ovom slučaju), te da njihov kapacitet kao kupca ne može biti razdvojen od uporabe medicinskih sredstava i opreme nakon njihove kupnje (dakle da daljnja uporaba robe određuje je li kupnja predstavlja gospodarsku aktivnost ili ne). Ova Presuda nije generalni stav, nego se odnosi na odluku usku oblast i odnos između specifično određene dvije ugovorne strane i odnosi se samo na njih i njihov "slučaj".

- Dakle, donošenje Liste lijekova ŽS 2016, jeste ekonomska aktivnost jer određuje uvjete tržišta u pogledu proizvoda koja može biti na tržištu i u pogledu cijene proizvoda na tržištu i predstavlja ograničavanje i kontrolu tržišta, jer utvrđuje da samo ograničeni broj gospodarskih subjekata može imati pristup tržištu bez transparentnih i jasnih kriterija.
- Toč. 3. Neutemeljeni su svi navodi izneseni u točki tri odgovora; pogrešno je tumačenje odredbi čl. 82. i 83. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima BiH; a) Prije svega člankom 83 propisano je da svrha utvrđivanja Esencijalne liste lijekova u BiH jeste da se utvrdi minimum lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja, a ne zaštite zdravlja stanovništva. b) Vijeće ministara BiH nije nikada utvrdilo esencijalnu listu lijekova u BiH. Postoji samo Prijedlog esencijalne liste koja sadrži daleko manji broj lijekova od Liste esencijalnih lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine. c) Minimum zaštite zdravlja stanovništva je definiran kao obveza proizvođača i prometnika lijekova na veliko da stalno imaju na raspolaganju utvrđene količine esencijalnih lijekova.

Podnositelj prijave je jasno obrazložio da je donošenje Liste lijekova ŽS 2016 imalo za cilj i posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na mjerodavnom tržištu po odredbama članka 4. stavak (1) Zakona o konkurenciji jer: Vlada ŽS izravno isključila Podnositelja zahtjeva iz mogućnosti da uopće pristupi tržištu, a to je omogućila samo ograničenoj grupi proizvođača, jer ne postoje jasni i transparentni kriteriji na temelju kojih je ograničen broj proizvođača i na temelju kojih je donijeta Nova lista lijekova 2016, jer nisu primijenjeni famako-ekonomski elementi u razmatranje prilikom donošenja odluka o uvrštavanju lijekova na Listu lijekova KS 2016 (ekonomski su za sve isti jer proizvođači moraju prihvatiti utvrđenu cijenu; a famako razlozi ne postoje jer Krkini lijekovi ispunjavaju sve farmako terapeutske uvjete).

- Netočni su i maliciozni navodi da Krka d.d. duži niz godina "ne želi prihvatiti obvezu usklađivanja cijene" za lijek Dexametazon tbl, 0,5 mg i za antibiotski sirup za djecu te da je iz tog razloga godinama evidentirana deficitarnost navedenog lijeka. a) prvo je netočno da je Krka jedini proizvođač tog lijeka, b) Federalnom listom lijekova određena je cijena tog lijeka od 0,95 KM koja ekonomski nije realna. Jedini proizvođač koji je ranije nudio cijenu od 0,95 KM i kao takav je uvršten na Listu lijekova KS niz godina u 2012., 2013., 2014., i 2015. godini je Galenika a.d., c) na Listu lijekova KS 2016 taj lijek uopće nije uvršten, jer nijedan proizvođač nije konkurirao za taj lijek. d) Cijena koju Krka nudi dugi niz godina od 3,09 KM je jedina cijena koja je ekonomski prihvatljiva za proizvođača. e) Tri Županije u Federaciji su prihvatile cijenu Dexametazon tableta 0,5mg x 10 po cijeni od 3,09 KM: BPK, HNK i ZHŽ, te su time potvrdili da je ta cijena prihvatljiva za tržište BiH, te za županijske Zavode zdravstvenog osiguranja. f) za eventualne defekture drugog proizvođača Krka ne može preuzeti odgovornost, jer se upravo drugi proizvođač obveza osigurati lijek za pacijente i isporučivati ga po cijeni

od 0,95 KM, za što se Krka nije obvezala. Također, nikada nismo dobili niti od jedne mjerodavne institucije čija je mjerodavnost briga o zdravlju stanovništva da konkurent ne može osigurati navedeni lijek za tržište BiH te da time ugrožava pristup pacijentu lijeku sa Esencijalne liste.

- Netočne su tvrdnje i za antibiotski sirup, a pretpostavljamo da se pri tome mislilo na preparat Ospen 750 oralna suspenzija 750000 i.j./5 mL, x60 ml, a) 23. travnja 2013. godine na poziv Zavoda zdravstveno osiguranje ŽS dostavljena je sva dokumentacija za uvrštavanje na Listu lijekova ŽS, ali nije došlo do uvrštenja lijeka na Listu lijekova KS. b) 2. prosinca 2013. godine Ministarstvu zdravstva ŽS dostavljamo ponovnu molbu za uvrštenje Ospen 750 oralne sus. na Listu lijekova ŽS, ali nije došlo do uvrštenja, c) Krka Farma d.o.o. više nije nositelj dozvole za stavljanje u promet za navedeni lijek jer dolazi do prelaska na nositelja Novartis BA d.o.o., te iz tog razloga 5. studenog 2014. godine odustajemo od aplikacije jer više nismo imali zakonsku osnovu za istu. O tome je obaviješteno Ministarstvo zdravstva ŽS, te se aplikacija stornira.
- Nije bitan navod da je 166 lijekova koje sadrži Federalna A lista lijekova, za njih 28 evidentiran veliki broj proizvođača. Podnositelj zahtjeva smatra da ukoliko proizvođači prihvaćaju traženu cijenu, te ispunjavaju sve obveze i uvjete za uvrštavanje na Listu lijekova, povećanjem broja ponuđenih lijekova u okviru jednog INN-a ne dolazi do opterećenja proračuna, nego se time se pacijentima i liječnicima omogućava izbor, uz poštivanje pravila tržišne konkurencije. Tako, županije ZDŽ, TŽ, BPŽ imaju na svojim A listama lijekova sve proizvođače koji su ispunili uvjete za uvrštavanje na Listu lijekova, bez obzira na to koji je broj proizvođača u pitanju.

U Republici Srpskoj je oduvijek aktivna Lista lijekova na koju se uvrštava novi lijek nakon dobijanja rješenja o stavljanju u promet, za INN koji se nalazi na Listi lijekova RS i za koji je proizvođač suglasan sa cijenom koji je odredio Fond zdravstvenog osiguranja RS-a.

- Pogrešno je tumačenje članka 9. Zakona o lijekovima FBiH, i članak 11. Pravilnika o bližim kriterijima da definiraju mogućnost ograničavanja proizvođača i obvezu uvrštavanja domaćih i originarnih proizvođača lijekova. A) točno je da je u članku 9. propisano da županijske liste obvezno uvrštavaju lijekove domaće farmaceutske industrije ali pored lijekova originatora, kao i lijekova inozemne farmaceutske industrije. B) dalje je propisano da Kriteriji i uvjeti za moguće ograničenje broja zaštićenih naziva lijekova bliže se utvrđuju pravilnikom federalnog ministra. C) međutim, Pravilnikom o bližim kriterijima nisu propisani nikakvi uvjeti koji daju prednost domaćoj farmaceutskoj industriji, naprotiv sadržani su samo objektivni kriteriji (pozitivni nalaz o urađenoj kontroli kvalitete lijeka, prihvaćanje cijene, iskustvo u terapijskoj primjeni, sigurnost opskrbe, etičko oglašavanje.. D) politika lijekova i medicinskih sredstava u Bosni i Hercegovini definira: "Podržati razvoj domaće proizvodnje u smislu pripreme istih za konkurenciju na međunarodnoj razini u pogledu kvalitete ali ne u privilegiranom statusu prodaje; osigurati potrebne lijekove… iz domaće proizvodnje i uvoza… nije relevantno za ovaj predmet da se nabava lijekova u Županiji Sarajevo financira javnim sredstvima ili da ZZO ŽS posluje sa gubitkom, jer broj proizvođača na Listi ne utječe na smanjenje troškova, pošto su cijene lijekova za sve proizvođače iste.
- Netočni su i neutemeljeni razlozi o "navodnoj brizi" Vlade ŽS za položaj ljekarni u Županiji. A) netočno je da osiguravanje mjesečne zalihe lijekova dovodi ljekarne u tešku ekonomsku situaciju. Netočno je da za svaki lijek postoji 13 proizvođača. Na ranijoj Listi lijekova ŽS 2015. u prosjeku je bilo 5-6 proizvođača po jednom lijeku. Ljekarne posluju tržišno i prave analize koji lijek pacijenti najviše koriste, te lijek tog proizvođača nabavljaju u većoj količini, a lijekove ostalih u malim ili neznatnim količinama, tako da ispune obvezu dostupnosti i lijekova drugih proizvođača. B) upravo je odluka Vlade ŽS o usvajanju Nove liste lijekova KS 2016, dovela ljekarne u tešku financijsku situaciju. Prema odredbama ugovora koje ljekarne potpisuju sa ZZO Županije Sarajevo, obvezale su se da imaju tromjesečnu zalihu lijekova. Ljekarne su nabavile zalihe lijekova rukovodeći se ranijom važećom Listom lijekova ŽS 2015. Tako su ljekarne nabavile zalihe lijekova Krka d.d. koji su prema Listi lijekova ŽS 2015. godine prodavali na teret ZZO ŽS, a ti se lijekovi više ne prodaju jer nisu na spornoj Listi lijekova ŽS 2016. Vlada ŽS je u posebno tešku situaciju dovela ljekarne za one lijekove Krka d.d. koji su prema priznatim statističkim podatcima prodavani u znatno većim količinama nego lijekovi ostalih proizvođača, jer nabavljene zalihe tih lijekova sada u ljekarnama stoje neiskorištene, pošto ih pacijenti više ne mogu kupiti na teret sredstava zdravstvenog osiguranja.
- Toč. 4. netočno je da podnositelj zahtjeva nije opredijelio za mjerodavno tržište. Tržište je određeno zemljopisno na Županiju Sarajevo; određeno je više vrsta robe-lijekovi, određeno prema načinu plaćanja usluge-lijekovi koji se izdaju na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja ŽS. neprihvatljive su tvrdnje da se može uzeti u obzir samo cijelo tržište BiH, jer entiteti i Županije imaju različite propise o uvjetima prodaje lijekova na teret zdravstvenog osiguranja.
- Toč. 5. u odgovoru se manipulira sa terminom "skinula" sa liste. U zahtjevu je potpuno jasno obrazloženo da lijekovi Krka d.d. nisu uvršteni na Listu lijekova ŽS 2016. godinu. Navedeno je koji su se lijekovi Krka d.d. nalazili na Listi lijekova 2015., poziv za prijave na novu listu, broj lijekova za koje je Krka d.d. podnijela aplikacije, usvojena Lista lijekova ŽS 2016. godine, te koji i koliki broj Krkinih lijekova se nalazi na spornoj listi. Radi usporedbe i lakšeg pregleda za lijekove Krka d.d. koji su bili na ranijoj Listi lijekova ŽS 2015, a sada više nisu uvršteni u Listu lijekova ŽS 2016. upotrijebljen je neadekvatan termin da su "skinuti" sa liste, te se isti mijenja sa "neuvršten".
- Toč. 6. točno je da generički lijekovi moraju ispunjavati jednake uvjete i karakteristike kao i lijek originatora. Ovim putom naglašava se kako je Krka d.d. proizvođač lijekova iz EU i posjeduje GMP certifikat izdan od strane Agencije za lijekove Slovenije. Krka d.d. je proizvođač lijekova čija konkurentna prednost je vertikalno integrirani poslovni model, koji omogućava planiranje i kontrolu cjelokupnog procesa: od zahtjeva kupaca, istraživanja

i razvoja, proizvodnje sirovina, nabave, skladištenja, kontrole, osiguranja kvaliteta i distribucije prema tržištima, te praćenja zadovoljstva proizvodima od strane kupaca. Također, Krka d.d. je dokazala kvalitet, sigurnost i efikasnost svojih lijekova u praksi sa mnogo provedenih kliničkih studija koje su obuhvatile više od 300 000 pacijenata iz više od 27 zemalja.

- Toč. 7. netočno je da su na listi lijekova domaći proizvođači lijeka zastupljeni sa cca 22% ili 17 milijuna KM, u odnosu na strane proizvođače (78%). Podatci se odnose na situaciju sa prijašnjim Listama lijekova ŽS, a ne na trenutno važeću Listu lijekova ŽS 2016, jer gledano p broju preparata domaći proizvođači su zastupljeni na listi A sa 62 % i listi B sa 35 %. Navode se izjave Premijera ŽS u Dnevnom avazu od 16. travnja 2016. godine.
- Toč. 8. da Krkini lijekovi zadovoljavaju sve uvjete utvrđene Pravilnikom o bližim kriterijima dodatno dokazuje činjenica da su isti sadržani na Listi lijekova Zeničko-dobojske Županije i Tuzlanske Županije.
- Toč. 9. Nije točna tvrdnja da su u zahtjevu Podnositelja pogrešno prikazani brojevi lijekova u različitim oblicima i pakiranjima. U sklopu dopune Zahtjeva za pokretanje postupka utvrđivanja usuglašenosti Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova ŽS u Prilogu 1 jasno je i naglašeno da se zahtjev odnosi na 73 Krkina lijeka koji nisu uvršteni na Listu lijekova ŽS 2016 za koje je unešena potpuna dokumentacija, te prihvaćena cijena sa Federalne liste lijekova, i koji su se nalazili do sada na Listama lijekova ŽS. Upravo da ne bi izazvali zabunu navodi se kako je za listu A izvršena aplikacija za 84 lijeka, od toga 5 lijekova je stavljeno na listu, za 18 nije dostavljena potpuna dokumentacija po navodima Ministarstva, 9 aplikacija koje nisu bile na prethodnim listama 2013, 2014, 2015., te 52 potpune aplikacije za lijekove koji su bili na listi i za koje je podnesen zahtjev Konkurencijskom vijeću. Za B listu lijekova je aplicirano za 55 lijekova, od toga su 3 aplikacije stavljene na listu, 31 aplikacija koja nije bila na prethodnim listama, te 21 aplikacija koja je bila na prethodnim listama i za koje je podnesen zahtjev Konkurencijskom vijeću. Također, izuzev ovih aplicirano je za još 28 lijekova čiji se INN ne nalazi na Federalnoj listi lijekova. Obzirom da ove aplikacije nisu predmet zahtjeva Konkurencijskom vijeću, navedeni lijekovi nisu spominjani. Navodi o broju Krkinih lijekova na Listi lijekova se odnose na lijekove koji su bili na listi lijekova 2013, 2014 i 2015 godine te se i sada nalaze na Liti lijekova ŽS, dakle radi se o 5 lijekova. Dakle, ukupno je 6 lijekova na Listi lijekova ŽS.
- Toč. 10. nije točna tvrdnja da se zahtjev temelji na nevažećem pravnom propisu jer se zahtjev temelji na Zakonu o konkurenciji, a ostali propisi su navedeni kao "pravni okvir". Navodi o nevažećem Zakonu o lijekovima je tiskarska greška, jer je jasno da se zahtjev referira na važeći Zakon o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 109/12), tako i na odredbu članka 5 stavak (5) istog Zakona koja glasi: "da bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u Federaciji, …".
- Toč. 11. Pogrešno je tumačenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, primjena europskih pravila o konkurenciji postaje obvezna za Bosnu i Hercegovinu. Netočno je da zaključeni Sporazum ima prioritet nad domaćim propisima. Ni jedna država se potpisivanjem pristupnog sporazuma ne odriče svog suvereniteta. Čak i kada postane članica EU, svaka država članica zadržava svoje zakonodavstvo i niz je zakona u državama članicama koje reguliraju pravne odnose drugačije. Obveza članica je da neki dio zakonodavstva međusobno usklade u oblastima koje su od zajedničkog interesa. Potpisivanjem Sporazuma BiH je tek postala potencijalni kandidat za članstvo u EU. Člankom 70. Sporazuma regulirano je da će Bosna i Hercegovina nastojati osigurati postepeno usklađivanje postojećih zakona i budućeg zakonodavstva u provedbi pravila konkurencije, te se pogrešno interpretira i čl. 71. Sporazuma koji regulira načela zaštite konkurencije samo u "mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Zajednice i Bosne i Hercegovine". Dakle, ne odnosi se na unutarnje tržište. Netočna je tvrdnja da primjenom Sporazuma kontroli konkurencije ne podliježu državne institucije i tijela lokalne samouprave, osim kada izravno sudjeluju na tržištu (kao kupci, odnosno prodavatelji) u članku 71 točka c) Sporazuma je definirano upravo suprotno da nije prihvatljiva: "svaka državna pomoć kojom se narušava ili prijeti narušavanju konkurencije davanjem prednosti određenim poduzećima ili određenim proizvodima", a pogrešna je interpretacije i odredbe članka 71 st 2. Sporazuma, kojom je regulirano da će se praksa suprotna članku 71 ocjenjivati na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene konkurencijskih pravila važećih u Zajednici.
- Toč. 11. neutemeljeno je osporavanje opravdanosti privremene mjere, jer predložena mjera ne zahtjeva da se suspendira primjena Odluke o listi lijekova, već djelomična primjena, i to samo za točno pobrojane lijekove, te da predložena mjera nema utjecaja na prava pacijenata jer je predloženo da se na nabrojane lijekove primjenjuje ranija lista lijekova ŽS, u kojoj postoje svi generički lijekovi koji se izdaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja. Privremena mjera ne može dovesti do nikakvih štetnih posljedica (ne trpe štetu pacijenti jer će lijekovi biti dostupni, ni ZZO ŽS jer su cijene lijekova iste, ne trpi i ŽS jer nema prihoda ni rashoda, a ni proizvođači koji su sada na listi jer su bili uvršteni i na raniju listu), te nema za posljedicu kršenje zakona. Stoga podnositelj smatra da je prijedlog za privremenu mjeru opravdan.

Na podnesak Podnositelja zahtjeva br: 01-26-3-027-18-II/16, Vlada KS je dostavila Odgovor na isti dana 26. siječnja 2016. godine zaprimljen pod brojem: 01-26-3-027-28-II/16 u kojem u kratko navodi:

- Osporavanje navoda Vlade ŽS od strane Podnositelja zahtjeva u podnesku broj: 01-26-3-027-18-II/16, je neutemeljeno, i nisu zasnovana na valjanoj argumentaciji.
- Vlada ŽS ne djeluje kao gospodarski subjekt, i donošenje Pozitivne liste lijekova ne predstavlja tržišnu aktivnost, niti se pozitivna lista može smatrati zabranjenim sporazumom. Stajališta Europskog suda se relativiziraju, te daju improvizirane i paušalne komentare, i stavljaju u poziciju tumača i ako su izreke odluka (Bayer, Wouters, Poucet & Pistre, FENIN) po sebi vrlo jasne. Stajalište relevantnih europskih institucija je da se pravila o tržišnom natjecanju ne primjenjuju na djelatnosti koje, po svojoj prirodi i po svom cilju, ne pripadaju sferi ekonomske aktivnosti, kao i na propise čiji predmet

spada u sferu ekonomske aktivnosti. Tvrdnje da je donošenje Liste lijekova ekonomska aktivnost, te da donošenje iste predstavlja zabranjeni sporazum, je proizvoljna i neargumentirana. Ovakve tvrdnje su neutemeljene i u suprotnosti sa propisima na kojima se temelji ovlaštenje i obveza Vlade ŽS da utvrdi pozitivnu listu lijekova.

- Pitanje je što predstavlja ekonomsku aktivnost? Iz stajališta europskih institucija bitni su slijedeći kriteriji: poduzetnik mora nuditi dobra ili usluge na tržištu (odluka C-475/99, Firma Ambulanz Glöckner v. Landkreis Südwestpfalz ECR I-8089, para 19.); snositi ekonomski ili financijski rizik poslovanja i imati mogućnost ostvarivanja profita (presuda C-67/96, Albany International BV v. Stichting Bedrijfspensioenfonds Textilindustrie ECR I-5751 Jacobs AG para 311).
- U postupku Podnositelj zahtjeva treba dokazati da je Vlada ŽS aktivni sudionik na tržištu roba ili usluga tj. da donošenje Odluke o Listi lijekova ŽS predstavlja robu ili uslugu koju Vlada ŽS aktivno nudi na tržištu. Također, bi trebalo dokazati da Vlada KS snosi rizik poslovanja, tj. da nuđenjem roba ili usluga na tržištu ne ostvari prihode dozvole da pokriju troškove, sama nadoknaditi gubitke u poslovanju. Naime, ako poduzetnik ne snosi rizik u poslovanju ne smatra se poduzetnikom u smislu prava konkurencije. Prema praksi EU, tijela koja su upravljala fondovima za socijalno osiguranje nisu se smatrala poduzetnicima jer nisu snosili nikakav rizik od mogućih gubitaka.

Krka tvrdi da je Vlada ŽS zaključila zabranjeni sporazum, treba da dokaže da iz ove aktivnosti Vlada može ostvariti profit. Nejasno je kako Vlada ŽS Odlukom o listi lijekova ŽS na bilo koji način može predstavljati robu ili uslugu i kome tu robu Vlada ŽS aktivno nudi. Vlada ŽS je na temelju zakonskih ovlaštenja iz članka 8. Zakona o lijekovima FBiH i članka 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju donijela Odluku, jedina je nadležna za donošenje iste, pa je u ovom slučaju provodila svoje zakonske nadležnosti. A po pitanju rizika, također, i podnositelj zahtjeva se složio kako Vlada ne snosi rizik, jer nema ni prihoda ni rashoda od prodaje lijekova.

- Iz sadržaja Odluke o listi lijekova ŽS sasvim je jasno da ista regulira jedan segment javnog zdravstva, gdje Vlada ŽS propisuje prava i obveze sudionika u procesima, ali ni na koji način ne stvara troškove niti ostvaruje prihode koji bi za rezultat imali ostvarivanje određene dobiti, ili gubitaka.
- Iz svega proizlazi da: donoseći pozitivnu listu lijekova Vlada ŽS postupa kao tijelo javne vlasti, sukladno zakonskim ovlastima i nadležnostima i obvezama, da je isključiva svrha donošenja Liste lijekova ostvarivanje prava na osiguranika na korištenje lijekova koji se propisuju na teret socijalnog osiguranja, da se sredstva socijalnog osiguranja formiraju na načelu solidarnosti u zdravstvenoj zaštiti, de se pozitivna lista lijekova utvrđuje isključivo na bazi medicinske struke i znanosti. Dakle, radi se ovlaštenju javne prirode i bio bi potpuno neutemeljen zaključak da takvu aktivnost, odnosno odluku o pozitivnoj listi lijekova može obaviti privatna tvrtka sa ciljem ostvarivanja profita, stoga je neutemeljeno da se na ove aktivnosti Vlade ŽS primjenjuje Zakon o konkurenciji.
- Proizvođači lijekova ostvaruju visoke profite u Bosni i Hercegovini, tako u 2015. godini je iznosio 494 milijuna KM, a u 2016. godini 459 milijuna KM (izvor: ALMBIH), a prodaja lijekova proizvođača Krka iznosila je 7,4% ukupne prodaje ili 42 mil. KM, što ovog proizvođača svrstava u tri vodeća proizvođača po udjelu na domaćem tržištu. Upravo ovakva pozicija industrije lijekova zahtjeva da se uspostavi odgovarajući sustav socijalne zaštite, jer kada bi se lijekovi kupovali na načelima liberalne tržišne konkurencije bile bi bespredmetne pozitivne liste koje su zakonom predviđene, a evidentno je da je Zakona utvrdio ovlaštenje kantonalnih vlada da mogu ograničiti broj zaštićenih naziva lijekova na pozitivnim listama, te je Vlada postupila isključivo po zakonskim ovlaštenjima.
- Prigovori podnositelja zahtjeva da ispunjavaju sve kriterije za uvrštavanje na listu nisu točni ni mjerodavni, jer Konkurencijsko vijeće nije nadležno da ocjenjuje postupak uvrštavanja na pozitivnu listu. Vlada ŽS snosi odgovornost za posljedice svojih odluka, ta odgovornost nije samo politička, jer negativne posljedice takvih odluka na zdravlje stanovništva i ostvarivanje prava osiguranika, mogu podlijegati i drugim sankcijama osim političkim, upravo stoga Vlada ŽS bi trebala imati stupanj samostalnosti u donošenju odluka, ukoliko bi bilo koja institucija proširivala, sužavala, mijenjala ili ukidala pozitivnu listu lijekova, u tom slučaju bi ona morala preuzeti i odgovornost za sve posljedice koje u ostvarivanju zdravstvene politike i zaštite prava osiguranika iz osnova zdravstvenog osiguranja.
- Neupitan je osnov po kojem Konkurencijsko vijeće može koristiti praksu Europskog suda pravde i Europske komisije, a to je Zakon o konkurenciji, te Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, po kojem primjena pravne prakse postaje obvezujuća za Bosnu i Hercegovinu. Poimanje Podnositelja zahtjeva u svezi s pitanjem primjene Sporazuma je pogrešno.
- Pozivanje Podnositelja zahtjeva na prethodne odluke Konkurencijskog vijeća su tendenciozne, a u svezi navoda da se radi o analognim predmetima.
- Dalje se navodi kako je prijedlog podnositelja za donošenje privremene mjere neutemeljen.

4. Mjerodavno tržište

Mjerodavno tržište, u smislu članka 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 33/10) čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom zemljopisnom tržištu.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište proizvoda obuhvaća sve proizvode i/ili usluge koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne značajke, kvalitetu, namjenu, cijenu ili način uporabe.

Prema odredbi članka 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno zemljopisno tržište obuhvaća cjelokupnu ili značajan dio teritorija Bosne i Hercegovine na kojoj gospodarski subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini mjerodavne usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuju od uvjeta konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Mjerodavno tržište proizvoda predmetnog postupka je uvrštavanje lijekova na esencijalnu Listu lijekova za 2016. godinu koji se izdaju na recept, sukladno Odluci o Listi lijekova za 2016. godinu donesene od strane Vlade KS.

Mjerodavno zemljopisno tržište je teritorij Županije Sarajevo, budući da se Odluka o listi lijekova za 2016. godinu primjenjuje u Županiji Sarajevo.

U ovom postupku je utvrđeno kako je predmet postupka uvrštavanje lijekova na esencijalnu Listu lijekova u 2016. godini koji se izdaju na recept temeljem subvencije od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja Županije Sarajevo, na teritoriju Županije Sarajevo.

5. Prikupljanje podatak od trećih osoba

Kako bi izvršilo usporednu analizu predmetne problematike, te razjasnilo činjenice na koji način se Lista lijekova usvaja u drugim Županijama, Konkurencijsko vijeće je dana 23. studenog 2016. godine uputilo Zahtjev za informacijama, prema Ministarstvu zdravstva USŽ, Ulica Alije Đerzeleza 6., 77 000 Bihać, broj: 01-26-3-027-19-II/16, Ministarstvu zdravstva TŽ, Rudarska 72., 75 000 Tuzla broj: 01-26-3-027-19-II/16, Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ, Stjepana Radića 3., 88 000 Mostar broj: 01-26-3-027-19-II/16 i Ministarstvu za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPŽ, Slavna višegradska brigada 2a., 73 000 Goražde broj: 01-26-3-027-19-II/16.

Dana 28. studenog 2016. godine zaprimljen je odgovor Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ, Stjepana Radića 3., 88 000 Mostar broj: 01-26-3-027-20-II/16, dana 29. studenog 2016. godine zaprimljen je odgovor Ministarstvu za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPŽ broj: 01-26-3-027-21-II/16, dana 1. prosinca 2016. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva zdravstva TŽ, Rudarska 72, 75 000 Tuzla.

6. Usmena rasprava i daljnji tijek postupka

U daljem tijeku postupka, budući da se radi o postupku sa strankama sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće je zakazalo usmenu raspravu, sukladno članku 39. Zakona, za dan 1. veljače 2017. godine (poziv dostavljeni Podnositelju zahtjeva aktom broj: 01-26-3-027-26-II/16 dana 16. siječnja 2017. godine i Vladi ŽS aktom broj: 01-26-3-027-27-II/16 dana 16. siječnja 2017. godine).

Dana 26. siječnja 2017. godine zaprimljena je obavijest od strane Vlade ŽS o nemogućnosti sudjelovanja na usmenoj raspravi, pa je slijedom istog Konkurencijsko vijeće odgodilo održavanje usmene rasprave, za dan 22. veljače 2017. godine (poziv dostavljeni Podnositelju zahtjeva aktom broj: 01-26-3-027-30-II/16 dana 30. siječnja 2017. godine i Vladi ŽS aktom broj: 01-26-3-027-31-II/16 dana 30. siječnja 2017. godine).

Dana 21. veljače 2017. godine, Konkurencijsko vijeće je donijelo Zaključak o produljenju roka za donošenje konačnog Rješenja broj: 01-26-3-027-40-II/16, za dodatna tri mjeseca, iz razloga što je bilo potrebno ostaviti i dodatno vrijeme za prikupljanje svih raspoloživih dokaza, stavova Podnositelja zahtjeva o dostavljenom očitovanju Protivne strane, kao i činjenicu da je u predmetnom postupku potrebno održati usmenu raspravu kako bi sve strane u postupku imale mogućnost dati svoje iskaze, a imajući u vidu činjenicu da se radi o složenoj problematici.

Na usmenoj raspravi održanoj u prostorijama Konkurencijskog vijeća (Zapisnik broj: 01-26-3-027-44-II/16 od 22. veljače 2017. godine), ispred Podnositelja zahtjeva nazočio je punomoćnik Emir Kapidžić, odvjetnik, a ispred Vlade ŽS nazočili su Adim Festić zamjenik pravobranitelja KS, i Džemil Sabrihafizović, odvjetnik po punomoći.

Podnositelj zahtjeva je na usmenoj raspravi prije svega naveo da ostaje kod svih zahtjeva i navoda iznesenih u dosadašnjem postupku.

Protivna strana je zatražila ovog tekućeg spajanje postupka sa postupkom koji se vodi pred Konkurencijskim vijećem po Zaključku broj: 05-26-3-025-12-II/16 od 21. prosinca 2016. godine, obzirom da se isti vodi protiv Liste lijekova 2016 ŽS, te su traženi dodatni rokovi za očitovanje o podnescima iz spisa koji su dostavljeni od strane Podnositelja zahtjeva.

Voditelj postupka je utvrdio da nije svrsishodno spajanje postupaka obzirom da bi rasprava morala biti odgođena, te da će se Protivnoj strani odobriti rok za očitovanje po traženom.

Podnositelj zahtjeva je istakao između ostalog, da je pobijenom Odlukom Vlada ŽS spriječila, ograničila i narušila tržišnu konkurenciju na tržištu lijekova koji se izdaju na teret sredstava ZZO ŽS, što predstavlja zabranjeni sporazum iz članka 4. Zakona o konkurenciji. Javnim pozivom od strane Ministarstva zdravstva ŽS upućen je za sve proizvođače i sve zastupnike, a na listu su uvršteni, samo domaći proizvođači, proizvođači tzv. originatori, te nekoliko lijekova za koje ne postoji paralela u proizvodnom programu domaćih proizvođača. Iz zapisnika o radu Komisije za lijekove (11. sjednica od 15.6.2016. i 12. sjednica od 29.6.2016.) vidi se da je Odluka donesena protivno stručnim, profesionalnim i zakonskim kriterijima. Ograničenja na listi se mogu vršiti isključivo na temelju kriterija kao što su iskustvo u terapijskoj primjeni, sigurnost opskrbe lijekovima, kvaliteta i vjerodostojnost podataka o zaštićenom nazivu lijeka, te da Podnositelji zahtjeva ispunjavaju sve kriterije, a da zakon ne predviđa ograničavanje broja lijekova po osnovu podrijetla proizvođača. Prilikom apliciranja prema spomenutom Javnom pozivu, obzirom da se vrši elektronski, nije moguće izvršiti provjeru aplikacije, niti je omogućena povratna informacija o prijemu aplikacije. Predmet ovog postupka su lijekovi koji su imali potpunu i ispravnu aplikaciju tj. 88 lijekova, koji ispunjavaju sve stručne zakonske kriterije koji su traženi. Nakon usvajanja osporavane odluke, Komisija je zaprimila brojne pritužbe, a i ljekarne su stavljene u težak položaj, obzirom da imaju zalihe, a ti lijekovi više nisu na listi. 13. siječnja 2017. godine donesen je Pravilnik o načinu kontrole cijena i načinu oblikovanja cijena lijekova na nivou BiH, s tim da će se cijena propisivati u odnosu na referentne države kao što su Srbija, Hrvatska, Slovenija. U Sloveniji na listu lijekova se uvrštavaju svi proizvođači koji imaju registriran lijek, koji odgovaraju po sastavu internacionalnom nezaštićenom nazivu i ATC. U Hrvatskoj se na listi nalazi 197 Krkinih lijekova na A listi i 24 lijeka na B listi, a dodatno 133 lijeka Krka farma d.o.o. U Srbiji je na listi 90 lijekova na A listi, te 127 lijekova na A1 list proizvođača Krka. U Republici Srpskoj nalazi se 117 Krkinih lijekova na listi.

Protivna strana je navela kako u cijelosti osporava navode Podnositelja zahtjeva, ostaje kod navoda i prijedloga istaknutih u dosadašnjem dijelu postupka, te osporava pravnu osnovanost zahtjeva. Naime, naglašava kako Vlada ŽS donoseći predmetnu listu lijekova nije postupala kao gospodarski subjekt i sudionik na tržištu, nego je postupala u statusu državnog tijela u okviru svojih ustavom i zakonom utvrđenih nadležnosti, uključujući izričito ovlaštenje i obvezu određenu člankom 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju FBiH i člankom 8. Zakona o lijekovima. Osporenom Odlukom Vlada Županije Sarajevo utvrđuje se opseg prava osiguranih osoba na korištenje lijekova koji se osiguravaju na teret sredstava zdravstvenog osiguranja ŽS. pri tom je bitna činjenica da se sredstva socijalnog osiguranja formiraju na načelu potpune solidarnosti u zdravstvenoj zaštiti, te da je člankom 9. Zakona o lijekovima utvrđen izričito temelj da Vlade Županije Sarajevo mogu ograničiti broj zaštićenih naziva lijekova koji se propisuju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja ŽS. Ne postoji niti jedan argument da je u postupku utvrđivanja liste lijekova Vlada ŽS djelovala na tržištu, odnosno kao gospodarski subjekt niti da je svrha liste lijekova ograničavanje konkurencije na tržištu, odnosno da se odluka Vlade može smatrati zabranjenim sporazumom u smislu članka 4.

stavak (1) Zakona o konkurenciji. Protivna strana ističe da se u konkretnom slučaju jedan subjekt može smatrati gospodarskim subjektom u smislu Zakona o konkurenciji ako su ispunjene slijedeće pretpostavke: da nudi robe ili usluge na tržištu, da snosi ekonomski ili financijski rizik poslovanja, i da ima mogućnost ostvarivanja profita. Prema tome, shodno pravilima o teretu dokazivanja podnositelj bi trebao dokazati da donošenje Odluke o listi lijekova predstavlja robu ili uslugu koju Vlada nudi na tržištu, te da donošenjem Odluke Vlada preuzima ekonomski i financijski rizik poslovanja i da donošenjem Odluke Vlada može ostvariti profit. U zahtjevu se ne navode činjenice niti predlažu dokazi koji bi potvrdili činjenice da je Vlada postupala kao gospodarski subjekt. Naprotiv i iz navoda Podnositelja proizlazi da i on sam smatra kako donošenjem Odluke o pozitivnoj listi lijekova Vlada ne ostvaruje nikakve prihode ni rashode. Nije sporno da pored obavljanja funkcije vlasti ili socijalne funkcije državna tijela pa i Vlada ŽS u pojedinim slučajevima mogu obavljati ekonomsku aktivnost, i u takvim slučajevima se na njihovo postupanje primjenjuje odredbe Zakona o konkurenciji. S tim u svezi ukazuje se da su institucije EU u čijoj je nadležnosti donošenje i primjena pravila konkurencije, utvrdila pravila i stajališta na temelju kojih se određuje je li u konkretnom slučaju institucija vlasti obavlja ekonomsku aktivnost ili obavlja zadatak javne prirode. Jedan od bitnih kriterija je može li predmetnu aktivnost vršiti privatna tvrtka sa ciljem ostvarivanja profita? Načelni odgovor je jasan ukoliko ne postoji mogućnost da privatna tvrtka vrši istu djelatnost u cilju ostvarivanja profita u tom slučaju nema svrhe primjenjivati pravila konkurencije. To stajalište je potvrđeno u više odluka Europske komisije i Suda, na koje je ukazano u pismenim podnescima. U konkretnom slučaju nema svrhe primjenjivati pravila konkurencije. S tim u vezi značajno je i stajalište Europskog suda da zdravstveni fondovi i druge organizacije uključene u javni sustav socijalne zaštite, kada je njegova aktivnost zasnovana na načelu društvene solidarnosti, obavljaju isključivo društvenu funkciju, odnosno da je u tom slučaju njihova aktivnost neprofitna. Sredstva koja se isplaćuju iz Fonda zdravstvenog osiguranja ne ovise od visine doprinosa koju osiguranik uplaćuje. Prema tome takva aktivnost nije ekonomska i ona ne podliježe pravilima konkurencije. Zakonima donesenim u parlamentarnoj proceduri građani kao osiguranici su povjerili Vladama ovlast da odlučuju o načinu i opsegu ostvarivanja prava osiguranika na korištenje lijekova koji se propisuju na teret sredstava Fonda zdravstvene zaštite. Prema tome, jedino osiguranici imaju legitiman interes da eventualno otvaraju pitanje cjelishodnosti pozitivnih propisa koje utvrđuju županijske Vlade. Osiguranici to mogu kao građani realizirati kroz svoja prava u sustavu parlamentarne demokracije u kojem se putem izbora kažnjavaju ili nagrađuju Vlade za odluke koje su donosile u okviru svojih nadležnosti. Iz navedenih razloga nije razumno da bilo koji proizvođač lijekova može zahtijevati od Konkurencijskog vijeća da mu jamči da će iz sredstava zdravstvenog osiguranja formiranih od doprinosa osiguranika koji funkcionira na načelu solidarnosti, obvezno plaćati proizvodi tog proizvođača. Pozivanje na ranije odluke Konkurencijskog vijeća nije mjerodavno. Netočni su navodi podnositelja zahtjeva kako je Vlada ŽS donoseći Odluku o listi lijekova ŽS spriječila, ograničila podnositelja zahtjeva da pod jednakim uvjetima sudjeluje na tržištu jer pozitivnom listom lijekova niti jedan proizvođač nije isključen sa tržišta. Konkretni podatci o tržišnim aktivnostima podnositelja potvrđuje navode, jer se vrijednost liste procjenjuje na oko 55 mil. KM bez PDV-a što predstavlja 9,5% ukupnog tržišta lijekova u BiH koje je u 2016. godini prema IMS podacima iznosilo 576 mil. KM. Podatci o prodaji lijekova u BiH za 2016. godinu prema istom izvoru pokazuje da KRKA jedan od tri vodeća proizvođača po udjelu na tržištu cijele BiH pa i FBiH. Prema navedenim podacima u BiH u 2016. godini prodano je 42,5 mil. KM lijekova Krke, što je udjel od 7,4 % u ukupnoj prodaji lijekova na tržištu. Niti na jednom tržištu u okruženju Krka nema tako visok udjel osim na tržištu Slovenije gdje je ona domaći proizvođač. Npr. udio Krke u Hrvatskoj je 4,6%, u Županiji Sarajevo prodano je u 2016. godini oko 6 mil. KM lijekova Krke, što je svrstava među 5 najvećih proizvođača na tržištu ili oko 8 mil. kutija lijekova što čini oko 10% tržišnog udjela promatrano kvantitativno. Dakle, nema osnova za prigovor da je podnositelj izložen neravnopravnom položaju u tržišnom natjecanju. Može se zaključiti da Podnositelj zahtjeva pokretanjem ovog postupka želi osigurati privilegiran položaj kakav nemaju ni u jednoj drugoj državi. Imajući u vidu pravila i propise EU podnositelji ovakav postupak ne bi mogli pokrenuti u zemljama EU, odnosno i kada bi ga pokrenuli ne bi mogli računati na ishod u njihovu korist. Činjenica je da podnositelj takav zahtjev ne podnosi u drugim zemljama, npr. U Hrvatskoj se novi zaštićeni lijek može uvrstiti na listu samo ako je 10% jeftiniji od lijeka prethodnog proizvođača iza kojeg se uvrštava na listu novi proizvođač. Dakle, ako je peti na listi može biti uvršten samo ako je njegova cijena niža 50% od cijene prvog na listi (originatora). Podnositelji zahtjeva i dr. strani proizvođači nastoje iskoristiti nekonzistentnost pravnog i institucionalnog sustava u BiH pa pod plaštem zaštite konkurencije pokreću zahtjeve koji bi u EU zemljama bili odbijeni. Zato, ako bi bio prihvaćen zahtjev na kojem inzistiraju podnositelji takva odluka bi dovela u neravnopravan položaj i domaće proizvođače lijekova, a to bi značili i redukciju nadležnosti institucija kojima su građani kao osiguranici povjerili odlučivanje o ostvarivanju njihovih prava na korištenje lijekova koji se izdaju na teret sredstava zdravstvenog osiguranja, u odnosu na nadležnosti institucija i prava osiguranika u EU. U svezi sa istaknutim prigovorima o zapisnicima Komisije za lijekove i proceduru donošenja odluke, navodi i prijedlozi protivnih strana u ovom postupku su različiti, ali nadležnost za donošenje odluke pripada Konkurencijskom vijeću, koje je obvezno, ovlašteno i odgovorno za donošenje takve odluke. Prema tome, i kod odlučivanja o listi lijekova Vladi ŽS je dano više prijedloga a u njenoj nadležnosti je da donese odluku, a pitanje procedure nije u nadležnosti Konkurencijskog vijeća, jer ako je neka odluka zabranjeni sporazum čak i ako je riječ o perfektnoj proceduri Vijeće će odlučiti da je to zabranjeni sporazum, a tako i obrnuto, čak i ako je bilo nekih propusta u pogledu procedure, to nema važnost za odlučivanje o postojanju zabranjenog sporazuma. Podnositelj zahtjeva je dostavio i troškovnik.

Stranama u postupku je ostavljen dodatni rok za očitovanje po dostavljenim podnescima, koji čine sastavni dio zapisnika.

Podnositelj zahtjeva je istakao da je Premijer žS u više navrata u dnevnim tiskovinama davao izjave kojima je jasno da je cilj ograničavanje konkurencije. Također, da sukladno članku 2. Zakona o konkurenciji se primjenjuje i na tijela državne uprave i samouprave. Pozivanje na načelo solidarnosti je neutemeljeno, jer upravo su građani onemogućeni da izaberu i kupuju lijekove kojima su se do sada liječili. Veliki broj lijekova Krke koriste kronični bolesnici, a prema standardima zdravstvene zaštite to su tzv. "etički lijekovi" u kojima pacijenti imaju poseban odnos prema lijeku u smislu navike korištenja, pa i proizvođači poštuju to načelo da čak i zadržavaju isto pakiranje za takve lijekove, upravo zbog odnosa prema lijeku.

Protivna stana se očitovala kako se pozivanje na izjave Premijera irelevantno, te zadržava pravo na dodatno izjašnjenje.

Strankama u postupku je ostavljen rok od 15 dana za dostavu izjašnjenja.

Dana 7. ožujka 2017. godine zaprimljen je podnesak podnositelja zahtjeva broj: 01-26-3-027-45-II/16 Izjašnjenje na tvrdnje Vlade Županije Sarajevo iznesene na raspravi od 22. veljače 2017. godine, te dana 9. ožujka 2017. godine od strane

punomoćnika Vlade ŽS dostavljen je podnesak zaprimljen pod brojem: 01-26-3-027-47-II/16, Izjašnjenje Vlade ŽS na podnesak podnositelja zahtjeva od 10. veljače 2017. godine sa troškovnikom.

7. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja mjerodavnih činjenica i dokaza utvrđenih tijekom postupka, činjenica iznijetih na usmenoj raspravi, podataka i dokumentacije mjerodavnih institucija, pojedinačno i zajedno, te na temelju izvedenih dokaza Konkurencijsko vijeće je utvrdilo slijedeće:

Člankom 4. stavak (1) Zakona je utvrđeno da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja i prešutni dogovori gospodarskih subjekta, kao i odluke i drugi akti gospodarskih subjekata koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu.

Člankom 4. stavak (1) točka b) Zakona, utvrđeno je da se zabranjeni sporazumi posebno odnose na ograničavanje i kontrole proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja.

Sukladno članku 2. Zakona o konkurenciji, isti Zakon se primjenjuje na vrlo široki broj pravnih ili fizičkih osoba, bilo da su to gospodarska društva, poduzeća, poduzetnici, udruženja, bez obzira na oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, zatim na tijela državne uprave i lokalne samouprave, te sve ostale fizičke ili pravne osobe bez obzira na pravni status, oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, kao što su udruge, sportske organizacije, ustanove, zadruge, nositelji prava intelektualnog vlasništva, te Zakon o konkurenciji sve subjekte na koje se isti odnosi naziva zajedničkim imenom gospodarski subjekti.

Ovako široko definiran pojam gospodarskog subjekta, međutim, ograničen je na način da se traži ispunjenje i još jednog dodatnog uvjeta, a to je da se isti "posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga, da sudjeluju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju", te da isti "sudjeluju ili utječu na tržište" (čl. 2. Zakona o konkurenciji).

U konkretnom slučaju, gospodarski subjekti Krka Farma d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 125-A, 71000 Sarajevo i Krka tovarna zdravil d.d. Šmarješka cesta 6, 8000 Novo Mesto, navode kako postoji zabranjeni sporazum iz članka 4. stavak (1) točka b) Zakona o konkurenciji, a koji je nastao donošenjem Odluke o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Županije Sarajevo broj: 02-05-22664/16 od 1. lipnja 2016. godine ("Službene novine KS" broj: 27/2016) od strane Vlade Županije Sarajevo.

- Odredbama članka 5. stavak (5) Zakona o lijekovima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 109/12) propisano je da se bliži postupak za izbor lijekova, postupak i način izrade liste lijekova u FBiH, način stavljanja i skidanja lijekova sa liste, obveze ministarstava zdravstva i zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na listu, kao i korištenje lijekova utvrđuje propisima federalnog ministra.
- Odredbom članka 8. Zakona o lijekovima FBiH, dato je ovlaštenje vladama županija da donose "Listu lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja Županija." U listu koju utvrđuje Vlada Županije, obvezno ulaze lijekovi koji su uvršteni u "federalnu listu".
- Odredbom članka 9. Zakona o lijekovima FBiH, utvrđeno je da na pozitivnoj listi lijekova županija, kao i listi lijekova u bolničkoj i zdravstvenoj zaštiti na području županije može biti ograničen broj zaštićenih naziva lijekova.
- Radi provedbe Zakona o lijekovima FBiH, Federalno ministarstvo zdravstva je donijelo Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja sa lista, obvezama ministarstava zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih u liste lijekova, kao i korištenje lijekova ("Službene novine Federacije BiH", broj 45/13).
- Članak 9. Zakona o lijekovima FBiH, i članak 11. Pravilnika definira mogućnost ograničavanja proizvođača lijekova i obvezu uvrštavanja domaćih i originalnih proizvođača lijekova.
- U postupku je nesporno utvrđeno da je Vlada ŽS nadležna za donošenje Liste lijekova na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja ŽS, za teritorij Županije Sarajevo;
- U postupku je utvrđeno kako je Krka Farma nositelj odobrenja za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine 477 lijeka proizvođača Krka d.d., Novo Mesto.
- Odlukom o listi lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine čiji je sastavni dio je Lista esencijalnih lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 56/13 i 74/14) i Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o listi lijekova obveznog zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 94/15), utvrđen je popis lijekova koji se izdaju i osiguravaju, na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja.
- Na Federalnoj listi lijekova ne postoji ime proizvođača lijeka.
- Proizvođač Krka, u Bosni i Hercegovini ima registrirana 162 lijeka koji zadovoljavaju karakteristike sa Federalne liste lijekova.
- Odlukom o pozitivnoj bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Županije Sarajevo broj: 02-05-24922-22/15 od 1. listopada 2015. godine donesenoj od strane Vlade Županije Sarajevo ("Službene novine KS" br. 39/2012 i 51/2015), na Listi lijekova ŽS 2015 nalazilo se na A listi 66 lijekova, a na B listi 27 lijekova odnosno ukupno 93 lijeka čiji je proizvođač KRKA, od ukupno 1061 lijekova sa liste.
- Prije donošenja Liste lijekova ŽS 2016 objavljen je Javni poziv Ministarstva zdravstva ŽS br. 10-37-24164-31/15 od 29. prosinca 2015. godine za prijave na Listu. KRKA FARMA je kao nositelj odobrenja za stavljanje u promet lijekova proizvođača KRKA podnijela blagovremenu i potpunu aplikaciju za stavljanje na Listu lijekova ŽS 2016. Podnijeta je aplikacija za A listu za 57 lijekova, te za B listu za 24 lijeka, odnosno ukupno 81 lijek, za koje je prihvaćena cijena određena Federalnom listom.
- Vlada Županije Sarajevo je donijela Odluku ("Službeni glasnik KS", br. 27/2016) od 1. lipnja 2016. godine, čiji je sastavni dio Lista lijekova ŽS 2016. godinu koji se izdaju i osiguravaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja ŽS (dalje u tekstu: Nova lista lijekova ŽS 2016).
- Vlada Županije Sarajevo je na Listu lijekova ŽS 2016 lijekove čiji je proizvođač KRKA, uvrstila 4 lijeka na A listu, i 1 lijek na B listu, odnosno ukupno 5 lijekova

proizvođača Krka d.d., od ukupno 720 lijekova na listi.

Na temelju dostavljenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, kao argumentacije iznesene tijekom postupka, Konkurencijsko vijeće je na 3. sjednici održanoj dana 30. svibnja 2017. godine, razmatralo navedeni predmet i donijelo odluku da se Podnositelj u svom zahtjevu odbije, jer radnje koje se stavljaju na teret Vlade ŽS ne predstavljaju zabranjeni sporazum iz članka 4. Zakona o konkurenciji, kao i da sukladno članku 2. Zakona o konkurenciji, Primjena Zakona, podneseni Zahtjev se odnosi na izvršavanje javnih zakonom reguliranih ovlasti izvan dometa Zakon o konkurenciji, a ne na radnje koje obavljaju subjekti "sudjelujući na tržištu", te da Vlada ŽS u konkretnom slučaju ne predstavlja "gospodarski subjekt", jer nisu ispunjeni uvjeti, u smislu odredbi Zakona o konkurenciji.

Kao prvo, u ovom postupku je bilo potrebno definirati pojam "gospodarskog subjekta", sukladno članku 2. Zakona o konkurenciji, prema kojem se Zakon primjenjuje na vrlo široki broj pravnih ili fizičkih osoba, bilo da su to gospodarska društva, poduzeća, poduzetnici, udruge, bez obzira na oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, zatim na tijela državne uprave i lokalne samouprave, te sve ostale fizičke ili pravne osobe bez obzira na pravni status, oblik vlasništva, sjedište ili prebivalište, kao što su udruge, sportske organizacije, ustanove, zadruge, nositelji prava intelektualnog vlasništva, te Zakon o konkurenciji sve subjekte na koje se isti odnosi naziva zajedničkim imenom gospodarski subjekti.

Međutim, ovako široko definiran pojam gospodarskog subjekta, ograničen je na način da se traži ispunjenje i još jednog dodatnog uvjeta, a to je da se isti "posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga, da sudjeluju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju", te da isti "sudjeluju ili utiču na tržište" (čl. 2. Zakona o konkurenciji).

Konkurencijsko vijeće utvrdilo kako Vlada ŽS donošenjem Odluke o listi lijekova ŽS ne obavlja gospodarsku djelatnost, ne sudjeluje u proizvodnji i/ili prometu roba, odnosno pružanju usluga, time ni posredno ni neposredno ne sudjeluje na tržištu, zbog čega se isti ne može smatrati "gospodarskim subjektom" u smislu Zakona o konkurenciji.

U ovom konkretnom slučaju, nesporno je utvrđeno kako Vlada ŽS, ima u svojim zakonom dodijeljenim nadležnostima donošenje Odluke o listi lijekova, kojom se određuju koji lijekovi se mogu propisivati na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja ŽS, pa tako sve one aktivnosti koje određeni subjekt, odnosno "tijelo javne vlasti" obavlja sukladno svojim zakonskim nadležnostima, odnosno aktivnosti koje obavlja temeljem posebnog propisa, u ovom slučaju Zakona o lijekovima FBiH i Pravilnika o bližim kriterijima, ne mogu se primjenjivati propisi o zaštiti tržišne konkurencije, budući da se u konkretnom slučaju Vlada ŽS ne može smatrati gospodarskim subjektom u smislu čl. 2. Zakona.

Konkurencijsko vijeće naglašava, kako je potrebno razlikovati tržišnu aktivnost od aktivnosti koje se obavljaju provedbom zakonskih nadležnosti, te da se Zakon o konkurenciji odnosi na subjekte koji djeluju na tržištu (suprotno od javnog), na kojem se vrši razmjena roba i usluga, koji snose određene rizike ekonomske ili financijske, ili pak imaju mogućnost ostvarivanja profita. Ovakvi gospodarski subjekti koji djeluju na tržištu u slobodno konkurentnim tržištima između sebe se natječu želeći postići što bolje rezultate, i ostvariti svoje ciljeve. Međutim, na takvim tržištima gdje su subjekti slobodni može doći do zlouporaba, dogovora o cijenama, podjele na zemljopisna područja, što je u svakom slučaju zabranjeno, i u tom smislu između ostalog, je Konkurencijsko vijeće dužno djelovati, te izreći kazne za takve prekršaje.

A djelatnosti za koje je država/zakonodavac odredila da su od posebnog interesa, podveo iz je pod javne usluge, te u tom smislu i isključio konkurenciju, ili pak dao ovlasti da određeno državno tijelo, određuje i upravlja takvim djelatnostima (posebice imajući u vidu zdravstveni sustav).

Kao ilustraciju za razlikovanje "javnih usluga" i tržišnog ponašanja, može poslužiti i činjenica da na određenim tržištima, gdje su zakonima osnovani regulatori tržišta, koji u svojim nadležnostima često imaju, npr. utvrđivanje cijena određenim uslugama, ili mogućnost da određenim subjektima daju povlašteni položaj na tržištu u odnosu na postojeće, ili određene povlastice, a s ciljem uvođenja novih subjekata na tržište, radi ostvarivanja tzv. regulatornih ciljeva.

Takvo ponašanje, kao što je utvrđivanje cijena, podjela tržišta, bi dakle predstavljalo teška ograničavanja sukladno Zakonu o konkurenciji, međutim na ovakve javne subjekte - regulatore isti Zakon se ne primjenjuje (obzirom da se primjenjuje Zakon kojim je osnovan regulator), a tako i na Vladu ŽS koje djeluje sukladno svojim zakonskim ovlastima.

Pri tome, se ovdje ne smatra da je Vlada ŽS, ili bilo koje drugo tijelo "javne vlasti" isključeno u potpunosti od primjene odredbi Zakona o konkurenciji, postoje i slučajevi kada se ovakva tijela upuštaju u tržišne aktivnosti, te u takvim slučajevima, svaki posebno i za sebe treba biti kontroliran od strane Konkurencijskog vijeća, te dati ocjenu takvih aktivnosti.

Obzirom da Konkurencijsko vijeće u svrhu ocjene danog slučaja, a sukladno čl. 43. stavak (7) Zakona može koristiti sudskom praksom Europskog suda pravde i odlukama Europske komisije, ovakav stav su zauzela i navedena tijela.

Međutim, stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njegovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine s druge strane ("Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori" br. 10/08) (dalje u tekstu: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju), primjena članka 43. stavak (1) Zakona je posebno dobila na značaju, obzirom da je istim sporazumom primjena kriterija i pravne stečevine Europske unije, postala obvezna, sukladno čl. 71. Sporazuma.

Tako je, što nije sporno, praksa institucija Europske unije utvrdila u svojim odlukama, da gotovo sve fizičke ili pravne osobe mogu potpadati pod ocjenu o postojanju zlouporabe iz Zakona, odnosno postojanja zabranjenog sporazuma.

Tako, u praksi europskih institucija, kao gospodarski subjekt je smatrani su, kako pojedinci (npr. pronalazač koji daje licencu za korištenje patentiranog izuma - Odluka 76/29/EEC, slučaj AOIP/Beyard, OJ L 6/8/76), i investitori (npr. slučaj Reuter/BASF (1976) OJ L 254/40), tako multinacionalne kompanije, operski pjevači (npr. slučaj RAI/United, OJ L 157/939/78), odvjetnici (npr. slučaj Wouters C-309/99), liječnici (npr. slučaj Pavlov C-180/98 i C-184/98), sportska udruženja (npr. slučaj World Cup 1990 Package Tours, Odluka 92/52/EEC, OJ L326/31/92), državne agencije (npr. slučaj British Telecom C-392/93), javne korporacije, ali i "sve između".

Ovako široko definiran pojam gospodarskog subjekta, međutim, ograničen je na način da se traži ispunjenje i još jednog dodatnog uvjeta, a to je da se isti "posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga, da sudjeluju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju", te da isti "sudjeluju ili utiču na tržište" (čl. 2. Zakona o konkurenciji). U praksi Europske unije, upravo ovo ograničenje znači da tijela za zaštitu konkurencije ne ulaze u način izvršavanja nadležnosti dodijeljenih zakonima drugim javnim (državnim) tijelima, međutim ista nisu isključena iz pravila

konkurencije kada obavljaju djelatnosti za koje nisu nadležni sve se mogu promatrati kao tržišni subjekti.

Kako se postaviti prema "javnim tijelima" u kojima se nedvosmisleno podrazumijeva i Vlada ŽS, prema Mišljenju neovisnog odvjetnika Jakobsa u predmetu C-67/96, etc. Albany International BV protiv SBT (1999) ZSP I-5751 koje glasi:

"Kada je riječ o gospodarskom subjektu kao subjektu prava tržišne konkurencije, koristi se tzv. funkcionalni pristup. Naime, određeni subjekt može u jednoj situaciji postupati kao gospodarski subjekt, obavljati neku gospodarsku djelatnost, a u drugoj situaciji može izvršavati svoje javne ovlasti. U svakom konkretnom slučaju potrebno je razmotriti kakvu funkciju obavlja određeno tijelo kako bi se moglo ocijeniti može li ga se smatrati gospodarski subjektom u smislu prava konkurencije."

Ovdje je nesporno utvrđeno, da "javno tijelo" kada obavlja svoje "javne ovlasti", odnosno provodi aktivnosti iz svoje nadležnosti, da u takvim slučajevima nema mjesta tržišnom natjecanju.

Za ocjenu primjene pravila konkurencije primjenjuje se funkcionalni pristup, pa tako su za ocjenu primjene izdvojeni i određeni kriteriji, a to su:

- gospodarski subjekt mora nuditi dobra i usluge na tržištu,
- snositi ekonomski ili financijski rizik poslovanja, te
- imati mogućnost ostvarivanja profita;

Natjecateljska pravila nastoje promicati djelotvornu konkurenciju. Ipak, u slobodnoj tržišnoj ekonomiji, potrebno je zadržati i određene sektore koji bi bili predmet državne intervencije ili državne kontrole, tako npr. zdravstvene usluge, ili pružanje osnovnih komunalnih usluga su još uvijek predmet državne kontrole. Također, u Europskoj uniji poljoprivredna politika je kontrolirana i predmet je dodjele državnih poticaja što predstavlja i jedan vid antikonkurencijskih djelovanja (izvan kontrole pravila o tržišnoj konkurenciji).

Sve stranke u ovom postupku su se pozivale na slučajeve Europskog suda pravde, pa tako: Poucet & Pistre (C-159/91 i 160/91), Bayer (T-41/96), Fenin (C-205/3), Wouters (C-309/99), Ambulanz Glöckner (C-475/99) …i dr., u kojima su navodili slučajevi kada je Europski sud pravde, isključio konkurenciju radi toga što stranka u postupku nije smatrana gospodarskim subjektom, ili pak utvrdio narušavanje konkurencije, gdje je ocijenio kao gospodarskim subjektom neko tijelo javne vlasti.

Međutim, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da niti jedan ovaj slučaj na koji su se stranke pozivale nije u relevantan za ovaj postupak, u kojem je predmet postupka osporavanje Odluke o listi lijekova ŽS, donesene od strane Vlade ŽS na temelju zakonskih ovlasti, već su svi navedeni slučajevi odnose na situaciju, kada je upravo bilo potrebno primijeniti tzv. funkcionalni pristup, te u svakom pojedinačnom slučaju ocijeniti je li aktivnost subjekta gospodarskog karaktera kojim se bavi tijelo javne vlasti.

Stoga, Konkurencijsko vijeće smatra da ukoliko bi isto kao tijelo nadležno za zaštitu tržišne konkurencije u Bosni i Hercegovini, bilo zaduženo da proširivanje, sužavanje, mijenjanje ili pak ukidanje liste lijekova donesene od strane županijskih Vlada, takvo postupanje dovelo do pravne nesigurnosti.

Kao drugo, Konkurencijsko vijeće je izvršilo uvid u Direktivu Vijeća 89/105/EEZ od 21. prosinca 1988. o transparentnim mjerilima kojima se utvrđuje određivanje cijena lijekova za ljudsku uporabu i njihovo uvrštenje u nacionalne sustave zdravstvenog osiguranja (SL L 40, 11. 2. 1989.), u kojoj se utvrđuju mjerila za stavljanje lijekova na listu lijekova Zavoda zdravstvenog osiguranja, te je utvrdilo kako navedena Direktiva ne predviđa bilo kakvo ograničavanje broja proizvođača na listi lijekova, a posebice ne, na temelju zemljopisnog podrijetla proizvođača.

U ovom postupku Konkurencijsko vijeće nije ocjenjivalo valjanost provedene procedure za izbor lijekova na listu, obzirom da ista nije u nadležnosti Konkurencijskog vijeća.

Također, prema podacima kojim raspolaže, Konkurencijsko vijeće smatra kako većina lijekova zastupljenih na listi iz 2016.godine su lijekovi stranih proizvođača i to u procentualnom udjelu od 78%, a dok su domaći proizvođači zastupljeni na listi u iznosu od 22%, te da po tom osnovu je utvrdilo da nema diskriminacije obzirom na podrijetlo proizvoda.

Nadalje, s obzirom da je predmet ovog postupka Odluka o listi lijekova 2016. godini, te u tom smislu Konkurencijsko vijeće smatra kako sadržaj Liste iz 2015. godine nije relevantan za ovaj postupak, odnosno, nisu osnovani navodi podnositelja zahtjeva da je Vlada Kantona Sarajevo određeni broj lijekova podnositelja zahtjeva skidala sa Liste u 2016. godini, jer je Vlada ŽS donijela Listu lijekova za 2016. godinu radi usklađivanja sa zakonom i nije skidala bilo koje lijekove sa ranije liste, tj. Liste lijekova iz 2015. godine.

Kod utvrđivanja nove liste lijekova, lijekovi se uvrštavaju na listu na način i pod uslovima koji su određeni propisima i u skladu sa stajalištima struke i nauke, te potrebama zdravlja stanovništva.

Konkurencijsko vijeće također utvrdilo i da od ukupnog broja aplikacija na Listu lijekova 2016. od strane KRKE, za određeni broj lijekova za koje je podnesena aplikacija, nije uopće sadržan na županijskoj listi lijekova, a za određeni broj nije podnesena potpuna aplikacija. Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće smatra kako je Vlada ŽS prilikom utvrđivanja Liste lijekova u 2016. godini, postupala sukladno svojim ovlastima koje proizlaze iz članka 9. Zakona o lijekovima FBiH.

Slijedom navedenog utvrđeno je kako Vlada ŽS nije zaključila zabranjeni sporazum iz članka 4. stavak (1) Zakona kojim je propisano da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja i prešutni dogovori gospodarskih subjekata, kao i odluke i drugi akti gospodarskih subjekata, koji navedenim aktivnostima/aktima izravno ili neizravno sudjeluju ili utječu na tržište, a koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu, te članka 4. stavak (1) točka b) kojim je propisano da su zabranjeni sporazumi, koji se isključivo odnose na "ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja", donošenjem Odluke o listi lijekova ŽS.

Na temelju svega navedenog Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 1. izreke ovoga Rješenja.

8. Privremena mjera

Analizirajući istaknute navode i ponuđene dokaze Podnositelja zahtjeva vezano za zatraženu privremenu mjeru, imajuću u vidu odredbe člana 36. Zakona prema kojim je teret dokazivanja na stranci koja je podnijela zahtjev za pokretanje postupka, Konkurencijsko vijeće na osnovu istih nije u vrijeme podnošenje zahtjeva mogao utvrditi preliminarnu povredu u smislu člana 40. stav (1) Zakona koja bi mogla kratkoročno štetno uticati na pojedine privredne subjekte, pa samim time nije mogao pravovremeno odrediti privremenu mjeru.

Na temelju gore navedenog Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 2. izreke ovoga Rješenja.

9. Troškovi postupka

Na usmenoj raspravi održanoj dana 22. veljače 2017. godine, punomoćnik Emir Kapidžić, odvjetnik je priložio uz Zapisnik i troškovnik. Dana 9. ožujka 2017. godine, podneskom br: 01-26-3-027-47-II/16 punomoćnik Džemil Sabrihafizović, odvjetnik, je dostavio troškovnik.

Konkurencijsko vijeće je prilikom određivanja troškova postupka uzelo u obzir odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04 i 88/07 i 93/09), i to članak 105. stavak (2) Zakona o upravnom postupku kada u postupku sudjeluju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima, stranka koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak okončan, dužna je protivnoj stranci nadoknaditi opravdane troškove koji su toj stranci nastali sudjelovanjem u postupku.

Prema članku 105. stavak (3) Zakona o upravnom postupku troškovi za pravno zastupanje nadoknađuju se samo u slučajevima kad je takvo zastupanje bilo nužno i opravdano.

Konkurencijsko vijeće je prilikom izračunavanja ukupnih troškova postupka, uzelo u obzir odredbe Zakona o upravnom postupku, Zakona o odvjetništvu ("Službene novine Federacije BiH", br. 40/02, 29/03, 18/05 i 68/05) i Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/04 i 24/04) (u daljem tekstu: Tarifa).

Na temelju prednjeg, punomoćnik Vlade ŽS je tražio troškove postupka u ukupnom iznosu od 2.948,40 KM sa uključenim iznosom PDV-a, i to za Odgovor na Zahtjev za pokretanje postupka 840,00 KM, nazočnost na usmenoj raspravi 840,00 KM, podnesak od 9.3.2017. godine sa izjašnjenjem 840 KM i uvećano za iznos PDV-a od 428,40 KM.

Konkurencijsko vijeće je Vladi ŽS priznalo samo troškove zastupanja koji su bili nužni i opravdani u ovom postupku, pa je u skladu sa tarifnim brojem 18. i 33. Tarife, utvrdilo i priznalo slijedeće troškove za rad odvjetnika punomoćnika Vlade ŽS: za pristup na usmenu raspravu dana 22.2.2017. godine u iznosu od 360,00 KM i podnesak od 9.3.2017. godine u iznosu od 240 KM što ukupno sa uračunatim PDV-om iznosi 702 KM.

Kako je isti uspio u postupku, sukladno članku 105. stavak (3) ZUP-a, isti su mu i odobreni, obzirom da su bili nužni i opravdani.

Na temelju gore navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 3. izreke ovoga Rješenja.

Konkurencijsko vijeće je odbilo zahtjev punomoćnika podnositelja zahtjeva za nadoknadu troškova postupka, budući da je navedeni postupak gospodarski subjekt KRKA izazvao svojim postupanjem i djelovanjem i da nije uspio u postupku, nema pravo na nadoknadu troškova postupka, u smislu Zakona o upravnom postupku.

Na temelju gore navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 4. izreke ovoga Rješenja.

10. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovoga Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna stranka može pokrenuti Upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objavljivanja ovoga Rješenja.

Broj 01-26-3-027-50-II/16
30. svibnja 2017. godine Predsjednica
Sarajevo Mr. **Arijana Regoda-Dražić**, v. r.

Konkurencijski savjet Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 25. stav (1) tačka e), člana 42. stav (1), a u vezi s članom 4. stav (1) tačka б) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), člana 105. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 и 41/13), u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka od strane privrednih subjekata Krka Farma д.о.о. Sarajevo, Ćemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo и Krka, tovarna zdravil, д.д., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, zastupani po punomoćniku advokatu Emiru Kapićiću, Maršala Tita 60., 71000 Sarajevo, protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reiса Ćemaludina Čauševića 1., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, zastupana po punomoćniku advokatu Ćemilu Sabrihafizoviću, Koste Hermana 11., 71000 Sarajevo radi utvrđivanja postojanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja u smislu člana 4. stav (1) tačke б) Zakona o konkurenciji, zaprimљenog pod brojem: 01-26-3-027-II/16, dana 25. srpnja 2016. godine na 3. (trećoj) sjednici održanoj 30. maja 2017. godine, je donio

RJEŠENJE

1. Odbija se Zahtjev privrednih subjekata Krka Farma д.о.о. Sarajevo, Ćemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo и Krka, tovarna zdravil, д.д., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, poднesen protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reiса Ćemaludina Čauševića 1., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma u smislu člana 4. stav (1) tačke б) Zakona o konkurenciji, kao neosnovan.
2. Odbija se prijedlog za donošenje rješenja o privremenoj mjeri, poднesen od privrednih subjekata Krka Farma д.о.о. Sarajevo, Ćemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo и Krka, tovarna zdravil, д.д., Šmarješka cesta 6, 8000 Novo Mesto, Republika Slovenija, poднesen protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reiса Ćemaludina Čauševića 1., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, kao neosnovan.
3. Nalaže se privrednom subjektu Krka Farma д.о.о. Sarajevo, Ćemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo и Krka, tovarna zdravil, д.д., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija, da na ime troškova postupka Vlade Kantona Sarajevo, Reiса Ćemaludina Čauševića 1., 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, plati iznos od 702 KM.
4. Odbija se zahtjev privrednih subjekata Krka Farma д.о.о. Sarajevo, Ćemala Bijedića 125-A, 71 000 Sarajevo и Krka, tovarna zdravil, д.д., Šmarješka cesta 6, 8000 Novo Mesto, Republika Slovenija za naknadom troškova postupka, kao neosnovan.
5. Ovo Rješenje je konačno и biće objavljeno u "Službeном glasniku БиХ", službenim glasnicima entiteta и Brčko distrikta Bosne и Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijski savjet je dana 25. jula 2016. godine zaprimio Zahtjev za pokretanje postupka broj 01-26-3-027-II/16, te dopunu od dana 28. jula 2016. godine zaprimљene pod brojem: 01-26-3-027-1-II/16, poднesen od strane privrednih subjekata Krka Farma д.о.о. Sarajevo, Ćemala Bijedića 125-A, 71000 Sarajevo (u daljem tekstu: KRKA FARMA ili Podnosilac zahtjeva) и Krka, tovarna zdravil, д.д., Šmarješka cesta 6, 8 000 Novo Mesto, Republika Slovenija (u daljem tekstu: KRKA ili Podnosilac zahtjeva), zastupani po punomoćniku advokatu Emiru Kapićiću, Maršala Tita 60., 71000 Sarajevo protiv Vlade Kantona Sarajevo, Reiса Ćemaludina Čauševića 1., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Vlada Kantona Sarajevo ili Vlada KS) radi utvrđivanja usaglašenosti Odluke o pozitivnoj bolničkoj и magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo broj: 02-05-22664/16 od 1. juna 2016. godine ("Službene novine Kantona Sarajevo broj: 27/2016) (u daljem tekstu: Odluka o listi lijekova KS ili Pobijana Odluka) sa Zakonom o konkurenciji ("Službeni glasnik БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), (u daljem tekstu: Zakon), a radi ocjene postojanja zabranjenog sporazuma iz člana 4. stav (1) tačka б) Zakona.

Дана 28. јула 2016. године запримљена је самоиницијативна допуна Захтјева број: 01-26-3-027-1-II/16 у којој је Подносилац захтјева допунио захтјев, доставивши додатну документацију.

Запримљени Захтјев није био комплетан, те је Подносиоцу захтјева дана 26. августа 2016. године упућен Захтјев за допуну број: 01-26-3-027-2-II/16.

Подносилац захтјева је дана 26. августа 2016. године поднеском број: 01-26-3-027-3-II/16, дана 31. августа 2016. године поднеском број: 01-26-3-027-4-II/16 допунио Захтјев, као и дана 5. септембра поднеском број: 01-26-3-027-5-II/16 у смислу Захтјева, након чега је Конкуренцијски савјет утврдио да је исти комплетан и уредан у смислу члана 28. став (1) Закона, Потврдом о пријему комплетног и уредног захтјева број: 01-26-3-027-6-II/16 од 14. септембра 2016. године.

1. Странке у поступку

Странке у поступку су привредни субјекти Крка Фарма д.о.о. Сарајево, Џемала Биједића 125-А, 71 000 Сарајево, Крка, товарна здравил, д.д., Шмарјешка цеста 6, 8 000 Ново Место, Република Словенија, и Влада Кантона Сарајево, Реиса Џемалудина Чаушевића 1., 71 000 Сарајево, Босна и Херцеговина.

1.1. Привредни субјекат КРКА ФАРМА

Привредни субјекат "Крка Фарма" друштво са ограниченом одговорношћу за посредовање, пружање услуга и заступање страних твртки Сарајево, Џемала Биједића 125-А, 71 000 Сарајево, Босна и Херцеговина, је регистрован у Општинском суду Сарајево под матичним бројем: МБС-65-01-0082-09, и са уписаним капиталом од 20.000 КМ, те једним субјектом оснивачем у 100% власништву Крка, товарна здравил, д.д., Ново Место. Лице овлаштено за заступање је Азра Тахировић мр. пх. Темељна дјелатност је регистрација и стављање у промет лијекова и медицинских средстава произвођача КРКА д.д.

1.2. Привредни субјекат КРКА

Привредни субјекат Крка, товарна здравил, д.д., Ново Место, Шмарјешка цеста 6, 8 000 Ново Место, Република Словенија, је уписан у надлежни судски регистар под матичним бројем: 5043611000. Основни капитал је подијељен на 32.793.448 дионица, а лице овлаштено на заступање је Јоже Цоларич. Основна дјелатност је производња лијекова.

1.3. Влада Кантона Сарајево

Влада Кантона Сарајево, Реиса Џемалудина Чаушевића 1., као доносилац Одлуке о позитивној болничкој и магистралној листи лијекова Кантона Сарајево број: 02-05-22664/16 од 1. јуна 2016. године чије се утврђивање усаглашености са Законом о конкуренцији тражи.

2. Правни оквир предметног поступка

Конкуренцијски савјет је у току поступка примијенио одредбе Закона, Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 34/10), и одредбе Закона о управном поступку ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07 и 93/09), у смислу члана 26. Закона.

Такође, Конкуренцијски савјет је користио и одредбе Закона о лијековима и медицинским средствима ("Службени гласник БиХ", број 58/08), Закон о лијековима ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", број109/2012), Правилник о начину контроле цијена, начину обликовања цијена лијекова и начину извјештавања о цијенама лијекова у БиХ ("Службени гласник БиХ", број 82/11), Правилник о поступку и начину издавања дозволе за стављање лијека у промет ("Службени гласник БиХ", број 75/11), Правилник о ближим критеријумима за избор лијекова, поступку и начину израде листе лијекова у ФБиХ, начину стављања и скидања лијекова са листе лијекова, обавезама Министарства здравства, Завода здравственог осигурања, те произвођача и прометника лијекова уврштених на листе лијекова, као и кориштење лијекова ("Службене новине Федерације БиХ", број 45/13), Одлука о листи лијекова обавезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине чији саставни дио је Листа есенцијалних лијекова обавезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 56/13 и 74/14), и Одлуком о измјени и допуни одлуке о листи лијекова обавезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 94/15).

Споразум о стабилизацији и придруживању између европских заједница и његових држава чланица, с једне стране и Босне и Херцеговине с друге стране ("Службени гласник БиХ - међународни уговори", број 10/08), (у даљем тексту: Споразум о стабилизацији и придруживању) одредба чл. 71. о примјени критеријума и правне стечевине Европске уније, те члана 43. став (1) Закона, које омогућује Конкуренцијском савјету у сврху оцјене даног случаја, да се може користити судском праксом Европског суда правде и одлукама Европске комисије.

3. Поступак по Захтјеву за покретање поступка

У свом Захтјеву, Подносиоци захтјева, описују чињенично стање и околности које су разлог за подношење Захтјева те укратко наводе сљедеће:

- Да је Влада Кантона Сарајево Одлуком о позитивној болничкој и магистралној листи лијекова Кантона Сарајево број 02-05-22664/16 од 1. јуна 2016. године ("Службене новине Кантона Сарајево", број 27/2016), спрјечава, ограничава и нарушава тржишну конкуренцију на тржишту издавања лијекова који се издају и осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево, ограничавањем и контролом тржишта, што представља забрањени споразум у смислу члана 4. став (1) тачка б) Закона о конкуренцији;
- КРКА ФАРМА је носитељ одобрења за стављање у промет на тржиште Босне и Херцеговине, укупно 477 лијекова произвођача КРКА. Интереси Подносиоца захтјева су драстично нарушени Побијаном одлуком, чак до тог ступња да може довести упитност економске оправданости даље егзистенције на тржишту Кантона Сарајево.
- Законом о лијековима Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 15/01 и 29/05) (У даљем тексту: Закон о лијековима ФБиХ), одредбом члана 5. став (5) прописано је да се ближи поступак за избор лијекова, поступак и начин израде листе лијекова у Федерацији, начин стављања и скидања лијекова с листе, обвезе Министарства здравства, Завода здравственог осигурања, те произвођача и прометника лијекова уврштених на листе лијекова, као и кориштење лијекова, утврђује прописима Федералног министра.

Правилником о ближим критеријумима за избор лијекова, поступку и начину израде листе лијекова у ФБиХ, начину стављања и скидања лијекова, обвезама Министарства здравства, Завода здравственог осигурања, те произвођача и прометника лијекова уврштених на листе

лијекова, као и кориштење лијекова ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 45/13) (даље у тексту: Правилник о ближим критеријумима), прописани су услови за стављање и скидање лијекова на Федералну листу Есенцијалних лијекова.

Лијекови за које је издано одобрење за стављање у промет испуњавају увјете из члана 8. и члана 9. Правилника о ближим критеријумима, односно Критеријуме за стављање на Федералну листу лијекова, и за стављање на Кантоналне листе лијекова.

- Одлуком о листи лијекова обавезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине чији је саставни дио је Листа есенцијалних лијекова обвезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 56/13 и 74/14) и Одлуком о измјени и допуни Одлуке о листи лијекова обавезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 94/15), утврђен је попис лијекова који се издају и осигуравају, на терет средстава Завода здравственог осигурања (даље у тексту: Федерална листа лијекова).

На Федералној листи лијекова не постоји име произвођача лијека. Лијекови се означавају са слиједећим подацима: АТЦ-анатомско-терапијско-кемијске карактеристике, ИНН-међународно незаштићено име лијека – Генерички назив лијека; фармацеутски облик лијека, јачина лијека, медицинске индикације, режим прописивања и велепродајна цијена.

На Федералној листи лијекова налази се укупно 162 лијека, чији је произвођач КРКА, а носилац одобрења КРКА ФАРМА.

- Владе Кантона, на основу Закона о лијековима ФБиХ, те на основу Правилника о ближим критеријумима имају право доносити "листу лијекова који се могу прописивати и издавати на терет средстава обавезног здравственог осигурања Кантона", и у ту листу обавезно улазе и лијекови који су уврштени на Федералне листе лијекова.
- Влада Кантона Сарајево до сада је примјењивала Одлуку о позитивној болничкој и магистралној листи лијекова Кантона Сарајево број: 02-05-24922-22/15 од 1. октобра 2015. године. Саставни дио те одлуке је Листа лијекова који се издају и осигуравају на терет средстава завода здравственог осигурања Кантона Сарајево, која садржи А Листу и Б Листу (даље у тексту: Листа лијекова КС 2015) ("Службене новине КС", бр. 39/2012 и 51/2015). На тој листи лијекова КС 2015 према фармацеутском облику лијека, те јачини лијека, налазило се на А листи 66 лијекова, а на Б листи 27 лијекова односно укупно 93 лијека чији је произвођач КРКА, од укупно 1061 лијекова са листе.

Изражено у постотцима лијекови КРКА су били у 2015. години заступљени са 8,67%.

На листу лијекова КС 2015 према АТЦ-анатомско-терапијско-кемијским карактеристикама и ИНН-међународно незаштићеном имену -Генеричком називу лијека, налазило се 45 лијекова чији је произвођач КРКА од укупно 189 лијекова на листи.

Изражено у постотцима лијекови КРКА су у 2015. години били заступљени са 23,28%, према генеричким карактеристикама лијекова.

- Прије доношења Нове Листе лијекова објављен је Јавни позив Министарства здравства КС бр. 10-37-24164-31/15 од 29. децембра 2015. године за пријаве на Листу.

КРКА ФАРМА је као носилац одобрења за стављање у промет лијекова произвођача КРКА поднијела благовремену и потпуну апликацију за стављање на Нову листу лијекова КС 2016. Поднијета је апликација за А листу за 57 лијекова, те за Б листу за 24 лијека, односно укупно 81 лијек, за које је прихваћена цијена одређена Федералном листом.

Апликације се подносе искључиво електронски, путем веб странице Министарства здравства КС. Све апликације су биле потпуне што је потврђено увртавањем и стављањем на листу лијекова Министарства здравства КС. Да наведени лијекови испуњавају све прописане услове за стављање на Позитивну листу, доказ је и чињеница да се исти ти лијекови данас налазе на позитивној листи лијекова који се прописују и издају осигураним лицима на терет Завода здравственог осигурања Тузланског кантона.

- Влада Кантона Сарајево је донијела Побијану Одлуку ("Службени гласник КС", бр. 27/2016) од 1. јуна 2016. године, чији је саставни дио Листа лијекова за 2016. годину који се издају и осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања КС (даље у тексту: Листа лијекова КС 2016).
- Влада Кантона Сарајево је готово у цијелости скинула са Листе лијекова КС 2016 лијекове чији је произвођач КРКА, а чији је носилац дозволе за стављање у промет КРКА ФАРМА и са А листе 52 лијека, и са Б листе 21 лијек, односно укупно 73 лијека, који имају потпуну документацију и прихваћену утврђену цијену.

Сви скинути лијекови су се налазили на ранијој Листи лијекова КС 2015.

- Достављен је и табеларни преглед учешћа произвођача КРКА на Листи лијекова КС 2015 и Листи лијекова КС 2016.
- Даље у свом захтјеву Подносилац наводи како је спрјечавање, ограничавање и нарушавање тржишне конкуренције очигледно већ из самог броја скинутих лијекова. Од укупно 93 лијека чији је произвођач КРКА, који су се налазили на Листи лијекова КС 2015, на Новој листи лијекова КС 2016 остало је само 5 лијекова - 4 на А листи, и 1 на Б листи, од укупно 720 лијекова са листе. Према АТС и ИНН - Генеричком називу лијека, налазе се само 4 лијека чији је произвођач КРКА од укупно 201 лијека са листе А и Б. Процентуално изражено заступљеност на тржишту лијекова који се издају и осигуравају на терет средстава Завода за здравствено осигурање КС, лијекова КРКА након усвајања Нове листе лијекова КС 2016:
- Смањено је према укупном броју лијекова са 8,67% на 1,11%.
- Смањено је према АТЦ и ИНН класификацији са 23,28 % на 2,49%.
- Према учешћу пацијената у потрошњи лијекова КРКА ограничавање конкуренције је још драстичније: На територији Кантона Сарајево, 80.000 пацијената се лијечи Кркиним лијековима који су били на Листи лијекова Кантона Сарајево што представља око 20% становништва у Кантону Сарајево. Свим пацијентима је онемогућен једнак приступ тржишту лијекова.

- Према терапијским индикацијама лијекова КРКА спрјечавање тржишне конкуренције произлази из чињенице да ту терапију користе пацијенти који болују од кроничних обољења, те да се са КРКИНИМ лијековима за регулацију крвног тлака успјешно лијечи 37.000 пацијената, а са КРКИНИМ лијековима за регулацију повишених масноћа у крви код пацијената са високим кардиоваскуларним ризиком успјешно се лијечи 6.800 пацијената. Наведеним пацијентима који користе ову терапију континуирано годинама, онемогућен је приступ тржишту лијекова који се издају и осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево, те су принуђени да наведене лијекове купују по комерцијалним цијенама.
- Према промету и продаји лијекова КРКА на тржишту лијекова ограничавање тржишне конкуренције произлази из чињеница да од укупног промета Кркиних лијекова на рецепт у Кантону Сарајево, 90% од укупног промета чине лијекови који се издају и осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево. Од укупног промета Кркиних лијекова на рецепт у Кантону Сарајево 90% од укупног промета чине лијекови који се издају и осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево. Од укупног промета Кркиних лијекова са листе у Федрацији БиХ, промет лијекова са Листе у Кантону Сарајево чини 30% од промета лијекова у Федерацији.
- Подносилац захтјева КРКА ФАРМА је на усвојену Листу лијекова КС 2016 одмах реагирао те затражио од Министарства здравства КС образложење за доношење овакве листе лијекова, те да се иста преиспита и промијени, те да се на листу ставе Кркини лијекови.
- Даље у свом захтјеву Подносилац наводи како није постојао нити један од законски прописаних услова из члана XII Побијане Одлуке за скидање са листе лијекова Подносиоца захтјева. КРКА има важеће дозволе за стављање у промет, производњу тих лијекова није престала, опскрбљивала је тржиште лијековима континуисано и у довољним количинама, и поднесена апликација је била потпуна и исправно састављена. Цијена лијекова није била већа од утврђених цијена у Федерацији, јер су биле у складу са Федералном листом, нити је постојао било који разлог за скидање лијекова са Листе прописан Законом.
- Влада Кантона Сарајево је Побијаном Одлуком са Листе лијекова КС 2016 поред тога што је искључила лијекове КРКА искључила је и лијекове скоро свих страних произвођача лијекова. Наиме, на измијењену позитивну листу лијекова који се издају на терет средстава Завода здравственог осигурања КС, нису уврштени страни произвођачи лијекова који испуњавају услове за уврштавање на исту, како у погледу испуњавања услова за прометовање лијековима у БиХ, тако и у погледу прихваћања понуђене цијене лијекова.
- Увидом у Листу лијекова КС 2016 види се да се на њој налазе искључиво сљедећи произвођачи из Босне и Херцеговине: Zada Pharmaceuticals д.о.о. Тузла, Босналијек д.д., Фармавита д.о.о. Сарајево, AMSAL Pharmaceuticals д.о.о. Сарајево. Пропис на темељу којих је Влада Кантона Сарајево донијела Побијану Одлуку не дају право на ограничавање или чак онемогућавање међународне конкуренције на тржишту. Са стајалишта права конкуренције као и права међународне трговине, тражи се само могућност да се уђе у тржишну утакмицу, а доступ до тржишта је онемогућен административним мјерама. Дискриминација произвођача на темељу њиховог поријекла није у складу са начелима међународне трговине. Тачно је да БиХ је још члан Свјетске трговинске организације (WTO) али сада има статус проматрача, а затварање тржишта према конкурентским подузећима страних држава у оквиру WTO није прихватљиво. Влада КС оваквим арбитрарним одлукама вријеђа правни поредак на пољу међународне трговине, што може имати и шире импликације, него што је приватни интерес неколико домаћих фармацеутских компанија. На Новој листи лијекова КС 2016 од страних произвођача остали су само они који су оригинатори, дакле носиоци патента за производњу неког лијека и они произвођачи чија паралела не постоји код произвођача у БиХ. Поред тога, Влада КС Побијаном Одлуком са Листе лијекова КС 2016. Није прихватила апликације за 15 нових лијекова (8ИНН) и одбила их уврстити у Листу лијекова 2016. Сви наведени лијекови испуњавају све потребне и прописане критеријуме.
- Подносилац даље наводи како релевантно тржиште представља тржиште уврштавања лијекова на Позитивну листу лијекова који се прописују и издају осигураним лицима на терет Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево на подручју Кантона Сарајево.
- Подносиоци захтјева наводе и како припадају реду најјачих регионалних компанија из ове области, те да су дуги низ година на тржишту лијекова у БиХ са неупитном квалитетом производа. Великом броју корисника здравственог осигурања који су до доношења Побијане Одлуке користили лијекове који су сада "скинути" са листе, ускраћено је право пацијентима кориштења лијекова на које су навикли, и које им је лијечник прописивао. Посебно се истиче да многи од ових лијекова се примјењују у терапији кроничних обољења и да се узимају годинама, те да је пацијентима онемогућено да узимају лијекове које им одговарају, и на које се њихов организам навикао.
- Наводи се и како је Конкуренцијски савјет већ расправљао и доносио одлуке у предметима са сличном проблематиком.
- На основу изложеног Подносилац захтјева тражи од Конкуренцијског савјета да донесе Рјешење у којем ће утврдити постојање забрањеног споразума у смислу члана 4. Закона о конкуренцији, одредити ништавост Побијане Одлуке, те омогућити Подносиоцу захтјева увртавање на Листу лијекова КС у року од 30 дана, те накнаду трошкова поступка. Такође, предлаже се Конкуренцијском савјету да усвоји Привремену мјеру којом би се обуставила

примјена А листе лијекова и Б листе лијекова КС у односу на одређене лијекове.

- Уз захтјев Подносилац је приложио доказе за које сматра да поткрјепљују о своје наводе.

Дана 28. јула 2016. године запримљена је допуна Захтјева број: 01-26-3-027-1-II/16 у којој је Подносилац захтјева допунио захтјев, доставивши додатну документацију.

Запримљени Захтјев није био комплетан, те је Подносиоцу захтјева дана 26. августа 2016. године упућен Захтјев за допуну број: 01-26-3-027-2-II/16.

Подносилац захтјева је дана 26. августа 2016. године поднеском број: 01-26-3-027-3-II/16, дана 31. августа 2016. године поднеском број: 01-26-3-027-4-II/16 допунио Захтјев, као и дана 5. септембра поднеском број: 01-26-3-027-5-II/16 у смислу Захтјева, након чега је Конкуренцијски савјет утврдио да је исти комплетан и уредан у смислу члана 28. став (1) Закона, актом број: 01-26-3-027-6-II/16 од 14. септембра 2016. године.

У допуни запримљеној дана 26. августа 2016. године под бројем: 01-26-3-027-3-II/16 у којој је Подносилац захтјева допунио захтјев у битном се наводи како у одговору Министарства здравства КС бр. 10-37-3885-9/16 од 13. јула 2016. године, у коме ни једном ријечју нису образложени разлози зашто су са Листе избачена 73 Кркина лијека за која је достављена потпуна документација. У допису се фокусирају само на десетак аплицираних Кркиних лијекова за које наводно нисмо прихватили цијену или смо предали непотпуну документацију. Лијекови наведени у њиховом допису нису предмет захтјева за утврђивање усаглашености са Законом о конкуренцији. Захтјев се односи на 73 Кркина лијека која су избачена са Листе КС 2016 за које је предана потпуна документација, те прихваћена цијена са Федералне листе лијекова, и који су се лијекови до сада налазили на Листама лијекова КС 2013, 2014, 2015. године. У претходним годинама произвођач КРКА, а носилац одобрења за стављање у промет лијекова је КРКА ФАРМА су били коректно, у складу са Правилником, те приложеном документацијом уврштавани у Листу лијекова КС.

Такође, се наводи како је у претходним годинама лијекови чији је произвођач КРКА, а носилац одобрења КРКА ФАРМА су били уврштавани на Листе лијекова свих Жупанија у Федерацији БиХ, те да су све Жупаније уврстиле Кркине лијекове за које су поднесене апликације.

Дана 31. августа 2016. године запримљена је допуна Захтјева број: 01-26-3-027-4-II/16 у којој је Подносилац захтјева допунио захтјев у којем наглашава како нарушавање тржишне конкуренције у овом случају произлази из броја скинутих лијекова, али да је још драстичније према удјелу пацијената у потрошњи лијекова КРКА, који су Побијаном Одлуком онемогућени да користе лијекове које су до сада користили. У службеном извјештају достављеном од стране Завода здравственог осигурања КС наводи се како је у периоду од 1. јануара 2015. до 31. децембра 2015. године издано 507.806 рецепата за лијекове чији је произвођач КРКА, а пошто се лијекови издају на рецепт за само један лијек то значи да је Кркине лијекове користили око 500.000 особа, или ако се узме у обзир чињеница да неки пацијенти узимају лијекове вишекратно због лијечења кроничних болести добије се бројка од 84.634,33 лица.

Исти подаци су објављени и од стране IMS Health база јуни 2016. те да је тачна тврдња да се 80.000 пацијената у КС лијечи Кркиним лијековима који су били на Листи лијекова КС, што представља 20% становништва у КС. Овим пацијентима је онемогућен једнак приступ тржишту лијекова.

Финансијски исказано укупан промет лијекова КРКА у чијем издавању партиципира Завод здравственог осигурања КС у периоду од 1. јануара 2015. до 31. децембра 2015. године износио је 5.326.227,90 КМ (мјесечно 443.852,25 КМ). Пошто су лијекови КРКА скинути са Листе лијекова Кантона Сарајево за 2016. годину очигледно је да трпе огроман финансијски губитак.

Дана 5. септембра 2016. године запримљена је допуна Захтјева број: 01-26-3-027-5-II/16 у којој је Подносилац захтјева допунио захтјев у којем у битном наводи те допуњава претходно наводе изнесене у претходним поднесцима. Тако је наведено, да је у 2016. години Подносилац захтјева аплицирао на Позив у Зеничко-добојском кантону, ради уврштавања на Листу лијекова који се издају на терет Завода здравственог осигурања ЗД кантона, а у складу са истим Позивом дана 1. септембра 2016. године на 68. сједници Владе Зеничко-добојског кантона, а на приједлог Министарства здравства ЗДК усвојена је нова Листа лијекова, а поступак одабира је проведен транспарентно и није угрожена конкуренција, те је омогућено да сви произвођачи буду на листи лијекова ЗД кантона, а стављени су и Кркини лијекови за које је поднесена апликација, као и осталих страних произвођача.

То значи да од свих Жупанија у Федерацији БиХ једини Листа лијекова КС 2016 није донесена у скаду са важећим Законима.

На Федералној листи лијекова налази се укупно 162 лијека КРКА, а од укупног промета Кркиних лијекова са свих кантоналних Листа у Федерацији БиХ, промет лијекова са Листе у Кантону Сарајево чини 30% од укупног промета лијекова у Федерацији.

Кркини лијекови се налазе и на осталим Жупанијским листама што потврђује чињеницу како Кркини лијекови испуњавају све прописане услове.

На основу горе наведеног, Конкуренцијски савјет је оцијенио да повреде Закона, на које Подносилац захтјева указује, није могуће утврдити без проведбе поступка, те је у складу са чланом 32. став (2) Закона, на 132. сједници одржаној дана 14. септембра 2016. године, донио Закључак о покретању поступка, број: 01-26-3-027-8-II/16 (у даљем тексту: Закључак), ради утврђивања постојања забрањених конкуренцијских дјеловања у смислу члана 4. став (1) тачке б) Закона.

Конкуренцијски савјет, у складу са чланом 33. става (1) Закона, је доставио Захтјев и Закључак на одговор противној страни у поступку, Влади Кантона Сарајево, Реиса Џемалудина Чаушевића 1., 71 000 Сарајево, Босна и Херцеговина, актом број: 01-26-3-027-13-II/16 дана 14. септембра 2016. године.

Конкуренцијски савјет је доставио Закључак Подносиоцу захтјева, актом број: 01-26-3-027-12-II/16 дана 14. септембра 2016. године.

Дана 29. септембра 2016. године, запримљен је Захтјев за пролонгирање рока за доставу одговора на закључак о покретању поступка број: 01-26-3-027-14-II/16 од стране Владе КС, ради комплексности предмета.

Дана 29. септембра 2016. године, Конкуренцијски савјет је Влади Кантона Сарајево актом број: 01-26-3-027-15-II/16, одобрио додатни рок од 30 дана за доставу траженог одговора.

Влада Кантона Сарајево је у одобреном року доставила одговор на Захтјев и Закључак Конкуренцијском савјету, у смислу члана 33. ставак (3) Закона, поднеском број: 01-26-3-027-16-II/16 дана 28. октобра 2016. године, у којем оспорава Захтјев, те сматра да исти треба одбити као неоснован, те у

вези са појединачним наводима Подносиоца захтјева, у битном наводи сљедеће:

- Одредбама члана 5. став (5) Закона о лијековима ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", број. 109/12) прописано је да се ближи поступак за избор лијекова, поступак и начин израде листе лијекова у ФБиХ, начин стављања и скидања лијекова са листе, обвезе министарстава здравства и завода здравственог осигурања, те произвођача и прометника лијекова увртених на листу, као и кориштење лијекова утврђује прописима Федералног министра. Одредбом члана 8. истог Закона о лијековима ФБиХ, дато је овлаштење Владама Кантона да доносе "Листу лијекова који се могу прописивати и издавати на терет средстава обавезног здравственог осигурања жупанија." У листу коју утврђује Влада Жупаније, обавезно улазе лијекови који су увртени у "федералну листу". Такође, одредбама члана 9. Закона о лијековима ФБиХ, утврђено је да на позитивној листи лијекова кантона, као и листи лијекова у болничкој и здравственој заштити на подручју кантона може бити ограничен број заштићених назива лијекова. Ради проведбе Закона о лијековима ФБиХ, Федерално министарство здравства је донијело Правилник о ближим критеријумима за избор лијекова, поступку и начину израде листи лијекова у ФБиХ, начину стављања и скидања са листа, обавезама министарстава здравства, завода здравственог осигурања, те произвођача и прометника лијекова увртених у листе лијекова, као и кориштење лијекова ("Службене новине Федерације БиХ", број 45/13).
- Из свега напријед наведеног, недвојбено произлази да су прописима утврђени критеријуми и процедуре, као и могућност ограничења броја лијекова који ће се налазити на позитивним листама. Сасвим је извјесно да се позитивне листе лијекова не формирају по законима либералног тржишта, него је формирање тих листи у надлежности законом одређених државних институција, а критеријуми за формирање листа су првенствено базирани на научним и стручним стандардима и здравственим потребама становништва.
- Према одредбама Закона о конкуренцији, надлежност Конкуренцијског савјета БиХ је заштита и промоција тржишне конкуренције у БиХ, а с обзиром да се листа есенцијалних лијекова и цијене лијекова са есенцијалне листе не утврђује на основу дјеловања тржишних законитости, то Конкуренцијски савјет БиХ не би био надлежан за доношење одлука којима се дефинише или мијења или уопште утиче на формирање позитивне листе лијекова, чак и да није посебним законом у тој области изричито успостављена надлежност Агенције за лијекове. Лијекови општенито, а нарочито лијекови са позитивне листе, нису обична роба широке потрошње. То недвојбено произлази из напријед наведених одредаба Закона о лијековима и медицинским средствима. Стога се правила заштите и промоције тржишне конкуренције не могу на исти начин примјењивати на лијекове као што се примјењују, нпр. на аутомобиле или друге робе широке потрошње. Ако би се на лијекове на исти начин примијенила правила заштите и промоције тржишне конкуренције као на све друге робе, у том случају би било спорно и само постојање позитивне листе лијекова, јер би сви произвођачи лијекова који нису увртени на позитивну листу лијекова могли приговарати да су доведени у неравноправан положај.
- За правилну примјену одредаба Закона о конкуренцији, укључујући и одредбе члана 4. истог закона, од битног значаја су стајалишта која заузима Европски суд правде и Европска комисија у примјени прописа који се односе на заштиту конкуренције. На такав закључак упућује и одредба члана 43. став (7) Закона о конкуренцији, којима је утврђено да ће Конкуренцијски савјет БиХ у доношењу својих одлука имати у виду стајалишта и праску наведених европских институција.

С тим у вези, указује се да у случају Bayer (Т-41/96, спојени случајеви Ц-2/01 и 3/01) Суд јасно одређује да је "концепт споразума, у смислу одредби члана 85(1) / који одговара члану 4(1) Закона о конкуренцији/фокусиран на постојање сугласности воља између најмање двије стране …", те да " … уколико одлука представља унилатерално понашање привредног субјекта, таква одлука не подлијеже примјени члана 85(1)." (параграфи 66. и 69. одлуке Т-41/96). Према стајалишту Суда израженом у одлуци по жалби у истом случају "Унилатералне мјере привредног субјекта су предмет рестрикција, само уколико субјекат има доминантни положај на тржишту" (параграф 70. одлуке Ц-2/01 и 3/01).

Влада Кантона Сарајево, као противне страна, такође, указује да је у пракси Европског суда правде заузет јасан став да се: "правила о конкуренцији не примјењују на активности које су повезане са вршењем јавне функције" (случај Wouters, Ц-309/99, параграф 57.) Влада Кантона Сарајево је Одлуку о листи лијекова КС донијела на основу законских овлаштења утврђених у одредбама члана 8. Закона о лијековима ФБиХ, у оквиру утврђене здравствене политике и са јасним циљем заштите јавног здравља, што значи да су одлуке у вези са којим је Конкуренцијски савјет БиХ водио предметни поступак, донесене од стране овлаштене особе државне институције у вршењу јавне функције.

- Релевантно стајалиште изражено је и у одлуци Европског суда правде у случају Poucet & Pistre (спојени случајеви Ц-159/91 и 160/91), гдје је Суд заузео став да: "Здравствени фондови и организације које су укључене у менаџмент система социјалне заштите, врше искључиво социјалну функцију. Та активност је базирана на начелу националне солидарности, и у потпуности је непрофитна … сходно томе, та активност је неекономска и организације којима је повјерена та активност нису привредни субјекти у смислу члана 85./што одговара чл. 4. Закона/". Истиче се да је одредбама чл. 82. и 83. Закона о лијековима и медицинским средствима на јасан начин дефинисано да се есенцијална односно позитивна листа лијекова успоставља са циљем омогућавања основне заштите здравља становништва, те да лијекови са есенцијалне односно позитивне листе представљају минимум лијекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, па је стога -имајући у виду праксу Европског суда правде, очигледно да

доношење предметних одлука представља активност надлежне институције (Влада Кантона Сарајево) која је базирана на принципу солидарности осигураника и која је у потпуности непрофитна, јер је кориштење лијекова са позитивне листе финансирано из средстава солидарности обавезног здравственог осигурања која се формирају на темељу начела узајамности и солидарности.

- Нарочито је релевантан став Европског суда правде у случају ФЕНИН (Ц-205/3), гдје је асоцијација предузећа која продају медицинска добра и опрему (ФЕНИН) поднијела притужбу Европској комисији против 26 јавних тијела (укључујући и 3 министарства шпанске владе), која воде национални здравствени систем (СНС) у Шпанији. Комисија је притужбу одбила, а Суд правде ЕУ потврдио одлуку Комисије, наводећи при том да "СНС управљачка тијела не дјелују као предузећа, када учествују у менаџменту националних здравствених услуга, те да њихов капацитет као купца не може бити раздвојен од употребе медицинских средстава и опреме након њихове куповине. Сходне томе, та тијела не дјелују као привредни субјекти у смислу права конкуренције Уније када купују медицинска добра и опрему, и чланови 81 и 82. ЕЦ нису примјењиви на њих." (параграф 5. Одлуке Ц-205/3).
- Противна страна истиче да стриктном примјеном одредби чланова 4. став (1) Закона о конкуренцији, Конкуренцијски савјет мора утврдити је ли доношење Побијане Листе лијекова КС 2016. имало за циљ и за посљедицу спрјечавање, ограничавање или нарушавање тржишне конкуренције на релевантном тржишту. Из образложења захтјева за покретање поступка јасно произлази да Влада КС није предметну листу утврдила са циљем спрјечавања, ограничавања или нарушавања тржишне конкуренције.

Циљеви успостављања позитивне листе лијекова утврђени су одредбама чл. 82. и 83. Закона о лијековима и медицинским средствима, тако што је изричито дефинисано да је циљ листе есенцијалних лијекова омогућавање минимума заштите здравља становништва односно утврђивања минимума лијекова који се издају на терет обавезног здравственог осигурања. С обзиром да су Законом утврђени циљеви успостављања листе есенцијалних лијекова односно позитивне листе, то Влада КС није имала ни основа, ни разлога, ни компетенција за стајалиште да оспорену листу лијекова утврди са циљем спрјечавања, ограничавања и нарушавања тржишне конкуренције.

Надаље, циљ доступности лијекова је да сви есенцијални лијекови морају бити доступни пацијентима у свако доба и у свим дијеловима земље и да пацијент ради финансијских трошкова не буде лишен лијека који му је потребан. Активности које доприносе остваривању доступности лијекова су:

- Избор есенцијалних лијекова, селекција есенцијалних лијекова чини најважнији дио политике лијекова, као важан корак у осигуравању доступности лијекова и значаја за осигуравање рационалне фармакотерапије,
- Обухват лијекова листама које се финанцирању из средстава здравственог осигурања ускладити са финансијским могућностима система здравственог осигурања,
- Јасни и транспарентни критеријуми, за припрему свих врста листи лијекова које се финансирају из средстава здравственог осигурања,
- Системско регулисање начина и поступак снабдијевања лијековима за лијечење ријетких ријетких обољења,
- Увођење механизма контроле и придржавање смјерница,
- Фармако-економски елементи и њихово практично узимање у разматрање приликом доношења одлука о увртавању лијекова у листе лијекова,
- Финансирање лијекова односно финансијска одрживост захтијева баланс између потражње, коштања и средстава на располагању. Како су та средства ограничена, важно је користити их за задовољавање најнужнијих потреба односно важно је њихово кост-ефективно кориштење.

- Међутим, у контексту навода Подносиоца захтјева и његове "бриге" о пацијентима потребно је нагласити да становништво Кантона Сарајево већ дуги низ година нема на располагању лијек Dexametazon тбл, 0,5 мг јер произвођач Крка, дакле Подносилац захтјева не жели прихватити обавезу усклађивања цијене. Из овог разлога је годинама евидентирана дефицитарност наведеног лијека, а који се због протуупалног, аналгетског и протуалергијског ефекта те смањивања дјеловања имунолошког сустава, препоручује за лијечење реуматских, системских везивноткивних, алергијских и кожних болести те болести очију, пробавних органа, дишних органа, крви, бубрега, неких облика рака, реакција након пресађивања органа и шока. Дакле, изузетно тешки болесници немају приступ тржишту лијекова који се осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања КС, те су принуђени да наведени лијек купују по комерцијалним цијенама, и ако се ради о есенцијалном лијеку. Исти случај је и са антибиотским сирупом за дјецу за који Министарство здравства КС није запримило никакву документацију. Напомињемо да је за наведене лијекове Крка једини произвођач и да на овај начин Крка спрјечава и ограничава лијечење пацијената са наведеним лијековима, а самим тим и угрожава права пацијената на лијечење и терапију на терет средстава обавезног осигурања и то са есенцијалним лијековима, а све из разлога да би наведене лијекове продавала по комерцијалној цијени и остваривала профит на рачун пацијената.
- Есенцијална листа лијекова треба да буде утемељена на терапији првог избора (*WHO Policy Perspectives on Medicines. Promoting rational use of medicines: core components. Geneva: WHO*, 2002.) а што није случај са Федералном есенцијалном листом. На листи А лијекова су увршћени лијекови који се користе као додатна терапија, односно ако стандардни лијекови не дају задовољавајуће резултате. Дакле, опсег А листе лијекова, као обавезне листе за све кантоне са подручја Федерације БиХ, је преопсежан,

асортиман није прилагођен есенцијалним лијековима од виталног значаја који треба да се финансира 100% на терет осигурања.

- Тако, од 166 лијекова које садржи Федерална А листа лијекова, на њих 28 је евидентиран енорман број произвођача, чак и 13 произвођача на једна лијек.
- Лијекови од којих нема профита нису ни регистровани на подручју БиХ. Турбекулостатици су такођересенцијални лијекови али се не осигуравају становништву Федерације БиХ јер их користи релативно мали број пацијената.
- Члан 9. Закона о лијековима ФБиХ, и члан 11. Правилника о ближим критеријумима дефинише могућност ограничавања произвођача лијекова и обавезу увртавања домаћих и оригиналних произвођача лијекова. Иницијатива да се домаћа фармацеутска производња прогласи стратешком је подржана од стране свих нивоа власти Кантона Сарајево, Скупштине КС, Владе Кантона Сарајево и Министарства здравства КС у чијој надлежности је брига о опскрби становништва лијековима.
- Релевантно је указати и да на разини БиХ, од стране Савјета министара БиХ усвојена је и донесена Политика лијекова и медицинских средстава у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ" бр. 55/11). Споменута Политика лијекова у Одјељку Б-квалитет, сигурност и ефикасност лијекова и медицинских средстава у алинеји (6) јасно дефинише: "Подржати развој домаће производње према европским стандардима и трендовима у смислу припреме истих за конкуренцију на међународној разини у погледу квалитете.", а у Одјељку Ц-Доступност лијековима и медицинским средствима алинеја (1): "Осигурати потребне лијекове и медицинска средства из домаће производње и увоза који ће бити доступни становништву БиХ".
- Даље у поднеску се наводи и како је набавка лијекова за становништво Кантона Сарајево јавним средствима која су ограничена и недостатна резултирала израженом потребом ограничавањем броја произвођача на Листи лијекова из слиједећих разлога:
  - Осигуравање једномјесечних залиха у апотекама доводи све апотеке у тешку економску ситуацију и упитан је опстанак свих апотека. Средства која свака апотека мора осигурати и резервисати за осигурање једномјесечних залиха за сваки лијек значи имати на стању у залихи свих 13 произвођача. У ситуацији када је Одлуком Конкуренцијског савјета свака аптека уговорна, проблем се усложњава и цијели систем малопродаје доводи у колапс.
  - На подручју Кантона Сарајево је регистрована 171 апотека и све оне требају имати залихе за око 1500 облика, јачина и паковања лијекова који су садржани у Федералној листи А и Б лијекова. Услијед таквог захтјева који се поставља пред уговорним љекарнама, изражени су и захтјеви за повећањем висине накнаде за издане лијекове. У цјелокупној ситуацији, у којој су средства обавезног осигурања ограничена, а Завод здравственог осигурања КС послује са губитком, да све више здравствених установа исказује губитак, да је опстанак свих апотека угрожен, фармацеутске куће исказују добит и остварују профит.
  - Смањењем броја произвођача на Листи лијекова доприноси лакшој и бољој контроли прописивања и издавања лијекова и активности контролора Завода здравственог осигурања КС на правилном прописивању, праћењу нус појава и интеракцију лијекова, смањењу полипрагмазије, те едукацију становништва о правилној употреби лијекова.
  - Анализом здравственог стања становништва и потрошњом лијекова на подручју Кантона Сарајево евидентно је да постоји несклад у подацима, а што наводи на неправилну и прекомјерну упорабу лијекова. Пацијентима је осигурана квалитетна, сигурна и ефикасна терапија јер се на Листи лијекова налазе регистровани лијекови који посједују дозволу за прометовање лијека издату од стране Агенције за лијекове и медицинска средства БиХ, а што је основна и једина обавеза и намјена Листи лијекова.
- Опреза ради, Противна страна истиче да Подносилац захтјева није опредијелио релевантно тржиште, али из контекста његовог захтјева произлази да као релевантно тржиште сматра подручје Кантона Сарајево - "тржиште увртавања лијекова" вјероватно мислећи на Листу лијекова КС 2016, што је нонсенс, јер у стварности се ради о незнатном дијелу тржишта лијекова у БиХ. Међутим, према дефиницији релевантно тржиште лијекова обухваћа све лијекове које пацијенти и заводи као потрошачи и/или корисници сматрају међусобно замјењивим, под прихватљивим условима, имајући у виду њихов састав, квалитет који се доказује регистрацијом, индикацијско подручје тј. намјену, начин употребе или дозирању, условима продаје (која зависи од добре воље произвођача) тј. континуирано снабдијевање лијеком и цијене лијека.
- Нетачни су наводи Подносиоца захтјева да је Влада Кантона Сарајево одређен број његових лијекова "скидала" са листе. Наиме, Влада Кантона Сарајево је донијела Листу лијекова КС 2016, ради усклађивања са законом, а није "скидала" било које лијекове са раније листе. Под "скидањем лијека листе" сматра се уклањање лијека са текуће - важеће листе, из разлога који су прописани законом (на примјер, нередовито снабдијевање лијеком). Међутим, код утврђивања нове листе, лијекови се увртавају на листу на начин и под условима који су утврђени прописима и у складу са стајалиштима и стандардима струке и науке, те потребама заштите здравља становништва.
- Теза Подносиоца захтјева да скидање његових лијекова са позитивне листе значи промјену терапије за пацијенте и да је пацијентима ускраћено право кориштења лијекова на које су навикли није тачна из разлога што осигураници остварују права на кориштење генеричких лијекова других произвођача који су заступљени на позитивној листи. У складу са Законом о

лијековима и медицинским средствима генерички лијек је лијек који има исти квалитативни и квантитативни састав активне супстанце у истом фармацеутском облику и чија је биоеквиваленција с референтним лијеком доказана одговарајућим испитивањима. Дакле, као што је општепознато, генерички лијекови морају испуњавати једнаке услове и карактеристике као и лијек оригинатора тако да ту нема опасности за пацијента јер су за њега позитивном листом осигурани одговарајући генерички лијекови који су дефинисани федералном листом.

- Дозвола за стављање лијека у промет је исправа којом се овлаштено тијело утврђује квалитет, дјелотворност и сигурност готовог лијека, тј. потврђује да су захтјеви за стављање лијека у промет испуњени и да лијек може бити у промету.
- Квалитет лијека је скуп карактеристика лијека који омогућава задовољење декларисаних или очекиваних фармацеутско-кемијско-биолошких и микробиолошких резултата испитивања лијека, односно скуп карактеристика које се утврђују квалитативном анализом свих састојака лијека, квантитативном анализом свих активних супстанци лијека као и свих осталих испитивања потребних за осигурање квалитете лијека у складу са захтјевима дозволе за стављање у промет.
- Дакле, квалитет свих регистрованих лијекова је доказан у поступку регистрације лијека, односно у поступку добијања дозволе за стављање лијека у промет које издаје Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ.
- Наводи о изнимном квалитети Кркиних лијекова и угрожавању здравља пацијената уколико не користе лијек на који су навикли су апсолутно нетачни и неосновани. Штовише, присутност одређеног броја генерика на тржишту је осигурано већ кроз есенцијалну листу лијекова док се позитивном листом кантона утврђује само који произвођачи ће у складу са Законом имати право да се њихова набавка финансира из јавних средстава. Независно о тој могућности лијек Подносиоца захтјева који није уврштен на листу пацијенти могу набављати по редовним цијенама будући да су исти лијекови и даље присутни на нашем тржишту.
- У вези с наводима Подносиоца захтјева у односу на број пацијената који су до сада користили одређене лијекове из производног асортимана Крке, неоспорна је чињеница да ће се пацијенти који болују од одређених стања и обољења, и даље користити исти лијек у терапији, према називу лијека и произвођача који су садржани у Листи лијекова. Дакле, лијечење дијабетес мелтиуса и укључивање лијека у терапију се проводи због особина и дјеловања активне супстанце коју лијек садржи, а не по називу произвођача, јер активна супстанца лијека има терапеутско дјеловање а не назив лијека или произвођач. Бројни су примјери да пацијенти нису оштећени у терапијском смислу: пантопразол - оригинални произвођач Нуцомед и лијек Цонторолоц је заступљен на листи лијекова, Валсартан и Валсатран ХЦТ - Новартис са лијеком Диован, Цо-Диован је на Листи лијекова КС 2016. Из свега наведеног се закључује да захтјев Подносиоца апсолутно нема чињеничног и правног утемељења те је израда Листе лијекова КС 2016 извршена искључиво на основу бриге о пацијентима, осигурању дјелотворне терапије у корист пацијената, а никако у сврху зараде фармацеутских компанија.
- У контексту навода Подносиоца захтјева о извршеној дискриминацији је од значаја указати на заступљеност и удио домаћих и страних произвођача на листи лијекова. Домаћи произвођачи лијекова су на Листи заступљени у процентуалном дијелу од цца 22% или 17 милиона КМ, док су страни произвођачи заступљени са процентуалним дијелом од цца 78%, а што само по себи довољно говори о неоснованости навода Подносиоца захтјева да је донесеном листом лијекова извршена дискриминација по основу поријекла и фаворизација домаћих произвођача лијекова. Напријед наведени статистички показатељи упућују на закључак да нити један страни произвођач лијекова није изложен дискриминацији по основу поријекла.
- Цијенимо да је непримјерено повезивати домаћу производњу лијекова уз придјев приватни интерес, а иноземне произвођаче повезивати са интересом пацијената и њиховог здравља. Ово посебно имајући у виду напријед наведено образложене околности у вези с лијековима чији је једини произвођач Подносилац захтјева, а при томе имајући у виду да свака фармацеутска кућа као привредни субјекат (без обзира је ли домаћи или страни) по дефиницији има за циљ стицање добити на тржишту. Циљ листе лијекова је доступност терапије свим пацијентима, а не само који болују од болести које су профитабилне за фармацеутске компаније. Министарство здравства КС и Влада КС на првом мјесту имају у виду добробити пацијената и осигуравање квалитетне, сигурне и ефикасне терапије, као и шири друштвених интерес.
- Апсолутно правно су ирелевантни наводи Подносиоца да Кркини лијекови задовољавају услове утврђене Правилником јер су садржани и у листама Зеничко-добојског Кантона и Тузланског Кантона. При томе, наводи Подносиоца захтјева потврђују да се као релевантно тржиште може посматрати једино цијела територија БиХ, а не само територија Кантона Сарајево.
- Нетачни су и наводи Подносиоца захтјева да се 162 Кркина лијека налазе на Федералној есенцијалној листи јер Федерална есенцијална листа је формирана са ИНН називима лијека а не са заштићеним именима и произвођачима лијекова. Овдје се може само радити о чињеници да су 162 генеричка лијека садржана у Федералној листи лијекова регистрована за прометовање на подручју БиХ од стране Крке. Међутим, надлежност за прикупљање документације је на нивоу кантона, а на које се формира кантонална позитивна листа која садржава заштићени назив лијека и произвођача.
- У цјелокупном захтјеву Подносиоца евидентно је да су погрешно приказани бројеви лијекова у различитим облицима, јачинама и паковањима што представља потешкоћу у разумијевању чињеница или пак може бити резултат намјере

довођења Конкуренцијског вијећа у заблуду са циљем исхођења погрешне и незаконите одлуке у корист Подносиоца.

- Министарство здравства је запримило документацију и то:
  - Крка Фарма д.о.о. је за А листу лијекова Кантона Сарајево доставила укупно 84 апликације за 40 лијекова садржаних на А листи лијекова Федерације БиХ. На А листи лијекова Кантона Сарајево се налазе 3 лијека у 5 различитих облика, јачина и пакирања. Укупно 18 апликација достављених овом министарству за 15 лијекова у 18 облика јачина и паковања није достављена потребна односно потпуна документација или није прихваћена утврђена обавезујућа цијена. Дакле, за дио лијекова који су есенцијални и на које је становништво навикло у досадашњем лијечењу се по одлукама овог носиоца дозволе за прометовање лијека не може осигурати јер Крка није испоштовала Правилник о ближим критеријумима. Чак се ради о лијековима које користе тешко обољели пацијенти дехаметасону и који пацијенти обољели од карцинома морају комерцијално плаћати. Исти је случај и са антибиотским сирупом за дјецу, за који такође Крка није доставила документацију јер не желе лијек осигуравати за Листу лијекова по утврђеној цијени. Дакле, Крка као једини произвођач ових лијекова злоупотребљава монополистички положај се не руководи бригом за пацијенте, него се искључиво руководи економским интересима које као једини произвођач лијека може остварити прометовање по комерцијалној цијени.
  - За Б листу лијекова запримљено је 55 апликација за 25 лијекова садржаних у Федералној Б листи лијекова. Од тога су 23 апликације за лијекове који уопште нису уврштени у Б листу лијекова нити једног произвођача. Нажалост, Кантон Сарајево због прекомјерне потрошње лијекова није у могућности финансирати пуну Б листу лијекова. Од 55 запримљених апликација 11 апликација је непотпуних и са цијеном која је виша од утврђене референтне.
- Запримљено је и 28 апликација за 11 нових лијекова који нису садржани на Федералној есенцијалној листи и нису могли бити предмет разматрања. Важно је истаћи да само њих 7 од 28 има потпуну документацију, а 21 је непотпуна.
- Надаље, нетачни су наводи да је прихваћено на А листи лијекова 4 лијека и 1 лијек на Б листи. На А листи се налази 3 лијека у 5 облика, јачина и паковања, а на Б листи 2 лијека у 3 облика и јачине, а један лијек је осигуран становништву Кантона Сарајево кроз рефундацију јер Крка није прихватила обавезујућу цијену. Од укупно 9 апликација је прихваћено и уврштено на Листу лијекова Кантона Сарајево.
- Подносилац захтјева свој захтјев темељи на неважећем пропису - Закону о лијековима ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 51/01 и 29/05) који је стављен изван снаге чланом 17. Закона о лијековима ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 109/12), што упућује да цјелокупна правна анализа Подносиоца захтјева заснована на погрешној материјалноправној подлози. У децембру 2012. године Парламент ФБиХ је донио Закон о лијековима ФБиХ, који је ступио на снагу осмог дана од дана објављивања односно 27. децембра 2012. године и којим је утврђено да је Федерално министарство здравства надлежно тијело одговорно за област лијекова који се употребљавају у ФБиХ, дијелу за који није одговорна Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ, те су у члану 9. предвиђена могућност да Кантони на позитивним листама ограниче број заштићених назива на листама у складу са одређеним критеријумима. На овај начин Подносилац захтјева покушава довести у заблуду Конкуренцијски савјет упућујући га на примјену закона који није на снази како би исходио одлуку Конкуренцијског савјета у своју корист. Исто је видљиво и из навода тачке 7. Захтјева, у којем се истиче да је Конкуренцијски савјет о сличним питањима већ одлучивао. Таква тврдња је нетачна, будући да су у захтјеву цитирана рјешења заснована на примјени раније важећег Закона о лијековима ФБиХ који је сада стављен изван снаге. Битна разлика раније важећег Закона о лијековима ФБиХ у односу на сада важећи Закон о лијековима се огледа у томе што је новим Законом о лијековима у члану 9. утврђено право кантоналних влада као доносиоца позитивне листе да ограниче број заштићених назива. Наиме, нови Закон о лијековима ФБиХ сада предвиђа могућност ограничавања броја заштићених назива али да се домаћи произвођачи у сваком случају обавезно уврштавају на листу уколико испуњавају наведене услове из члана 9. став (1) према редослиједу који је добивен примјеном критерија из члана 9. став (2), у складу са чланом 9. став (3) Закона. Имајући у виду наведено у овој тачки, очигледно произлази је да Захтјев подносиоца неоснован.
- Поред свих напријед изложених разлога, Влада КС, као противник у поступку, сматра да одлучујући значај има чињеница да је Босна и Херцеговина закључила са Европском унијом Споразум о стабилизацији и придруживању, који је ратификиран и ступио на снагу. Наведени Споразум, садржи посебни дио, Глава VI Усклађивање закона, проведба закона и правила тржишног натјецања, у оквиру којег су одредбама чл. 71. дефинисана основна начела заштите тржишне конкуренције. У овом начелима, није предвиђено да контроли тржишне конкуренције подлијежу државне институције и тијела локалне самоуправе, осим у случају када директно учествују на тржишту (као купци, односно продавачи). То је у складу са европском регулативом, која се односи на заштиту тржишне конкуренције, а која је такве природе да оцјену прописа, односно подзаконских аката и одлука, државних институција или тијела локалне самоуправе не ставља у надлежност тијела формираних у сврху заштите тржишне конкуренције, нити у таквим случајевима даје овласти тим тијелима да стављају изван снаге

прописе државних институција и тијела локалне самоуправе, и да државним институцијама и тијелима локалне самоуправе изричу санкције. Управо на таквој регулативи се темеље и одлуке, односно стајалишта, Европског суда правде и Европске комисије. До сада је, одредбама члана 43. став (7) Закона о конкуренцији, било предвиђено да ће Конкуренцијски савјет БиХ у доношењу својих одлука имати у виду стајалишта и праксу наведених европских институција. Међутим, ступањем на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању, примјена европских правила о конкуренцији је постала обавезна за Босну и Херцеговину, јер закључени споразум има приоритет над домаћим прописима. С тим у вези, указује се и на одредбу члана 71. став (2) Споразума, којима је регулисано да ће свако поступање супротно овоме бити оцијењено на основу критеријумима који произлазе из правила тржишне конкуренције која вриједе у Европској унији, као и инструмената за тумачење које су усвојиле институције Европске уније. Према томе, стриктна примјена Споразума о стабилизацији и придруживању упућује Конкуренцијски савјет на одлуку којом ће захтјев Подносиоца у овоме поступку одбити као неоснован.

- У цијелости је неоснован приједлог Подносиоца захтјева да Конкуренцијски савјет одреди привремену мјеру којом ће суспендовати Одлуку о листи лијекова. Таква привремена мјера би довела у питање право пацијената који користе лијекове који су уврштени на есенцијалну листу, да им се лијекови издају на терет средстава завода здравственог осигурања, а што би у коначници могло довести до несагледивих и непоправљивих штетних посљедица. Поред тога, постоји законска обавеза да се есенцијалне листе Кантона ускладе са есенцијалном листом ФБиХ, па би суспендовање предметне есенцијалне листе, имало за посљедицу изравно кршење наведене законске обавезе. Стога је приједлог за одређивање привремене мјере у потпуности правно неоснован те предлажем Конкуренцијском савјету да исти као такав одбије у цијелости.

На одговор Владе КС, дана 9. новембра 2016. године, Конкуренцијски савјет је под бројем: 01-26-3-027-18-II/16 запримио Изјашњење на одговор Владе КС од стране Подносиоца захтјева.

У свом изјашњењу Подносилац у кратким цртама наводи сљедеће:

- Наводи Владе КС су неосновани и нису документовани ни једним прилогом или доказом за изнијете тврдње.
- Тач. 1. Неосновано је мишљење да Конкуренцијски савјет није надлежан за доношење одлука којима се мијења или уопште утиче на формирање листе позитивне листе лијекова. Нетачна је тврдња да је посебним законом у тој области изричито успостављена надлежност Агенције за лијекове. Тачно је да је одредбама члана 5. ст. 5. важећег Закона о лијековима ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 109/12) прописано да се "ближи поступак за избор лијекова, поступак и начин израде листе лијекова у ФБиХ, начин стављања и скидања лијекова са листе, … утврђује прописима федералног министра. Подносилац захтјева се такође у свом захтјеву позива на овај члан Закона. Одредбом члана 9. Закона о лијековима ФБиХ, дана је могућност владама Кантона да на позитивној листи лијекова … може бити ограничен број заштићених лијекова, али само на основу објективних, транспарентних законских критеријума, које прописује Федерално министарство здравства. Неоснована је тврдња да одлуке државних институција које доносе позитивне листе лијекова не спадају у надлежност преиспитивања од стране Конкуренцијског савјета јер се формирају на основу утврђених критеријума и процедура, а не по "законима либералног тржишта".

  Није битно је ли се листа есенцијалних лијекова и цијене лијекова са есенцијалне листе утврђују на основу дјеловања тржишних закона, или по стручним стандардима и здравственим потребама становништва, него је битно да ли и како те Одлуке о листи есенцијалних лијекова дјелују на тржиште и тржишну конкуренцију у БиХ. Дакле, Конкуренцијски савјет БиХ је надлежан за доношење одлука којима се дефинише или утиче на формирање позитивне листе лијекова, када таква листа спрјечава, ограничава и нарушава тржишну конкуренцију.

  Неоснована је тврдња да лијекови опћенито, а нарочито лијекови са позитивне листе, нису роба широке потрошње. Правила заштите и промоције тржишне конкуренције морају се примјењивати на лијекове као што се примјењује на друге робе широке потрошње.

  Подносилац захтјева је изнио доказе да Одлука о позитивној болничкој и магистралној Листи лијекова Кантона Сарајево бр. 02-05-22664/16, од 1. јуна 2016. године ("Службене новине Кантона Сарајево" бр. 27/2016) спрјечава, ограничава и нарушава тржишну конкуренцију на тржишту увртавања лијекова који се издају и осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања КС. Беспредметна је тврдња да би сви произвођачи лијекова који нису уврштени на позитивну листу лијекова могли приговарати. Предмет Захтјева није приговарање да је Крка "доведена у неравноправан положај", него да се утврди да се спорном Одлуком спрјечава, ограничава и нарушава тржишна конкуренција.
- Тач. 2. Неосновано је позивање на стајалишта Европског суда правде и Европске комисије у примјени прописа који се односи на заштиту конкуренције. Ни у једној пресуди не постоји генерални став да се правила конкуренције не примјењују на активности повезане са "вршењем јавне власти". Да постоји таква генерална одлука онда наведени судски предмети не би ни постојали, него би притужбе без разматрања аутоматски биле одбијане кад год су у питању било какве одлуке "јавне власти". Напротив, генерални је став Европске комисије и Суда да било која особа која подузима привредне активности, без обзира на правни статус тих особа подлијеже правилима о конкуренцији. Суд сваки случај преиспитује посебно и одлуке које се доносе на основу тога како су дјеловали органи "јавне власти", тј. је ли њихова активност,

ограничава нарушава конкуренцију у привредној активности или не. А.) Није компатибилно у овом поступку позивати се на случај Bayer (T-41/96, спојени случајеви Ц-2/01 и 3/01). Главна проблематика овог случаја односи се на питање јесу ли трговци на велико прекршили право патента или је унутрашња одлука Бауера осујетила слободу кретања роба. У наведеној пресуди Европски суд одговара на питање може ли се, када и под којим условима једнострана одлука појединог предузећа сматрати забрањеним споразумом у смислу чл. 85. и 86. Уговора о ЕЕЗ. Дакле, одлука се односи на мјере једног привредног субјекта који има (или нема) доминантан положај на тржишту у односу на остале привредне субјекте. С друге стране очигледно је да Влада Кантона Сарајево има доминантни положај на одређивање услова тржишта лијекова који се издају и осигуравају на терет средстава завода здравственог осигурања, јер одређује ко може приступити тржишту. Б.) Није примјењиво за овај поступак позивање на случај Wouters, Ц-309/99 јер је у овом случају одлука управо супротна. Влада погрешно парафразира параграф 57 из одлуке Ц-309/99. Нигдје није речено да се правила о конкуренцији не примјењују на активности повезане са вршењем јавне власти. У параграфу 57. се објашњава да: "према судској пракси Суда, Уговор и правила о тржишној конкуренцији не примјењују се на дјелатности које по својој природи, свом циљу не припадају сфери тржишне активности, као и прописе којима предмет припада сфери тржишне активности." Суд је одлучио да се наведена судска пракса не може примијенити у случају Wouters јер "Дјелују као регулаторно тијело професије, чија пракса представља економску активност". Ц.) Погрешно се интерпретира стајалиште изражено у одлуци Европског суда правде у случају Poucet&Pistre (спојени случајеви Ц-159/91 и 160/91). Предмет спора у овом случају је било питање обавезне уплате доприноса за здравствено осигурање за самоупослене особе у непољопривредним занимањима. Господин Poucet и господин Pistre су тражили поништење налога за плаћање доприноса за социјално осигурање Здравственом фонду, јер сматрају да не подлијежу начелу обавезне припадности неком Фонду социјалне сигурности, те да они требају имати право слободног приступа било којем приватном осигуравајућем друштву основаном на територији Заједнице, па на основу тога тврде да национални Здравствени фонд има доминантан положај, супротно правилима о слободи конкуренције утврђеним у Уговору. Суд је заузео став да: "Здравствени фондови и организације укључене у управљање јавним системом социјалне заштите врше искључиво друштвену функцију. То се дјеловање заснива на начелу националне солидарности и потпуно је непрофитно…" Суд је пресудио да организације задужене за управљање системом социјалне сигурности, не потпадају под појам предузетника у смислу члана 85. и 86. Уговора, али само за случај када доносе одлуке о обавезној уплати доприноса. Дакле, суд није донио пресуду о "тијелима јавне власти" нити је одлучивао о ситуацији када та тијела тржишно дјелују прописујући различите тржишне услове за поједине привредне субјекте.

Конкретно није битно је ли Влада Кантона Сарајево и Завод здравственог осигурања КС профитна или непрофитна организација, и је ли базиран на начелу солидарности осигураника. Битно је да Завод произвођачима лијекова који су на есенцијалној Листи лијекова плаћа продане лијекове и битно је да произвођачи јесу профитне тврткe које продају лијекове. Битно је да је Побијана Одлука Владе КС Листом лијекова 2015 директно утјече на тржиште лијекова (који се плаћају на терет ЗЗО КС) и дозвољава приступ тржишту само одређеним субјектима (а другима онемогућава), те да таква одлука јесте економског карактера и подлијеже Закону о конкуренцији. Дакле, доношење Листе лијекова КС 2016 није неекономска активност, него напротив управо тржишно ограничавајућа, јер подносиоцу захтјева онемогућава приступ том тржишту. Д.) Погрешно се интерпретира стајалиште изражено у одлуци Европског суда правде у случају ФЕНИН (Ц-205/3), предмет спора у овом случају је била притужба Асоцијације предузећа која продају медицинска добра и опрему (ФЕНИН), против (СНС) у Шпанији због системског кашњења у плаћању од стране СНС који у просјеку од 300 дана касни са плаћањем члановима ФЕНИН, и ако дугове осталим добављачима плаћају у далеко разумнијем временском периоду, што представља злоупотребу доминантног положаја у смислу чл. 82. ЕЦ. СНС је у обрану истакао да они покривају цијели сектор пружања медицинских услуга, те да купљена медицинска средства просљеђују болницама, које су обавезне да робу плаћају тек након што буде употријебљена, те да СНС није обавезан платити прије него та роба буде употријебљена у болницама. ФЕНИН се жалио да се куповина робе од њих треба одвојено проматрати, без обзира на сврху куповине и на каснију употребу исте. Прије свега, Суд јасно потврђује у параграфу 25. да у праву тржишне конкуренције Заједнице дефиниција "предузетник" покрива било коју особу која се бави привредном активношћу, без обзира на правни статус тих особа и на начин на који се финансирају, те да активност која се састоји у пружању добара и услуга на одређеном тржишту има обиљежје економске активности. У конкретном спору Комисија јесте притужбу одбила, а Суд Правде ЕУ потврдио одлуку Комисије, наводећи при томе да: "СНС управљачка тијела не дјелују као предузећа, када су учествовали у управљању јавним здравственим услугама, (дакле само у овом случају), те да њихов капацитет као купца не може бити раздвојен од употребе медицинских средстава и опреме након њихове куповине (дакле да даља упораба робе одређује је ли куповине представља привредну активност или не). Ова Пресуда није генерални став, него се односи на одлуку уску област и однос између специфично одређене двије уговорне стране и односи се само на њих и њихов "случај".

- Дакле, доношење Листе лијекова КС 2016, јесте економска активност јер одређује услове тржишта у погледу производа која може бити на тржишту и у погледу цијене производа на тржишту и представља ограничавање и контролу тржишта, јер утврђује да само ограничени број привредних субјеката може имати приступ тржишту без транспарентних и јасних критерија.
- Тач. 3. Неутемељени су сви наводи изнесени у точки три одговора; погрешно је тумачење одредби чл. 82. и 83. Закона о лијековима и медицинским средствима БиХ; а) Прије свега

чланком 83 прописано је да сврха утврђивања Есенцијалне листе лијекова у БиХ јесте да се утврди минимум лијекова који се прописују и издају на терет средстава обвезног здравственог осигурања, а не заштите здравља становништва. б) Вијеће министара БиХ није никада утврдило есенцијалну листу лијекова у БиХ. Постоји само Приједлог есенцијалне листе која садржи далеко мањи број лијекова од Листе есенцијалних лијекова обвезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине. ц) Минимум заштите здравља становништва је дефинисан као обавеза произвођача и прометника лијекова на велико да стално имају на располагању утврђене количине есенцијалних лијекова.

Подносилац пријаве је јасно образложио да је доношење Листе лијекова КС 2016 имало за циљ и посљедицу спрјечавање, ограничавање или нарушавање тржишне конкуренције на релевантном тржишту по одредбама члана 4. став (1) Закона о конкуренцији јер: Влада КС директно искључила Подносиоца захтјева из могућности да уопће приступи тржишту, а то је омогућила само ограниченој групи произвођача, јер не постоје јасни и транспарентни критерији на основу којих је ограничен број произвођача и на основу којих је донијета Нова листа лијекова 2016, јер нису примијењени фамако-економски елементи у разматрање приликом доношења одлука о увртавању лијекова на Листу лијекова КС 2016 (економски су за све исти јер произвођачи морају прихватити утврђену цијену; а фамако разлози не постоје јер Кркини лијекови испуњавају све фармако терапеутске услове).

- Нетачни су и малициозни наводи да Крка д.д. дужи низ година "не жели прихватити обавезу усклађивања цијене" за лијек Dexametazon тбл, 0,5 мг и за антибиотски сируп за дјецу те да је из тог разлога годинама евидентирана дефицитарност наведеног лијека. а) прво је нетачно да је Крка једини произвођач тог лијека, б) Федералном листом лијекова одређена је цијена тог лијека од 0,95 КМ која економски није реална. Једини произвођач који је раније нудио цијену од 0,95 КМ и као такав је увртен на Листу лијекова ЖС низ година у 2012., 2013., 2014., и 2015. години је Галеника а.д., ц) на Листу лијекова КС 2016 тај лијек уопће није увртен, јер ниједан произвођач није конкурисао за тај лијек. д) Цијена коју Крка нуди дуги низ година од 3,09 КМ је једина цијена која је економски прихватљива за произвођача. е) Три Кантона у Федерацији су прихватиле цијену Dexametazon таблета 0,5мг x 10 по цијени од 3,09 КМ: БПК, ХНК и ЗХЖ, те су тиме потврдили да је та цијена прихватљива за тржиште БиХ, те за кантоналне Заводе здравственог осигурања. ф) за евентуалне дефектуре другог произвођача Крка не може преузети одговорност, јер се управо други произвођач обавеза осигурати лијек за пацијенте и испоручивати га по цијени од 0,95 КМ, за што се Крка није обавезала. Такође, никада нисмо добили нити од једне релевантне институције чија је мјеродавност брига о здрављу становништва да конкурент не може осигурати наведени лијек за тржиште БиХ те да тиме угрожава приступ пацијенту лијеку са Есенцијалне листе.
- Нетачне су тврдње и за антибиотски сируп, а претпостављамо да се при томе мислило на препарат Оспен 750 орална суспензија 750000 и.ј./5 мЛ, х60 мл, а) 23. априла 2013. године на позив Завода здравственог осигурања КС достављена је сва документација за увртавање на Листу лијекова КС, али није дошло до увртења лијека на Листу лијекова КС. б) 2. децембра 2013. године Министарству здравства КС достављамо поновну молбу за увртење Оспен 750 орално сус. на Листу лијекова КС, али није дошло до увртења, ц) Крка Фарма д.о.о. више није носилац дозволе за стављање у промет за наведени лијек јер долази до преласка на носиоца Новартис БА д.о.о., те из тог разлога 5. новембра 2014. године одустајемо од апликације јер више нисмо имали законску основу за исту. О томе је обавијештено Министарство здравства КС, те се апликација сторнира.
- Није битан навод да је 166 лијекова које садржи Федерална А листа лијекова, за њих 28 евидентиран велики број произвођача. Подносилац захтјева сматра да уколико произвођачи прихваћају тражену цијену, те испуњавају све обавезе и услове за увртавање на Листу лијекова, повећањем броја понуђених лијекова у оквиру једног ИНН-а не долази до оптерећења прорачуна, него се тиме се пацијентима и лијечницима омогућава избор, уз поштивање правила тржишне конкуренције. Тако, кантони ЗДК, ТК, БПК имају на својим А листама лијекова све произвођаче који су испунили услове за увртавање на Листу лијекова, без обзира на то који је број произвођача у питању.

У Републици Српској је одувијек активна Листа лијекова на коју се увртава нови лијек након добијања рјешења о стављању у промет, за ИНН који се налази на Листи лијекова РС и за који је произвођач сагласан са цијеном који је одредио Фонд здравственог осигурања РС-а.

- Погрешно је тумачење члана 9. Закона о лијековима ФБиХ, и члана 11. Правилника о ближим критеријима да дефинишу могућност ограничавања произвођача и обавезу увртавања домаћих и оригинарних произвођача лијекова. А) тачно је да је у члану 9. прописано да кантоналне листе обавезно увртавају лијекове домаће фармацеутске индустрије али поред лијекова оригинатора, као и лијекова иноземне фармацеутске индустрије. Б) даље је прописано да Критеријуми и услови за могуће ограничење броја заштићених назива лијекова ближе се утврђују правилником федералног министра. Ц) међутим, Правилником о ближим критеријумима нису прописани никакви услови који дају предност домаћој фармацеутској индустрији, напротив садржани су само објективни критеријуми (позитивни налаз о урађеној контроли квалитета лијека, прихваћање цијене, искуство у терапијској примјени, сигурност снабдијевања, етичко оглашавање.. Д) политика лијекова и медицинских средстава у Босни и Херцеговини дефинише: "Подржати развој домаће производње у смислу припреме истих за конкуренцију на међународној разини у погледу квалитета али не у привилегованом статусу продаје; осигурати потребне лијекове… из домаће производње и увоза… није релевантно за овај предмет да се набавка лијекова у Кантону Сарајево финансира јавним средствима или да ЗЗО КС послује са

губитком, јер број произвођача на Листи не утиче на смањење трошкова, пошто су цијене лијекова за све произвођаче исте.

- Нетачни су и неуосновани разлози о "наводној бризи" Владе КС за положај апотека у Кантону. А) нетачно је да осигуравање мјесечне залихе лијекова доводи апотеке у тешку економску ситуацију. Нетачно је да за сваки лијек постоји 13 произвођача. На ранијој Листи лијекова КС 2015 у просјеку је било 5-6 произвођача по једном лијеку. Апотеке послују тржишно и праве анализе који лијек пацијенти највише користе, те лијек тог произвођача набављају у већој количини, а лијекове осталих у малим или незнатним количинама, тако да испуне обавезу доступности и лијекова других произвођача. Б) управо је одлука Владе КС о усвајању Нове листе лијекова КС 2016, довела апотеке у тешку финансијску ситуацију. Према одредбама уговора које апотеке потписују са ЗЗО Кантона Сарајево, обавезале су се да имају тромјесечну залиху лијекова. Апотеке су набавиле залихе лијекова руководећи се ранијом важећом Листом лијекова КС 2015. Тако су апотеке набавиле залихе лијекова Крка д.д. који су према Листи лијекова КС 2015. године продавали на терет ЗЗО КС, а ти се лијекови више не продају јер нису на спорној Листи лијекова КС 2016. Влада КС је у посебно тешку ситуацију довела љекарне за оне лијекове Крка д.д. који су према признатим статистичким подацима продавани у знатно већим количинама него лијекови осталих произвођача, јер набављене залихе тих лијекова сада у апотекама стоје неискориштене, пошто их пацијенти више не могу купити на терет средстава здравственог осигурања.
- Тач. 4. нетачно је да подносилац захтјева није опредијелио за релевантно тржиште. Тржиште је одређено географски на Кантон Сарајево; одређено је више врста робе-лијекови, одређено према начину плаћања услуге-лијекови који се издају на терет Завода здравственог осигурања ЖС. Неприхватљиве су тврдње да се може узети у обзир само цијело тржиште БиХ, јер ентитети и Кантони имају различите прописе о условима продаје лијекова на терет здравственог осигурања.
- Тач. 5. у одговору се манипулира са термином "скинула" са листе. У захтјеву је потпуно јасно образложено да лијекови Крка д.д. нису уврштени на Листу лијекова КС 2016. годину. Наведено је који су се лијекови Крка д.д. налазили на Листи лијекова 2015., позив за пријаве на нову листу, број лијекова за које је Крка д.д. поднијела апликације, усвојена Листа лијекова КС 2016. године, те који и колики број Кркиних лијекова се налази на спорној листи. Ради успоредбе и лакшег прегледа за лијекове Крка д.д. који су били на ранијој Листи лијекова КС 2015, а сада више нису уврштени у Листу лијекова КС 2016. употријебљен је неадекватан термин да су "скинути" са листе, те се исти мијења са "неуврштен".
- Тач. 6. тачно је да генерички лијекови морају испуњавати једнаке услове и карактеристике као и лијек оригинатора. Овим путем наглашава се како је Крка д.д. произвођач лијекова из ЕУ и посједује ГМП цертификат издан од стране Агенције за лијекове Словеније. Крка д.д. је произвођач лијекова чија конкурентна предност је вертикално интегрирани пословни модел, који омогућава планирање и контролу цјелокупног процеса: од захтјева купаца, истраживања и развоја, производње сировина, набавке, складиштења, контроле, осигурања квалитета и дистрибуције према тржиштима, те праћења задовољства производима од стране купаца. Такође, Крка д.д. је доказала квалитету, сигурност и учинковитост својих лијекова у пракси са много проведених клиничких студија које су обухватиле више од 300 000 пацијената из више од 27 земаља.
- Тач. 7. нетачно је да су на листи лијекова домаћи произвођачи лијека заступљени са цца 22% или 17 милиона КМ, у односу на стране произвођаче (78%). Подаци се односе на ситуацију са пријашњим Листама лијекова КС, а не на тренутно важећу Листу лијекова КС 2016, јер гледано по броју препарата домаћи произвођачи су заступљени на листи А са 62 % и листи Б са 35 %. Наводе се изјаве Премијера КС у Дневном авазу од 16. априла 2016. године.
- Тач. 8. да Кркини лијекови задовољавају све услове утврђене Правилником о ближим критеријима додатно доказује чињеница да су исти садржани на Листи лијекова Зеничко-добојског Кантона и Тузланског Кантона.
- Тач. 9. Није тачна тврдња да су у захтјеву Подносиоца погрешно приказани бројеви лијекова у различитим облицима и паковањима. У склопу допуне Захтјева за покретање поступка утврђивања усаглашености Одлуке о позитивној болничкој и магистралној листи лијекова КС у Прилогу 1 јасно је и наглашено да се захтјев односи на 73 Кркина лијека који нису уврштени на Листу лијекова КС 2016 за које је унешена потпуна документација, те прихваћена цијена са Федералне листе лијекова, и који су се налазили до сада на Листама лијекова КС. Управо да не би изазвали забуну наводи се како је за листу А извршена апликација за 84 лијека, од тога 5 лијекова је стављено на листу, за 18 није достављена потпуна документација по наводима Министарства, 9 апликација које нису биле на претходним листама 2013, 2014, 2015., те 52 потпуне апликације за лијекове који су били на листи и за које је поднесен захтјев Конкуренцијском савјету. За Б листу лијекова је аплицирано за 55 лијекова, од тога су 3 апликације стављене на листу, 31 апликација која није била на претходним листама, те 21 апликација која је била на претходним листама и за које је поднесен захтјев Конкуренцијском савјету. Такође, изузев ових аплицирано је за још 28 лијекова чији се ИНН не налази на Федералној листи лијекова. Обзиром да ове апликације нису предмет захтјева Конкуренцијском савјету, наведени лијекови нису спомињани. Наводи о броју Кркиних лијекова на Листи лијекова се односе на лијекове који су били на листи лијекова 2013, 2014 и 2015. године те се и сада налазе на Лити лијекова КС, дакле ради се о 5 лијекова. Дакле, укупно је 6 лијекова на Листи лијекова КС.

- Тач. 10. није тачна тврдња да се захтјев заснива на неважећем правном пропису јер се захтјев темељи на Закону о конкуренцији, а остали прописи су наведени као "правни оквир". Наводи о неважећем Закону о лијековима је тискарска грешка, јер је јасно да се захтјев реферира на важећи Закон о лијековима ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 109/12), тако и на одредбу члана 5 став (5) истог Закона која гласи: "да ближи поступак за избор лијекова, поступак и начин израде листе лијекова у Федерацији, …".
- Тач. 11. Погрешно је тумачење Споразума о стабилизацији и придруживању, примјена европских правила о конкуренцији постаје обавезна за Босну и Херцеговину. Нетачно је да закључени Споразум има приоритет над домаћим прописима. Ни једна држава се потписивањем приступног споразума не одриче свог суверенитета. Чак и када постане чланица ЕУ, свака држава чланица задржава своје законодавство и низ је закона у државама чланицама које регулишу правне односе другачије. Обавеза чланица је да неки дио законодавства међусобно ускладе у областима које су од заједничког интереса. Потписивањем Споразума БиХ је тек постала потенцијални кандидат за чланство у ЕУ. Чланом 70. Споразума регулисано је да ће Босна и Херцеговина настојати осигурати постепено усклађивање постојећих закона и будућег законодавства у проведби правила конкуренције, те се погрешно интерпретира и чл. 71. Споразума који регулише начела заштите конкуренције само у "мјери у којој може утицати на трговину између Заједнице и Босне и Херцеговине". Дакле, не односи се на унутарње тржиште. Нетачна је тврдња да примјеном Споразума контроли конкуренције не подлијежу државне институције и тијела локалне самоуправе, осим када директно учествују на тржишту (као купци, односно продавци) у члану 71 тачка ц) Споразума је дефинисано управо супротно да није прихватљива: "свака државна помоћ којом се нарушава или пријети нарушавању конкуренције давањем предности одређеним предузећима или одређеним производима", а погрешна је интерпретације и одредбе члана 71 ст 2. Споразума, којом је регулисано да ће се пракса супротна члану 71 оцјењивати на основу критеријума који произлазе из примјене конкуренцијских правила важећих у Заједници.
- Тач. 11. неосновано је оспоравање оправданости привремене мјере, јер предложена мјера не захтјева да се суспендује примјена Одлуке о листи лијекова, већ дјеломична примјена, и то само за тачно побројане лијекове, те да предложена мјера нема утицаја на права пацијената јер је предложено да се на набројане лијекове примјењује ранија листа лијекова КС, у којој постоје сви генерички лијекови који се издају на терет средстава Завода здравственог осигурања. Привремена мјера не може довести до никаквих штетних посљедица (не трпе штету пацијенти јер ће лијекови бити доступни, ни ЗЗО КС јер су цијене лијекова исте, не трпи и КС јер нема прихода ни расхода, а ни произвођачи који су сада на листи јер су били уврштени и на ранију листу), те нема за посљедицу кршење закона. Стога подносилац сматра да је приједлог за привремену мјеру оправдан.

На поднесак Подносиоца захтјева бр: 01-26-3-027-18-II/16, Влада КС је доставила Одговор на исти дана 26. јануара 2016. године запримљен под бројем: 01-26-3-027-28-II/16 у којем у кратко наводи:

- Оспоравање навода Владе КС од стране Подносиоца захтјева у поднеску број: 01-26-3-027-18-II/16, је неосновано, и нису заснована на ваљаној аргументацији.
- Влада КС не дјелује као привредни субјекат, и доношење Позитивне листе лијекова не представља тржишну активност, нити се позитивна листа може сматрати забрањеним споразумом. Стајалишта Европског суда се релативизирају, те дају импровизоване и паушалне коментаре, и стављају у позицију тумача и ако су изреке одлука (Bayer, Wouters, Poucet & Pistre, FENIN) по себи врло јасне. Стајалиште релевантних европских институција је да се правила о тржишној конкуренцији не примјењују на дјелатности које, по својој природи и по свом циљу, не припадају сфери економске активности, као и на прописе чији предмет спада у сферу економске активности. Тврдње да је доношење Листе лијекова економска активност, те да доношење исте представља забрањени споразум, је произвољна и неаргументована. Овакве тврдње су неосноване и у супротности са прописима на којима се темељи овлаштење и обавеза Владе КС да утврди позитивну листу лијекова.
- Питање је шта представља економску активност? Из стајалишта европских институција битни су сљедећи критеријуми: подузетник мора нудити добра или услуге на тржишту (одлука Ц-475/99, Фирма Ambulanz Glöckner v. Landkreis Südwestpfalz ECR I-8089, пара 19.); сносити економски или финансијски ризик пословања и имати могућност остваривања профита (пресуда Ц-67/96, Albany International BV v. Stichting Bedrijfspensioenfonds Textilindustrie ECR I-5751 Jacobs AG пара 311).
- У поступку Подносилац захтјева треба доказати да је Влада КС активни учесник на тржишту роба или услуга тј. да доношење Одлуке о Листи лијекова КС представља робу или услугу коју Влада КС активно нуди на тржишту. Такође, би требало доказати да Влада КС сноси ризик пословања, тј. да нуђењем роба или услуга на тржишту не оствари приходе дозволе да покрију трошкове, сама надокнадити губитке у пословању. Наиме, ако предузетник не сноси ризик у пословању не сматра се предузетником у смислу права конкуренције. Према пракси ЕУ, тијела која су управљала фондовима за социјално осигурање нису се сматрала предузетницима јер нису сносили никакав ризик од могућих губитака.

Крка тврди да је Влада КС закључила забрањени споразум, треба да докаже да из ове активности Влада може остварити профит. Нејасно је како Влада КС Одлуком о листи лијекова КС на било који начин може представљати робу или услугу и коме ту робу Влада КС активно нуди. Влада КС је на основу законских овлаштења из члана 8. Закона о лијековима ФБиХ и члана 33. Закона о

здравственом осигурању донијела Одлуку, једина је надлежна за доношење исте, па је у овом случају проводила своје законске надлежности. А по питању ризика, такође, и подносилац захтјева се сложио како Влада не сноси ризик, јер нема ни прихода ни расхода од продаје лијекова.

- Из садржаја Одлуке о листи лијекова КС сасвим је јасно да иста регулише један сегмент јавног здравства, гдје Влада КС прописује права и обавезе учесника у процесима, али ни на који начин не ствара трошкове нити остварује приходе који би за резултат имали остваривање одређене добити, или губитака.
- Из свега произлази да: доносећи позитивну листу лијекова Влада КС поступа као тијело јавне власти, у складу са законским овластима и надлежностима и обавезама, да је искључива сврха доношења Листе лијекова остваривање права на осигураника на кориштење лијекова који се прописују на терет социјалног осигурања, да се средства социјалног осигурања формирају на начелу солидарности у здравственој заштити, де се позитивна листа лијекова утврђује искључиво на бази медицинске струке и науке. Дакле, ради се овлаштењу јавне природе и био би потпуно неоснован закључак да такву активност, односно одлуку о позитивној листи лијекова може обавити приватна тврткa са циљем остваривања профита, стога је неосновано да се на ове активности Владе ЖС примјењује Закон о конкуренцији.
- Произвођачи лијекова остварују високе профите у Босни и Херцеговини, тако у 2015. години је износио 494 милиона КМ, а у 2016. години 459 милиона КМ (извор: АЛМБИХ), а продаја лијекова произвођача Крка износила је 7,4% укупне продаје или 42 мил. КМ, што овог произвођача сврстава у три водећа произвођача по удјелу на домаћем тржишту. Управо оваква позиција индустрије лијекова захтјева да се успостави одговарајући систем социјалне заштите, јер када би се лијекови куповали на начелима либералне тржишне конкуренције биле би беспредметне позитивне листе које су законом предвиђене, а евидентно је да је Закона утврдио овлаштење кантоналних влада да могу ограничити број заштићених назива лијекова на позитивним листама, те је Влада поступила искључиво по законским овлаштењима.
- Приговори подносиоца захтјева да испуњавају све критерије за увршатавање на листу нису тачни ни релевантни, јер Конкуренцијски савјет није надлежан да оцјењује поступак увршатавања на позитивну листу. Влада КС сноси одговорност за посљедице својих одлука, та одговорност није само политичка, јер негативне посљедице таквих одлука на здравље становништва и остваривање права осигураника, могу подлијегати и другим санкцијама осим политичким, управо стога Влада КС би требала имати степен самосталности у доношењу одлука, уколико би било која институција проширивала, сужавала, мијењала или укидала позитивну листу лијекова, у том случају би она морала преузети и одговорност за све посљедице које у остваривању здравствене политике и заштите права осигураника из основа здравственог осигурања.
- Неупитан је основ по којем Конкуренцијски савјет може користити праксу Европског суда правде и Европске комисије, а то је Закон о конкуренцији, те Споразум о стабилизацији и придруживању, по којем примјена правне праксе постаје обавезујућа за Босну и Херцеговину. Поимање Подносиоца захтјева у вези с питањем примјене Споразума је погрешно.
- Позивање Подносиоца захтјева на претходне одлуке Конкуренцијског савјета су тенденциозне, а у вези навода да се ради о аналогним предметима.
- Даље се наводи како је приједлог подноситоца за доношење привремене мјере неоснован.

4. Релевантно тржиште

Релевантно тржиште, у смислу члана 3. Закона, те чл. 4. и 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 33/10) чини тржиште одређених производа/услуга који су предмет обављања дјелатности на одређеном географском тржишту.

Према одредби члана 4. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште производа обухваћа све производе и/или услуге које потрошачи сматрају међусобно замјењивим с обзиром на њихове битне карактеристике, квалитет, намјену, цијену или начин употребе.

Према одредби члана 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно географско тржиште обухваћа цјелокупну или значајан дио територије Босне и Херцеговине на којој привредни субјекти дјелују у продаји и/или куповини релевантне услуге под једнаким или довољно уједначеним условима и који то тржиште битно разликују од услова конкуренције на сусједним географским тржиштима.

Релевантно тржиште производа предметног поступка је увршатавање лијекова на есенцијалну Листу лијекова за 2016. годину који се издају на рецепт, у складу са Одлуком о Листи лијекова за 2016. годину донесене од стране Владе ЖС.

Релевантно географско тржиште је територија Кантона Сарајево, будући да се Одлука о листи лијекова за 2016. годину примјењује у Кантону Сарајево.

У овом поступку је утврђено како је предмет поступка увршатавање лијекова на есенцијалну Листу лијекова у 2016. години који се издају на рецепт темељем субвенције од стране Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево, на територији Кантона Сарајево.

5. Прикупљање података од трећих лица

Како би извршило успоредну анализу предметне проблематике, те разјаснило чињенице на који начин се Листа лијекова усваја у другим Кантонима, Конкуренцијски савјет је дана 23. новембра 2016. године упутио Захтјев за информацијама, према Министарству здравства УСК, Улица Алије Ђерзелеза 6., 77 000 Бихаћ, број: 01-26-3-027-19-II/16, Министарству здравства ТК, Рударска 72., 75 000 Тузла број: 01-26-3-027-19-II/16, Министарству здравства, рада и социјалне скрби ХНК, Стјепана Радића 3., 88 000 Мостар број: 01-26-3-027-19-II/16 и Министарству за социјалну политику, здравство, расељена лица и избјеглице БПК, Славна вишеградска бригада 2а., 73 000 Горажде број: 01-26-3-027-19-II/16.

Дана 28. новембра 2016. године запримљен је одговор Министарству здравства, рада и социјалне скрби ХНЖ, Стјепана Радића 3., 88 000 Мостар број: 01-26-3-027-20-II/16, дана 29. новембра 2016. године запримљен је одговор

Министарству за социјалну политику, здравство, расељена лица и избјеглице БПК број: 01-26-3-027-21-II/16, дана 1. децембра 2016. године запримљен је одговор Министарства здравства ТК, Рударска 72., 75 000 Тузла.

6. Усмена расправа и даљњи тијек поступка

У даљем току поступка, будући да се ради о поступку са странкама са супротним интересима, Конкуренцијски савјет је заказао усмену расправу, у складу са чланом 39. Закона, за дан 1. фебруара 2017. године (позив достављени Подносиоцу захтјева актом број: 01-26-3-027-26-II/16 дана 16. јануара 2017. године и Влади КС актом број: 01-26-3-027-27-II/16 дана 16. јануара 2017. године).

Дана 26. јануара 2017. године запримљена је обавијест од стране Владе КС о немогућности учествовања на усменој расправи, па је слиједом истог Конкуренцијски савјет одгодио одржавање усмене расправе, за дан 22. фебруара 2017. године (позив достављени Подносиоцу захтјева актом број: 01-26-3-027-30-II/16 дана 30. јануара 2017. године и Влади КС актом број: 01-26-3-027-31-II/16 дана 30. јануара 2017. године).

Дана 21. фебруара 2017. године, Конкуренцијски савјет је донио Закључак о продужењу рока за доношење коначног Рјешења број: 01-26-3-027-40-II/16, за додатна три мјесеца, из разлога што је било потребно оставити и додатно вријеме за прикупљање свих расположивих доказа, ставова Подносиоца захтјева о достављеном очитовању Противне стране, као и чињеницу да је у предметном поступку потребно одржати усмену расправу како би све стране у поступку имале могућност дати своје исказе, а имајући у виду чињеницу да се ради о сложеној проблематици.

На усменој расправи одржаној у просторијама Конкуренцијског савјета (Записник број: 01-26-3-027-44-II/16 од 22. фебруара 2017. године), испред Подносиоца захтјева назочио је пуномоћник Емир Капицић, адвокат, а испред Владе КС назочили су Адим Фестић замјеник правобранитеља КС, и Џемил Сабрихафизовић, адвокат по пуномоћи.

Подносилац захтјева је на усменој расправи прије свега навео да остаје код свих захтјева и навода изнесених у досадашњем поступку.

Противна страна је затражила овог текућег спајање поступка са поступком који се води пред Конкуренцијским вијећем по Закључку број: 05-26-3-025-12-II/16 од 21. децембра 2016. године, обзиром да се исти води против Листе лијекова 2016 КС, те су тражени додатни рокови за очитовање о поднесцима из списа који су достављени од стране Подносиоца захтјева.

Водитељ поступка је утврдио да није сврсисходно спајање поступака обзиром да би расправа морала бити одгођена, те да ће се Противној страни одобрити рок за очитовање по траженом.

Подносилац захтјева је истакао између осталог, да је побијеном Одлуком Влада КС спријечила, ограничила и нарушила тржишну конкуренцију на тржишту лијекова који се издају на терет средстава ЗЗО КС, што представља забрањени споразум из члана 4. Закона о конкуренцији. Јавним позивом од стране Министарства здравства КС упућен је за све произвођаче и све заступнике, а на листу су уврштени, само домаћи произвођачи, произвођачи тзв. оригинатори, те неколико лијекова за које не постоји паралела у производном програму домаћих произвођача. Из записника о раду Комисије за лијекове (11. сједница од 15.6.2016. и 12. сједница од 29.6.2016.) види се да је Одлука донесена противно стручним, професионалним и законским критеријумима. Ограничења на листи се могу вршити искључиво на основу критеријума као што су искуство у терапијској примјени, сигурност опскрбе лијековима, квалитета и вјеродостојност података о заштићеном називу лијека, те да Подносиоци захтјева испуњавају све критеријуме, а да закон не предвиђа ограничавање броја лијекова по основу поријекла произвођача. Приликом аплицирања према споменутом Јавном позиву, обзиром да се врши електронски, није могуће извршити провјеру апликације, нити је омогућена повратна информација о пријему апликације. Предмет овог поступка су лијекови који су имали потпуну и исправну апликацију тј. 88 лијекова, који испуњавају све стручне законске критерије који су тражени. Након усвајања оспораване одлуке, Комисија је запримила бројне притужбе, а и апотеке су стављене у тежак положај, обзиром да имају залихе, а ти лијекови више нису на листи. 13. јануара 2017. године донесен је Правилник о начину контроле цијена и начину обликовања цијена лијекова на нивоу БиХ, с тим да ће се цијена прописивати у односу на референтне државе као што су Србија, Хрватска, Словенија. У Словенији на листу лијекова се уврштавају сви произвођачи који имају регистриран лијек, који одговарају по саставу интернационалном незаштићеном називу и АТЦ. У Хрватској се на листи налази 197 Кркиних лијекова на А листи и 24 лијека на Б листи, а додатно 133 лијека Крка фарма д.о.о. У Србији је на листи 90 лијекова на А листи, те 127 лијекова на А1 лист произвођача Крка. У Републици Српској налази се 117 Кркиних лијекова на листи.

Противна страна је навела како у цијелости оспорава наводе Подносиоца захтјева, остаје код навода и приједлога истакнутих у досадашњем дијелу поступка, те оспорава правну утемељеност захтјева. Наиме, наглашава како Влада КС доносећи предметну листу лијекова није поступала као привредни субјекат и учесник на тржишту, него је поступала у статусу државног тијела у оквиру својих уставом и законом утврђених надлежности, укључујући изричито овлаштење и обавезу одређену чланом 33. Закона о здравственом осигурању ФБиХ и чланом 8. Закона о лијековима. Оспореном Одлуком Влада Кантона Сарајево утврђује се опсег права осигураних особа на кориштење лијекова који се осигуравају на терет средстава здравственог осигурања КС. При том је битна чињеница да се средства социјалног осигурања формирају на начелу потпуне солидарности у здравственој заштити, те да је чланом 9. Закона о лијековима утврђен изричито темељ да Влада Кантона Сарајево могу ограничити број заштићених назива лијекова који се прописују на терет средстава Завода здравственог осигурања КС. Не постоји нити један аргумент да је у поступку утврђивања листе лијекова Влада КС дјеловала на тржишту, односно као привредни субјекат нити да је сврха листе лијекова ограничавање конкуренције на тржишту, односно да се одлука Владе може сматрати забрањеним споразумом у смислу члана 4. став (1) Закона о конкуренцији. Противна страна истиче да се у конкретном случају један субјекат може сматрати привредним субјектом у смислу Закона о конкуренцији ако су испуњене слиједеће претпоставке: да нуди робе или услуге на тржишту, да сноси економски или финансијски ризик пословања, и да има могућност остваривања профита. Према томе, сходно правилима о терету доказивања подносилац би требао доказати да доношење Одлуке о листи лијекова представља робу или услугу коју Влада нуди на тржишту, те да доношењем Одлуке Влада преузима економски и финансијски ризик пословања и да доношењем Одлуке Влада може остварити профит. У захтјеву се не наводе чињенице нити предлажу докази који би потврдили чињенице да је Влада поступала као привредни субјекат. Напротив и из навода Подносиоца

произлази да и он сам сматра како доношењем Одлуке о позитивној листи лијекова Влада не остварује никакве приходе ни расходе. Није спорно да поред обављања функције власти или социјалне функције државна тијела па и Влада ЖС у појединим случајевима могу обављати економску активност, и у таквим случајевима се на њихово поступање примјењује одредбе Закона о конкуренцији. С тим у вези указује се да су институције ЕУ у чијој је надлежности доношење и примјена правила конкуренције, утврдила правила и стајалишта на темељу којих се одређује је ли у конкретном случају институција власти обавља економску активност или обавља задатак јавне природе. Један од битних критеријума је може ли предметну активност вршити приватна твртка са циљем остваривања профита? Начелни одговор је јасан уколико не постоји могућност да приватна твртка врши исту дјелатност у циљу остваривања профита у том случају нема сврхе примјењивати правила конкуренције. То стајалиште је потврђено у више одлука Европске комисије и Суда, на које је указано у писменим поднесцима. У конкретном случају нема сврхе примјењивати правила конкуренције. С тим у вези значајно је и стајалиште Европског суда да здравствени фондови и друге организације укључене у јавни систем социјалне заштите, када је његова активност заснована на начелу друштвене солидарности, обављају искључиво друштвену функцију, односно да је у том случају њихова активност непрофитна. Средства која се исплаћују из Фонда здравственог осигурања не овисе од висине доприноса коју осигураник уплаћује. Према томе таква активност није економска и она не подлијеже правилима конкуренције. Законима донесеним у парламентарној процедури грађани као осигураници су повјерили Владама овласт да одлучују о начину и опсегу остваривања права осигураника на кориштење лијекова који се прописују на терет средстава Фонда здравствене заштите. Према томе, једино осигураници имају легитиман интерес да евентуално отварају питање цјелисходности позитивних прописа које утврђују кантоналне Владе. Осигураници то могу као грађани реализовати кроз своја права у систему парламентарне демократије у којем се путем избора кажњавају или награђују Владе за одлуке које су доносиле у оквиру својих надлежности. Из наведених разлога није разумно да било који произвођач лијекова може захтијевати од Конкуренцијског савјета да му јамчи да ће из средстава здравственог осигурања формираних од доприноса осигураника који функционише на начелу солидарности, обавезно плаћати производи тог произвођача. Позивање на раније одлуке Конкуренцијског савјета није релевантно. Нетачни су наводи подносиоца захтјева како је Влада КС доносећи Одлуку о листи лијекова КС спријечила, ограничила подносиоца захтјева да под једнаким условима учествује на тржишту јер позитивном листом лијекова нити један произвођач није искључен са тржишта. Конкретни подаци о тржишним активностима подносиоца потврђује наводе, јер се вриједност листе процјењује на око 55 мил. КМ без ПДВ-а што представља 9,5% укупног тржишта лијекова у БиХ које је у 2016. години према ИМС подацима износило 576 мил. КМ. Подаци о продаји лијекова у БиХ за 2016. годину према истом извору показује да КРКА један од три водећа произвођача по учешћа на тржишту цијеле БиХ па и ФБиХ. Према наведеним подацима у БиХ у 2016. години продано је 42,5 мил. КМ лијекова Крке, што је учешће од 7,4 % у укупној продаји лијекова на тржишту. Нити на једном тржишту у окружењу Крка нема тако високо учешће осим на тржишту Словеније гдје је она домаћи произвођач. Нпр. учешће Крке у Хрватској је 4,6%, у Кантону Сарајево продано је у 2016. години око 6 мил. КМ лијекова Крке, што је сврстава међу 5 највећих произвођача на тржишту или око 8 мил. кутија лијекова што чини око 10% тржишног учешћа проматрано квантитативно. Дакле, нема основа за приговор да је подносилац изложен неравноправном положају у тржишној конкуренцији. Може се закључити да Подносилац захтјева покретањем овог поступка жели осигурати привилегован положај какав немају ни у једној другој држави. Имајући у виду правила и прописе ЕУ подносиоци овакав поступак не би могли покренути у земљама ЕУ, односно и када би га покренули не би могли рачунати на исход у њихову корист. Чињеница је да подносилац такав захтјев не подноси у другим земљама, нпр. У Хрватској се нови заштићени лијек може уврстити на листу само ако је 10% јефтинији од лијека претходног произвођача иза којег се уврштава на листу нови произвођач. Дакле, ако је пети на листи може бити уврштен само ако је његова цијена нижа 50% од цијене првог на листи (оригинатора). Подносиоци захтјева и др. страни произвођачи настоје искористити неконсистентност правног и институционалног система у БиХ па под плаштем заштите конкуренције покрећу захтјеве који би у ЕУ земљама били одбијени. Зато, ако би био прихваћен захтјев на којем инсистирају подносиоци таква одлука би довела у неравноправан положај и домаће произвођаче лијекова, а то би значило и редукцију надлежности институција којима су грађани као осигураници повјерили одлучивање о остваривању њихових права на кориштење лијекова који се издају на терет средстава здравственог осигурања, у односу на надлежности институција и права осигураника у ЕУ. У вези са истакнутим приговорима о записницима Комисије за лијекове и процедуру доношења одлуке, наводи и приједлози противних страна у овом поступку су различити, али надлежност за доношење одлуке припада Конкуренцијском савјету, које је обавезно, овлаштено и одговорно за доношење такве одлуке. Према томе, и код одлучивања о листи лијекова Влади КС је дато више приједлога а у њеној надлежности је да донесе одлуку, а питање процедуре није у надлежности Конкуренцијског савјета, јер ако је нека одлука забрањени споразум чак и ако је ријеч о перфектној процедури Вијеће ће одлучити да је то забрањени споразум, а тако и обрнуто, чак и ако је било неких пропуста у погледу процедуре, то нема важност за одлучивање о постојању забрањеног споразума. Подносилац захтјева је доставио и трошковник.

Странама у поступку је остављен додатни рок за очитовање по достављеним поднесцима, који чине саставни дио записника.

Подносилац захтјева је истакао да је Премијер КС у више наврата у дневним новинама давао изјаве којима је јасно да је циљ ограничавање конкуренције. Такође, да у складу са чланом 2. Закон о конкуренцији се примјењује и на тијела државне управе и самоуправе. Позивање на начело солидарности је неосновано, јер управо су грађани онемогућени да изаберу и купују лијекове којима су се до сада лијечили. Велики број лијекова Крке користе кронични болесници, а према стандардима здравствене заштите то су тзв. "етички лијекови" у којима пацијенти имају посебан однос према лијеку у смислу навике кориштења, па и произвођачи поштују то начело да чак и задржавају исто пакирање за такве лијекове, управо због односа према лијеку.

Противна стана се очитовала како се позивање на изјаве Премијера ирелевантно, те задржава право на додатно изјашњење.

Странкама у поступку је остављен рок од 15 дана за доставу изјашњења.

Дана 7. марта 2017. године запримљен је поднесак подносиоца захтјева број: 01-26-3-027-45-II/16 Изјашњење на тврдње Владе Кантона Сарајево изнесене на расправи од 22. фебруара 2017. године, те дана 9. марта 2017. године од стране пуномоћника Владе КС достављен је поднесак запримљен под бројем: 01-26-3-027-47-II/16, Изјашњење Владе КС на поднесак подносиоца захтјева од 10. вељаче 2017. године са трошковником.

7. Утврђено чињенично стање и оцјена доказа

Након сагледавања релевантних чињеница и доказа утврђених током поступка, чињеница изнијетих на усменој расправи, података и документације релевантних институција, појединачно и заједно, те на основу изведених доказа Конкуренцијски савјет је утврдио сљедеће:

Чланом 4. став (1) Закона је утврђено да су забрањени споразуми, уговори, поједине одредбе споразума или уговора, заједничка дјеловања и прешутни договори привредних субјеката, као и одлуке и други акти привредних субјеката који за циљ и посљедицу имају спрјечавање, ограничавање или нарушавање конкуренције на тржишту.

Чланом 4. став (1) тачка б) Закона, утврђено је да се забрањени споразуми посебно односе на ограничавање и контроле производње, тржишта, техничког развитка или улагања.

У складу са чланом 2. Закона о конкуренцији, исти Закон се примјењује на врло широки број правних или физичких лица, било да су то привредна друштва, подузећа, предузетници, удружења, без обзира на облик власништва, сједиште или пребивалиште, затим на тијела државне управе и локалне самоуправе, те све остала физичка или правна лица без обзира на правни статус, облик власништва, сједиште или пребивалиште, као што су удружења, спортске организације, установе, задруге, носиоци права интелектуалног власништва, те Закон о конкуренцији све субјекте на које се исти односи назива заједничким именом приведни субјекти.

Овако широко дефинисан појам привредног субјекта, међутим, ограничен је на начин да се тражи испуњење и још једног додатног услова, а то је да се исти "посредно или непосредно баве производњом, продајом роба и пружањем услуга, да учествују у промету роба и услуга и која могу својим дјеловањем спрјечавати, ограничавати или нарушавати тржишну конкуренцију", те да исти "учествују или утичу на тржиште" (чл. 2. Закона о конкуренцији).

У конкретном случају, привредни субјекти Крка Фарма д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 125-А, 71000 Сарајево и Крка товарна здравил д.д. Шмарјешка цеста 6, 8000 Ново Место, наводе како постоји забрањени споразум из члана 4. став (1) тачка б) Закона о конкуренцији, а који је настао доношењем Одлуке о позитивној болничкој и магистралној листи лијекова Кантона Сарајево број: 02-05-22664/16 од 1.јуна 2016. године ("Службене новине КС" број: 27/2016) од стране Владе Кантона Сарајево.

- Одредбама члана 5. став (5) Закона о лијековима ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", број 109/12) прописано је да се ближи поступак за избор лијекова, поступак и начин израде листе лијекова у ФБиХ, начин стављања и скидања лијекова са листе, обавезе министарстава здравства и завода здравственог осигурања, те произвођача и прометника лијекова уврштених на листу, као и кориштење лијекова утврђује прописима федералног министра.
- Одредбом члана 8. Закона о лијековима ФБиХ, дато је овлаштење владама кантона да доносе "Листу лијекова који се могу прописивати и издавати на терет средстава обавезног здравственог осигурања Кантона." У листу коју утврђује Влада Кантона, обавезно улазе лијекови који су уврштени у "федералну листу".
- Одредбом члана 9. Закона о лијековима ФБиХ, утврђено је да на позитивној листи лијекова кантона, као и листи лијекова у болничкој и здравственој заштити на подручју кантона може бити ограничен број заштићених назива лијекова.
- Ради проведбе Закона о лијековима ФБиХ, Федерално министарство здравства је донијело Правилник о ближим критеријумима за избор лијекова, поступку и начину израде листи лијекова у ФБиХ, начину стављања и скидања са листа, обавезама министарстава здравства, завода здравственог осигурања, те произвођача и прометника лијекова уврштених у листе лијекова, као и кориштење лијекова ("Службене новине Федерације БиХ", број 45/13).
- Члан 9. Закона о лијековима ФБиХ, и чланак 11. Правилника дефинише могућност ограничавања произвођача лијекова и обавезу увртавања домаћих и оригиналних произвођача лијекова.
- У поступку је неспорно утврђено да је Влада КС надлежна за доношење Листе лијекова на терет средстава Завода здравственог осигурања КС, за територију Кантона Сарајево.
- У поступку је утврђено како је Крка Фарма носилац одобрења за стављање у промет на тржишту Босне и Херцеговине 477 лијека произвођача Крка д.д., Ново Место.
- Одлуком о листи лијекова обавезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине чији је саставни дио је Листа есенцијалних лијекова обвезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 56/13 и 74/14) и Одлуком о измјени и допуни Одлуке о листи лијекова обвезног здравственог осигурања Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 94/15), утврђен је попис лијекова који се издају и осигуравају, на терет средстава Завода здравственог осигурања.
- На Федералној листи лијекова не постоји име произвођача лијека.
- Произвођач Крка, у Босни и Херцеговини има регистрована 162 лијека који задовољавају карактеристике са Федералне листе лијекова.
- Одлуком о позитивној болничкој и магистралној листи лијекова Кантона Сарајево број: 02-05-24922-22/15 од 1. октобра 2015. године донесеној од стране Владе Кантона Сарајево ("Службене новине КС", бр. 39/2012 и 51/2015), на Листи лијекова КС 2015 налазило се на А листи 66 лијекова, а на Б листи 27 лијекова односно укупно 93 лијека чији је произвођач КРКА, од укупно 1061 лијекова са листе.
- Прије доношења Листе лијекова КС 2016 објављен је Јавни позив Министарства здравства КС бр. 10-37-24164-31/15 од 29. децембра 2015. године за пријаве на Листу. КРКА ФАРМА је као носилац одобрења за стављање у промет лијекова произвођача КРКА поднијела благовремену и

потпуну апликацију за стављање на Листу лијекова КС 2016. Поднијета је апликација за А листу за 57 лијекова, те за Б листу за 24 лијека, односно укупно 81 лијек, за које је прихваћена цијена одређена Федералном листом.

- Влада Кантона Сарајево је донијела Одлуку ("Службени гласник КС", бр. 27/2016) од 1. јуна 2016. године, чији је саставни дио Листа лијекова КС 2016. годину који се издају и осигуравају на терет средстава Завода здравственог осигурања КС (даље у тексту: Нова листа лијекова КС 2016).
- Влада Кантона Сарајево је на Листу лијекова КС 2016. лијекове чији је произвођач КРКА, уврстила 4 лијека на А листу, и 1 лијек на Б листу, односно укупно 5 лијекова произвођача Крка д.д., од укупно 720 лијекова на листи.

На основу достављених доказа и утврђеног чињеничног стања, као аргументације изнесене током поступка, Конкуренцијски савјет је на 3. сједници одржаној дана 30. маја 2017. године, разматрао наведени предмет и донијело одлуку да се Подносилац у свом захтјеву одбије, јер радње које се стављају на терет Владе КС не представљају забрањени споразум из члана 4. Закона о конкуренцији, као и да у складу са чланом 2. Закона о конкуренцији, Примјена Закона, поднесени Захтјев се односи на извршавање јавних законом регулисаних овласти изван домета Закон о конкуренцији, а не на радње које обављају субјекти "учествујући на тржишту", те да Влада КС у конкретном случају не представља "привредни субјекат", јер нису испуњени услови, у смислу одредби Закона о конкуренцији.

Као прво, у овом поступку је било потребно дефинисати појам "привредног субјекта", у складу са чланом 2. Закона о конкуренцији, према којем се Закон примјењује на врло широки број правних или физичких лица, било да су то привредна друштва, предузећа, предузетници, удружења, без обзира на облик власништва, сједиште или пребивалиште, затим на тијела државне управе и локалне самоуправе, те сва остала физичка или правна лица без обзира на правни статус, облик власништва, сједиште или пребивалиште, као што су удружења, спортске организације, установе, задруге, носиоци права интелектуалног власништва, те Закон о конкуренцији све субјекте на које се исти односи назива заједничким именом господарски субјекти.

Међутим, овако широко дефинисан појам привредног субјекта, ограничен је на начин да се тражи испуњење и још једног додатног услова, а то је да се исти "посредно или непосредно баве производњом, продајом роба и пружањем услуга, да учествују у промету роба и услуга и која могу својим дјеловањем спрјечавати, ограничавати или нарушавати тржишну конкуренцију", те да исти "учествују или утјечу на тржиште" (чл. 2. Закона о конкуренцији).

Конкуренцијски савјет утврдио како Влада КС доношењем Одлуке о листи лијекова КС не обавља привредну дјелатност, не учествује у производњи и/или промету роба, односно пружању услуга, тиме ни посредно ни непосредно не учествује на тржишту, због чега се исти не може сматрати "привредним субјектом" у смислу Закона о конкуренцији.

У овом конкретном случају, неспорно је утврђено како Влада КС, има у својим законом додијељеним надлежностима доношење Одлуке о листи лијекова, којом се одређују који лијекови се могу прописивати на терет средстава Завода здравственог осигурања КС, па тако све оне активности које одређени субјекат, односно "тијело јавне власти" обавља у складу са својим законским надлежностима, односно активности које обавља на основу посебног прописа, у овом случају Закона о лијековима ФБиХ и Правилника о ближим критеријумима, не могу се примјењивати прописи о заштити тржишне конкуренције, будући да се у конкретном случају Влада КС не може сматрати привредним субјектом у смислу чл. 2. Закона.

Конкуренцијски савјет наглашава, како је потребно разликовати тржишну активност од активности које се обављају проведбом законских надлежности, те да се Закон о конкуренцији односи на субјекте који дјелују на тржишту (супротно од јавног), на којем се врши размјена роба и услуга, који сносе одређене ризике економске или финанцијске, или пак имају могућност остваривања профита. Овакви привредни субјекти који дјелују на тржишту у слободно конкурентним тржиштима између себе се натјечу желећи постићи што боље резултате, и остварити своје циљеве. Међутим, на таквим тржиштима гдје су субјекти слободни може доћи до злоупотреба, договора о цијенама, подјеле на географска подручја, што је у сваком случају забрањено, и у том смислу између осталог, је Конкуренцијски савјет дужан дјеловати, те изрећи казне за такве прекршаје.

А дјелатности за које је држава/законодавац одредила да су од посебног интереса, подвео из је под јавне услуге, те у том смислу и искључио конкуренцију, или пак дао овласти да одређено државно тијело, одређује и управља таквим дјелатностима (посебице имајући у виду здравствени сустав).

Као илустрацију за разликовање "јавних услуга" и тржишног понашања, може послужити и чињеница да на одређеним тржиштима, гдје су законима основани регулатори тржишта, који у својим надлежностима често имају, нпр. утврђивање цијена одређеним услугама, или могућност да одређеним субјектима дају повлаштени положај на тржишту у односу на постојеће, или одређене повластице, а с циљем увођења нових субјеката на тржиште, ради остваривања тзв. регулаторних циљева.

Такво понашање, као што је утврђивање цијена, подјела тржишта, би дакле представљало тешка ограничавања сукладно Закону о конкуренцији, међутим на овакве јавне субјекте - регулаторе исти Закон се не примјењује (обзиром да се примјењује Закон којим је основан регулатор), а тако и на Владу КС које дјелује сукладно својим законским овластима.

При томе, се овдје не сматра да је Влада КС, или било које друго тијело "јавне власти" искључено у потпуности од примјене одредби Закона о конкуренцији, постоје и случајеви када се оваква тијела упуштају у тржишне активности, те у таквим случајевима, сваки посебно и за себе треба бити контролиран од стране Конкуренцијског савјета, те дати оцјену таквих активности.

Обзиром да Конкуренцијски савјет у сврху оцјене даног случаја, а сукладно чл. 43. став (7) Закона може користити судском праксом Европског суда правде и одлукама Европске комисије, овакав став су заузела и наведена тијела.

Међутим, ступањем на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању између европских заједница и његових држава чланица, с једне стране и Босне и Херцеговине с друге стране ("Службени гласник БиХ - међународни уговори" бр. 10/08) (даље у тексту: Споразум о стабилизацији и придруживању), примјена члана 43. став (1) Закона је посебно добила на значају, обзиром да је истим споразумом примјена критеријума и правне стечевине Европске уније, постала обвезна, у складу са чл. 71. Споразума.

Тако је, што није спорно, пракса институција Европске уније утврдила у својим одлукама, да готово све физичке или правне особе могу потпадати под оцјену о постојању злоупорабе из Закона, односно постојања забрањеног споразума.

Тако, у пракси еуропских институција, као господарски субјекат је сматрани су, како појединци (нпр. проналазач који даје лиценцу за коришћење патентираног изума - Одлука 76/29/ЕЕЦ, случај AOIP/Beyard, OJ L 6/8/76), и инвеститори (нпр. случај Reuter/BASF (1976) OJ Л 254/40), тако мултинационалне компаније, оперски пјевачи (нпр. случај RAI/United, OJ Л 157/939/78), одвјетници (нпр. случај Wouters Ц-309/99), лијечници (нпр. случај Павлов Ц-180/98 и Ц-184/98), спортска удружења (нпр. случај World Cup 1990 Package Tours, Одлука 92/52/ЕЕЦ, OJ Л326/31/92), државне агенције (нпр. случај British Telecom Ц-392/93), јавне корпорације, али и "све између".

Овако широко дефиниран појам господарског субјекта, међутим, ограничен је на начин да се тражи испуњење и још једног додатног увјета, а то је да се исти "посредно или непосредно баве производњом, продајом роба и пружањем услуга, да учествују у промету роба и услуга и која могу својим дјеловањем спрјечавати, ограничавати или нарушавати тржишну конкуренцију", те да исти "судјелују или утичу на тржиште" (чл. 2. Закона о конкуренцији). У пракси Европске уније, управо ово ограничење значи да тијела за заштиту конкуренције не улазе у начин извршавања надлежности додијељених законима другим јавним (државним) тијелима, међутим иста нису искључена из правила конкуренције када обављају дјелатности за које нису надлежни све се могу проматрати као тржишни субјекти.

Како се поставити према "јавним тијелима" у којима се недвосмислено подразумијева и Влада КС, према Мишљењу неовисног одвјетника Јакобса у предмету Ц-67/96, etc. Albany International BV против СБТ (1999) ЗСП I-5751 које гласи:

"Када је ријеч о привредном субјекту као субјекту права тржишне конкуренције, користи се тзв. функционални приступ. Наиме, одређени субјекат може у једној ситуацији поступати као привредни субјекат, обављати неку привредну дјелатност, а у другој ситуацији може извршавати своје јавне овласти. У сваком конкретном случају потребно је размотрити какву функцију обавља одређено тијело како би се могло оцијенити може ли га се сматрати привредним субјектом у смислу права конкуренције."

Овдје је неспорно утврђено, да "јавно тијело" када обавља своје "јавне овласти", односно проводи активности из своје надлежности, да у таквим случајевима нема мјеста тржишној конкуренцији.

За оцјену примјене правила конкуренције примјењује се функционални приступ, па тако су за оцјену примјене издвојени и одређени критеријуми, а то су:

- привредни субјект мора нудити добра и услуге на тржишту,
- сносити економски или финансијски ризик пословања, те
- имати могућност остваривања профита;

Конкуренцијска правила настоје промовисати дјелотворну конкуренцију. Ипак, у слободној тржишној економији, потребно је задржати и одређене секторе који би били предмет државне интервенције или државне контроле, тако нпр. здравствене услуге, или пружање основних комуналних услуга су још увијек предмет државне контроле. Такође, у Европској унији пољопривредна политика је контролирана и предмет је додјеле државних потицаја што представља и један вид антиконкуренцијских дјеловања (изван контроле правила о тржишној конкуренцији).

Све странке у овом поступку су се позивале на случајеве Европског суда правде, па тако: Poucet & Pistre (Ц-159/91 и 160/91), Bayer (Т-41/96), Фенин (Ц-205/3), Wouters (Ц-309/99), Ambulanz Glöckner (Ц-475/99) …и др., у којима су наводили случајеви када је Европски суд правде, искључио конкуренцију ради тога што странка у поступку није сматрана привредним субјектом, или пак утврдио нарушавање конкуренције, гдје је оцијенио као привредним субјектом неко тијело јавне власти.

Међутим, Конкуренцијски савјет је утврдио да нити један овај случај на који су се странке позивале није релевантан за овај поступак, у којем је предмет поступка оспоравање Одлуке о листи лијекова КС, донесене од стране Владе КС на основу законских овласти, већ су сви наведени случајеви односе на ситуацију, када је управо било потребно примијенити тзв. функционални приступ, те у сваком појединачном случају оцијенити је ли активност субјекта привредног карактера којим се бави тијело јавне власти.

Стога, Конкуренцијски савјет сматра да уколико би исто као тијело надлежно за заштиту тржишне конкуренције у Босни и Херцеговини, било задужено да проширивање, сужавање, мијењање или пак укидање листе лијекова донесене од стране кантоналних Влада, такво поступање довело до правне несигурности.

Као друго, Конкуренцијски савјет је извршио увид у Директиву Савјета 89/105/ЕЕЗ од 21. децембра 1988. о транспарентним мјерилима којима се утврђује одређивање цијена лијекова за људску употребу и њихово увртшење у националне системе здравственог осигурања (СЛ Л 40, 11. 2. 1989.), у којој се утврђују мјерила за стављање лијекова на листу лијекова Завода здравственог осигурања, те је утврдило како наведена Директива не предвиђа било какво ограничавање броја произвођача на листи лијекова, а посебице не, на основу географског поријекла произвођача.

У овом поступку Конкуренцијски савјет није оцјењивао ваљаност проведене процедуре за избор лијекова на листу, обзиром да иста није у надлежности Конкуренцијског савјета.

Такође, према подацима којим располаже, Конкуренцијски савјет сматра како већина лијекова заступљених на листи из 2016. године су лијекови страних произвођача и то у процентуалном учешћу од 78%, а док су домаћи произвођачи заступљени на листи у износу од 22%, те да по том основу је утврдило да нема дискриминације обзиром на поријекло производа.

Надаље, с обзиром да је предмет овог поступка Одлука о листи лијекова 2016.години, те у том смислу Конкуренцијски савјет сматра како садржај Листе из 2015. године није релевантан за овај поступак, односно, нису основани наводи подносиоца захтјева да је Влада Кантона Сарајево одређени број лијекова подноситеља захтјева скидала са Листе у 2016. години, јер је Влада КС донијела Листу лијекова за 2016. годину ради усклађивања са законом и није скидала било које лијекове са раније листе, тј. Листе лијекова из 2015. године.

Код утврђивања нове листе лијекова, лијекови се увртшавају на листу на начин и под условима који су одређени прописима и у складу са стајалиштима струке и науке, те потребама здравља становништва.

Конкуренцијски савјет је такође утврдио и да од укупног броја апликација на Листу лијекова 2016. од стране КРКЕ, за одређени број лијекова за које је поднесена апликација, није уопште садржан на кантоналној листи лијекова, а за одређени број није поднесена потпуна

апликација. Слиједом наведеног, Конкуренцијски савјет сматра како је Влада КС приликом утврђивања Листе лијекова у 2016. години, поступала у складу са својим овластима које произлазе из члана 9. Закона о лијековима ФБиХ.

Слиједом наведеног утврђено је како Влада КС није закључила забрањени споразум из члана 4. став (1) Закона којим је прописано да су забрањени споразуми, уговори, поједине одредбе споразума или уговора, заједничка дјеловања и прешутни договори привредних субјеката, као и одлуке и други акти привредних субјеката, који наведеним активностима/актима директно или индиректно учествују или утичу на тржиште, а који за циљ и посљедицу имају спрјечавање, ограничавање или нарушавање конкуренције на тржишту, те члана 4. став (1) тачка б) којим је прописано да су забрањени споразуми, који се искључиво односе на "ограничавање и контролу производње, тржишта, техничког развоја или улагања", доношењем Одлуке о листи лијекова КС.

На темељу свега наведеног Конкуренцијски савјет је одлучио као у точки 1. диспозитива овог Рјешења.

8. Привремена мјера

Анализирајући истакнуте наводе и понуђене доказе Подносиоца захтјева везано за затражену привремену мјеру, имајућу у виду одредбе члана 36. Закона према којим је терет доказивања на странци која је поднијела захтјев за покретање поступка, Конкуренцијски савјет на основу истих није у вријеме подношење захтјева могао утврдити прелиминарну повреду у смислу члана 40. став (1) Закона која би могла краткорочно штетно утицати на поједине привредне субјекте, па самим тиме није могао правовремено одредити привремену мјеру.

На основу горе наведеног Конкуренцијски савјет је одлучио као у тачки 2. диспозитива овога Рјешења.

9. Трошкови поступка

На усменој расправи одржаној дана 22. фебруара 2017. године, пуномоћник Емир Капић, адвокат је приложио уз Записник и трошковник. Дана 9. марта 2017. године, поднеском бр: 01-26-3-027-47-II/16 пуномоћник Џемил Сабрихафизовић, адвокат, је доставио трошковник.

Конкуренцијски савјет је приликом одређивања трошкова поступка узео у обзир одредбе Закона о управном поступку ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04 и 88/07 и 93/09), и то члан 105. став (2) Закона о управном поступку када у поступку учествују двије или више странака са супротним интересима, странка која је изазвала поступак, а на чију је штету поступак окончан, дужна је противној страни надокнадити оправдане трошкове који су тој страни настали учешћем у поступку.

Према члану 105. став (3) Закона о управном поступку трошкови за правно заступање надокнађују се само у случајевима кад је такво заступање било нужно и оправдано.

Конкуренцијски савјет је приликом израчунавања укупних трошкова поступка, узео у обзир одредбе Закона о управном поступку, Закона о адвокатури ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 40/02, 29/03, 18/05 и 68/05) и Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад одвјетника ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 22/04 и 24/04) (у даљем тексту: Тарифа).

На основу предњег, пуномоћник Владе КС је тражио трошкове поступка у укупном износу од 2.948,40 КМ са укљученим износом ПДВ-а, и то за Одговор на Захтјев за покретање поступка 840,00 КМ, назочност на усменој расправи 840,00 КМ, поднесак од 9.3.2017. године са изјашњењем 840 КМ и увећано за износ ПДВ-а од 428,40 КМ.

Конкуренцијски савјет је Влади КС признао само трошкове заступања који су били нужни и оправдани у овом поступку, па је у складу са тарифним бројем 18. и 33. Тарифе, утврдио и признао сљедеће трошкове за рад одвјетника пуномоћника Владе КС: за приступ на усмену расправу дана 22.2.2017. године у износу од 360,00 КМ и поднесак од 9.3.2017. године у износу од 240 КМ што укупно са урачунатим ПДВ-ом износи 702 КМ.

Како је исти успио у поступку, у складу са чланом 105. став (3) ЗУП-а, исти су му и одобрени, обзиром да су били нужни и оправдани.

На основу горе наведеног, Конкуренцијски савјет је одлучио као у точки 3. диспозитива овога Рјешења.

Конкуренцијски савјет је одбио захтјев пуномоћника подносиоца захтјева за надокнаду трошкова поступка, будући да је наведени поступак привредни субјекат КРКА изазвао својим поступањем и дјеловањем и да није успио у поступку, нема право на надокнаду трошкова поступка, у смислу Закона о управном поступку.

На основу горе наведеног, Конкуренцијски савјет је одлучио као у тачки 4. диспозитива овога Рјешења.

10. Поука о правном лијеку

Против овога Рјешења није дозвољена жалба.

Незадовољна странка може покренути Управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема, односно објављивања овога Рјешења.

Број 01-26-3-027-50-II/16	Предсједница
30. маја 2017. године	Мр. **Аријана Регода-**
Сарајево	**Дражић**, с. р.

839

Konkurencijsko vijeće, na osnovu člana 25. stav (1) tačka e), člana 42. stav (2) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), člana 122. stav (2) Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 40/16), u postupku pokrenutom Zaključkom o pokretanju postupka broj: 05-26-2-013-5-II/14 dana 25.09.2014. godine donesenom po Zahtjevu za pokretanje privrednog subjekta Telemach d.o.o. Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, putem advokata Lane Deljkić, Trg djece Sarajeva 1/V, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv privrednog subjekta HD-WIN d.o.o., Visokog Stevana 38, 11000 Beograd, Republika Srbija, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav 2) tačke a) i c) Zakona o konkurenciji i postupajući po Presudi Suda BiH broja S1 3 U 019244 15 U 13.04.2017. godine, na 3. (trećoj) sjednici održanoj dana 30.05.2017. godine, je donijelo

ZAKLJUČAK

(1) Obustavlja se postupak.

(2) Ovaj Zaključak bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće je dana 21.05.2014. godine zaprimilo Zahtjev za pokretanje postupka broj: 05-26-2-013-II/14 (u daljem tekstu: Zahtjev) podnesen od strane privrednog subjekta Telemach d.o.o. Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, (u daljem tekstu: Podnosilac zahtjeva ili Telemach) putem advokata Lane Deljkić, Trg djece Sarajeva 1/V, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv privrednog subjekta

HD-WIN d.o.o., Visokog Stevana 38, 11 000 Beograd, Republika Srbija (u daljem tekstu: Protivna strana ili HD-WIN), radi zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav 2) tačke a) i c) Zakona o konkurenciji.

S obzirom da je Konkurencijsko vijeće ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona o konkurenciji na koje Podnosilac zahtjeva ukazuje, donio je Zaključak o pokretanju postupka, broj: 05-26-2-013-5-II/14 dana 25.09.2014. godine, protiv privrednog subjekta HD-WIN radi utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav 2) tačke a) i c) Zakona.

U postupku utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja, Konkurencijsko vijeće je dana 09.06.2015. godine donio Rješenje broj 05-26-2-013-44-II/14, kojim se smatra da privredni subjekt HD-WIN, u skladu sa članom 11. stav (2) Zakona o konkurenciji, ne zloupotrebljava dominantan položaj u smislu člana 10. stav (2) tačke a) i c) istog zakona.

Privredni subjekt Telemach je putem punomoćnika advokata Nihada Sijerčića, pokrenuo upravni spor pred Sudom BiH, protiv Konkurencijskog vijeća, radi poništenja naprijed navedenog Rješenja.

Konkurencijsko vijeće je dana 17.04.2017 godine pod brojem: 05-26-2-013-53-II/14 zaprimilo presudu Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 U 019244 15 U od 14.04.2017. godine kojom se uvažava tužba tužitelja Telemach, osporeno Rješenje Konkurencijskog vijeća broj 05-26-2-013-44-II/14 od 09.06.2015. godine, se poništava i predmet vraća Konkurencijskom vijeću na ponovno rješavanje.

Naprijed navedenom presudom je, između ostalog, Konkurencijskom vijeću naloženo da tužitelju, privrednom subjektu Telemach nadoknadi troškove sudskog postupka, pa je Konkurencijsko vijeće u cilju postupanja po navedenom uputio zahtjev za dostavu podataka broja: 05-26-2-013-54-II/14 dana 20.04.2017. godine.

Advokat Nihad Sijerčić, punomoćnik privrednog subjekta Telemach je dana 20.04.2017. godine dostavio tražene podatake podneskom broj: 05-26-2-013-55-II/14 i istovremeno je obavijestio Konkurencijsko vijeće da, s obzirom na protek vremena, privredni subjekt Telemach nema interes za ponovno vođenje postupka, te odustaje od zahtjeva za pokretanje postupka.

U skladu sa članom 122. stav (1) Zakona o upravnom postupku, stranka može odustati od svog zahtjeva (cijelog ili dijela) u toku cijelog postupka. Također, članom 123. stav (1) Zakona o upravnom postupku je određeno da stranka može odustati od svog zahtjeva podnošenjem pismene izjave organu koji vodi postupak.

Na osnovu navedenoga, a u vezi sa članom 122. stav (1) Zakona o upravnom postupku, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u dispozitivu ovog Zaključka.

Administrativna taksa

Na ovaj Zaključak Podnosilac zahtjeva, u skladu sa članom 2. Tarfini broj 108. stav (1) tačka b) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06 i 18/11) je obavezan platiti administrativnu taksu u iznosu od 500,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Zaključka nije dopuštena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objavljivanja ovog Zaključka.

Broj 05-26-2-013-56-II/14
30. maja 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Mr. **Arijana Regoda-Dražić**, s. r.

Konkurencijsko vijeće, na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 42. stavak (2) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), članka 122. stav (2) Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 40/16), u postupku pokrenutom Zaključkom o pokretanju postupka broj: 05-26-2-013-5-II/14 dana 25.09.2014. godine donesenom po Zahtjevu za pokretanje gospodarskog subjekta Telemach d.o.o. Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, putem odvjetnika Lane Deljkić, Trg djece Sarajeva 1/V, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv gospodarskog subjekta HD-WIN d.o.o., Visokog Stevana 38, 11000 Beograd, Republika Srbija, radi utvrđivanja postojanja zlouporabe vladajućeg položaja iz članka 10. stavak 2) točke a) i c) Zakona o konkurenciji i postupajući po Presudi Suda BiH broja S1 3 U 019244 15 U 13.04.2017. godine, na 3. (trećoj) sjednici održanoj dana 30.05.2017. godine, je donijelo

ZAKLJUČAK

(1) Obustavlja se postupak.
(2) Ovaj Zaključak bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće je dana 21.05.2014. godine zaprimilo Zahtjev za pokretanje postupka broj: 05-26-2-013-II/14 (u daljnjem tekstu: Zahtjev) podnesen od strane gospodarskog subjekta Telemach d.o.o. Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, (u daljnjem tekstu: Podnositelj zahtjeva ili Telemach) putem odvjetnika Lane Deljkić, Trg djece Sarajeva 1/V, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv gospodarskog subjekta HD-WIN d.o.o., Visokog Stevana 38, 11000 Beograd, Republika Srbija (u daljnjem tekstu: Protivna strana ili HD-WIN), radi zlouporabe vladajućeg položaja iz članka 10. stavak 2) točke a) i c) Zakona o konkurenciji.

S obzirom da je Konkurencijsko vijeće ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona o konkurenciji na koje Podnositelj zahtjeva ukazuje, donio je Zaključak o pokretanju postupka, broj: 05-26-2-013-5-II/14 dana 25.09.2014. godine, protiv gospodarskog subjekta HD-WIN radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja iz članka 10. stavak 2) točke a) i c) Zakona.

U postupku utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja, Konkurencijsko vijeće je dana 09.06.2015. godine donio Rješenje broj 05-26-2-013-44-II/14, kojim se smatra da gospodarski subjekt HD-WIN, sukladno članku 11. stavak (2) Zakona o konkurenciji, ne zlouporabljuje vladajući položaj u smislu članka 10. stavak (2) točke a) i c) istog zakona.

Gospodarski subjekt Telemach je putem punomoćnika odvjetnika Nihada Sijerčića, pokrenuo upravni spor pred Sudom BiH, protiv Konkurencijskog vijeća, radi poništenja naprijed navedenog Rješenja.

Konkurencijsko vijeće je dana 17.04.2017 godine pod brojem: 05-26-2-013-53-II/14 zaprimilo presudu Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 U 019244 15 U od 14.04.2017. godine kojom se uvažava tužba tužitelja Telemach, osporeno Rješenje Konkurencijskog vijeća broj 05-26-2-013-44-II/14 od 09.06.2015. godine, se poništava i predmet vraća Konkurencijskom vijeću na ponovno rješavanje.

Naprijed navedenom presudom je, između ostalog, Konkurencijskom vijeću naloženo da tužitelju, gospodarskom subjektu Telemach nadoknadi troškove sudskog postupka, pa je Konkurencijsko vijeće u cilju postupanja po navedenom uputio

zahtjev za dostavu podataka broja: 05-26-2-013-54-II/14 dana 20.04.2017. godine.

Odvjetnik Nihad Sijerčić, punomoćnik gospodarskog subjekta Telemach je dana 20.04.2017. godine dostavio tražene podatake podneskom broj: 05-26-2-013-55-II/14 i istovremeno je obavijestio Konkurencijsko vijeće da, s obzirom na protek vremena, gospodarski subjekt Telemach nema interes za ponovno vođenje postupka, te odustaje od zahtjeva za pokretanje postupka.

Sukladno članku 122. stavak (1) Zakona o upravnom postupku, stranka može odustati od svog zahtjeva (cijelog ili dijela) u tijeku cijelog postupka. Također, člankom 123. stavak (1) Zakona o upravnom postupku je određeno da stranka može odustati od svog zahtjeva podnošenjem pismene izjave organu koji vodi postupak.

Na temelju navedenoga, a u svezi sa člankom 122. stavak (1) Zakona o upravnom postupku, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u izreci ovog Zaključka.

Administrativna pristojba

Na ovaj Zaključak Podnositelj zahtjeva, sukladno članku 2. Tarfini broj 108. stavak (1) točka b) Odluke o visini administrativnih pristojbi u svezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06 i 18/11) je obvezan platiti administrativnu pristojbu u iznosu od 500,00 KM u korist Proračuna institucija Bosne i Hercegovine.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Zaključka nije dopušten priziv.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objavljivanja ovog Zaključka.

Broj 05-26-2-013-56-II/14
30. svibnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Mr. **Arijana Regoda-Dražić**, v. r.

Konkurencijski savjet, na osnovu člana 25. stav (1) tačka e), člana 42. stav (2) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), člana 122. stav (2) Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 40/16), u postupku pokrenutom Zaključkom o pokretanju postupka broj: 05-26-2-013-5-II/14 dana 25.09.2014. godine donesenom po Zahtjevu za pokretanje privrednog subjekta *Telemach* d.o.o. Ćemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, putem advokata Lane Đelkić, Trg djece Sarajeva 1/B, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv privrednog subjekta *HD-WIN* d.o.o., Visokog Stevana 38, 11 000 Beograd, Republika Srbija, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav 2) tačke a) i c) Zakona o konkurenciji i postupajući po Presudi Suda BiH broja C1 3 U 019244 15 U 13.04.2017. godine, na 3. (trećoj) sjednici održanoj dana 30.05.2017. godine, je donio

ZAKLJUČAK

(1) Obustavlja se postupak.
(2) Ovaj Zaključak biće objavljen u "Službenom glasniku BiH", službenim glasnicima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijski savjet je dana 21.05.2014. godine zaprimio Zahtjev za pokretanje postupka broj: 05-26-2-013-II/14 (u daljem tekstu: Zahtjev) podnesen od strane privrednog subjekta Telemach d.o.o. Ćemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, (u daljem tekstu: Podnosilac zahtjeva ili Telemach) putem advokata Lane Đelkić, Trg djece Sarajeva 1/B, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv privrednog subjekta HD-WIN d.o.o., Visokog Stevana 38, 11000 Beograd, Republika Srbija (u daljem tekstu: Protivna strana ili HD-WIN), radi zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav 2) tačke a) i c) Zakona o konkurenciji.

S obzirom da je Konkurencijski savjet ocijenio da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona o konkurenciji na koje Podnosilac zahtjeva ukazuje, donio je Zaključak o pokretanju postupka, broj: 05-26-2-013-5-II/14 dana 25.09.2014. godine, protiv privrednog subjekta HD-WIN radi utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav 2) tačke a) i c) Zakona.

U postupku utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja, Konkurencijski savjet je dana 09.06.2015. godine donio Rješenje broj 05-26-2-013-44-II/14, kojim se smatra da privredni subjekat HD-WIN, u skladu sa članom 11. stav (2) Zakona o konkurenciji, ne zloupotrebljava dominantan položaj u smislu člana 10. stav (2) tačke a) i c) istog zakona.

Privredni subjekat Telemach je putem punomoćnika advokata Nihada Sijerčića, pokrenuo upravni spor pred Sudom BiH, protiv Konkurencijskog savjeta, radi poništenja napijed navedenog Rješenja.

Konkurencijski savjet je dana 17.04.2017 godine pod brojem: 05-26-2-013-53-II/14 zaprimio presudu Suda Bosne i Hercegovine broj C1 3 U 019244 15 U od 14.04.2017. godine kojom se uvažava tužba tužitelja Telemach, osporeno Rješenje Konkurencijskog savjeta broj 05-26-2-013-44-II/14 od 09.06.2015. godine, se poništava i predmet vraća Konkurencijskom savjetu na ponovno rješavanje.

Napijed navedenom presudom je, između ostalog, Konkurencijskom savjetu naloženo da tužitelju, privrednom subjektu Telemacjx nadoknadi troškove sudskog postupka, pa je Konkurencijski savjet u cilju postupanja po naveđenom uputio zahtjev za dostavu podataka broja: 05-26-2-013-54-II/14 dana 20.04.2017. godine.

Advokat Nihad Sijerčić, punomoćnik privrednog subjekta Telemach je dana 20.04.2017. godine dostavio tražene podatake podnesakom broj: 05-26-2-013-55-II/14 i istovremeno je obavijestio Konkurencijski savjet da, s obzirom na protek vremena, privredni subjekat Telemach nema interes za ponovno vođenje postupka, te odustaje od zahtjeva za pokretanje postupka.

U skladu sa članom 122. stav (1) Zakona o upravnom postupku, stranka može odustati od svog zahtjeva (cijelog ili dijela) u toku cijelog postupka. Također, članom 123. stav (1) Zakona o upravnom postupku je određeno da stranka može odustati od svog zahtjeva podnošenjem pismene izjave organu koji vodi postupak.

Na osnovu naveđenoga, a u vezi sa članom 122. stav (1) Zakona o upravnom postupku, Konkurencijski savjet je odlučio kao u dispozitivu ovog Zaključka.

Administrativa taksa

Na ovaj Zaključak Podnosilac zahtjeva, u skladu sa članom 2. Tarfini broj 108. stav (1) tačka b) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim savjetom ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06 i 18/11) je obavezan platiti administrativnu taksu u iznosu od 500,00 KM u korist Budeta institucija Bosne i Hercegovine.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Zaključka nije dopuštena žalba.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема, односно објављивања овог Закључка.

Број 05-26-2-013-56-II/14
30. маја 2017. године
Сарајево

Предсједница
Мр **Аријана Регода-Дражић**, с. р.

ELEKTROPRIJENOS - ELEKTROPRENOS BOSNE I HERCEGOVINE

840

Na osnovu člana 27. stav 1. tačka a) Zakona o osnivanju Kompanije za prenos električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 35/04, 76/09 i 20/14), uz prethodno jednoglasno odobrenje Skupštine akcionara/dioničara, Upravni odbor "Elektroprenos-Elektroprijenos BiH" a.d. Banja Luka, na 30. sjednici održanoj dana, 29.05.2017. godine, donosi

STATUT
O IZMJENAMA STATUTA KOMPANIJE ZA PRENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE U BiH "ELEKTROPRENOS BOSNE I HERCEGOVINE" A.D. BANJA LUKA/ "ELEKTROPRIJENOS BOSNE I HERCEGOVINE" A.D. BANJA LUKA

Član 1.

U Statutu Kompanije za prenos električne energije u BiH "Elektroprenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka/"Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka ("Službeni glasnik BiH", br. 86/05, 103/06, 60/14, 24/15 i 76/15), u članu 63. stav 1., tačke a), c) i e), broj "3" zamjenjuje se brojem "4".

Član 2.

U članu 69. stav 1. tačka i), riječ "tromjesečnih", briše se.

Član 3.

Ovaj Statut stupa na snagu nakon pribavljanja jednoglasnog odobrenja Skupštine akcionara/dioničara, osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Predsjednik
Broj 42-UO-07/2017
Upravnog odbora
29. maja 2017. godine
Dr. **Branko Baroš**

Na temelju članka 27. stavak 1. točka a) Zakona o osnivanju Kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 35/04, 76/09 i 20/14), uz prethodno jednoglasno odobrenje Skupštine dioničara/akcionara, Upravni odbor "Elektroprenos-Elektroprijenos BiH" a.d. Banja Luka, na 30. sjednici održanoj dana, 29. svibnja 2017., donosi

STATUT
O IZMJENAMA STATUTA KOMPANIJE ZA PRIJENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE U BiH "ELEKTROPRENOS BOSNE I HERCEGOVINE" A.D. BANJA LUKA/"ELEKTROPRIJENOS BOSNE I HERCEGOVINE" A.D. BANJA LUKA

Članak 1.

U Statutu Kompanije za prijenos električne energije u BiH "Elektroprenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka/"Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka ("Službeni glasnik BiH", br. 86/05, 103/06, 60/14, 24/15 i 76/15), u članku 63. stavak 1., točke a), c) i e), broj "3" zamjenjuje se brojem "4".

Članak 2.

U članku 69. stavak 1. točka i), riječ "tromjesečnih", briše se.

Članak 3.

Ovaj Statut stupa na snagu nakon pribavljanja jednoglasnog odobrenja Skupštine dioničara/akcionara, osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Predsjednik
Broj 42-UO-07/2017
Upravnog odbora
29. svibnja 2017. godine
Dr. **Branko Baroš**

На основу члана 27. став 1. тачка а) Закона о оснивању Компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 35/04, 76/09 и 20/14), уз претходно једногласно одобрење Скупштине акционара/дионичара, Управни одбор "Електропренос-Електропријенос БиХ" а.д. Бања Лука, на 30. сједници одржаној дана, 29.05.2017. године, доноси

СТАТУТ
О ИЗМЈЕНАМА СТАТУТА КОМПАНИЈЕ ЗА ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У БиХ "ЕЛЕКТРОПРЕНОС БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ" А.Д. БАЊА ЛУКА"/ЕЛЕКТРОПРИЈЕНОС БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ" А.Д. БАЊА ЛУКА

Члан 1.

У Статуту Компаније за пренос електричне енергије у БиХ "Електропренос Босне и Херцеговине" а.д. Бања Лука/"Електропријенос Босне и Херцеговине" а.д. Бања Лука ("Службени гласник БиХ", бр. 86/05, 103/06, 60/14, 24/15 и 76/15), у члану 63. став 1., тачке а), ц) и е), број "3" замјењује се бројем "4".

Члан 2.

У члану 69. став 1. тачка и), ријеч "тромјесечних", брише се.

Члан 3.

Овај Статут ступа на снагу након прибављања једногласног одобрења Скупштине акционара/дионичара, осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Предсједник
Број 42-УО-07/2017
Управног одбора
29. маја 2017. године
Др **Бранко Барош**

(Sl-893/17-G)

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

841

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 2694/14**, rješavajući apelaciju **Kantona Sarajevo**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Kantona Sarajevo** podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. marta 2014. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Kanton Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant) sa sjedištem u Sarajevu, kojeg zastupa Kantonalno pravobranilaštvo - Sarajevo kao zakonski zastupnik, podnio je 10. juna 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. marta 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), te tuženih Općine Novi Grad Sarajevo (u daljnjem tekstu: Općina) i Sarajevostana d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: Sarajevostan) zatraženo je 2. decembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, te tužena Općina su odgovor na apelaciju dostavili u periodu od 5. do 15. decembra 2016. godine. Sarajevostan u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je zajedno s Kantonalnim stambenim fondom iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: drugotužilac) 12. januara 2007. godine tužbom pokrenuo predmetni parnični postupak radi utvrđenja prava vlasništva, predaje u posjed i isplate naknade štete po osnovu neosnovanog bogaćenja.

6. Podneskom od 22. januara 2008. godine tužena Općina je podnijela protivtužbu protiv tužilaca radi utvrđenja prava vlasništva.

7. Odlučujući o tužbenim odnosno protivtužbenim zahtjevima Općinski sud u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) donio je Presudu broj 09 65 Ps 022726 07 Ps od 11. maja 2011. godine kojom je utvrdio da je apelant postao vlasnik četiri poslovna prostora u Sarajevu, koji su pobliže opisani u izreci presude (u daljnjem tekstu: sporni poslovni prostori), te su tuženi Općina i Sarajevostan dužni trpjeti da se apelant upiše kao vlasnik spornih poslovnih prostora u javnim evidencijama, a tuženoj Općini je još naloženo da sporne poslovne prostore apelantu preda u posjed, uz naknadu troškova postupka. Istom presudom je primljeno na znanje povlačenja dijela tužbenog zahtjeva koji se odnosio na isplatu po osnovu neosnovanog bogaćenja, uz odbijanje protivtužbenog zahtjeva tužene Općine kojim je tražila utvrđenje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima.

8. Općinski sud je na osnovu provedenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, između ostalog, utvrdio da je apelant na osnovu Odluke Vlade KS, koja je potvrđena Odlukom Skupštine KS, stekao pravo vlasništva na spornim poslovnim prostorima koji su na osnovu navedenih akata izuzeti iz privatizacije tuženog Sarajevostana kao apelantova osnovna sredstva. Tokom postupka je još utvrđeno da su sporni poslovni prostori na osnovu Odluke o osnivanju drugotužioca (Kantonalni stambeni fond) prešli u nadležnost drugotužioca kome je povjereno pravo upravljanja stambenim poslovnim prostorima koji su u apelantovom vlasništvu, pri čemu je tužena Općina spriječila apelanta da ih koristi, odnosno da njima raspolaže. Shodno navedenom, Općinski sud je o tužbenom zahtjevu odlučio kao u izreci presude primjenom odredaba čl. 23. i 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima (u daljnjem tekstu: ZVPO) kojim su propisani načini stjecanja vlasništva, odnosno pravo vlasnika da od posjednika zahtijeva povrat individualno određene stvari pod određenim uvjetima.

9. Prigovore tužene Općine, koje je tokom postupka isticala, da su Odluke Vlade KS, odnosno Skupštine KS o izdvajanju poslovnih prostora iz bilansa tuženog Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo nezakonite, Općinski sud je ocijenio neosnovanim zato što je iz Presude Ustavnog suda FBiH, koja je objavljena u "Službenim novinama FBiH" broj 37/05, vidljivo da je Ustavni sud FBiH donio odluku kojom je utvrđeno da navedenim odlukama nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu (tužene Općine).

10. Kantonalni sud je odlučujući o žalbama tuženih donio Presudu broj 65 0 Ps 022726 11 Pž od 11. juna 2013. godine kojom je žalba Općine djelimično, a žalba Sarajevostana u cijelosti uvažena tako što je tužbeni zahtjev u cijelosti odbijen kao neosnovan, dok je potvrđena presuda u dijelu kojim je odbijen protivtužbeni zahtjev Općine, te u dijelu koji se odnosi na povlačenje dijela apelantovog tužbenog zahtjeva, a u odnosu na troškove parničnog postupka odlučeno da svaka stranka snosi svoj dio troškova postupka.

11. Kantonalni sud je, između ostalog, naveo da iz činjeničnog stanja koje je utvrdio prvostepeni sud proizlazi da su sporni poslovni prostori bili predmet kupovine i zamjene od strane tuženog Sarajevostana, a kao dokaz za to apelant je sudu prezentirao fotokopije zaključenih ugovora, pri čemu je identifikacija spornih poslovnih prostora izvršena na osnovu vještačenja po vještaku građevinske struke. Dokazi koji su u tom pravcu dostavljeni (ugovori o izgradnji odnosno kupoprodaji) nisu uknjiženi u zemljišnim knjigama, pa kao takvi predstavljaju dokaze o vanknjižnom vlasništvu tuženog Sarajevostana. Tokom postupka nije bilo sporno da je u to vrijeme u sudskom registru kao osnivač tuženog Sarajevostana bila upisana Skupština Grada Sarajeva.

12. Kantonalni sud je nadalje pojasnio da je prvostepeni sud navedene okolnosti doveo u vezu sa činjenicom da je Vlada KS 7. juna 2001. godine donijela odluku o izdvajanju poslovnih prostora iz bilansa tuženog Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo, koja je potvrđena odlukom Skupštine KS na sjednici od 22. decembra 2004. godine. Kako je Ustavni sud FBiH, Odlukom broj U-3/05 od 8. novembra 2005. godine, utvrdio da Odlukom o potvrđivanju odluke Vlade KS o izdvajanju poslovnih prostora iz bilansa tuženog Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu (tužene Općine kao podnosioca zahtjeva), prvostepeni sud je ocijenio da je apelant dokazao osnovanost tužbenog zahtjeva. Međutim, Kantonalni sud je naveo da prvostepeni sud nije uzeo u obzir Odluku Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. januara 2010. godine, koja je objavljena u "Službenim novinama FBiH" broj 12/10 i "Službenim novinama KS" broj 5/10, kojom je utvrđeno da je odredbama čl. 2, 3, 4. i 5. Zakona o imovini KS ("Službene novine KS" broj 6/97) povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu, te da je 22. februara 2011. godine Ustavni sud FBiH donio i rješenje o neizvršenju navedene presude. Kantonalni sud je podsjetio na sadržaj iz obrazloženja citirane odluke Ustavnog suda FBiH iz kojeg proizlazi da materija koja je regulirana Zakonom o imovini KS treba ponovo biti predmet zakonodavne aktivnosti apelanta,

uz aktivno učestvovanje podnosioca zahtjeva i općina u sastavu Grada Sarajeva. Stoga je Kantonalni sud zaključio da je prvostepena presuda u dijelu kojim je udovoljeno tužbenom zahtjevu zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava zbog toga što su odluke na osnovu kojih je vršen prenos prava s tuženog Sarajevostana na apelanta donesene na osnovu zakonskih propisa koji "nisu u saglasnosti sa Ustavom FBiH".

13. Nadalje je Kantonalni sud pojasnio da ukoliko bi se i prihvatilo da ugovori o kupoprodaji koje su zaključili tuženi Sarajevostan i njegov pravni prednik mogu biti osnov za stjecanje prava vlasništva, apelant je u tom slučaju bio u obavezi da tu činjenicu i dokaže, što tokom postupka nije učinio jer apelant nije dokazao da je Odluka o izdvajanju spornih poslovnih prostora iz bilansa Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo valjan pravni osnov za stjecanje vlasništva jer je Odlukom Ustavnog suda FBiH utvrđeno da je na taj način povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu. Kantonalni sud je, imajući u vidu da odluka Ustavnog suda FBiH još uvijek nije izvršena, zaključio da je predmetna tužba zapravo preuranjena jer apelant nije ni mogao dokazati osnovanost tužbenog zahtjeva sve dok se ne riješe međusobni imovinsko-pravni odnosi Grada Sarajeva, općina u njegovom sastavu i apelanta u pogledu imovine koja je ranije bila u vlasništvu Grada Sarajeva, pa je, imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud, primjenom odredbe člana 229. stav 4. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), odlučio kao u izreci presude.

14. Odlučujući o revizijama apelanta i drugotužioca Vrhovni sud je Presudom broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. marta 2014. godine revizije odbio. Vrhovni sud je nakon detaljnog interpretiranja činjeničnog stanja nižestepenih sudova zaključio da u cijelosti prihvaća stav drugostepenog suda o neosnovanosti tužbenog zahtjeva, te da ne vidi potrebu da dodatno obrazlaže razloge za neosnovanost tužbenog zahtjeva kada je drugostepeni sud u obrazloženju presude dao jasne i potpune razloge. Navedeno stoga što je Kantonalni sud jasno naveo da su odluke na osnovu kojih je izvršen prenos prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima, odnosno izdvajanje imovine iz bilansa Sarajevostana i prelazak te imovine u apelantovo vlasništvo, donesene na osnovu zakonskih propisa koji nisu u saglasnosti sa Ustavom FBiH i, kao takve, ne predstavljaju valjan pravni osnov za stjecanje vlasništva. Navedeno i stoga, kako je naglasio Vrhovni sud, što su odredbe Zakona o imovini KS, uključujući i odredbu člana 4. tog zakona (kojom apelant u potpunosti preuzima imovinu Grada Sarajeva na području KS i drugim područjima gdje je Grad posjedovao imovinu) Presudom Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. januara 2010. godine "ocijenjene kao neustavne" jer je takvim odredbama povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu, pri čemu je taj sud imao u vidu da citirana presuda još uvijek nije izvršena, odnosno da Zakon o imovini KS nije izmijenjen u skladu sa stavom Ustavnog suda FBiH izraženim u citiranoj presudi. Vrhovni sud je naveo da ostali revizioni prigovori nisu od odlučnog značaja za donošenje odluke u predmetnoj pravnoj stvari (član 231. u vezi sa članom 235. ZPP).

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da je osporenom presudom Vrhovnog suda povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj uz Evropsku konvenciju. Apelant je u apelaciji hronološki prezentirao postupak, uz osvrt na osnovne zaključke redovnih sudova, zaključivši da rezonovanje Vrhovnog suda nije pravilno, te da nema zakonsko uporište u materijalnim propisima. Naime, apelant je u vezi s tim naveo da shodno Odluci Vlade KS od 7. juna 2001. godine koja je potvrđena Odlukom Skupštine KS o izdvajanju spornih poslovnih prostora iz bilansa Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo nije nigdje naznačeno da su one donesene na osnovu čl. 2, 3, 4. i 5. Zakona o imovini KS, kojim je povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu u skladu s Presudom Ustavnog suda FBiH broj U-18/09. Navedeno tim prije što je Odluka Skupštine KS od 20. decembra 2004. godine donesena na osnovu člana 8. Zakona o imovini KS, kojim nije povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu. Prema apelantovoj ocjeni, izvedeni pravni zaključak Vrhovnog suda koji se zasniva na stavu drugostepenog suda je sasvim pogrešan jer odluke, na osnovu kojih je izvršen prenos vlasništva, nisu u suprotnosti sa Ustavom FBiH. Apelant ističe da je na osnovu člana 8. Odluke o osnivanju tuženog Sarajevostana postao vlasnik imovine tog JP, čime je apelant zapravo dokazao vlasništvo na spornim poslovnim prostorima, što je bio i osnov za donošenje odluka o izdvajanju imovine iz bilansa Sarajevostana, odnosno izuzimanju iz privatizacije i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo. Apelant, također, tvrdi da su se redovni sudovi pozvali na pogrešnu odluku Ustavnog suda FBiH jer je (drugom) Odlukom tog suda broj U-3/05 od 8. novembra 2005. godine utvrđeno da odluka Skupštine apelanta povodom četiri sporna poslovna prostora ne krši pravo na lokalnu samoupravu.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da ostaje pri razlozima datim u obrazloženju osporene presude jer smatra da tom presudom nisu povrijeđena apelantova prava na koja se u apelaciji neosnovano pozvao.

17. Kantonalni sud je također naveo da ostaje pri razlozima navedenim u obrazloženju presude od 11. juna 2013. godine jer cijeni da u postupku pri odlučivanju o žalbama tuženih nije došlo do povrede pravila Evropske konvencije i njenih protokola.

18. Općina je u iscrpnom odgovoru na apelaciju sve prigovore ocijenila neosnovanim naglašavajući da apelant u apelaciji iznosi i neistinite tvrdnje da je na osnovu člana 8. Odluke o osnivanju Sarajevostana ujedno postao i vlasnik imovine tog preduzeća, čime je dokazao vlasništvo. Naime, kako u odgovoru navodi Općina, navedena odluka ne predstavlja osnov za tvrdnju da je apelant vlasnik imovine Sarajevostana, imajući u vidu da su Sarajevostan osnovale općine u Gradu Sarajevu, koje su u to preduzeće unijele svoju imovinu radi gazdovanja od strane tog preduzeća, a što proizlazi i iz bilansa stanja o imovini tog preduzeća. Predloženo je da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o imovini Kantona Sarajevo** ("Službene novine KS" broj 6/97) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim zakonom utvrđuje se imovina Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Kanton), preuzimanje, način sticanja, upravljanja i raspolaganja imovinom i druga pitanja koja su u vezi sa imovinom Kantona.

Član 2.

Kanton je pravni sljedbenik Grada Sarajeva (u daljem tekstu: Grad) u imovini i imovinskim pravima, u skladu sa Zakonom o područjima općina SRBiH ("Službeni list SRBiH" br. 47/62, 6/65, 14/66, 23/67, 3/70, 35/77, 31/78, 22/80, 33/90, 8/91 i 32/91).

Član 3.

Kanton preuzima sva prava i obaveze Grada koje proističu iz imovinsko-pravnih odnosa.

Član 4.

Kanton u potpunosti preuzima imovinu Grada na području Kantona, kao i na drugim područjima gdje je Grad posjedovao imovinu.

Član 5.

Imovinu Kantona, pored imovine stečene preuzimanjem u smislu odredaba čl. 2., 3. i 4. ovog zakona, čini pokretna i nepokretna imovina, prava i novčana sredstva stečena kupovinom ili na drugi način u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 6.

Kanton je vlasnik imovine na području Kantona i to:

1. prirodnih bogatstava i dobara u općoj upotrebi;

2. nekretnina na kojima pravo korištenja i upravljanja imaju mjesne zajednice, udruženja građana i političke organizacije (...).

Član 8.

Imovinom Kantona upravlja Skupština Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Skupština).

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. marta 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 15. aprila 2014. godine, a apelacija je podnesena 10. juna 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije, člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

25. U vezi sa apelantovim pozivanjem na prava iz Evropske konvencije, a imajući u vidu da je apelant nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da državni organi i javna vlast ne uživaju zaštitu prava zagarantiranih odredbama Evropske konvencije i njenih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu s javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kog suda za koju smatra da su mu njom prekršena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz čl. II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 39/03* od 27. februara 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba).

Pravo na pravično suđenje

26. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

27. Apelant smatra da mu je odlukama redovnih sudova prekršeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešne primjene materijalnog prava. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona.

28. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise. U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati da li su pobijane odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni pozitivno-pravnih propisa.

29. Ustavni sud zapaža da se u predmetnom postupku odlučivalo o tome da li akti Vlade odnosno Skupštine apelanta o izdvajanju poslovnih prostora iz bilansa tuženog Sarajevostana, koji su doneseni na osnovu Zakona o imovini KS, predstavljaju valjan pravni osnov za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima. U vezi sa spornim pitanjem Ustavni sud zapaža da je prvostepeni sud upravo na osnovu navedenih akata utvrdio osnovanost tužbenog zahtjeva, ocijenivši da ti akti predstavljaju valjan pravni osnov za stjecanje vlasništva, pri čemu je imao u vidu relevantne odredbe ZVPO i Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-3/05 od 8. novembra 2005. godine (u okviru koje je raspravljano o zahtjevu načelnika tužene Općine za zaštitu prava na lokalnu samoupravu u odnosu na navedene apelantove akte).

30. Suprotno tome, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud, razmatrajući žalbe tuženih, utvrdio da akti Vlade, odnosno Skupštine apelanta, ne mogu biti valjan pravni osnov za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima, pozvavši se na Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. januara

2010. godine, a takav stav je u potpunosti podržao Vrhovni sud. Budući da su redovni sudovi osporene presude zasnovali na citiranoj presudi, Ustavni sud smatra svrsishodnim prezentirati ključne dijelove iz citirane odluke. Dakle, Ustavni sud posebno naglašava da je citiranom presudom odlučivano o zahtjevu gradonačelnika Grada Sarajeva za zaštitu prava na lokalnu samoupravu u odnosu na Zakon o imovini KS. Nadalje, uvidom u citiranu odluku, Ustavni sud zapaža da je Ustavni sud FBiH prilikom odlučenja imao u vidu odredbe Amandmana XVI na Ustav FBiH, koje se odnose na "gradske vlasti" kojima je propisano "da se formira grad kao jedinica lokalne uprave i samouprave u skladu sa zakonom", a navedena ustavna odredba je donesena skoro godinu dana prije donošenja Zakona o imovini KS. Nadalje je Ustavni sud FBiH prilikom odlučenja imao u vidu da je u takvoj pravnoj situaciji Skupština Kantona Sarajevo trebala da Grad Sarajevo tretira kao jedinicu lokalne samouprave, a onda voditi računa i o Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi koju su već od 1994. godine dužni poštovati svi subjekti u Federaciji BiH. Pored toga, Ustavni sud FBiH je prilikom odlučenja imao u vidu i odredbu člana 58. stav 2. Zakona o načelima lokalne samouprave u Federaciji BiH kojom je regulirano da su kantoni dužni usaglasiti svoje zakone s navedenim zakonom, te izvršiti prenos poslova i nadležnosti, kao i odgovornosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave ovim zakonom, a sve u roku od šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu, što Kanton Sarajevo u konkretnom slučaju nije ispoštovao. Polazeći od takvih činjeničnih i pravnih okolnosti Ustavni sud FBiH je istakao "da materija koja je regulirana Zakonom o imovini KS treba biti ponovo predmet zakonodavne aktivnosti Kantona Sarajevo, uz aktivno učestvovanje podnosioca zahtjeva, te općina u sastavu Grada Sarajeva. Cilj je iznalaženje kvalitetnih rješenja pri čemu bi svaki nivo vlasti raspolagao sa imovinom neophodnom za vršenje svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti. S obzirom na postojanje i istek zakonskog roka za usaglašavanje Zakona o imovini sa Zakonom o načelima lokalne samouprave u Federaciji BiH, a pri tome imajući u vidu aktivnosti oko popisa i raspodjele državne imovine koja je u toku u Bosni i Hercegovini, Ustavni sud Federacije nije konkretizirao rok za usaglašavanje ovog zakona". Shodno navedenom, Ustavni sud FBiH je utvrdio da je odredbama čl. 2, 3, 4. i 5. Zakona o imovini KS (vidi relevantne propise) povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu, pri čemu su redovni sudovi prilikom odlučenja imali u vidu da citirana odluka Ustavnog suda FBiH nije bila izvršena.

31. Shodno tome, imajući u vidu ključni sadržaj citirane odluke na koju su se redovni sudovi pozvali u osporenim odlukama, zatim historijat vlasništva na spornim poslovnim prostorima (četiri sporna poslovna prostora koja su bila u vanknjižnom vlasništvu Sarajevostana po osnovu ugovora o kupoprodaji odnosno izgradnji, čiji je osnivač u to vrijeme bila Skupština Grada Sarajeva), te činjenicu da u vrijeme odlučenja Odluka Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. januara 2010. godine nije bila izvršena, Ustavni sud ne uočava proizvoljnost u obrazloženju Kantonalnog i Vrhovnog suda da akti Vlade i Skupštine apelanta, koji su zasnovani na Zakonu o imovini KS, ne mogu biti valjan pravni osnov za stjecanje vlasništva.

32. U vezi sa apelantovim prigovorima da su sporni akti doneseni na osnovu člana 8. Zakona o imovina KS koji propisuje da "imovinom Kantona upravlja Skupština Kantona Sarajevo", Ustavni sud ne uočava ništa sporno da Skupština raspolaže apelantovom imovinom jer apelantovu imovinu, shodno Zakonu o imovini KS, ne čini samo imovina Grada Sarajeva (odredbe od 2. do 5. za koje je utvrđeno da krše pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu) već je čini i imovina propisana članom 6. Zakona o imovini KS u odnosu na koju Ustavni sud FBiH nije utvrdio da krši bilo čija prava. U vezi sa apelantovim pozivanjem na Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-3/05 od 8. novembra 2005. godine, Ustavni sud zapaža da je citirana presuda bila predmet ocjene redovnih sudova i da je upravo na toj presudi prvostepeni sud zasnovao stav o osnovanosti tužbenog zahtjeva. Naime, citiranom presudom je utvrđeno da akti Vlade, odnosno Skupštine apelanta o izdvajanju spornih poslovnih prostora ne krše pravo na lokalnu samoupravu tužene Općine, obrazloživši, između ostalog, da tužena Općina u tom postupku ničim nije dokazala da je vlasnica spornih poslovnih prostora (niti je to tužena Općina dokazala u predmetnom postupku jer je odbijen njen protivtužbeni zahtjev, što nije sporno, niti bitno za odlučenje povodom apelantovog tužbenog zahtjeva). Imajući u vidu da su Kantonalni i Vrhovni sud tokom postupka ocijenili da citirana presuda nije relevantna za sporno pitanje, pozvavši se na drugu odluku Ustavnog suda FBiH koja je naknadno donesena, što je prethodno detaljno obrazloženo, Ustavni sud apelantovo pozivanje na citiranu presudu Ustavnog suda FBiH iz 2005. godine u okolnostima konkretnog slučaja smatra irelevantnim.

33. Ustavni sud posebno naglašava da se Ustavni sud FBiH u Presudi broj U-18/09, koju su redovni sudovi imali u vidu prilikom odlučenja, bavio ocjenom i zaštitom prava na lokalnu samoupravu Grada Sarajeva (detaljnije o tome u prethodnim tačkama ove odluke), a ne ustavnošću relevantnih odredaba Zakona o imovini KS, kako su to redovni sudovi na par mjesta u obrazloženju osporenih presuda neprecizno naveli. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja i činjenicu da je tužbeni zahtjev zapravo ocijenjen preuranjenim u kontekstu činjenice da u vrijeme odlučenja još uvijek nije bio postignut dogovor u vezi s raspolaganjem imovinom obuhvaćenom odredbama čl. od 2. do 5. Zakona o imovini KS, Ustavni sud smatra da navedena nepreciznost redovnih sudova u okolnostima konkretnog slučaja nije bila na apelantovu štetu.

34. Shodno svemu navedenom, Ustavni sud iz obrazloženja Vrhovnog suda koji je donio konačnu odluku, a koji je u cijelosti podržao stav Kantonalnog suda, ne uočava proizvoljnost na koju je apelant ukazao, pa zaključuje da osporenom presudom apelantu nije prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na imovinu

35. Apelant se poziva i na kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, ali ga posebno ne obrazlaže, već ga vezuje za kršenje prava na pravično suđenje, odnosno za primjenu materijalnog prava. S obzirom na navedeno, budući da je Ustavni sud u prethodnim tačkama ove odluke zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom segmentu, Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno ni apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i prava na imovinu iz člana II/k) Ustava Bosne i Hercegovine kada iz obrazloženja Vrhovnog suda, koji je donio konačnu odluku, proizlazi da akti Vlade odnosno Skupštine apelanta, sagledani u svjetlu Presude Ustavnog suda FBiH kojom je utvrđeno da pojedine odredbe Zakona o imovini KS krše pravo na lokalnu samoupravu Grada Sarajeva, a koja u vrijeme odlučenja nije bila izvršena, ne predstavljaju valjan pravni osnov za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima.

37. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Na osnovu člana 43. Pravila Ustavnog suda aneks ove odluke je izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić suprotno odluci.

39. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUTKINJE USTAVNOG SUDA BiH VALERIJE GALIĆ SUPROTNO ODLUCI

Na osnovu člana 43. Pravila Ustavnog suda BiH, dajem izdvojeno mišljenje suprotno odluci većine sudija Ustavnog suda BiH u navedenom predmetu, iz sljedećih razloga.

U konkretnom slučaju u postupku pred redovnim sudovima odlučivalo se o tome da li Odluka Vlade Kantona Sarajevo od 7. 6. 2001. godine, kojom je utvrđeno da se iz bilansa JSP "Sarajevostan" izdvaja ukupno 67 poslovnih prostora i stavlja u vlasništvo Kantona Sarajevo, među kojima su i poslovni prostori koji su bili predmet ovog spora, i Odluka Skupštine Kantona Sarajevo od 22. 12. 2004. godine, kojom je potvrđena navedena odluka Vlade Kantona Sarajevo, predstavljaju valjan pravni osnov za stjecanje prava vlasništva Kantona Sarajevo na spornim poslovnim prostorima.

Presudom Općinskog suda u Sarajevu utvrđeno je da navedeni akti predstavljaju valjan pravni osnov za stjecanje prava vlasništva Kantona, pri čemu je Općinski sud imao u vidu relevantne odredbe Zakona o vlasničkopravnim odnosima i Presudu Ustavnog suda Federacije BiH broj U-3/05 od 8. 11. 2005. godine. Navedenom presudom, Ustavni sud FBiH, odlučujući o zahtjevu načelnika Općine Novo Sarajevo za zaštitu prava na lokalnu samoupravu, u odnosu na Odluku o potvrđivanju Odluke Vlade Kantona Sarajevo o izdvajanju poslovnih prostora iz bilansa JSP "Sarajevostan" i stavljanju istih u vlasništvo Kantona Sarajevo utvrdio je da: "Odlukom o potvrđivanju Odluke Vlade Kantona Sarajevo o izdvajanju poslovnih prostora iz bilansa JSP 'Sarajevostan' i stavljanju istih u vlasništvo Kantona Sarajevo ('Službene novine Kantona Sarajevo' broj 31/04) nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu."

Suprotno presudi Općinskog suda, presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, koju je u cijelosti podržao i Vrhovni sud Federacije BiH, utvrđeno je da akti Vlade odnosno Skupštine Kantona Sarajevo ne mogu biti valjan pravni osnov za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima, pozivajući se na drugu presudu Ustavnog suda FBiH, odnosno Presudu broj U-18/09 od 26. 1. 2010. godine.

Navedenom presudom, odlučujući o zahtjevu gradonačelnika Grada Sarajeva za zaštitu prava na lokalnu samoupravu u odnosu na Zakon o imovini Kantona Sarajevo, Ustavni sud FBiH je utvrdio da je "odredbama čl. 2, 3, 4. i 5. Zakona o imovini Kantona Sarajevo ('Službene novine Kantona Sarajevo' broj 6/97) povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu".

Pozivajući se na navedenu presudu, Kantonalni sud u Sarajevu i Vrhovni sud FBiH su u obrazloženjima osporenih presuda naveli da odluke na osnovu kojih je vršen prenos prava vlasništva na predmetnim poslovnim prostorima, odnosno na osnovu kojih je izvršeno izdvajanje istih iz bilansa JSP "Sarajevostan" i stavljanju u vlasništvo Kantona Sarajevo ne predstavljaju valjan pravni osnov za stjecanje prava vlasništva Kantona zato što su odredbe Zakona o imovini Kantona Sarajevo, uključujući i odredbu člana 4. tog zakona, kojom Kanton u potpunosti preuzima imovinu Grada na području Kantona Sarajevo, kao i na drugim područjima, gdje je Grad posjedovao imovinu, navedenom presudom Ustavnog suda Federacije BiH iz 2010. godine ocijenjene kao "neustavne" jer je njima povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu.

Analizirajući obje odluke Ustavnog suda FBiH u kontekstu konkretnog predmeta smatram da presuda Ustavnog suda FBiH iz 2010. godine nije relevantna za sporno pitanje jer se uopće ne odnosi na predmet ovog spora. U navedenoj presudi, Ustavni sud FBiH nije odlučivao *in abstracto*, odnosno o ocjeni ustavnosti Zakona o imovini Kantona Sarajevo. Napominjem da je o zahtjevu za ocjenu ustavnosti Zakona o imovini Kantona Sarajevo, Ustavni sud FBiH Presudom broj U-4/97 od 22. 7. 1997. godine utvrdio da je Zakon o imovini Kantona Sarajevo u skladu sa Ustavom FBiH. U ovom ustavno-sudskom predmetu, odnosno u konkretnom slučaju, Ustavni sud je odlučivao o zahtjevu gradonačelnika Grada Sarajeva za zaštitu prava na lokalnu samoupravu Grada.

Smatram da je u konkretnom slučaju relevantna presuda Ustavnog suda FBiH iz 2005. godine, kojom je jasno utvrđeno da odlukom Vlade Kantona Sarajevo, odnosno Skupštine Kantona o izdvajanju poslovnih prostora iz bilansa JSP "Sarajevostan" i stavljanju istih u vlasništvo Kantona, među kojima su i poslovni prostori koji su bili predmet ovog spora, nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu.

Polazeći od navedenog, za razliku od većine sudija Ustavnog suda BiH, smatram da se u konkretnom slučaju osporena presuda Vrhovnog suda BiH, koja u cijelosti prihvaća presudu Kantonalnog suda u Sarajevu, zasniva na očigledno proizvoljnoj primjeni materijalnog prava, odnosno Presudi Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. 1. 2010. godine, ne uzimajući u obzir Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-3/05 od 8. 9. 2005. godine koja je u kontekstu nespornih činjeničnih utvrđenja, po mom mišljenju, relevantna u konkretnom predmetu, kako je pravilno zaključio i Općinski sud u Sarajevu u svojoj presudi, u dijelu kojim je usvojio tužbeni zahtjev tužitelja-apelanta.

Iz navedenih razloga, moje mišljenje je da je apelantu osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Valerija Galić,
Sutkinja Ustavnog suda BiH

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 2694/14**, rješavajući apelaciju **Kantona Sarajevo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac
na sjednici održanoj 6. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Kantona Sarajevo** podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. ožujka 2014. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Kanton Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant) sa sjedištem u Sarajevu, kojeg zastupa Kantonalno pravobraniteljstvo - Sarajevo kao zakonski zastupnik, podnio je 10. lipnja 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. ožujka 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), te tuženih Općine Novi Grad Sarajevo (u daljnjem tekstu: Općina) i Sarajevostana d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: Sarajevostan) zatraženo je 2. prosinca 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, te tužena Općina su odgovor na apelaciju dostavili u razdoblju od 5. do 15. prosinca 2016. godine. Sarajevostan u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je zajedno s Kantonalnim stambenim fondom iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: drugotužitelj) 12. siječnja 2007. godine tužbom pokrenuo predmetni parnični postupak radi utvrđenja prava vlasništva, predaje u posjed i isplate naknade štete po osnovi neutemeljenog bogaćenja.

6. Podneskom od 22. siječnja 2008. godine tužena Općina je podnijela protutužbu protiv tužitelja radi utvrđenja prava vlasništva.

7. Odlučujući o tužbenim odnosno protutužbenim zahtjevima Općinski sud u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) donio je Presudu broj 09 65 Ps 022726 07 Ps od 11. svibnja 2011. godine kojom je utvrdio da je apelant postao vlasnik četiri poslovna prostora u Sarajevu, koji su pobliže opisani u izreci presude (u daljnjem tekstu: sporni poslovni prostori), te su tuženi Općina i Sarajevostan dužni trpjeti da se apelant upiše kao vlasnik spornih poslovnih prostora u javnim evidencijama, a tuženoj Općini je još naloženo da sporne poslovne prostore apelantu preda u posjed, uz naknadu troškova postupka. Istom presudom je primljeno na znanje povlačenja dijela tužbenog zahtjeva koji se odnosio na isplatu po osnovi neutemeljenog bogaćenja, uz odbijanje protutužbenog zahtjeva tužene Općine kojim je tražila utvrđenje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima.

8. Općinski sud je na temelju provedenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, između ostalog, utvrdio da je apelant na temelju Odluke Vlade KS, koja je potvrđena Odlukom Skupštine KS, stekao pravo vlasništva na spornim poslovnim prostorima koji su na temelju navedenih akata izuzeti iz privatizacije tuženog Sarajevostana kao apelantova osnovna sredstva. Tijekom postupka je još utvrđeno da su sporni poslovni prostori na temelju Odluke o osnivanju drugotužitelja (Kantonalni stambeni fond) prešli u nadležnost drugotužitelja kome je povjereno pravo upravljanja stambenim poslovnim prostorima koji su u apelantovom vlasništvu, pri čemu je tužena Općina spriječila apelanta da ih koristi, odnosno da njima raspolaže. Shodno navedenom, Općinski sud je o tužbenom zahtjevu odlučio kao u izreci presude primjenom odredaba čl. 23. i 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima (u daljnjem tekstu: ZVPO) kojim su propisani načini stjecanja vlasništva, odnosno pravo vlasnika da od posjednika zahtijeva povrat individualno određene stvari pod određenim uvjetima.

9. Prigovore tužene Općine, koje je tijekom postupka isticala, da su Odluke Vlade KS, odnosno Skupštine KS o izdvajanju poslovnih prostora iz bilance tuženog Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo nezakonite, Općinski sud je ocijenio neutemeljenim zato što je iz Presude Ustavnog suda FBiH, koja je objavljena u "Službenim novinama FBiH" broj 37/05, vidljivo da je Ustavni sud FBiH donio odluku kojom je utvrđeno da navedenim odlukama nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu (tužene Općine).

10. Kantonalni sud je odlučujući o prizivima tuženih donio Presudu broj 65 0 Ps 022726 11 Pž od 11. lipnja 2013. godine kojom je priziv Općine djelomično, a priziv Sarajevostana u cijelosti uvažen tako što je tužbeni zahtjev u cijelosti odbijen kao neutemeljen, dok je potvrđena presuda u dijelu kojim je odbijen protutužbeni zahtjev Općine, te u dijelu koji se odnosi na povlačenje dijela apelantovog tužbenog zahtjeva, a u odnosu na troškove parničnog postupka odlučeno da svaka stranka snosi svoj dio troškova postupka.

11. Kantonalni sud je, između ostalog, naveo da iz činjeničnog stanja koje je utvrdio prvostupanjski sud proizlazi da su sporni poslovni prostori bili predmet kupovine i zamjene od strane tuženog Sarajevostana, a kao dokaz za to apelant je sudu prezentirao fotokopije zaključenih ugovora, pri čemu je identifikacija spornih poslovnih prostora izvršena na temelju vještačenja po vještaku građevinske struke. Dokazi koji su u tom pravcu dostavljeni (ugovori o izgradnji odnosno kupoprodaji) nisu uknjiženi u zemljišnim knjigama, pa kao takvi predstavljaju dokaze o izvanknjižnom vlasništvu tuženog Sarajevostana. Tijekom postupka nije bilo sporno da je u to vrijeme u sudskom registru kao osnivač tuženog Sarajevostana bila upisana Skupština Grada Sarajeva.

12. Kantonalni sud je nadalje pojasnio da je prvostupanjski sud navedene okolnosti doveo u vezu sa činjenicom da je Vlada KS 7. lipnja 2001. godine donijela odluku o izdvajanju poslovnih prostora iz bilance tuženog Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo, koja je potvrđena odlukom Skupštine KS na sjednici od 22. prosinca 2004. godine. Kako je Ustavni sud FBiH, Odlukom broj U-3/05 od 8. studenog 2005. godine, utvrdio da Odlukom o potvrđivanju odluke Vlade KS o izdvajanju poslovnih prostora iz bilance tuženog Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu (tužene Općine kao podnositelja zahtjeva), prvostupanjski sud je ocijenio da je apelant dokazao utemeljenost tužbenog zahtjeva. Međutim, Kantonalni sud je naveo da prvostupanjski sud nije uzeo u obzir Odluku Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. siječnja 2010. godine, koja je objavljena u "Službenim novinama FBiH" broj 12/10 i "Službenim novinama KS" broj 5/10, kojom je utvrđeno da je odredbama čl. 2., 3., 4. i 5. Zakona o imovini KS ("Službene novine KS" broj 6/97) povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu, te da je 22. veljače 2011. godine Ustavni sud FBiH donio i rješenje o neizvršenju navedene presude. Kantonalni sud je podsjetio na sadržaj iz obrazloženja citirane odluke Ustavnog suda FBiH iz kojeg proizlazi da materija koja je regulirana Zakonom o imovini KS treba ponovo biti predmet zakonodavne aktivnosti apelanta, uz aktivno sudjelovanje podnositelja zahtjeva i općina u sastavu Grada Sarajeva. Stoga je Kantonalni sud zaključio da je prvostupanjska presuda u dijelu kojim je udovoljeno tužbenom zahtjevu utemeljena na pogrešnoj primjeni materijalnog prava zbog toga što su odluke na temelju kojih je vršen prijenos prava s tuženog Sarajevostana na apelanta donesene na temelju zakonskih propisa koji "nisu u suglasnosti sa Ustavom FBiH".

13. Nadalje je Kantonalni sud pojasnio da ako bi se i prihvatilo da ugovori o kupoprodaji koje su zaključili tuženi

Sarajevostan i njegov pravni prednik mogu biti osnova za stjecanje prava vlasništva, apelant je u tom slučaju bio u obvezi tu činjenicu i dokazati, što tijekom postupka nije učinio jer apelant nije dokazao da je Odluka o izdvajanju spornih poslovnih prostora iz bilance Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo valjana pravna osnova za stjecanje vlasništva jer je Odlukom Ustavnog suda FBiH utvrđeno da je na taj način povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu. Kantonalni sud je, imajući u vidu da odluka Ustavnog suda FBiH još uvijek nije izvršena, zaključio da je predmetna tužba zapravo preuranjena jer apelant nije ni mogao dokazati utemeljenost tužbenog zahtjeva sve dok se ne riješe međusobni imovinsko-pravni odnosi Grada Sarajeva, općina u njegovom sastavu i apelanta glede imovine koja je ranije bila u vlasništvu Grada Sarajeva, pa je, imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud, primjenom odredbe članka 229. stavak 4. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), odlučio kao u izreci presude.

14. Odlučujući o revizijama apelanta i drugotužitelja Vrhovni sud je Presudom broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. ožujka 2014. godine revizije odbio. Vrhovni sud je nakon detaljnog interpretiranja činjeničnog stanja nižestupanjskih sudova zaključio da u cijelosti prihvaća stajalište drugostupanjskog suda o neutemeljenosti tužbenog zahtjeva, te da ne vidi potrebu da dodatno obrazlaže razloge za neutemeljenost tužbenog zahtjeva kada je drugostupanjski sud u obrazloženju presude dao jasne i potpune razloge. Navedeno stoga što je Kantonalni sud jasno naveo da su odluke na temelju kojih je izvršen prijenos prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima, odnosno izdvajanje imovine iz bilance Sarajevostana i prelazak te imovine u apelantovo vlasništvo, donesene na temelju zakonskih propisa koji nisu u suglasnosti sa Ustavom FBiH i, kao takve, ne predstavljaju valjanu pravnu osnovu za stjecanje vlasništva. Navedeno i stoga, kako je naglasio Vrhovni sud, što su odredbe Zakona o imovini KS, uključujući i odredbu članka 4. tog zakona (kojom apelant u potpunosti preuzima imovinu Grada Sarajeva na području KS i drugim područjima gdje je Grad posjedovao imovinu) Presudom Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. siječnja 2010. godine "ocijenjene kao neustavne" jer je takvim odredbama povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu, pri čemu je taj sud imao u vidu da citirana presuda još uvijek nije izvršena, odnosno da Zakon o imovini KS nije izmijenjen u skladu sa stajalištem Ustavnog suda FBiH izraženim u citiranoj presudi. Vrhovni sud je naveo da ostali revizijski prigovori nisu od odlučnog značaja za donošenje odluke u predmetnoj pravnoj stvari (članak 231. u svezi sa člankom 235. ZPP).

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da je osporenom presudom Vrhovnog suda povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj uz Europsku konvenciju. Apelant je u apelaciji kronološki prezentirao postupak, uz osvrt na temeljne zaključke redovnih sudova, zaključivši da rezonovanje Vrhovnog suda nije pravilno, te da nema zakonsko uporište u materijalnim propisima. Naime, apelant je u svezi s tim naveo da shodno Odluci Vlade KS od 7. lipnja 2001. godine koja je potvrđena Odlukom Skupštine KS o izdvajanju spornih poslovnih prostora iz bilance Sarajevostana i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo nije nigdje naznačeno da su one donesene na temelju čl. 2., 3., 4. i 5. Zakona o imovini KS, kojim je povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu u skladu s Presudom Ustavnog suda FBiH broj U-18/09. Navedeno tim prije što je Odluka Skupštine KS od 20. prosinca 2004. godine donesena na temelju članka 8. Zakona o imovini KS, kojim nije povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu. Prema apelantovoj ocjeni, izvedeni pravni zaključak Vrhovnog suda koji se temelji na stajalištu drugostupanjskog suda je sasvim pogrešan jer odluke, na temelju kojih je izvršen prijenos vlasništva, nisu u suprotnosti sa Ustavom FBiH. Apelant ističe da je na temelju članka 8. Odluke o osnivanju tuženog Sarajevostana postao vlasnik imovine tog JP, čime je apelant zapravo dokazao vlasništvo na spornim poslovnim prostorima, što je bila i osnova za donošenje odluka o izdvajanju imovine iz bilance Sarajevostana, odnosno izuzimanju iz privatizacije i stavljanju istih u apelantovo vlasništvo. Apelant, također, tvrdi da su se redovni sudovi pozvali na pogrešnu odluku Ustavnog suda FBiH jer je (drugom) Odlukom tog suda broj U-3/05 od 8. studenog 2005. godine utvrđeno da odluka Skupštine apelanta povodom četiri sporna poslovna prostora ne krši pravo na lokalnu samoupravu.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da ostaje pri razlozima danim u obrazloženju osporene presude jer smatra da tom presudom nisu povrijeđena apelantova prava na koja se u apelaciji neutemeljeno pozvao.

17. Kantonalni sud je također naveo da ostaje pri razlozima navedenim u obrazloženju presude od 11. lipnja 2013. godine jer cijeni da u postupku pri odlučivanju o prizivima tuženih nije došlo do povrede pravila Europske konvencije i njezinih protokola.

18. Općina je u iscrpnom odgovoru na apelaciju sve prigovore ocijenila neutemeljenim naglašavajući da apelant u apelaciji iznosi i neistinite tvrdnje da je na temelju članka 8. Odluke o osnivanju Sarajevostana ujedno postao i vlasnik imovine tog poduzeća, čime je dokazao vlasništvo. Naime, kako u odgovoru navodi Općina, navedena odluka ne predstavlja osnovu za tvrdnju da je apelant vlasnik imovine Sarajevostana, imajući u vidu da su Sarajevostan osnovale općine u Gradu Sarajevu, koje su u to poduzeće unijele svoju imovinu radi gazdovanja od strane tog poduzeća, a što proizlazi i iz bilance stanja o imovini tog poduzeća. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o imovini Kantona Sarajevo** ("Službene novine KS", broj 6/97) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim zakonom utvrđuje se imovina Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Kanton), preuzimanje, način sticanja, upravljanja i raspolaganja imovinom i druga pitanja koja su u vezi sa imovinom Kantona.

Član 2.

Kanton je pravni sljedbenik Grada Sarajeva (u daljem tekstu: Grad) u imovini i imovinskim pravima, u skladu sa Zakonom o područjima općina SRBiH ("Službeni list SRBiH" br. 47/62, 6/65, 14/66, 23/67, 3/70, 35/77, 31/78, 22/80, 33/90, 8/91 i 32/91).

Član 3.

Kanton preuzima sva prava i obaveze Grada koje proističu iz imovinsko-pravnih odnosa.

Član 4.

Kanton u potpunosti preuzima imovinu Grada na području Kantona, kao i na drugim područjima gdje je Grad posjedovao imovinu.

Član 5.

Imovinu Kantona, pored imovine stečene preuzimanjem u smislu odredaba čl. 2., 3. i 4. ovog zakona, čini pokretna i nepokretna imovina, prava i novčana sredstva stečena kupovinom ili na drugi način u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 6.

Kanton je vlasnik imovine na području Kantona i to:

1. prirodnih bogatstava i dobara u općoj upotrebi;

2. nekretnina na kojima pravo korištenja i upravljanja imaju mjesne zajednice, udruženja građana i političke organizacije (...).

Član 8.

Imovinom Kantona upravlja Skupština Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Skupština).

VI. Dopustivost

20. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 Ps 022726 13 Rev od 20. ožujka 2014. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 15. travnja 2014. godine, a apelacija je podnesena 10. lipnja 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 1. Europske konvencije, članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

25. U svezi sa apelantovim pozivanjem na prava iz Europske konvencije, a imajući u vidu da je apelant nositelj javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da državni organi i javna vlast ne uživaju zaštitu prava zagarantiranih odredbama Europske konvencije i njezinih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu s javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao da Europska konvencija pruža minimum zaštite glede ljudskih prava i temeljnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stajalište da, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako tko je bio stranka u određenom postupku i tko ima presudu bilo kog suda za koju smatra da su mu njome prekršena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast, kao sudionici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz čl. II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 39/03* od 27. veljače 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba).

Pravo na pravično suđenje

26. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

27. Apelant smatra da mu je odlukama redovnih sudova prekršeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešne primjene materijalnog prava. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

28. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stajalištu, može iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise. U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni pozitivno-pravnih propisa.

29. Ustavni sud zapaža da se u predmetnom postupku odlučivalo o tome predstavljaju li akti Vlade odnosno Skupštine apelanta o izdvajanju poslovnih prostora iz bilance tuženog Sarajevostana, koji su doneseni na temelju Zakona o imovini KS, valjanu pravnu osnovu za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima. U svezi sa spornim pitanjem Ustavni sud zapaža da je prvostupanjski sud upravo na temelju navedenih akata utvrdio utemeljenost tužbenog zahtjeva, ocijenivši da ti akti predstavljaju valjanu pravnu osnovu za stjecanje vlasništva, pri čemu je imao u vidu relevantne odredbe ZVPO i Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-3/05 od 8. studenog 2005. godine (u okviru koje je raspravljano o zahtjevu načelnika tužene Općine za zaštitu prava na lokalnu samoupravu u odnosu na navedene apelantove akte).

30. Suprotno tome, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud, razmatrajući prizive tuženih, utvrdio da akti Vlade, odnosno Skupštine apelanta, ne mogu biti valjana pravna osnova za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima, pozvavši se na Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. siječnja 2010. godine, a takvo stajalište je u potpunosti podržao Vrhovni sud. Budući da su redovni sudovi osporene presude utemeljili na citiranoj presudi, Ustavni sud smatra svrsishodnim

prezentirati ključne dijelove iz citirane odluke. Dakle, Ustavni sud posebno naglašava da je citiranom presudom odlučivano o zahtjevu gradonačelnika Grada Sarajeva za zaštitu prava na lokalnu samoupravu u odnosu na Zakon o imovini KS. Nadalje, uvidom u citiranu odluku, Ustavni sud zapaža da je Ustavni sud FBiH prilikom odlučenja imao u vidu odredbe Amandmana XVI na Ustav FBiH, koje se odnose na "gradske vlasti" kojima je propisano "da se formira grad kao jedinica lokalne uprave i samouprave u skladu sa zakonom", a navedena ustavna odredba je donesena skoro godinu dana prije donošenja Zakona o imovini KS. Nadalje je Ustavni sud FBiH prilikom odlučenja imao u vidu da je u takvoj pravnoj situaciji Skupština Kantona Sarajevo trebala Grad Sarajevo tretirati kao jedinicu lokalne samouprave, a onda voditi računa i o Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi koju su već od 1994. godine dužni poštovati svi subjekti u Federaciji BiH. Pored toga, Ustavni sud FBiH je prilikom odlučenja imao u vidu i odredbu članka 58. stavak 2. Zakona o načelima lokalne samouprave u Federaciji BiH kojom je regulirano da su kantoni dužni usuglasiti svoje zakone s navedenim zakonom, te izvršiti prijenos poslova i nadležnosti, kao i odgovornosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave ovim zakonom, a sve u roku od šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu, što Kanton Sarajevo u konkretnom slučaju nije ispoštovao. Polazeći od takvih činjeničnih i pravnih okolnosti Ustavni sud FBiH je istaknuo "da materija koja je regulirana Zakonom o imovini KS treba biti ponovo predmet zakonodavne aktivnosti Kantona Sarajevo, uz aktivno sudjelovanje podnositelja zahtjeva, te općina u sastavu Grada Sarajeva. Cilj je iznalaženje kvalitetnih rješenja pri čemu bi svaka razina vlasti raspolagala sa imovinom neophodnom za vršenje svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti. S obzirom na postojanje i istek zakonskog roka za usuglašavanje Zakona o imovini sa Zakonom o načelima lokalne samouprave u Federaciji BiH, a pri tome imajući u vidu aktivnosti oko popisa i raspodjele državne imovine koja je u tijeku u Bosni i Hercegovini, Ustavni sud Federacije nije konkretizirao rok za usuglašavanje ovog zakona". Shodno navedenom, Ustavni sud FBiH je utvrdio da je odredbama čl. 2., 3., 4. i 5. Zakona o imovini KS (vidi relevantne propise) povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu, pri čemu su redovni sudovi prilikom odlučenja imali u vidu da citirana odluka Ustavnog suda FBiH nije bila izvršena.

31. Shodno tome, imajući u vidu ključni sadržaj citirane odluke na koju su se redovni sudovi pozvali u osporenim odlukama, zatim historijat vlasništva na spornim poslovnim prostorima (četiri sporna poslovna prostora koja su bila u izvanknjižnom vlasništvu Sarajevostana po osnovi ugovora o kupoprodaji odnosno izgradnji, čiji je osnivač u to vrijeme bila Skupština Grada Sarajeva), te činjenicu da u vrijeme odlučenja Odluka Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. siječnja 2010. godine nije bila izvršena, Ustavni sud ne uočava proizvoljnost u obrazloženju Kantonalnog i Vrhovnog suda da akti Vlade i Skupštine apelanta, koji su utemeljeni na Zakonu o imovini KS, ne mogu biti valjana pravna osnova za stjecanje vlasništva.

32. U svezi sa apelantovim prigovorima da su sporni akti doneseni na temelju članka 8. Zakona o imovina KS koji propisuje da "imovinom Kantona upravlja Skupština Kantona Sarajevo", Ustavni sud ne uočava ništa sporno da Skupština raspolaže apelantovom imovinom jer apelantovu imovinu, shodno Zakonu o imovini KS, ne čini samo imovina Grada Sarajeva (odredbe od 2. do 5. za koje je utvrđeno da krše pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu) već je čini i imovina propisana člankom 6. Zakona o imovini KS u odnosu na koju Ustavni sud FBiH nije utvrdio da krši bilo čija prava. U svezi sa apelantovim pozivanjem na Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-3/05 od 8. studenog 2005. godine, Ustavni sud zapaža da je citirana presuda bila predmet ocjene redovnih sudova i da je upravo na toj presudi prvostupanjski sud utemeljio stajalište o utemeljenosti tužbenog zahtjeva. Naime, citiranom presudom je utvrđeno da akti Vlade, odnosno Skupštine apelanta o izdvajanju spornih poslovnih prostora ne krše pravo na lokalnu samoupravu tužene Općine, obrazloživši, između ostalog, da tužena Općina u tom postupku ničim nije dokazala da je vlasnica spornih poslovnih prostora (niti je to tužena Općina dokazala u predmetnom postupku jer je odbijen njezin protutužbeni zahtjev, što nije sporno, niti bitno za odlučenje povodom apelantovog tužbenog zahtjeva). Imajući u vidu da su Kantonalni i Vrhovni sud tijekom postupka ocijenili da citirana presuda nije relevantna za sporno pitanje, pozvavši se na drugu odluku Ustavnog suda FBiH koja je naknadno donesena, što je prethodno detaljno obrazloženo, Ustavni sud apelantovo pozivanje na citiranu presudu Ustavnog suda FBiH iz 2005. godine u okolnostima konkretnog slučaja smatra irelevantnim.

33. Ustavni sud posebno naglašava da se Ustavni sud FBiH u Presudi broj U-18/09, koju su redovni sudovi imali u vidu prilikom odlučenja, bavio ocjenom i zaštitom prava na lokalnu samoupravu Grada Sarajeva (detaljnije o tome u prethodnim točkama ove odluke), a ne ustavnošću relevantnih odredaba Zakona o imovini KS, kako su to redovni sudovi na par mjesta u obrazloženju osporenih presuda neprecizno naveli. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja i činjenicu da je tužbeni zahtjev zapravo ocijenjen preuranjenim u kontekstu činjenice da u vrijeme odlučenja još uvijek nije bio postignut dogovor u svezi s raspolaganjem imovinom obuhvaćenom odredbama čl. od 2. do 5. Zakona o imovini KS, Ustavni sud smatra da navedena nepreciznost redovnih sudova u okolnostima konkretnog slučaja nije bila na apelantovu štetu.

34. Shodno svemu navedenom, Ustavni sud iz obrazloženja Vrhovnog suda koji je donio konačnu odluku, a koji je u cijelosti podržao stajalište Kantonalnog suda, ne uočava proizvoljnost na koju je apelant ukazao, pa zaključuje da osporenom presudom apelantu nije prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na imovinu

35. Apelant se poziva i na kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, ali ga posebno ne obrazlaže, već ga vezuje za kršenje prava na pravično suđenje, odnosno za primjenu materijalnog prava. S obzirom na navedeno, budući da je Ustavni sud u prethodnim točkama ove odluke zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom segmentu, Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno ni apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i prava na imovinu iz članka II/k) Ustava Bosne i Hercegovine kada iz obrazloženja Vrhovnog suda, koji je donio konačnu odluku, proizlazi da akti Vlade odnosno Skupštine apelanta, sagledani u svjetlu Presude Ustavnog suda FBiH kojom je utvrđeno da pojedine odredbe Zakona o imovini KS krše pravo na lokalnu samoupravu Grada Sarajeva, a koja u vrijeme odlučenja nije bila izvršena, ne predstavljaju valjanu pravnu osnovu za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima.

37. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Na temelju članka 43. Pravila Ustavnog suda aneks ove odluke je izdvojeno mišljenje sutkinje Valerije Galić suprotno odluci.

39. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

IZUZETO MIŠLJENJE SUTKINJE USTAVNOG SUDA BiH VALERIJE GALIĆ SUPROTNO ODLUCI

Na temelju članka 43. Pravila Ustavnog suda BiH, dajem izuzeto mišljenje suprotno odluci većine sudaca Ustavnog suda BiH u navedenom predmetu, iz sljedećih razloga.

U konkretnom slučaju u postupku pred redovnim sudovima odlučivalo se o tome da li Odluka Vlade Kantona Sarajevo od 7. 6. 2001. godine, kojom je utvrđeno da se iz bilance JSP "Sarajevostan" izdvaja ukupno 67 poslovnih prostora i stavlja u vlasništvo Kantona Sarajevo, među kojima su i poslovni prostori koji su bili predmet ovog spora, i Odluka Skupštine Kantona Sarajevo od 22. 12. 2004. godine, kojom je potvrđena navedena odluka Vlade Kantona Sarajevo, predstavljaju valjan pravni temelj za stjecanje prava vlasništva Kantona Sarajevo na spornim poslovnim prostorima.

Presudom Općinskog suda u Sarajevu utvrđeno je da navedeni akti predstavljaju valjan pravni temelj za stjecanje prava vlasništva Kantona, pri čemu je Općinski sud imao u vidu relevantne odredbe Zakona o vlasničkopravnim odnosima i Presudu Ustavnog suda Federacije BiH broj U-3/05 od 8. 11. 2005. godine. Navedenom presudom, Ustavni sud FBiH, odlučujući o zahtjevu načelnika Općine Novo Sarajevo za zaštitu prava na lokalnu samoupravu, u odnosu na Odluku o potvrđivanju Odluke Vlade Kantona Sarajevo o izdvajanju poslovnih prostora iz bilance JSP "Sarajevostan" i stavljanju istih u vlasništvo Kantona Sarajevo utvrdio je da: "Odlukom o potvrđivanju Odluke Vlade Kantona Sarajevo o izdvajanju poslovnih prostora iz bilance JSP 'Sarajevostan' i stavljanju istih u vlasništvo Kantona Sarajevo ('Službene novine Kantona Sarajevo' broj 31/04) nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu."

Suprotno presudi Općinskog suda, presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, koju je u cijelosti podržao i Vrhovni sud Federacije BiH, utvrđeno je da akti Vlade odnosno Skupštine Kantona Sarajevo ne mogu biti valjan pravni temelj za stjecanje prava vlasništva na spornim poslovnim prostorima, pozivajući se na drugu presudu Ustavnog suda FBiH, odnosno Presudu broj U-18/09 od 26. 1. 2010. godine.

Navedenom presudom, odlučujući o zahtjevu gradonačelnika Grada Sarajeva za zaštitu prava na lokalnu samoupravu u odnosu na Zakon o imovini Kantona Sarajevo, Ustavni sud FBiH je utvrdio da je "odredbama čl. 2., 3., 4. i 5. Zakona o imovini Kantona Sarajevo ('Službene novine Kantona Sarajevo' broj 6/97) povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu".

Pozivajući se na navedenu presudu, Kantonalni sud u Sarajevu i Vrhovni sud FBiH su u obrazloženjima osporenih presuda naveli da odluke na temelju kojih je vršen prijenos prava vlasništva na predmetnim poslovnim prostorima, odnosno na temelju kojih je izvršeno izdvajanje istih iz bilance JSP "Sarajevostan" i stavljanju u vlasništvo Kantona Sarajevo ne predstavljaju valjan pravni temelj za stjecanje prava vlasništva Kantona zato što su odredbe Zakona o imovini Kantona Sarajevo, uključujući i odredbu članka 4. tog Zakona, kojom Kanton u potpunosti preuzima imovinu Grada na području Kantona Sarajevo, kao i na drugim područjima, gdje je Grad posjedovao imovinu, navedenom presudom Ustavnog suda Federacije BiH iz 2010. godine ocijenjene kao "neustavne" jer je njima povrijeđeno pravo Grada Sarajeva na lokalnu samoupravu.

Analizirajući obje odluke Ustavnog suda FBiH u kontekstu konkretnog predmeta smatram da presuda Ustavnog suda FBiH iz 2010. godine nije relevantna za sporno pitanje jer se uopće ne odnosi na predmet ovog spora. U navedenoj presudi, Ustavni sud FBiH nije odlučivao *in abstracto*, odnosno o ocjeni ustavnosti Zakona o imovini Kantona Sarajevo. Napominjem da je o zahtjevu za ocjenu ustavnosti Zakona o imovini Kantona Sarajevo, Ustavni sud FBiH Presudom broj U-4/97 od 22. 7. 1997. godine utvrdio da je Zakon o imovini Kantona Sarajevo sukladan Ustavu FBiH. U ovom ustavno-sudskom predmetu, odnosno u konkretnom slučaju, Ustavni sud je odlučivao o zahtjevu gradonačelnika Grada Sarajeva za zaštitu prava na lokalnu samoupravu Grada.

Smatram da je u konkretnom slučaju relevantna presuda Ustavnog suda FBiH iz 2005. godine, kojom je jasno utvrđeno da odlukom Vlade Kantona Sarajevo, odnosno Skupštine Kantona o izdvajanju poslovnih prostora iz bilance JSP "Sarajevostan" i stavljanju istih u vlasništvo Kantona, među kojima su i poslovni prostori koji su bili predmet ovog spora, nije povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu.

Polazeći od navedenog, za razliku od većine sudaca Ustavnog suda BiH, smatram da se u konkretnom slučaju osporena presuda Vrhovnog suda BiH, koja u cijelosti prihvaća presudu Kantonalnog suda u Sarajevu, temelji na očigledno proizvoljnoj primjeni materijalnog prava, odnosno Presudi Ustavnog suda FBiH broj U-18/09 od 26. 1. 2010. godine, ne uzimajući u obzir Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-3/05 od 8. 9. 2005. godine koja je u kontekstu nespornih činjeničnih utvrđenja, po mom mišljenju, relevantna u konkretnom predmetu, kako je pravilno zaključio i Općinski sud u Sarajevu u svojoj presudi, u dijelu kojim je usvojio tužbeni zahtjev tužitelja-apelanta.

Iz navedenih razloga, moje mišljenje je da je apelantu osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Valerija Galić,
Sutkinja Ustavnog suda BiH

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 2694/14**, рјешавајући апелацију **Кантона Сарајево**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 6. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Кантона Сарајево** поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 Пс 022726 13 Рев од 20. марта 2014. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у

"Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Кантон Сарајево (у даљњем тексту: апелант) са сједиштем у Сарајеву, којег заступа Кантонално правобранилаштво - Сарајево као законски заступник, поднио је 10. јуна 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 65 0 Пс 022726 13 Рев од 20. марта 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда од Врховног суда, Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд), те тужених Општине Нови Град Сарајево (у даљњем тексту: Општина) и Сарајевостана д.д. Сарајево (у даљњем тексту: Сарајевостан) затражено је 2. децембра 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Кантонални суд, те тужена Општина су одговор на апелацију доставили у периоду од 5. до 15. децембра 2016. године. Сарајевостан у остављеном року није доставио одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Апелант је заједно с Кантоналним стамбеним фондом из Сарајева (у даљњем тексту: друготужилац) 12. јануара 2007. године тужбом покренуо предметни парнични поступак ради утврђења права својине, предаје у посјед и исплате накнаде штете по основу неоснованог богаћења.

6. Поднеском од 22. јануара 2008. године тужена Општина је поднијела противтужбу против тужилаца ради утврђења права својине.

7. Одлучујући о тужбеним односно противтужбеним захтјевима Општински суд у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) донио је Пресуду број 09 65 Пс 022726 07 Пс од 11. маја 2011. године којом је утврдио да је апелант постао власник четири пословна простора у Сарајеву, који су поближе описани у изреци пресуде (у даљњем тексту: спорни пословни простори), те су тужени Општина и Сарајевостан дужни трпјети да се апелант упише као власник спорних пословних простора у јавним евиденцијама, а туженој Општини је још наложено да спорне пословне просторе апеланту преда у посјед, уз накнаду трошкова поступка. Истом пресудом је примљено на знање повлачења дијела тужбеног захтјева који се односио на исплату по основу неоснованог богаћења, уз одбијање противтужбеног захтјева тужене Општине којим је тражила утврђење права својине на спорним пословним просторима.

8. Општински суд је на основу проведених доказа и утврђеног чињеничног стања, између осталог, утврдио да је апелант на основу Одлуке Владе КС, која је потврђена Одлуком Скупштине КС, стекао право својине на спорним пословним просторима који су на основу наведених аката изузети из приватизације туженог Сарајевостана као апелантова основна средства. Током поступка је још утврђено да су спорни пословни простори на основу Одлуке о оснивању друготужиоца (Кантонални стамбени фонд) прешли у надлежност друготужиоца коме је повјерено право управљања стамбеним пословним просторима који су у апелантовој својини, при чему је тужена Општина спријечила апеланта да их користи, односно да њима располаже. Сходно наведеном, Општински суд је о тужбеном захтјеву одлучио као у изреци пресуде примјеном одредаба чл. 23 и 43 Закона о својинско-правним односима (у даљњем тексту: ЗСПО) којим су прописани начини стицања својине, односно право власника да од посједника захтијева поврат индивидуално одређене ствари под одређеним условима.

9. Приговоре тужене Општине, које је током поступка истицала, да су Одлуке Владе КС, односно Скупштине КС о издвајању пословних простора из биланса туженог Сарајевостана и стављању истих у апелантову својину незаконите, Општински суд је оцијенио неоснованим зато што је из Пресуде Уставног суда ФБиХ, која је објављена у "Службеним новинама ФБиХ" број 37/05, видљиво да је Уставни суд ФБиХ донио одлуку којом је утврђено да наведеним одлукама није повријеђено право на локалну самоуправу (тужене Општине).

10. Кантонални суд је одлучујући о жалбама тужених донио Пресуду број 65 0 Пс 022726 11 Пж од 11. јуна 2013. године којом је жалба Општине дјелимично, а жалба Сарајевостана у цијелости уважена тако што је тужбени захтјев у цијелости одбијен као неоснован, док је потврђена пресуда у дијелу којим је одбијен противтужбени захтјев Општине, те у дијелу који се односи на повлачење дијела апелантовог тужбеног захтјева, а у односу на трошкове парничног поступка одлучено да свака странка сноси свој дио трошкова поступка.

11. Кантонални суд је, између осталог, навео да из чињеничног стања које је утврдио првостепени суд произлази да су спорни пословни простори били предмет куповине и замјене од стране туженог Сарајевостана, а као доказ за то апелант је суду презентовао фотокопије закључених уговора, при чему је идентификација спорних пословних простора извршена на основу вјештачења по вјештаку грађевинске струке. Докази који су у том правцу достављени (уговори о изградњи односно купопродаји) нису укњижени у земљишним књигама, па као такви представљају доказе о ванкњижној својини туженог Сарајевостана. Током поступка није било спорно да је у то вријеме у судском регистру као оснивач туженог Сарајевостана била уписана Скупштина Града Сарајева.

12. Кантонални суд је надаље појаснио да је првостепени суд наведене околности довео у везу са чињеницом да је Влада КС 7. јуна 2001. године донијела одлуку о издвајању пословних простора из биланса туженог Сарајевостана и стављању истих у апелантову својину, која је потврђена одлуком Скупштине КС на сједници од 22. децембра 2004. године. Како је Уставни суд ФБиХ, Одлуком број У-3/05 од 8. новембра 2005. године, утврдио да Одлуком о потврђивању одлуке Владе КС о издвајању пословних простора из биланса туженог Сарајевостана и стављању истих у апелантову својину није повријеђено право на локалну самоуправу (тужене Општине као подносиоца захтјева), првостепени суд је оцијенио да је апелант доказао основаност тужбеног захтјева. Међутим, Кантонални суд је навео да првостепени суд није узео у обзир Одлуку Уставног суда ФБиХ број У-18/09 од 26. јануара 2010. године, која је објављена у "Службеним новинама ФБиХ" број 12/10 и "Службеним новинама КС" број 5/10, којом је утврђено да је одредбама чл. 2, 3, 4 и 5 Закона о имовини КС ("Службене новине КС" број 6/97) повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу, те да је 22. фебруара 2011. године Уставни суд ФБиХ донио и рјешење о неизвршењу наведене пресуде. Кантонални суд је подсјетио на садржај из образложења цитиране одлуке Уставног суда ФБиХ из којег произлази да материја која је

регулисана Законом о имовини КС треба поново бити предмет законодавне активности апеланта, уз активно учествовање подносиоца захтјева и општина у саставу Града Сарајева. Стога је Кантонални суд закључио да је првостепена пресуда у дијелу којим је удовољено тужбеном захтјеву заснована на погрешној примјени материјалног права због тога што су одлуке на основу којих је вршен пренос права с туженог Сарајевостана на апеланта донесене на основу законских прописа који "нису у сагласности са Уставом ФБиХ".

13. Надаље је Кантонални суд појаснио да уколико би се и прихватило да уговори о купопродаји које су закључили тужени Сарајевостан и његов правни предник могу бити основ за стицање права својине, апелант је у том случају био у обавези да ту чињеницу и докаже, што током поступка није учинио јер апелант није доказао да је Одлука о издвајању спорних пословних простора из биланса Сарајевостана и стављању истих у апелантову својину ваљан правни основ за стицање својине јер је Одлуком Уставног суда ФБиХ утврђено да је на тај начин повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу. Кантонални суд је, имајући у виду да одлука Уставног суда ФБиХ још увијек није извршена, закључио да је предметна тужба заправо преурањена јер апелант није ни могао доказати основаност тужбеног захтјева све док се не ријеше међусобни имовинско-правни односи Града Сарајева, општина у његовом саставу и апеланта у погледу имовине која је раније била у својини Града Сарајева, па је, имајући у виду наведено, Кантонални суд, примјеном одредбе члана 229 став 4 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), одлучио као у изреци пресуде.

14. Одлучујући о ревизијама апеланта и друготужиоца Врховни суд је Пресудом број 65 0 Пс 022726 13 Рев од 20. марта 2014. године ревизије одбио. Врховни суд је након детаљног интерпретирања чињеничног стања нижестепених судова закључио да у цијелости прихвата став другостепеног суда о неоснованости тужбеног захтјева, те да не види потребу да додатно образлаже разлоге за неоснованост тужбеног захтјева када је другостепени суд у образложењу пресуде дао јасне и потпуне разлоге. Наведено стога што је Кантонални суд јасно навео да су одлуке на основу којих је извршен пренос права својине на спорним пословним просторима, односно издвајање имовине из биланса Сарајевостана и прелазак те имовине у апелантову својину, донесене на основу законских прописа који нису у сагласности са Уставом ФБиХ и, као такве, не представљају ваљан правни основ за стицање својине. Наведено и стога, како је нагласио Врховни суд, што су одредбе Закона о имовини КС, укључујући и одредбу члана 4 тог закона (којом апелант у потпуности преузима имовину Града Сарајева на подручју КС и другим подручјима гдје је Град посједовао имовину) Пресудом Уставног суда ФБиХ број У-18/09 од 26. јануара 2010. године "оцијењене као неуставне" јер је таквим одредбама повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу, при чему је тај суд имао у виду да цитирана пресуда још увијек није извршена, односно да Закон о имовини КС није измијењен у складу са ставом Уставног суда ФБиХ израженим у цитираној пресуди. Врховни суд је навео да остали ревизиони приговори нису од одлучног значаја за доношење одлуке у предметној правној ствари (члан 231 у вези са чланом 235 ЗПП).

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант сматра да је оспореном пресудом Врховног суда повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број уз Европску конвенцију. Апелант је у апелацији хронолошки презентовао поступак, уз осврт на основне закључке редовних судова, закључивши да резоновање Врховног суда није правилно, те да нема законско упориште у материјалним прописима. Наиме, апелант је у вези с тим навео да сходно Одлуци Владе КС од 7. јуна 2001. године која је потврђена Одлуком Скупштине КС о издвајању спорних пословних простора из биланса Сарајевостана и стављању истих у апелантову својину није нигдје назначено да су оне донесене на основу чл. 2, 3, 4 и 5 Закона о имовини КС, којим је повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу у складу с Пресудом Уставног суда ФБиХ број У-18/09. Наведено тим прије што је Одлука Скупштине КС од 20. децембра 2004. године донесена на основу члана 8 Закона о имовини КС, којим није повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу. Према апелантовој оцјени, изведени правни закључак Врховног суда који се заснива на ставу другостепеног суда је сасвим погрешан јер одлуке, на основу којих је извршен пренос својине, нису у супротности са Уставом ФБиХ. Апелант истиче да је на основу члана 8 Одлуке о оснивању туженог Сарајевостана постао власник имовине тог ЈП, чиме је апелант заправо доказао својину на спорним пословним просторима, што је био и основ за доношење одлука о издвајању имовине из биланса Сарајевостана, односно изузимању из приватизације и стављању истих у апелантову својину. Апелант, такође, тврди да су се редовни судови позвали на погрешну одлуку Уставног суда ФБиХ јер је (другом) Одлуком тог суда број У-3/05 од 8. новембра 2005. године утврђено да одлука Скупштине апеланта поводом четири спорна пословна простора не крши право на локалну самоуправу.

б) Одговор на апелацију

16. Врховни суд је у одговору на апелацију навео да остаје при разлозима датим у образложењу оспорене пресуде јер сматра да том пресудом нису повријеђена апелантова права на која се у апелацији неосновано позвао.

17. Кантонални суд је такође навео да остаје при разлозима наведеним у образложењу пресуде од 11. јуна 2013. године јер цијени да у поступку при одлучивању о жалбама тужених није дошло до повреде правила Европске конвенције и њених протокола.

18. Општина је у исцрпном одговору на апелацију све приговоре оцијенила неоснованим наглашавајући да апелант у апелацији износи и неистините тврдње да је на основу члана 8 Одлуке о оснивању Сарајевостана уједно постао и власник имовине тог предузећа, чиме је доказао својину. Наиме, како у одговору наводи Општина, наведена одлука не представља основ за тврдњу да је апелант власник имовине Сарајевостана, имајући у виду да су Сарајевостан основале општине у Граду Сарајеву, које су у то предузеће унијеле своју имовину ради газдовања од стране тог предузећа, а што произлази и из биланса стања о имовини тог предузећа. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

19. У **Закону о имовини Кантона Сарајево** ("Службене новине КС", број 6/97) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим законом утврђује се имовина Кантона Сарајево (у даљем тексту: Кантон), преузимање, начин стицања,

управљања и располагања имовином и друга питања која су у вези са имовином Кантона.

Члан 2.

Кантон је правни сљедбеник Града Сарајева (у даљем тексту: Град) у имовини и имовинским правима, у складу са Законом о подручјима општина СРБиХ ("Службени лист СРБиХ" бр. 47/62, 6/65, 14/66, 23/67, 3/70, 35/77, 31/78, 22/80, 33/90, 8/91 и 32/91).

Члан 3.

Кантон преузима сва права и обавезе Града које проистичу из имовинско-правних односа.

Члан 4.

Кантон у потпуности преузима имовину Града на подручју Кантона, као и на другим подручјима гдје је Град посједовао имовину.

Члан 5.

Имовину Кантона, поред имовине стечене преузимањем у смислу одредаба чл. 2., 3. и 4. овог закона, чини покретна и непокретна имовина, права и новчана средства стечена куповином или на други начин у складу са законима Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине.

Члан 6.

Кантон је власник имовине на подручју Кантона и то:

1. природних богатстава и добара у општој употреби;

2. некретнина на којима право коришћења и управљања имају мјесне заједнице, удружења грађана и политичке организације (...).

Члан 8.

Имовином Кантона управља Скупштина Кантона Сарајево (у даљем тексту: Скупштина).

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 65 0 Пс 022726 13 Рев од 20. марта 2014. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 15. априла 2014. године, а апелација је поднесена 10. јуна 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Апелант побија наведене пресуде тврдећи да су тим пресудама повријеђена његова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 став 1 Европске конвенције, члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

25. У вези са апелантовим позивањем на права из Европске конвенције, а имајући у виду да је апелант носилац јавне власти, Уставни суд подсјећа да државни органи и јавна власт не уживају заштиту права загарантованих одредбама Европске конвенције и њених протокола који регулишу однос јавне власти и појединаца и пружају појединцима заштиту људских права и основних слобода у односу с јавном влашћу. Међутим, Уставни суд је у својој пракси указао да Европска конвенција пружа минимум заштите у погледу људских права и основних слобода, а Устав Босне и Херцеговине даје ширу заштиту, па је усвојио став да, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, свако ко је био странка у одређеном поступку и ко има пресуду било ког суда за коју сматра да су му њом прекршена права може поднијети апелацију Уставном суду. У складу с тим, државни органи и јавна власт, као учесници судских поступака, уживају гаранције права на правичан поступак и права на имовину из чл. II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука број *АП 39/03* од 27. фебруара 2004. године, објављена на www.ustavnisud.ba).

Право на правично суђење

26. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

27. Апелант сматра да му је одлукама редовних судова прекршено право на правично суђење због погрешне примјене материјалног права. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, указује да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није преиспитивање закључака редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

28. Уставни суд се, дакле, према наведеном ставу, може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница тако и у примјени релевантних позитивно-правних прописа (види, Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивно-правне прописе. У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка једном правичном поступку (види Одлуку Уставног суда број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Стога ће Уставни суд у конкретном случају, с обзиром на питања која апелант проблематизује, испитати да ли су

побијане одлуке засноване на произвољној примјени позитивно-правних прописа.

29. Уставни суд запажа да се у предметном поступку одлучивало о томе да ли акти Владе односно Скупштине апеланта о издвајању пословних простора из биланса туженог Сарајевостана, који су донесени на основу Закона о имовини КС, представљају ваљан правни основ за стицање права својине на спорним пословним просторима. У вези са спорним питањем Уставни суд запажа да је првостепени суд управо на основу наведених аката утврдио основаност тужбеног захтјева, оцијенивши да ти акти представљају ваљан правни основ за стицање својине, при чему је имао у виду релевантне одредбе ЗСПО и Пресуду Уставног суда ФБиХ број У-3/05 од 8. новембра 2005. године (у оквиру које је расправљано о захтјеву начелника тужене Општине за заштиту права на локалну самоуправу у односу на наведене апелантове акте).

30. Супротно томе, Уставни суд запажа да је Кантонални суд, разматрајући жалбе тужених, утврдио да акти Владе, односно Скупштине апеланта, не могу бити ваљан правни основ за стицање права својине на спорним пословним просторима, позвавши се на Пресуду Уставног суда ФБиХ број У-18/09 од 26. јануара 2010. године, а такав став је у потпуности подржао Врховни суд. Будући да су редовни судови оспорене пресуде засновали на цитираној пресуди, Уставни суд сматра сврсисходним презентовати кључне дијелове из цитиране одлуке. Дакле, Уставни суд посебно наглашава да је цитираном пресудом одлучивано о захтјеву градоначелника Града Сарајева за заштиту права на локалну самоуправу у односу на Закон о имовини КС. Надаље, увидом у цитирану одлуку, Уставни суд запажа да је Уставни суд ФБиХ приликом одлучења имао у виду одредбе Амандмана XVI на Устав ФБиХ, које се односе на "градске власти" којима је прописано "да се формира град као јединица локалне управе и самоуправе у складу са законом", а наведена уставна одредба је донесена скоро годину дана прије доношења Закона о имовини КС. Надаље је Уставни суд ФБиХ приликом одлучења имао у виду да је у таквој правној ситуацији Скупштина Кантона Сарајево требала да Град Сарајево третира као јединицу локалне самоуправе, а онда водити рачуна и о Европској повељи о локалној самоуправи коју су већ од 1994. године дужни да поштују сви субјекти у Федерацији БиХ. Поред тога, Уставни суд ФБиХ је приликом одлучења имао у виду и одредбу члана 58 став 2 Закона о начелима локалне самоуправе у Федерацији БиХ којом је регулисано да су кантони дужни да усагласе своје законе с наведеним законом, те изврше пренос послова и надлежности, као и одговорности додијељених јединицама локалне самоуправе овим законом, а све у року од шест мјесеци од дана његовог ступања на снагу, што Кантон Сарајево у конкретном случају није испоштовао. Полазећи од таквих чињеничних и правних околности Уставни суд ФБиХ је истакао "да материја која је регулисана Законом о имовини КС треба бити поново предмет законодавне активности Кантона Сарајево, уз активно учествовање подносиоца захтјева, те општина у саставу Града Сарајева. Циљ је изналажење квалитетних рјешења при чему би сваки ниво власти располагао са имовином неопходном за вршење својих уставних и законских надлежности. С обзиром на постојање и истек законског рока за усаглашавање Закона о имовини са Законом о начелима локалне самоуправе у Федерацији БиХ, а при томе имајући у виду активности око пописа и расподјеле државне имовине која је у току у Босни и Херцеговини, Уставни суд Федерације није конкретизовао рок за усаглашавање овог закона". Сходно наведеном, Уставни суд ФБиХ је утврдио да је одредбама чл. 2, 3, 4 и 5 Закона о имовини КС (види релевантне прописе) повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу, при чему су редовни судови приликом одлучења имали у виду да цитирана одлука Уставног суда ФБиХ није била извршена.

31. Сходно томе, имајући у виду кључни садржај цитиране одлуке на коју су се редовни судови позвали у оспореним одлукама, затим историјат својине на спорним пословним просторима (четири спорна пословна простора која су била у ванкњижној својини Сарајевостана по основу уговора о купопродаји односно изградњи, чији је оснивач у то вријеме била Скупштина Града Сарајева), те чињеницу да у вријеме одлучења Одлука Уставног суда ФБиХ број У-18/09 од 26. јануара 2010. године није била извршена, Уставни суд не уочава произвољност у образложењу Кантоналног и Врховног суда да акти Владе и Скупштине апеланта, који су засновани на Закону о имовини КС, не могу бити ваљан правни основ за стицање својине.

32. У вези са апелантовим приговорима да су спорни акти донесени на основу члана 8 Закона о имовина КС који прописује да "имовином Кантона управља Скупштина Кантона Сарајево", Уставни суд не уочава ништа спорно да Скупштина располаже апелантовом имовином јер апелантову имовину, сходно Закону о имовини КС, не чини само имовина Града Сарајева (одредбе од 2 до 5 за које је утврђено да крше право Града Сарајева на локалну самоуправу) већ је чини и имовина прописана чланом 6 Закона о имовини КС у односу на коју Уставни суд ФБиХ није утврдио да крши било чија права. У вези са апелантовим позивањем на Пресуду Уставног суда ФБиХ број У-3/05 од 8. новембра 2005. године, Уставни суд запажа да је цитирана пресуда била предмет оцјене редовних судова и да је управо на тој пресуди првостепени суд засновао став о основаности тужбеног захтјева. Наиме, цитираном пресудом је утврђено да акти Владе, односно Скупштине апеланта о издвајању спорних пословних простора не крше право на локалну самоуправу тужене Општине, образложивши, између осталог, да тужена Општина у том поступку ничим није доказала да је власница спорних пословних простора (нити је то тужена Општина доказала у предметном поступку јер је одбијен њен противтужбени захтјев, што није спорно, нити битно за одлучење поводом апелантовог тужбеног захтјева). Имајући у виду да су Кантонални и Врховни суд током поступка оцијенили да цитирана пресуда није релевантна за спорно питање, позвавши се на другу одлуку Уставног суда ФБиХ која је накнадно донесена, што је претходно детаљно образложено, Уставни суд апелантово позивање на цитирану пресуду Уставног суда ФБиХ из 2005. године у околностима конкретног случаја сматра ирелевантним.

33. Уставни суд посебно наглашава да се Уставни суд ФБиХ у Пресуди број У-18/09, коју су редовни судови имали у виду приликом одлучења, бавио оцјеном и заштитом права на локалну самоуправу Града Сарајева (детаљније о томе у претходним тачкама ове одлуке), а не уставношћу релевантних одредаба Закона о имовини КС, како су то редовни судови на пар мјеста у образложењу оспорених пресуда непрецизно навели. Међутим, имајући у виду све околности конкретног случаја и чињеницу да је тужбени захтјев заправо оцијењен преурањеним у контексту чињенице да у вријеме одлучења још увијек није био постигнут договор у вези с располагањем имовином обухваћеном одредбама чл. од 2 до 5 Закона о имовини КС, Уставни суд сматра да наведена непрецизност редовних

судова у околностима конкретног случаја није била на апелантову штету.

34. Сходно свему наведеном, Уставни суд из образложења Врховног суда који је донио коначну одлуку, а који је у цијелости подржао став Кантоналног суда, не уочава произвољност на коју је апелант указао, па закључује да оспореном пресудом апеланту није прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Право на имовину

35. Апелант се позива и на кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, али га посебно не образлаже, већ га везује за кршење права на правично суђење, односно за примјену материјалног права. С обзиром на наведено, будући да је Уставни суд у претходним тачкама ове одлуке закључио да није било произвољности у том сегменту, Уставни суд закључује да није прекршено ни апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

36. Уставни суд закључује да нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и права на имовину из члана II/к) Устава Босне и Херцеговине када из образложења Врховног суда, који је донио коначну одлуку, произлази да акти Владе односно Скупштине апеланта, сагледани у свјетлу Пресуде Уставног суда ФБиХ којом је утврђено да поједине одредбе Закона о имовини КС крше право на локалну самоуправу Града Сарајева, а која у вријеме одлучења није била извршена, не представљају ваљан правни основ за стицање права својине на спорним пословним просторима.

37. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. На основу члана 43 Правила Уставног суда анекс ове одлуке је издвојено мишљење судије Валерије Галић супротно одлуци.

39. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ УСТАВНОГ СУДА БиХ ВАЛЕРИЈЕ ГАЛИЋ СУПРОТНО ОДЛУЦИ

На основу члана 43 Правила Уставног суда БиХ, дајем издвојено мишљење супротно одлуци већине судија Уставног суда БиХ у наведеном предмету, из сљедећих разлога.

У конкретном случају у поступку пред редовним судовима одлучивало се о томе да ли Одлука Владе Кантона Сарајево од 7. 6. 2001. године, којом је утврђено да се из биланса ЈСП "Сарајевостан" издваја укупно 67 пословних простора и ставља у својину Кантона Сарајево, међу којима су и пословни простори који су били предмет овог спора, и Одлука Скупштине Кантона Сарајево од 22. 12. 2004. године, којом је потврђена наведена одлука Владе Кантона Сарајево, представљају ваљан правни основ за стицање права својине Кантона Сарајево на спорним пословним просторима.

Пресудом Општинског суда у Сарајеву утврђено је да наведени акти представљају ваљан правни основ за стицање права својине Кантона, при чему је Општински суд имао у виду релевантне одредбе Закона о својинскоправним односима и Пресуду Уставног суда Федерације БиХ број У-3/05 од 8. 11. 2005. године. Наведеном пресудом, Уставни суд ФБиХ, одлучујући о захтјеву начелника Општине Ново Сарајево за заштиту права на локалну самоуправу, у односу на Одлуку о потврђивању Одлуке Владе Кантона Сарајево о издвајању пословних простора из биланса ЈСП "Сарајевостан" и стављању истих у својину Кантона Сарајево утврдио је да: "Одлуком о потврђивању Одлуке Владе Кантона Сарајево о издвајању пословних простора из биланса ЈСП 'Сарајевостан' и стављању истих у својину Кантона Сарајево ('Службене новине Кантона Сарајево' број 31/04) није повријеђено право на локалну самоуправу."

Супротно пресуди Општинског суда, пресудом Кантоналног суда у Сарајеву, коју је у цијелости подржао и Врховни суд Федерације БиХ, утврђено је да акти Владе односно Скупштине Кантона Сарајево не могу бити ваљан правни основ за стицање права својине на спорним пословним просторима, позивајући се на другу пресуду Уставног суда ФБиХ, односно Пресуду број У-18/09 од 26. 1. 2010. године.

Наведеном пресудом, одлучујући о захтјеву градоначелника Града Сарајева за заштиту права на локалну самоуправу у односу на Закон о имовини Кантона Сарајево, Уставни суд ФБиХ је утврдио да је "одредбама чл. 2, 3, 4 и 5 Закона о имовини Кантона Сарајево ('Службене новине Кантона Сарајево' број 6/97) повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу".

Позивајући се на наведену пресуду, Кантонални суд у Сарајеву и Врховни суд ФБиХ су у образложењима оспорених пресуда навели да одлуке на основу којих је вршен пренос права својине на предметним пословним просторима, односно на основу којих је извршено издвајање истих из биланса ЈСП "Сарајевостан" и стављању у својину Кантона Сарајево не представљају ваљан правни основ за стицање права својине Кантона зато што су одредбе Закона о имовини Кантона Сарајево, укључујући и одредбу члана 4 тог закона, којом Кантон у потпуности преузима имовину Града на подручју Кантона Сарајево, као и на другим подручјима, гдје је Град посједовао имовину, наведеном пресудом Уставног суда Федерације БиХ из 2010. године оцијењене као "неуставне" јер је њима повријеђено право Града Сарајева на локалну самоуправу.

Анализирајући обје одлуке Уставног суда ФБиХ у контексту конкретног предмета сматрам да пресуда Уставног суда ФБиХ из 2010. године није релевантна за спорно питање јер се уопште не односи на предмет овог спора. У наведеној пресуди, Уставни суд ФБиХ није одлучивао *in abstracto*, односно о оцјени уставности Закона о имовини Кантона Сарајево. Напомињем да је о захтјеву за оцјену уставности Закона о имовини Кантона Сарајево, Уставни суд ФБиХ Пресудом број У-4/97 од 22. 7. 1997. године утврдио да је Закон о имовини Кантона Сарајево у складу са Уставом ФБиХ. У овом уставно-судском предмету, односно у конкретном случају, Уставни суд је одлучивао о захтјеву градоначелника Града Сарајева за заштиту права на локалну самоуправу Града.

Сматрам да је у конкретном случају релевантна пресуда Уставног суда ФБиХ из 2005. године, којом је јасно утврђено да одлуком Владе Кантона Сарајево, односно Скупштине Кантона о издвајању пословних простора из биланса ЈСП "Сарајевостан" и стављању истих у својину Кантона, међу којима су и пословни простори који су били предмет овог спора, није повријеђено право на локалну самоуправу.

Полазећи од наведеног, за разлику од већине судија Уставног суда БиХ, сматрам да се у конкретном случају оспорена пресуда Врховног суда БиХ, која у цијелости прихвата пресуду Кантоналног суда у Сарајеву, заснива на очигледно произвољној примјени материјалног права,

односно Пресуди Уставног суда ФБиХ број У-18/09 од 26. 1. 2010. године, не узимајући у обзир Пресуду Уставног суда ФБиХ број У-3/05 од 8. 9. 2005. године која је у контексту неспорних чињеничних утврђења, по мом мишљењу, релевантна у конкретном предмету, како је правилно закључио и Општински суд у Сарајеву у својој пресуди, у дијелу којим је усвојио тужбени захтјев тужитеља-апеланта.

Из наведених разлога, моје мишљење је да је апеланту оспореним пресудама прекршено право на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине.

Валерија Галић,
Судија Уставног суда БиХ

ISPRAVKE

842

Nakon izvršenog sravnjivanja sa izvornim tekstom, utvrđeno je da su se u Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji u Upravi za indirektno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 47/17) u daljnjem tekstu: Pravilnik), objavljenom na bosanskom, srpskom i hrvatskom jeziku, potkrale očite greške, te Uprava za indirektno oporezivanje, u skladu sa članom 55. Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 11/05, 58/14 i 60/14), daje

ISPRAVKU
PRAVILNIKA O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O UNUTARNJOJ ORGANIZACIJI U UPRAVI ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE

Član 1.

U članu 7. stav (2), objavljenog na srpskom jeziku, iza naziva radnog mjesta: ŠEF GRUPE ZA POSTUPAK PROVOZA dodaje se sljedeći tekst:

"Broj izvršilaca: 1

Status: državni službenik

Opis poslova: Rukovodi radom Grupe, vrši raspored zadataka i poslova iz djelokruga Grupe i kontrolira njihovo izvršavanje, pruža stručnu pomoć u izvršavanju poslova; stara se o sistemskoj implementaciji i pravilnoj i jednoobraznoj primjeni carinskih i drugih propisa koji se odnose na pitanja iz djelokruga Grupe; učestvuje u postupcima usklađivanja carinskih propisa s carinskim propisima Evropske unije i međunarodnim konvencijama, sporazumima i ugovorima po pitanjima iz djelokruga Grupe; učestvuje u izradi prijedloga uputstava, instrukcija i drugih propisa po pitanjima iz djelokruga Grupe; predlaže mjere za otklanjanje uočenih nedostataka u provođenju postupka provoza; učestvuje u izradi izjašnjenja i mišljenja na prijedloge propisa dostavljenih od drugih organizacionih jedinica UIO i drugih nadležnih organa u dijelu koji se odnose na pitanja iz djelokruga Grupe; učestvuje u suradnji sa drugim organizacionim jedinicama i tijelima UIO, te sa drugim organima i službama (domaćim i međunarodnim) po pitanjima iz djelokruga Grupe; učestvuje na stručnim sastancima, radnim grupama i drugim tijelima i aktivnostima (domaćim i međunarodnim) po pitanjima iz djelokruga Grupe; učestvuje u izvođenju programa stručne obuke po pitanjima iz djelokruga Grupe; organizira i učestvuje u izradi izvještaja, analiza, informacija i planova iz djelokruga Grupe; učestvuje u radu komisija i drugih tijela Uprave; obavlja i druge srodne poslove koje mu odredi šef Odsjeka, a za svoj rad odgovoran je šefu Odsjeka.

Uvjeti za rad: VSS-VII stepen, pravni fakultet; 5 godina radnog iskustva, položen stručni upravni ispit i stručni ispit za rad na poslovima indirektnih poreza, razvijene organizatorske i sposobnosti strateškog planiranja, kao i usmene i pismene komunikacijske sposobnosti, te poznavanje engleskog jezika.

Poslovi osnovne djelatnosti: normativno-pravni i stručno-operativni poslovi, najsloženiji."

Član 2.

(1) U članu 9. stav (11), Pravilnika, u nazivu radnog mjesta SURADNIK ZA KORISNIČKU PODRŠKU ZA PODRŠKU APLIKACIJAMA CARINSKOG PODSISTEMA IS UIO I NCTS brišu se riječi: "ZA KORISNIČKU PODRŠKU".

Član 3.

U članu 12. Pravilnika stav (1) glasi:

"U članu 32. stav (9a) tačka a). Pravilnika, u alineji 2. u uvjetima za rad broj 5 zamjenjuje se brojem 3, i u alineji 3. u uvjetima za rad broj 3 zamjenjuje se brojem 1, a iza tačke d). dodaje se nova tačka e). koja glasi:".

Član 4.

Ova ispravka Pravilnika stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-02-2-177-5/17
20. jula 2017. godine
Banja Luka

Direktor
Dr. **Miro Džakula**, s. r.

Nakon izvršenog sravnjivanja s izvornim tekstom, utvrđeno je da su se u Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji u Upravi za neizravno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 47/17) u daljnjem tekstu: Pravilnik), objavljenom na bosanskom, srpskom i hrvatskom jeziku, potkrale očite greške, te Uprava za neizravno oporezivanje, sukladno članku 55. Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 11/05, 58/14 i 60/14), daje

ISPRAVAK
PRAVILNIKA O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O UNUTARNJOJ ORGANIZACIJI U UPRAVI ZA NEIZRAVNO OPOREZIVANJE

Članak 1.

U članku 7. stavak (2), objavljenog na srpskom jeziku, iza naziva radnog mjesta: ŠEF GRUPE ZA POSTUPAK PROVOZA dodaje se sljedeći tekst:

"Broj izvršitelja: 1

Status: državni službenik

Opis poslova: Rukovodi radom Grupe, vrši raspored zadataka i poslova iz djelokruga Grupe i kontrolira njihovo izvršavanje, pruža stručnu pomoć u izvršavanju poslova; stara se o sustavnoj implementaciji i pravilnoj i jednoobraznoj primjeni carinskih i drugih propisa koji se odnose na pitanja iz djelokruga Grupe; sudjeluje u postupcima usklađivanja carinskih propisa s carinskim propisima Europske unije i međunarodnim konvencijama, sporazumima i ugovorima po pitanjima iz djelokruga Grupe; sudjeluje u izradi prijedloga uputa, instrukcija i drugih propisa po pitanjima iz djelokruga Grupe; predlaže mjere za otklanjanje uočenih nedostataka u provedbi postupka provoza; sudjeluje u izradi izjašnjenja i mišljenja na prijedloge propisa dostavljenih od drugih organizacijskih jedinica UNO i drugih nadležnih organa u dijelu koji se odnose na pitanja iz djelokruga Grupe; sudjeluje u suradnji s drugim organizacijskim jedinicama i tijelima UNO, te s drugim organima i službama (domaćim i međunarodnim) po pitanjima iz djelokruga Grupe; sudjeluje na stručnim sastancima, radnim grupama i drugim tijelima i aktivnostima (domaćim i međunarodnim) po pitanjima iz djelokruga Grupe; sudjeluje u izvođenju programa stručne obuke po pitanjima iz djelokruga Grupe; organizira i sudjeluje u izradi

izvješća, analiza, informacija i planova iz djelokruga Grupe; sudjeluje u radu povjerenstava i drugih tijela Uprave; obavlja i druge srodne poslove koje mu odredi šef Odsjeka, a za svoj rad odgovoran je šefu Odsjeka.

Uvjeti za rad: VSS-VII stupanj, pravni fakultet; 5 godina radnog iskustva, položen stručni upravni ispit i stručni ispit za rad na poslovima neizravnih poreza, razvijene organizatorske i sposobnosti strateškog planiranja, kao i usmene i pismene komunikacijske sposobnosti, te poznavanje engleskog jezika.

Poslovi osnovne djelatnosti: normativno-pravni i stručno-operativni poslovi, najsloženiji. "

Članak 2.

(1) U članku 9. stavak (11), Pravilnika, u nazivu radnog mjesta SURADNIK ZA KORISNIČKU PODRŠKU ZA PODRŠKU APLIKACIJAMA CARINSKOG PODSUSTAVA IS UNO I NCTS brišu se riječi: "ZA KORISNIČKU PODRŠKU".

Članak 3.

U članku 12. Pravilnika stavak (1) glasi:

"U članku 32. stavak (9a) točka a). Pravilnika, u alineji 2. u uvjetima za rad broj 5 zamjenjuje se brojem 3, i u alineji 3. u uvjetima za rad broj 3 zamjenjuje se brojem 1, a iza točke d). dodaje se nova točka e). koja glasi:".

Članak 4.

Ovaj ispravak Pravilnika stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-02-2-177-5/17
20. srpnja 2017. godine
Banja Luka

Ravnatelj
Dr. **Miro Džakula**, v. r.

Након извршеног сравњивања са изворним текстом, утврђено је да су се у Правилнику о измјенама и допунама Правилника о унутрашњој организацији у Управи за индиректно опорезивање ("Службени гласник БиХ", број 47/17) у даљем тексту: Правилник), објављеном на босанском, српском и хрватском језику, поткрале очите грешке, те Управа за индиректно опорезивање, у складу са чланом 55. Јединствених правила за израду правних прописа у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 11/05, 58/14 и 60/14), даје

ИСПРАВКУ
ПРАВИЛНИКА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О УНУТРАШЊОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ У УПРАВИ ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ

Члан 1.

У члану 7. став (2), објављеног на српском језику, иза назива радног мјеста: ШЕФ ГРУПЕ ЗА ПОСТУПАК ПРОВОЗА додаје се сљедећи текст:

"Број извршилаца: 1

Статус: државни службеник

Опис послова: Руководи радом Групе, врши распоред задатака и послова из дјелокруга Групе и контролише њихово извршавање, пружа стручну помоћ у извршавању послова; стара се о системској имплементацији и правилној и једнообразној примјени царинских и других прописа који се односе на питања из дјелокруга Групе; учествује у поступцима усклађивања царинских прописа са царинским прописима Европске уније и међународним конвенцијама, споразумима и уговорима по питањима из дјелокруга Групе; учествује у изради приједлога упутстава, инструкција и других прописа по питањима из дјелокруга Групе; предлаже мјере за отклањање уочених недостатака у провођењу поступка провоза; учествује у изради изјашњења и мишљења на приједлоге прописа достављених од других организационих јединица УИО и других надлежних органа у дијелу који се односе на питања из дјелокруга Групе; учествује у сарадњи са другим организационим јединицама и тијелима УИО, те са другим органима и службама (домаћим и међународним) по питањима из дјелокруга Групе; учествује на стручним састанцима, радним групама и другим тијелима и активностима (домаћим и међународним) по питањима из дјелокруга Групе; учествује у извођењу програма стручне обуке по питањима из дјелокруга Групе; организује и учествује у изради извјештаја, анализа, информација и планова из дјелокруга Групе; учествује у раду комисија и других тијела Управе; обавља и друге сродне послове које му одреди шеф Одсјека, а за свој рад одговоран је шефу Одсјека.

Условн за рад: ВСС-VII степен, правни факултет; 5 година радног искуства, положен стручни управни испит и стручни испит за рад на пословима индиректних пореза, развијене организаторске и способности стратешког планирања, као и усмене и писмене комуникацијске способности, те познавање енглеског језика.

Послови основне дјелатности: нормативно-правни и стручно-оперативни послови, најсложенији."

Члан 2.

(1) У члану 9. став (11), Правилника, у називу радног мјеста САРАДНИК ЗА КОРИСНИЧКУ ПОДРШКУ ЗА ПОДРШКУ АПЛИКАЦИЈАМА ЦАРИНСКОГ ПОДСИСТЕМА ИС УИО И NCTS бришу се ријечи: "ЗА КОРИСНИЧКУ ПОДРШКУ".

Члан 3.

У члану 12. Правилника став (1) гласи:

"У члану 32. став (9а) тачка а). Правилника, у алинеји 2. у условима за рад број 5 замјењује се бројем 3, и у алинеји 3. у условима за рад број 3 замјењује се бројем 1, а иза тачке д). додаје се нова тачка е). која гласи:".

Члан 4.

Ова исправка Правилника ступа на снагу даном објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-02-2-177-5/17
20. јула 2017. године
Бања Лука

Директор
Др **Миро Џакула**, с. р.

S A D R Ž A J

PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE
BOSNE I HERCEGOVINE

833 Odluka o izmjeni Odluke o izboru članova Zajedničke komisije za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 1
Odluka o izmjeni Odluke o izboru članova Zajedničkog povjerenstva za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 1
Одлука о измјени Одлуке о избору чланова Заједничке комисије за надзор над радом Обавјештајно-безбједносне агенције Босне и Херцеговине (српски језик) 1

VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE

834 Odluka o izmjeni Odluke o imenovanju Vijeća Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 2
Odluka o izmjeni Odluke o imenovanju Vijeća Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 2
Одлука о измјени Одлуке о именовању Савјета Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговнне (српски језик) 2
835 Odluka o sticanju državljanstva Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 2
Odluka o stjecanju državljanstva Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 3
Одлука о стицању држављанства Босне и Херцеговине (српски језик) 3
836 Rješenje o izmjeni Rješenja o imenovanju članova Komisije za uništavanje opojnih droga (bosanski jezik) 3
Rješenje o izmjeni Rješenja o imenovanju članova Povjerenstva za uništavanje opojnih droga (hrvatski jezik) 3
Рјешење о измјени Рјешења о именовању чланова Комисије за уништавање опојних дрога (српски језик) 4
837 Pravilnik o industrijskoj sigurnosti (bosanski jezik) 4
Pravilnik o industrijskoj sigurnosti (hrvatski jezik) 26
Правилник о индустријској безбједности (српски језик) 48

KONKURENCIJSKO VIJEĆE
BOSNE I HERCEGOVINE

838 Rješenje broj 01-26-3-027-50-II/16 (bosanski jezik) 70
Rješenje broj 01-26-3-027-50-II/16 (hrvatski jezik) 89
Рјешење број 01-26-3-027-50-II/16 (српски језик) 108
839 Zaključak broj 05-26-2-013-56-II/14 (bosanski jezik) 129
Zaključak broj 05-26-2-013-56-II/14 (hrvatski jezik) 130
Закључак број 05-26-2-013-56-II/14 (српски језик) 131

ELEKTROPRIJENOS - ELEKTROPRENOS
BOSNE I HERCEGOVINE

840 Statut o izmjenama Statuta Kompanije za prenos električne energije u BiH "Elektroprenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka/"Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka (bosanski jezik) 132
Statut o izmjenama Statuta Kompanije za prijenos električne energije u BiH "Elektroprenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka/"Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka (hrvatski jezik) 132
Статут о измјенама Статута Компаније за пренос електричне енергије у БиХ "Електропренос Босне и Херцеговине" а.д. Бања Лука/"Електропријенос Босне и Херцеговине" а.д. Бања Лука (српски језик) 132

USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE

841 Odluka broj AP 2694/14 (bosanski jezik) 132
Odluka broj AP 2694/14 (hrvatski jezik) 137
Одлука број АП 2694/14 (српски језик) 142

ISPRAVKE

842 Ispravka Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji u Upravi za indirektno oporezivanje (bosanski jezik) 148
Ispravak Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji u Upravi za neizravno oporezivanje (hrvatski jezik) 148
Исправка Правилника о измјенама и допунама Правилника о унутрашњој организацији у Управи за индиректно опорезивање (српски језик) 149

§
ZAKON
O OSNOVAMA SIGURNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA U BOSNI I HERCEGOVINI
(Neslužbeni prečišćeni tekst)
JP NIO
SLUŽBENI LIST BiH SARAJEVO
Sarajevo, 2017.

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretar Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Direktor: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050, faks: 722-074 -Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFSKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za štampariju: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.
"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.
Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.
Pretplata za II polugodište 2017. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.
Web izdanje: http://www.sluzbenilist.ba - godišnja pretplata 240,00 KM